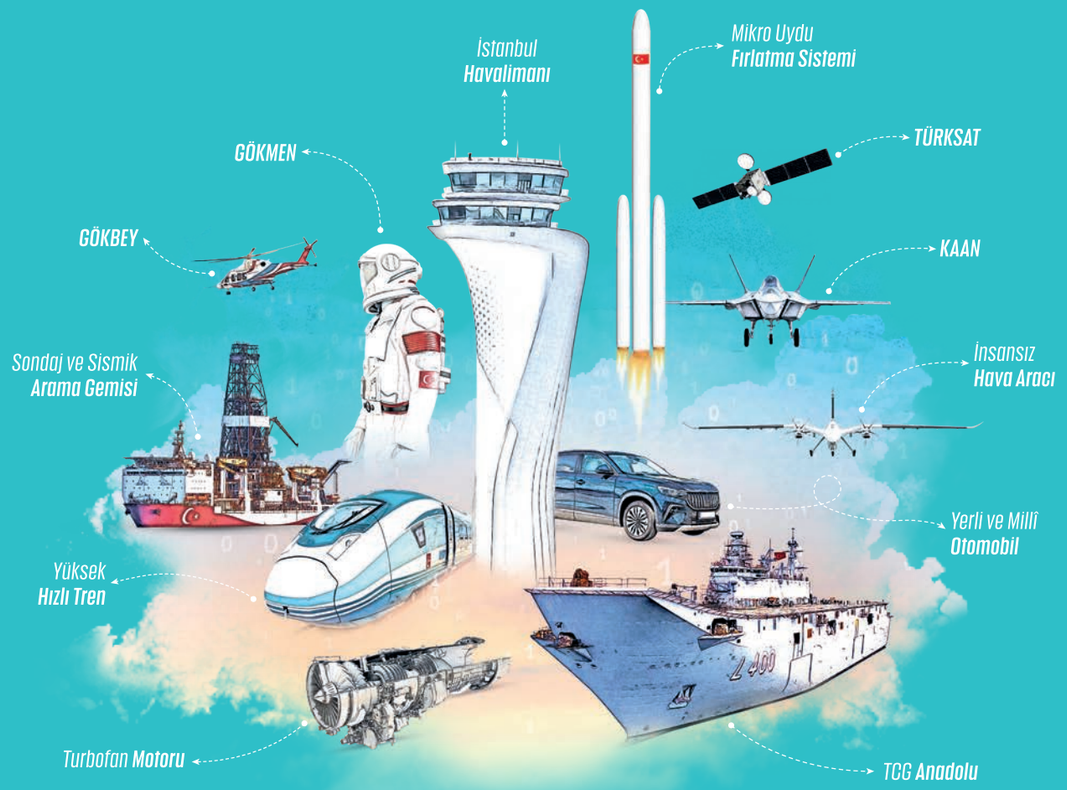
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz



BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN: 978-975-11-7898-5

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI • YAPMA BEBEK TEKNİKLERİ • Ders Materyali

11-12

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

11-12

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

YAPMA BEBEK TEKNİKLERİ

Ders Materyali



MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

YAPMA BEBEK TEKNİKLERİ

11-12

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Gülcan AKGÜN AKIN

Melike DÖNMEZ

Sevim Nurcan DEMİRBAŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... : 9304
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPALAR DİZİSİ ..... : 2964

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Dil Uzmanı
Yeşim BİLGE

Program Geliştirme Uzmanı
Nurgül Kortan ELMAS

Rehberlik ve Gelişim Uzmanı
Yeliz GENÇTAV

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Yasemin Duygu ESEN

Görsel Tasarım Uzmanı
Raşit ERTUNÇ

ISBN: 978-975-11-7898-5

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile
Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce öğretim materyali olarak hazırlanmıştır.



İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

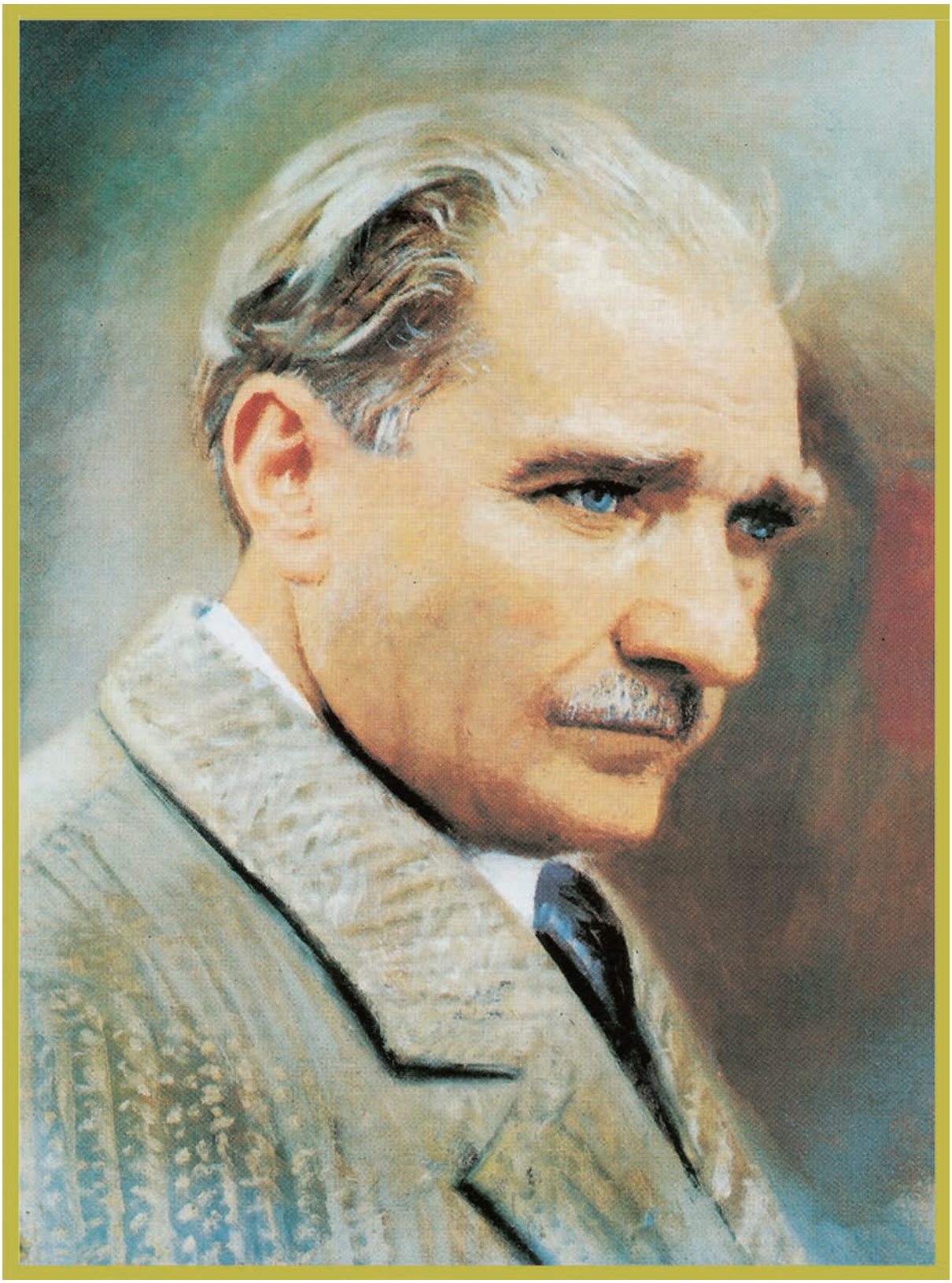
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk



MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Ders Materyalinin Tanıtımı ..... : 13

İş Güvenliği Sayfası ..... : 17

1. ÖĞRENME BİRİMİ:TEL BEBEK ..... : 19



1.1. TEL BEBEK ÖLÇÜSÜ HESAPLAMA ..... : 20

1.1.1. Tel Bebek Baş Hazırlama Teknikleri ..... : 21

1.1.2. Tel Bebeğin Tel Uzunluklarını Hesaplama ..... : 22

1.1.3. Tel Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 24

1.2. TEL BEBEK YAPIMI ..... : 26

1.2.1. Tel Bebek İskelet Yapımı ..... : 26

1.2.2. Tel Bebek Baş Yapımı ..... : 28

1.2.3. Tel Bebek El ve Ayak Yapımı ..... : 31

1.2.4. Tel Bebek Yüz Yapımı ..... : 32

1.2.5. Tel Bebek Saç Yapımı ..... : 33

1.2.6. Tel Bebek Çorap ve Ayakkabı Yapımı ..... : 34

1.3. TEL BEBEĞİ GİYDİRME ..... : 42

1.3.1. Tel Bebek Giysi Modelinin Seçimi ..... : 42

1.3.2. Tel Bebek Giysi Kalıpları Hazırlama ..... : 44

1.3.3. Tel Bebek Giysi Modeli Yapımı ve Tel Bebeği Giydirme ..... : 46

1. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ..... : 53

2. ÖĞRENME BİRİMİ: HAMUR BEBEK ..... : 55



2.1. SERAMİK HAMURU HAZIRLAMA ..... : 58

2.1.1. Seramik Hamuru Yapım Aşamaları ..... : 58

2.1.2. Hamur Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 59

2.2. HAMUR BEBEK YAPIMI ..... : 62

2.2.1. Hamur Bebek Yapım Aşamaları ..... : 62

2.2.2. Hamur Bebek Vücut ve Baş Yapımı ..... : 62

2.2.3. Hamur Bebeği Giydirme ..... : 62

2.2.4. Hamur Bebek Yüz ve Saç Yapımı ..... : 64

2.2.5. Hamur Bebeği Süsleme ..... : 66

2.2.6. Hamur Bebeği Boyama ve Vernikleme ..... : 66

2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ..... : 77

3. ÖĞRENME BİRİMİ: TAŞ BEBEK ..... : 79



3.1. TAŞ BEBEK HAZIRLIĞI YAPMA ..... : 80

3.1.1. Taş Bebek Model Seçimi ..... : 80

3.1.2. Taş Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 84

3.1.3. Taş Bebek Modeline Uygun Taşlarla Taslak Yapımı ..... : 86
3.2. TAŞ BEBEK YAPIMI ..... : 87
3.2.1. Taş Bebek Yapımında Kullanılacak Taşları Hazırlama ..... : 87
3.2.2. Taş Bebek Seramik Hamuru Yapımı ..... : 88
3.3. TAŞ BEBEĞİ BOYAMA ..... : 96
3.3.1. Taş Bebeğin Giysi ve Yüzünü Boyama ..... : 96
3.3.2. Taş Bebeği Süsleme ..... : 97
3.3.3. Taş Bebeği Vernikleme ..... : 97
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ..... : 103

4. ÖĞRENME BİRİMİ: KİTRE BEBEK ..... : 105



4.1. KİTRE BEBEK HAZIRLIĞI YAPMA ..... : 106
4.1.1. Kitre Bebek Yapımında İnsan Anatomisi ..... : 113
4.1.2. Kitre Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 114
4.1.3. Kitre Bebeğin Beden Parçalarının Oranlarına Göre Çizilmesi ..... : 114
4.1.4. Kitre Bebeğin İskeletini Hazırlama ..... : 118
4.1.5. Kitre Bebek Beden Kalıbı Hazırlama ..... : 120
4.1.6. Beden Kalıplarını Kumaşa Uygulama ..... : 121
4.1.7. Bedeni İskelete Geçirme ve Doldurma ..... : 122
4.2. KİTRE BEBEK BAŞ VE YÜZ OLUŞTURMA ..... : 131
4.2.1. Kitre Bebek Baş Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 131
4.2.2. Kitre Bebek Baş Yapımı ..... : 131
4.2.3. Kitre Hazırlama ..... : 134
4.2.4. Kitre Bebek Yüz Yapımı ..... : 134
4.3. KİTRE BEBEĞİN OMUZ VE GÖĞSÜNÜ OLUŞTURMA ..... : 140
4.3.1. Kitre Bebeğin Omuz ve Göğüs Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 140
4.3.2. Kitre Bebek Omuz ve Göğüs Yapımı ..... : 140
4.4. KİTRE BEBEĞİN EL, KOL VE AYAKLARINI OLUŞTURMA ..... : 143
4.4.1. Kitre Bebek El, Kol ve Ayak Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 143
4.4.2. Kitre Bebek El, Kol ve Ayak Yapımı ..... : 143
4.5. KİTRE BEBEĞİ BOYAMA ..... : 152
4.5.1. Kitre Bebek Astar ve Ten Boyası Hazırlama ..... : 152
4.5.2. Kitre Bebek Modeline Uygun Makyaj Yapımı ..... : 154
4.6. KİTRE BEBEĞE SAÇ HAZIRLAMA ..... : 161
4.6.1. Lifleri Boyama İşlemi ..... : 161
4.6.2. Lifleri Tarama ve Yapıştırma İşlemi ..... : 161
4.6.3. Kitre Bebek Modeline Uygun Saç Hazırlama ..... : 162
4. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ..... : 167



5. ÖĞRENME BİRİMİ: KİTRE BEBEK GİYSİSİ ..... : 169

5.1. KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBI ÇIKARMA ..... : 179

5.2. Kitre Bebek Giysi Kalıbını Kumaşa Uygulama ..... : 192

5.2.1. Kitre Bebek Giysisinin Modeline ve Yöresine Uygun Kumaş Seçimi ..... : 192

5.2.2. Kitre Bebek Giysi Kalıbı Parçalarını Birleştirme ..... : 192

5.3. KİTRE BEBEK GİYSİSİ DİKME ..... : 193

5.3.1. Kitre Bebek Giysisini Elde Dikme İşlemi ..... : 193

5.3.2. Kitre Bebek Giysisini Makinede Dikme İşlemi ..... : 193

5.4. KİTRE BEBEK GİYSİSİNİ BEBEĞE GİYDİRME ..... : 199

5.5. KİTRE BEBEK SÜSLEMELERİ YAPMA ..... : 199

5.5.1. Makine Nakışlarıyla Süsleme Yapımı ..... : 199

5.5.2. El Nakışlarıyla Süsleme Yapımı ..... : 200

5.5.3. Boyama Yöntemleriyle Süsleme Yapımı ..... : 200

5. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ..... : 205



6. ÖĞRENME BİRİMİ: KALIPLA DOLGU OYUNCAK BEBEK ..... : 207

6.1. DOLGU OYUNCAK BEBEK KALIBI HAZIRLAMA ..... : 211

6.1.1. Çocuğun Yaşına ve Cinsiyetine Göre Dolgu Oyuncak Bebek Modeli Seçimi ..... : 211

6.1.2. Dolgu Oyuncak Bebek Kalıbı İçin Araç Gereç Hazırlama ..... : 212

6.1.3. Seçilen Modele Uygun Dolgu Oyuncak Bebek Kalıbı Çıkarma ..... : 212

6.2. DOLGU OYUNCAK BEBEK YAPIMI ..... : 216

6.2.1. Dolgu Oyuncak Bebeğin Yapım Aşamaları ..... : 218

6.2.2. Dolgu Malzemeleri ..... : 219

6.2.3. Dolgu Oyuncak Bebek Kalıbını Kumaşa Uygulama ..... : 219

6.2.4. Dolgu Oyuncak Bebeği Doldurma ..... : 220

6.2.5. Dolgu Oyuncak Bebeği Süsleme ..... : 221

6.2.5.1. Süsleme Malzemeleri ..... : 221

6.2.5.2. Modele Uygun Malzemelerle Dolgu Oyuncak Bebeği Süsleme İşlemi ..... : 222

6. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ..... : 239



7. ÖĞRENME BİRİMİ: YÖRESEL BEBEK YAPIMI ..... : 241

7.1. SOĞANLI BEBEK ..... : 242

7.1.1. Soğanlı Bebek Yapım Aşamaları ..... : 243

7.1.2. Soğanlı Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç ..... : 243

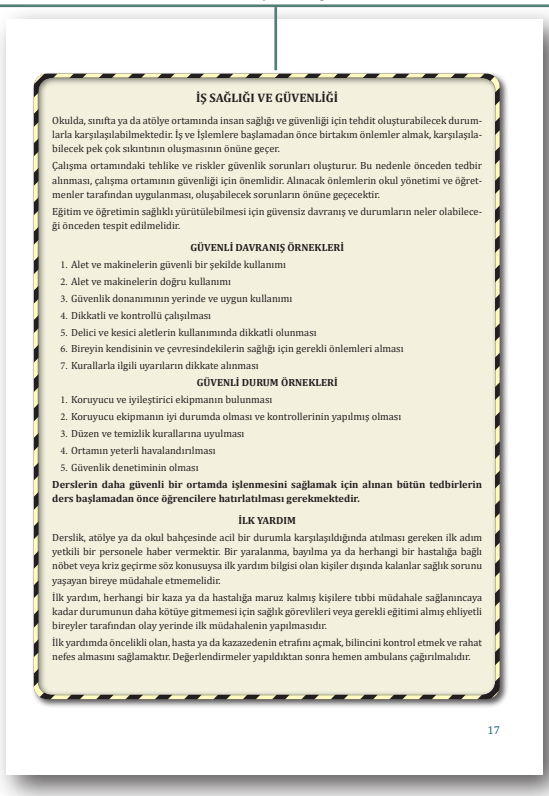
7.2. DAMAL BEBEK ..... : 262

7.2.1. Damal Bebek Giysisi ..... : 263

7.2.2. Damal Bebek Yapım Aşamaları ..... : 266
7.2.3. Damal Bebek Giysisinde Kullanılan Araç Gereç ..... : 266
7.2.4. Damal Bebek Giysi Kalıbı Hazırlama ..... : 267
7.2.5. Yöresel Özelliklere Uygun Damal Bebek Giysisi Dikme ..... : 267
7.2.6. Damal Bebek Tor Yapımı ..... : 267
7.2.7. Damal Bebek Başlığını Yöresel Özelliklere Uygun Yapma ..... : 278
7.2.8. Damal Bebeği Sıralamaya Uygun Giydirme ..... : 278
7.3. FADİME BEBEK ..... : 293
7.3.1. Fadime Bebek Giysisinde Kullanılan Araç Gereç ..... : 294
7.3.2. Yöreye Uygun Plastik Bebek Seçimi ..... : 294
7.3.3. Fadime Bebek Yapım Aşamaları ..... : 296
7. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ..... : 310

Cevap Anahtarı ..... : 312
Kaynakça ..... : 314

İş güvenliği bilincinin oluşmasına katkıda bulunmak, sağlıklı ve verimli bir çalışma süreci sağlayabilmek için gereken kural ve davranışlara yer verilen bölümdür.



İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Okulda, sınıfta ya da atölye ortamında insan sağlığı ve güvenliği için tehdit oluşturabilecek durumlarla karşılaşılabilmektedir. İş ve İşlemlere başlamadan önce birtakım önlemler almak, karşılaşılabilecek pek çok sıkıntının oluşmasının önüne geçer.

Çalışma ortamındaki tehlike ve riskler güvenlik sorunları oluşturur. Bu nedenle önceden tedbir alınması, çalışma ortamının güvenliği için önemlidir. Alınacak önlemlerin okul yönetimi ve öğretmenler tarafından uygulanması, oluşabilecek sorunların önüne geçecektir.

Eğitim ve öğretimin sağlıklı yürütülebilmesi için güvensiz davranış ve durumların neler olabileceği önceden tespit edilmelidir.

GÜVENLİ DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

1. Alet ve makinelerin güvenli bir şekilde kullanımı
2. Alet ve makinelerin doğru kullanımı
3. Güvenlik donanımının yerinde ve uygun kullanımı
4. Dikkatli ve kontrollü çalışılması
5. Delici ve kesici aletlerin kullanımında dikkatli olunması
6. Bireyin kendisinin ve çevresindekilerin sağlığı için gerekli önlemleri alması
7. Kurallarla ilgili uyarıların dikkate alınması

GÜVENLİ DURUM ÖRNEKLERİ

1. Koruyucu ve iyileştirici ekipmanın bulunması
2. Koruyucu ekipmanın iyi durumda olması ve kontrollerinin yapılmış olması
3. Düzen ve temizlik kurallarına uyulması
4. Ortamın yeterli havalandırılması
5. Güvenlik denetiminin olması

Derslerin daha güvenli bir ortamda işlenmesini sağlamak için alınan bütün tedbirlerin ders başlamadan önce öğrencilere hatırlatılması gerekmektedir.

İLK YARDIM

Derslik, atölye ya da okul bahçesinde acil bir durumla karşılaşıldığında atılması gereken ilk adım yetkili bir personele haber vermektir. Bir yaralanma, bayılma ya da herhangi bir hastalığa bağlı nöbet veya kriz geçirme söz konusuysa ilk yardım bilgisi olan kişiler dışında kalanlar sağlık sorunu yaşayan bireye müdahale etmemelidir.

İlk yardım, herhangi bir kaza ya da hastalığa maruz kalmış kişilere tıbbi müdahale sağlanıncaya kadar durumunun daha kötüye gitmemesi için sağlık görevlileri veya gerekli eğitimi almış ehliyetli bireyler tarafından olay yerinde ilk müdahalenin yapılmasıdır.

İlk yardımda öncelikli olan, hasta ya da kazazedenin etrafını açmak, bilincini kontrol etmek ve rahat nefes almasını sağlamaktır. Değerlendirmeler yapıldıktan sonra hemen ambulans çağırılmalıdır.

17

Öğrenme biriminin kapak sayfasıdır.



Öğrenme biriminin numarasıdır.

3. ÖĞRENME BİRİMİ

TAŞ BEBEK

Öğrenme biriminin adıdır.

Öğrenme birimine ait konu başlıklarıdır.

KONULAR

3.1. TAŞ BEBEK İÇİN HAZIRLIK YAPMA
3.2. TAŞ BEBEK YAPIMI
3.3. TAŞ BEBEĞİ BOYAMA

Öğrenme birimine ait öğrenmelerdir.

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Taş bebek yapımı için seramik hamuru yapma ve modele uygun boyutta taşlarla taslak hazırlama
- Taş bebeğin vücut parçalarını birbiriyle orantılı ve uyumlu taşlarla hazırlama
- Taş bebeğin süslemesini modele uygun olarak boya ve vernikle yapma

Öğrenme biriminin tematik görselidir.

Konuya dair ilgi çekici ve ilham veren bilgilerin bulunduğu bölümdür.


2. ÖĞRENME BİRİMİ
HAMUR BEBEK

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

İSTANBUL OYUNCAK MÜZESİ

İstanbul Oyuncak Müzesi 23 Nisan 2005 yılında Belgin Akın ve şair, yazar Sunay Akın tarafından kurulmuştur. 1700'lü yıllardan günümüze oyuncak tarihinin en gözde örneklerinin sergilendiği müze, tarihi bir köşkte konumlanmıştır.

Yaklaşık 5000 adet oyuncağın sergilendiği İstanbul Oyuncak Müzesi'nde, geleneksel ve yerli üretim oyuncakların yanı sıra çeşitli ülkelerin tarihini yansıtan eşsiz oyuncaklar da yer almaktadır (Görsel 2.40). Bu değerli parçaların içinde Türk oyuncak tarihinin en seçkin örnekleri, ilk oyuncak üreticilerinden olan Lehmann marka oyuncaklar, Victoria dönemi oyuncakları, eşsiz bebek evleri, teknolojik oyuncakların ilk örnekleri gibi pek çok kıymetli antika oyuncak bulunmaktadır (Görsel 2.41).

Görsel 2.40: Türk oyuncakları

Görsel 2.41: Bebek evleri

Müzede koleksiyon anlamında önemli sayılan oyuncaklar arasında Mona Lisa tablosundan esinlenerek bir adet üretilen oyuncak bebek ve Charlie Chaplin'e özel olarak bir adet üretilen "Şarlo" oyuncağı da yer almaktadır (Görsel 2.42).

Müze, 2009 yılında ICOM'a (Uluslar Arası Müzeler Birliği) üye olmuş ve Avrupa Müzeler Forumu'nun faaliyetlerine katılmaya başlamıştır. 2010 ve 2011 yılında "Avrupa'nın En İyi Müzesi" yarışmasında, ödüle aday olarak gösterilmiştir. 2012 yılının Kasım ayında İstanbul Oyuncak Müzesi'nin öncülüğünde TOYCO (Avrupa Oyuncak ve Çocuk Müzeleri Birliği) kapsamında 15 ülkeden 24 müze temsilcisinin katıldığı toplantılar yapılmıştır.

Görsel 2.42: Şarlo bebeği

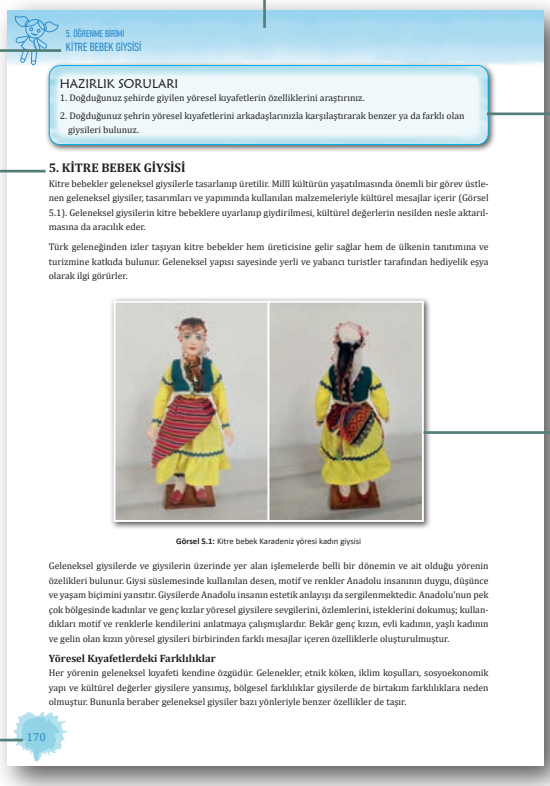
67

Öğrenme biriminin açılış sayfasıdır.

Öğrenme biriminin adıdır.

Öğrencinin hazır bulunuşluğunu artırmak amacıyla tasarlanmış bölümdür.

Konu başlığıdır.


5. ÖĞRENME BİRİMİ
KİTRE BEBEK GİYSİSİ

HAZIRLIK SORULARI
1. Doğduğunuz şehirde giyilen yöresel kıyafetlerin özelliklerini araştırınız.
2. Doğduğunuz şehrin yöresel kıyafetlerini arkadaşlarınızla karşılaştırarak benzer ya da farklı olan giysileri bulunuz.

5. KİTRE BEBEK GİYSİSİ

Kitre bebekler geleneksel giysilerle tasarlanıp üretilir. Millî kültürün yaşatılmasında önemli bir görev üstlenen geleneksel giysiler, tasarımları ve yapımında kullanılan malzemeleriyle kültürel mesajlar içerir (Görsel 5.1). Geleneksel giysilerin kitre bebeklere uyarlanıp giydirilmesi, kültürel değerlerin nesilden nesle aktarılmasına da aracılık eder.

Türk geleneğinden izler taşıyan kitre bebekler hem üreticisine gelir sağlar hem de ülkenin tanıtımına ve turizmine katkıda bulunur. Geleneksel yapısı sayesinde yerli ve yabancı turistler tarafından hediyelik eşya olarak ilgi görürler.

Öğrenmeyi pekiştirmek amacıyla yer verilmiş açıklayıcı görsel örnektir.

Görsel 5.1: Kitre bebek Karadeniz yöresi kadın giysisi

Geleneksel giysilerde ve giysilerin üzerinde yer alan işlemelerde belli bir dönemin ve ait olduğu yörenin özelikleri bulunur. Giysi süslemesinde kullanılan desen, motif ve renkler Anadolu insanının duygu, düşünce ve yaşam biçimini yansıtır. Giysilerde Anadolu insanın estetik anlayışı da sergilenmektedir. Anadolu'nun pek çok bölgesinde kadınlar ve genç kızlar yöresel giysilere sevgilerini, özlemlerini, isteklerini dokumuş; kullandıkları motif ve renklerle kendilerini anlatmaya çalışmışlardır. Bekâr genç kızın, evli kadının, yaşlı kadının ve gelin olan kızın yöresel giysileri birbirinden farklı mesajlar içeren özelliklerle oluşturulmuştur.

Yöresel Kıyafetlerdeki Farklılıklar

Her yörenin geleneksel kıyafeti kendine özgüdür. Gelenekler, etnik köken, iklim koşulları, sosyoekonomik yapı ve kültürel değerler giysilere yansımış, bölgesel farklılıklar giysilerde de birtakım farklılıklara neden olmuştur. Bununla beraber geleneksel giysiler bazı yönleriyle benzer özellikler de taşır.

170

Sayfa numarasıdır.

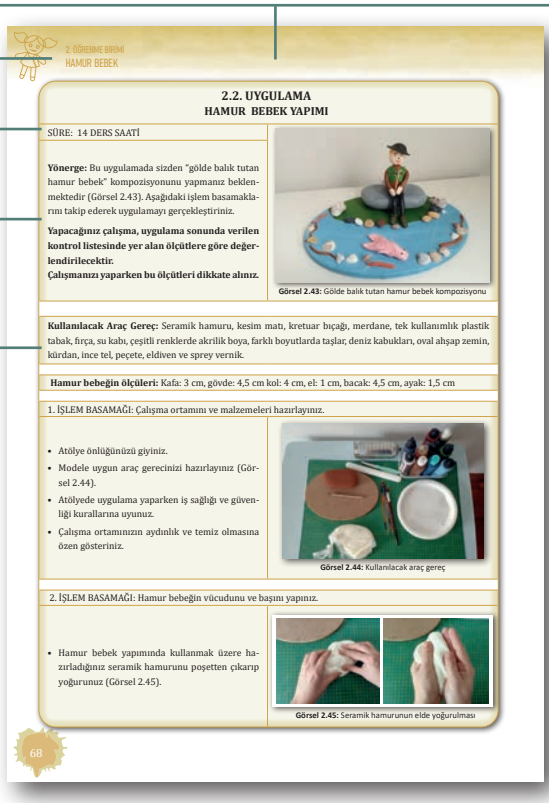
İlgili konuya ait uygulama basamakları, gerekli olan araç gereç ve uygulama süresinin belirtildiği bölümdür.

Uygulamanın adı ve numarasıdır.

Uygulamanın süresidir.

Uygulamanın hedefinin açıklandığı yönergedir.

Uygulamada kullanılacak araç gereci gösterir.



2. ÖĞRENME BİRİMİ
HAMUR BEBEK

2.2. UYGULAMA
HAMUR BEBEK YAPIMI

SÜRE: 14 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden "gölde balık tutan hamur bebek" kompozisyonunu yapmanız beklenmektedir (Görsel 2.43). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 2.43: Gölde balık tutan hamur bebek kompozisyonu

Kullanılacak Araç Gereç: Seramik hamuru, kesim matı, kretuar bıçağı, merdane, tek kullanımlık plastik tabak, fırça, su kabı, çeşitli renklerde akrilik boya, farklı boyutlarda taşlar, deniz kabukları, oval ahşap zemin, kürdan, ince tel, peçete, eldiven ve sprey vernik.

Hamur bebeğin ölçüleri: Kafa: 3 cm, gövde: 4,5 cm kol: 4 cm, el: 1 cm, bacak: 4,5 cm, ayak: 1,5 cm

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız (Görsel 2.44).
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

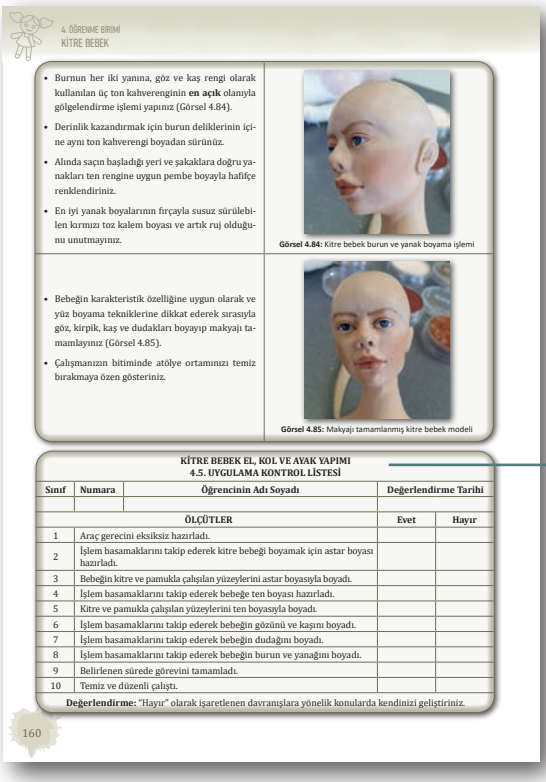
Görsel 2.44: Kullanılacak araç gereç

2. İŞLEM BASAMAĞI: Hamur bebeğin vücudunu ve başını yapınız.

- Hamur bebek yapımında kullanmak üzere hazırladığınız seramik hamurunu poşetten çıkarıp yoğurunuz (Görsel 2.45).

Görsel 2.45: Seramik hamurunun elde yoğurulması

68



4. ÖĞRENME BİRİMİ
KİTRE BEBEK

- Burnun her iki yanına, göz ve kaş rengi olarak kullanılan üç ton kahverenginin **en açık** olanıyla gölgelendirme işlemi yapınız (Görsel 4.84).
- Derinlik kazandırmak için burun deliklerinin içine aynı ton kahverengi boyadan sürünüz.
- Alında saçın başladığı yeri ve şakaklara doğru yanakları ten rengine uygun pembe boyayla hafifçe renklendiriniz.
- En iyi yanak boyalarının fırçayla susuz sürülebilen kırmızı toz kalem boyası ve artık ruj olduğunu unutmayınız.

Görsel 4.84: Kitre bebek burun ve yanak boyama işlemi

- Bebeğin karakteristik özelliğine uygun olarak ve yüz boyama tekniklerine dikkat ederek sırasıyla göz, kirpik, kaş ve dudakları boyayıp makyajı tamamlayınız (Görsel 4.85).
- Çalışmanızın bitiminde atölye ortamınızı temiz bırakmaya özen gösteriniz.

Görsel 4.85: Makyajı tamamlanmış kitre bebek modeli

KİTRE BEBEK EL, KOL VE AYAK YAPIMI
4.5. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
		ÖLÇÜTLER	**Evet**	**Hayır**
1		Araç gerecini eksiksiz hazırladı.		
2		İşlem basamaklarını takip ederek kitre bebeği boyamak için astar boyası hazırladı.		
3		Bebeğin kitre ve pamukla çalışılan yüzeylerini astar boyasıyla boyadı.		
4		İşlem basamaklarını takip ederek bebeğe ten boyası hazırladı.		
5		Kitre ve pamukla çalışılan yüzeylerini ten boyasıyla boyadı.		
6		İşlem basamaklarını takip ederek bebeğin gözünü ve kaşını boyadı.		
7		İşlem basamaklarını takip ederek bebeğin dudağını boyadı.		
8		İşlem basamaklarını takip ederek bebeğin burun ve yanağını boyadı.		
9		Belirlenen sürede görevini tamamladı.		
10		Temiz ve düzenli çalıştı.		

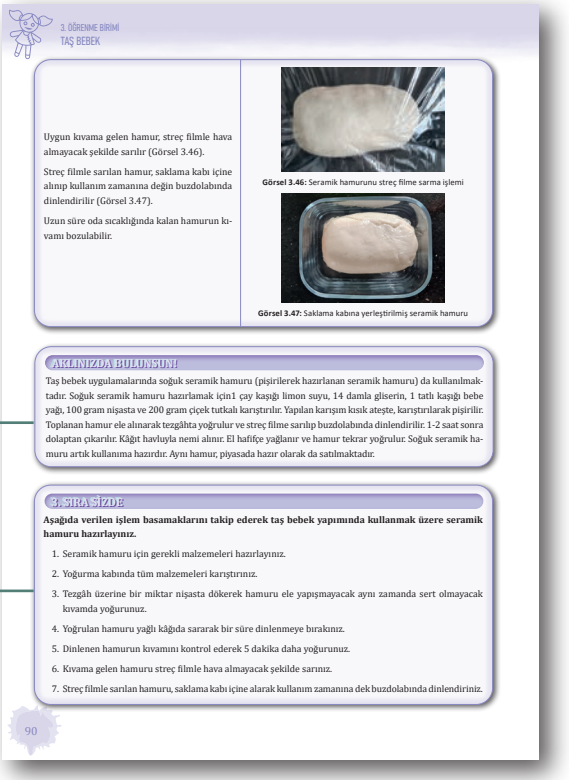
Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

160

Uygulamaya ait değerlendirme kriterlerinin bulunduğu kontol listesidir.

Konuya dair önemli hatırlatmaların ve püf noktalarının yer verildiği bölümdür.

Açıklanan konunun öğrenilmesini pekiştirmek ve sürecin anlaşılmasını sağlamak amacıyla hazırlanmış bölümdür.



3. ÖĞRENME BİRİMİ
TAŞ BEBEK

Uygun kıvama gelen hamur, streç filmle hava almayacak şekilde sarılır (Görsel 3.46).

Streç filmle sarılan hamur, saklama kabı içine alınıp kullanım zamanına değin buzdolabında dinlendirilir (Görsel 3.47).

Uzun süre oda sıcaklığında kalan hamurun kıvamı bozulabilir.

Görsel 3.46: Seramik hamurunu streç filme sarma işlemi

Görsel 3.47: Saklama kabına yerleştirilmiş seramik hamuru

AKLINIZDA BULUNSUN!

Taş bebek uygulamalarında soğuk seramik hamuru (pişirilerek hazırlanan seramik hamuru) da kullanılmaktadır. Soğuk seramik hamuru hazırlamak için1 çay kaşığı limon suyu, 14 damla gliserin, 1 tatlı kaşığı bebe yağı, 100 gram nişasta ve 200 gram çiçek tutkalı karıştırılır. Yapılan karışım kısık ateşte, karıştırılarak pişirilir. Toplanan hamur ele alınarak tezgâhta yoğrulur ve streç filme sarılıp buzdolabında dinlendirilir. 1-2 saat sonra dolaptan çıkarılır. Kâğıt havluyla nemi alınır. El hafifçe yağlanır ve hamur tekrar yoğrulur. Soğuk seramik hamuru artık kullanıma hazırdır. Aynı hamur, piyasada hazır olarak da satılmaktadır.

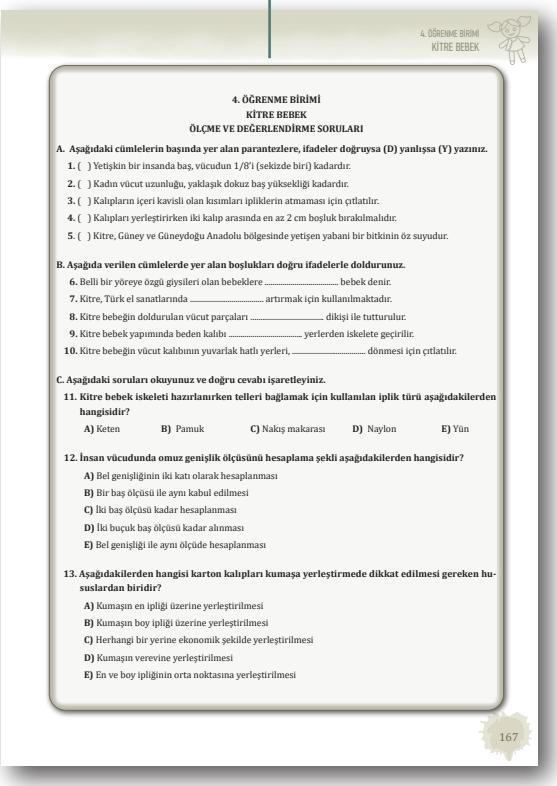
3. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen işlem basamaklarını takip ederek taş bebek yapımında kullanmak üzere seramik hamuru hazırlayınız.

1. Seramik hamuru için gerekli malzemeleri hazırlayınız.
2. Yoğurma kabında tüm malzemeleri karıştırınız.
3. Tezgâh üzerine bir miktar nişasta dökerek hamuru ele yapışmayacak aynı zamanda sert olmayacak kıvamda yoğurunuz.
4. Yoğrulan hamuru yağlı kâğıda sararak bir süre dinlenmeye bırakınız.
5. Dinlenen hamurun kıvamını kontrol ederek 5 dakika daha yoğurunuz.
6. Kıvama gelen hamuru streç filmle hava almayacak şekilde sarınız.
7. Streç filmle sarılan hamuru, saklama kabı içine alarak kullanım zamanına dek buzdolabında dinlendiriniz.

90

Öğrenme birimine ait ölçme ve değerlendirme sorularıdır.



4. ÖĞRENME BİRİMİ
KİTRE BEBEK

4. ÖĞRENME BİRİMİ
KİTRE BEBEK
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlere, ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Yetişkin bir insanda baş, vücudun 1/8'i (sekizde biri) kadardır.
2. ( ) Kadın vücut uzunluğu, yaklaşık dokuz baş yüksekliği kadardır.
3. ( ) Kalıpların içeri kavisli olan kısımları ipliklerin atmaması için çıtlatılır.
4. ( ) Kalıpları yerleştirirken iki kalıp arasında en az 2 cm boşluk bırakılmalıdır.
5. ( ) Kitre, Güney ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yetişen yabani bir bitkinin öz suyudur.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Belli bir yöreye özgü giysileri olan bebeklere ..... bebek denir.
7. Kitre, Türk el sanatlarında ..... artırmak için kullanılmaktadır.
8. Kitre bebeğin doldurulan vücut parçaları ..... dikişi ile tutturulur.
9. Kitre bebek yapımında beden kalıbı ..... yerlerden iskelete geçirilir.
10. Kitre bebeğin vücut kalıbının yuvarlak hatlı yerleri, ... dönmesi için çıtlatılır.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Kitre bebek iskeleti hazırlanırken telleri bağlamak için kullanılan iplik türü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Keten **B)** Pamuk **C)** Nakış makarası **D)** Naylon **E)** Yün

12. İnsan vücudunda omuz genişlik ölçüsünü hesaplama şekli aşağıdakilerden hangisidir?
A) Bel genişliğinin iki katı olarak hesaplanması
B) Bir baş ölçüsü ile aynı kabul edilmesi
C) İki baş ölçüsü kadar hesaplanması
D) İki buçuk baş ölçüsü kadar alınması
E) Bel genişliği ile aynı ölçüde hesaplanması

13. Aşağıdakilerden hangisi karton kalıpları kumaşa yerleştirmede dikkat edilmesi gereken hususlardan biridir?
A) Kumaşın en ipliği üzerine yerleştirilmesi
B) Kumaşın boy ipliği üzerine yerleştirilmesi
C) Herhangi bir yerine ekonomik şekilde yerleştirilmesi
D) Kumaşın verevine yerleştirilmesi
E) En ve boy ipliğinin orta noktasına yerleştirilmesi

167

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Okulda, sınıfta ya da atölye ortamında insan sağlığı ve güvenliği için tehdit oluşturabilecek durumlarla karşılaşılabilmektedir. İş ve İşlemlere başlamadan önce birtakım önlemler almak, karşılaşılabilecek pek çok sıkıntının oluşmasının önüne geçer.

Çalışma ortamındaki tehlike ve riskler güvenlik sorunları oluşturur. Bu nedenle önceden tedbir alınması, çalışma ortamının güvenliği için önemlidir. Alınacak önlemlerin okul yönetimi ve öğretmenler tarafından uygulanması, oluşabilecek sorunların önüne geçecektir.

Eğitim ve öğretimin sağlıklı yürütülebilmesi için güvensiz davranış ve durumların neler olabileceği önceden tespit edilmelidir.

GÜVENLİ DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

1. Alet ve makinelerin güvenli bir şekilde kullanımı
2. Alet ve makinelerin doğru kullanımı
3. Güvenlik donanımının yerinde ve uygun kullanımı
4. Dikkatli ve kontrollü çalışılması
5. Delici ve kesici aletlerin kullanımında dikkatli olunması
6. Bireyin kendisinin ve çevresindekilerin sağlığı için gerekli önlemleri alması
7. Kurallarla ilgili uyarıların dikkate alınması

GÜVENLİ DURUM ÖRNEKLERİ

1. Koruyucu ve iyileştirici ekipmanın bulunması
2. Koruyucu ekipmanın iyi durumda olması ve kontrollerinin yapılmış olması
3. Düzen ve temizlik kurallarına uyulması
4. Ortamın yeterli havalandırılması
5. Güvenlik denetiminin olması

Derslerin daha güvenli bir ortamda işlenmesini sağlamak için alınan bütün tedbirlerin ders başlamadan önce öğrencilere hatırlatılması gerekmektedir.

İLK YARDIM

Derslik, atölye ya da okul bahçesinde acil bir durumla karşılaşıldığında atılması gereken ilk adım yetkili bir personele haber vermektir. Bir yaralanma, bayılma ya da herhangi bir hastalığa bağlı nöbet veya kriz geçirme söz konusuysa ilk yardım bilgisi olan kişiler dışında kalanlar sağlık sorunu yaşayan bireye müdahale etmemelidir.

İlk yardım, herhangi bir kaza ya da hastalığa maruz kalmış kişilere tıbbi müdahale sağlanıncaya kadar durumunun daha kötüye gitmemesi için sağlık görevlileri veya gerekli eğitimi almış ehliyetli bireyler tarafından olay yerinde ilk müdahalenin yapılmasıdır.

İlk yardımda öncelikli olan, hasta ya da kazazedenin etrafını açmak, bilincini kontrol etmek ve rahat nefes almasını sağlamaktır. Değerlendirmeler yapıldıktan sonra hemen ambulans çağırılmalıdır.

UNUTMAYALIM – UNUTTURMAYALIM

Depreme okul ortamında yakalanma ihtimaline karşı okul idaresi, öğrenci ve okul çalışanlarının önlem alması hayati önem taşımaktadır. Aynı çatı altında, bir arada faaliyet gösteren herkesin deprem konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla tüm bireylerin katılımı ile "Afete Hazırlık Planları" yapılmalı, her altı ayda bir bu plan gözden geçirilmelidir. Zaman zaman bu plana göre nasıl davranılması gerektiğinin tatbikatları yapılmalıdır. Bir afet durumda eve ulaşılamayacak durumlar için aile bireyleri ile iletişimin nasıl sağlanacağı, alternatif buluşma yerleri ve bireylerin ulaşabileceği bölge dışı bağlantı kişileri hem okul içinde hem okul dışında belirlenmelidir. Olası bir depremde can ve mal kaybının en aza indirilebilmesi için alınacak önlemler şunlardır:

Depremden Önce Alınacak Önlemler

- Atölye ve okul dolapları, soba, ısıtıcı gibi düşme ihtimali olan eşyalar duvara ya da yere sabitlenmelidir.
- İçinde ağır eşyalar bulunan dolapların kapağı kilitli tutulmalıdır.
- Dolap ya da tezgâh üzerine yerleştirilen eşyaların kayıp düşmesini engellemek için bu eşyalar metal profil, plastik tutucu malzeme ya da yapıştırıcılarla sabitlenmelidir.
- Patlayıcı ve yanıcı özellikte maddeler kilitli dolaplara konmalıdır.
- Atölye raflarındaki eşyaların düşme ihtimaline karşı raf kenarlarına elastik bant ya da tel eklenmelidir.
- Cam ürünler, birbirine çarpmayacak ve devrilmeyecek şekilde kutuların içine konmalıdır.
- Okul binasından acilen çıkmak gerektiğinde kullanılacak yollar önceden belirlenmeli, bu yollar işaretlemeli ve çıkışa engel oluşturacak eşyalar çıkış yolu üzerinden kaldırılmalıdır.

Deprem Anında Yapılması Gerekenler

- Deprem anında sakin ve soğukkanlı kalmaya çalışılmalıdır.
- Sarsıntı anında sınıfta ya da atölyede sağlam sıra, masa altlarında veya yanında; koridorda ise duvarın yanında hayat üçgeni oluşturacak şekilde ÇÖK-KAPAN-TUTUN hareketi ile baş ve boyun korunmalıdır (Güvenli bir yer bulup diz üstü ÇÖK, başını ve enseni koruyacak şekilde KAPAN, Düşmemek için sabit bir yere TUTUN.).
- Baş iki el arasına alınarak veya koruyucu (kitap vb.) bir malzeme ile korunmalıdır. Sarsıntı geçene kadar bu pozisyonda beklenmelidir.
- Pencerelerden, camdan yapılmış eşyalardan, sabitlenmemiş eşyalardan uzak durulmalıdır.
- Merdivenlere ya da çıkışlara doğru koşulmamalıdır.
- Sarsıntı geçtikten sonra elektrik, gaz ve su vanalarını kapatılmalı, soba ve ısıtıcılar söndürülmelidir.
- Gerekli olan eşya ve malzemeler alınarak daha önce tespit edilen yoldan bina derhal terk edilmeli ve toplanma bölgesine gidilmelidir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

TEL BEBEK

KONULAR

1.1. TEL BEBEK ÖLÇÜSÜ HESAPLAMA

1.2. TEL BEBEK YAPIMI

1.3. TEL BEBEĞİ GİYDİRME

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Tel bebeğin ölçüsünü vücut ölçü ve oranlarına uygun olarak hesaplama
- Tel bebeğin iskeletini ve vücut parçalarını, vücut ölçü ve oranlarına uygun olarak hazırlama
- Uygun giysi modeli ve malzemelerini seçerek tel bebeği giydirme



HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Bir tel bebek elbisesi tasarlasanız nasıl bir elbise tasarlardınız?

1. TEL BEBEK

Tel bebek, iskelet ve vücut parçaları insan anatomisine uygun şekilde oluşturulup, model tasarımına göre giydirilerek hazırlanan bebek çeşididir (Görsel 1.1).



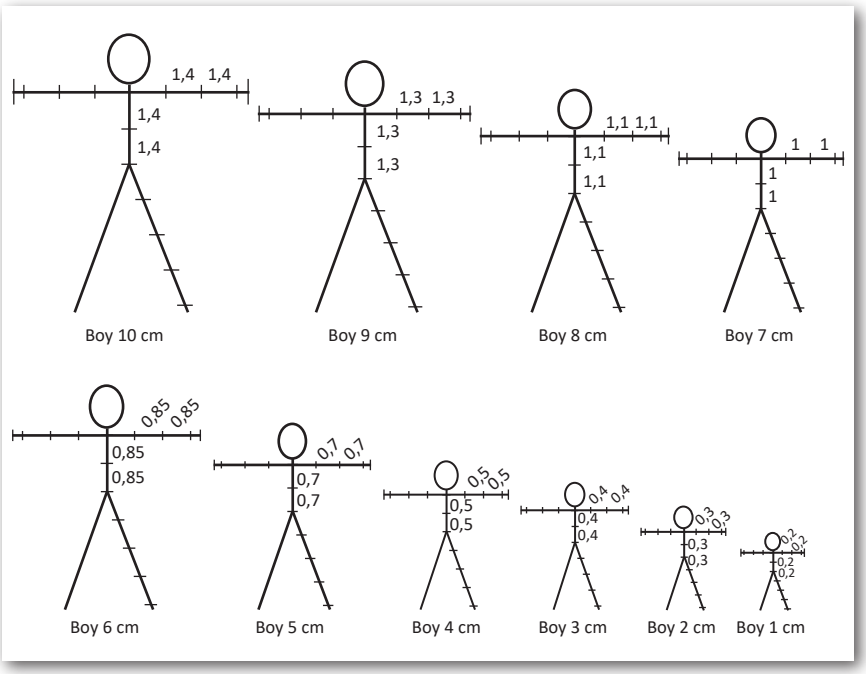
Görsel 1.1: Tel bebek modeli

Tel bebekler hem biblo, pano, kapı süsü vb. dekoratif ev eşyası hem de anahtarlık, kitap ayracı, saç tokası, taç gibi hediyelik eşya olarak üretilmektedir. Ayrıca turistik eşya yapımında yöresel özellikte giysi modelleriyle tercih edilen bir üründür. Küçük boyutlarda, sembolik olarak yapıldığı için taşınması kolay ve maliyeti düşüktür. Satış fiyatının uygunluğu, turistler tarafından hediyelik eşya olarak tercih edilmesini sağlamaktadır.

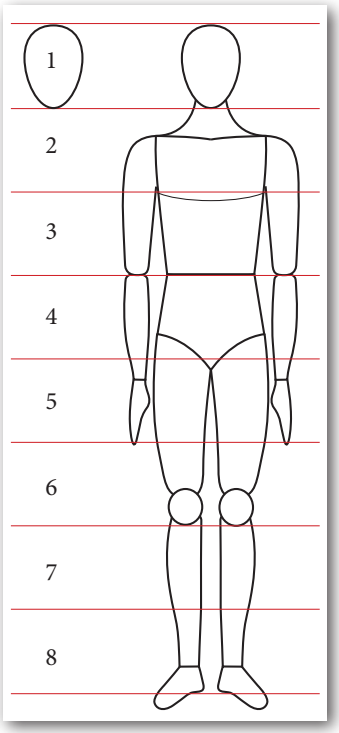
1.1. TEL BEBEK ÖLÇÜSÜ HESAPLAMA

Tel bebek yapımında bedeni oluşturan parçaların birbirine orantısı (uygunluğu) önemlidir. Bebeğin boyutu büyüdükçe ya da küçüldükçe tellerin boyutu da aynı oranda büyütülüp küçültülebilir. Tüm yapma bebeklerde bu orantıya dikkat edilmelidir.

Yapma bebek türleri içinde yer alan bütün bebekler, baş ölçüsü esas alınarak ölçülendirilir. Baş ölçüsü 1 birim olarak kabul edilir. Yetişkin bireylerde baş,vücudun1/8'i (sekizde biri) kadardır. Bu oran kadın, erkek ve çocuklarda değişiklik gösterir (Şekil 1.1, Şekil 1.2).



Şekil 1.1: Tel uzunluklarına göre vücut oranları

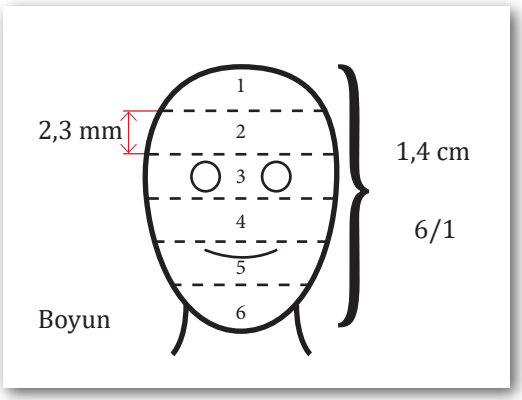


Şekil 1.2: İnsan bedenini baş ölçüsüne göre oranlama

1.1.1. Tel Bebek Baş Hazırlama Teknikleri

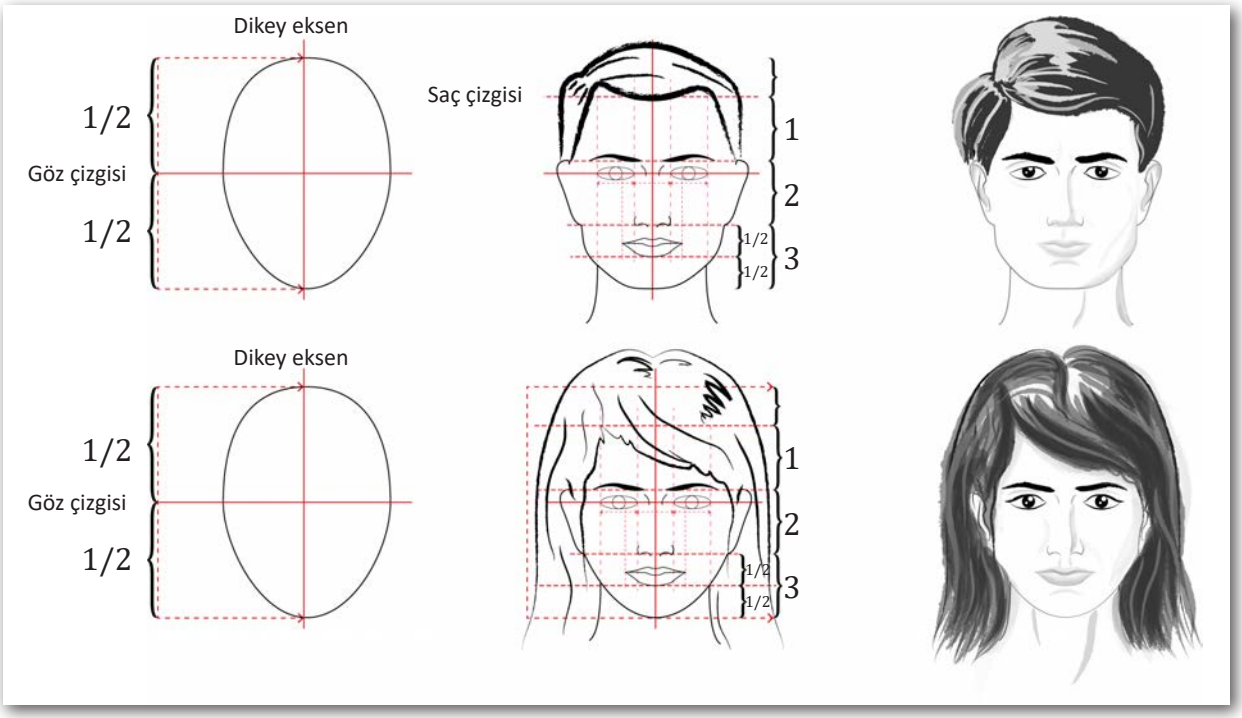
Tel bebeğin baş ölçüsü, insan baş ölçüsü temel alınarak hazırlanır. Baş ölçüsü bir birim olarak kabul edildiği için boy ölçüsü, baş ölçüsüne uygun olarak hesaplanır. Başın büyüklüğü ile boy ölçüsü orantılı alınmalıdır.

Baş ölçüsü; alın, göz, burun, ağız, çene ve boyun olmak üzere 6 eşit parça ile ölçülendirilir. Alın-göz mesafesi bir birim; göz-ağız ile çene-boyun da bir birim kabul edilir. Örneğin 1,4 cm olarak belirlenen baş ölçüsü 6 eşit parçaya bölündüğünde 1/6'sı (altıda biri) boyun ölçüsü olarak işaretlenir. Yani her birim 1,4/6 = 2,3 mm'dir. Bu hesaba uygun olarak ölçüm yapıldığında baş kısmı 2,3 mm olarak eşit parçalara bölünmüş olur (Şekil 1.3).



Şekil 1.3: Baş ölçüsü

Tel bebeğin yüz çizimi, insan yüzünün ölçü ve oranları dikkate alınarak oluşturulur. İnsan yüzü 3 eşit parçaya bölündüğünde alın, burun ve burunla çene arası eşit biçimde ölçülendirilir. Gözler, başın tam ortasında yer alır. İki göz arasında bir göz mesafesi kadar boşluk bırakılır. Gözden kulağa kadar olan uzaklık da bir göz uzunluğu kadar olmalıdır (Şekil 1.4).



Şekil 1.4: Oranlarına göre insan yüzü çizimi

1.1.2. Tel Bebeğin Tel Uzunluklarını Hesaplama

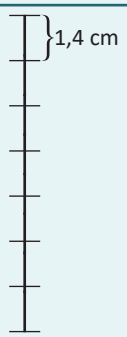
Tel bebek yapımında kullanılacak tellerin uzunluğu, boy ölçüsünün baş ölçüsüne uygunluğu hesaplanarak bulunur. Baş 1 birim kabul edildiğinde 8 birim baş ölçüsü, tel uzunluğunu verir. Bu ölçüler, kadınlarda 7 birim olarak belirlenir. Çocuk bebek yapımında ise ölçüler altı, beş gibi geriye doğru eksiltilerek değiştirilir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, baş ölçüsünü bir birim kabul edip eşit ölçülendirme yapmaktır.

Örnek Soru: 1/7 oranında yapılması planlanan bir tel bebeğin baş ölçüsü 1,4 cm ise kol, beden ve tel bebek yapımı için kullanılacak telin uzunluğu kaç cm olmalıdır?

Çözüm:

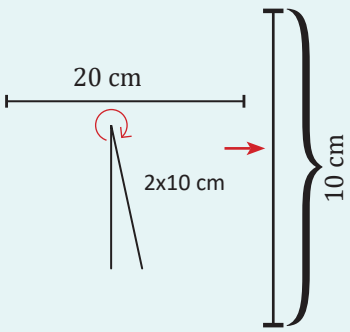
Boy uzunluğu : 1,4 x 7 = 9,8 cm
Boy için kullanılacak telin uzunluğu : 9,8 x 2 = 19,6 cm
Kol boyunun uzunluğu : 1,4 x 3 = 4,2 cm
El ile birlikte kol uzunluğu : 4,2 + 0,3 = 4,5 cm
İki kol uzunluğu : 4,5x2 = 9 cm
Tel bebek yapımında kullanılacak telin uzunluğu: 19,6 + 9 = 28,6 cm

Baş Ölçüsünü Hesaplama: Tel bebeğin baş ölçüsü örnekte 1,4 cm olarak kabul edildiği için bir birim 1,4 cm olarak hesaplanır (Şekil 1.5).

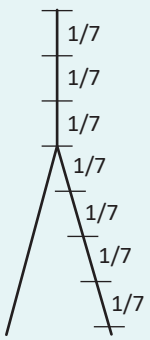


Şekil 1.5: Tel bebeğin baş ölçüsünü belirleme

Boy Uzunluğunu Hesaplama: Tel bebeğin iskeletini oluşturacak olan tel, ikiye katlanır (Şekil 1.6). Bebeğin boyu, baş uzunluğunun yedi katı olacak biçimde hesaplanır (1,4 x 7 = 9,8). Buna göre 9,8 cm boyunda bir tel bebek yapmak için 19,6 cm uzunluğunda boy ölçüsü belirlenir (Şekil 1.7).

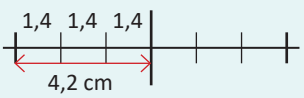


Şekil 1.6: Gövde telinin katlanması



Şekil 1.7: Tel bebeğin boy ölçüsü

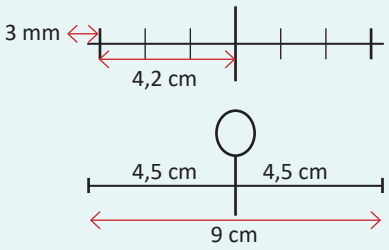
Kol Uzunluğunu Hesaplama: Tel bebeğin kol uzunluğu hesaplanırken belirlenen tellerin her iki tarafında, üç baş boyu ölçüm alınıp işaretlenir (Şekil 1.8).



Şekil 1.8: Kol boyu ölçülendirme

Tek kolun uzunluğu 1,4 x 3 = 4,2 cm olarak belirlenir. Bebeğin elleri için hesaplanan tel ölçüsü 0,3 cm'dir. Buna göre 4,2 + 0,3 = 4,5 cm ölçüsünde kol boyu hesaplanmış olur (Şekil 1.9).

Kol boyu 4,5 cm olarak hesaplandığına göre iki kol için telin uzunluğunun iki katı alınarak hesaplama yapılır (4,5 x 2 = 9 cm).



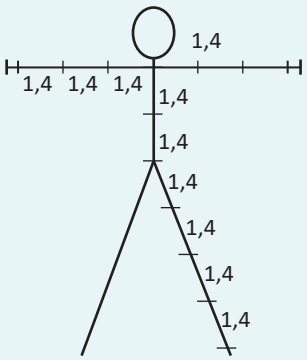
Şekil 1.9: Kol boyu hesaplama

Boy ve Kolların Toplam Tel Uzunluğunu Hesaplama: Tel bebeğin bedeni için 20 cm uzunluğundaki tel ikiye katlanarak 10 cm uzunluğunda beden boyu elde edilir (Şekil 1.10, 1.11).

Tel bebeğin bedeni 19,6 cm ve kol uzunluğu 9 cm hesaplandığı için (19,6 + 9 = 28,6) toplam 28,6 cm, ortalama 30 cm tel gereklidir.



Şekil 1.10: Tel bebeğin beden ölçüsü hesaplama



Şekil 1.11: Tel bebeğin beden ölçüleri

1. SIRA SİZDE

Soru: 1/8 oranında yapılması planlanan bir tel bebeğin baş ölçüsü 1,5 cm ise tel bebek yapımı için kullanılacak telin uzunluğu toplamda kaç cm olmalıdır?

Çözüm:

Boy uzunluğu : .....
Boy için kullanılacak telin uzunluğu : .....
Kol boyunun uzunluğu : .....
El ile birlikte kol uzunluğu : .....
İki kol uzunluğu : .....
Tel bebek yapımında kullanılacak telin uzunluğu: .....

AKLINIZDA BULUNSUN!

Tel bebek yapımında öğrenilen bilgiler diğer bebek yapımlarına temel oluşturur. Tel bebek yapımında tel uzunluğu ölçüsü alma ve tel bebeğin uzunluğunu hesaplama işlemlerinin kitre bebek yapımında da kullanıldığı unutulmamalıdır. Bu bölümde yer alan hesaplama ve ölçümlerin yeniden kullanılacağı aklınızda bulunsun.

1.1.3. Tel Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç

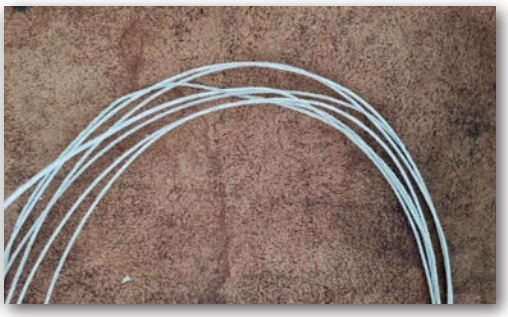
Tel bebeğin iskeleti için tel kesme makası, yan keski, kargaburnu, leton tel, cetvel ve pamuklu ipler kullanılmaktadır (Görsel 1.2, 1.3, 1.4).



Görsel 1.2: Yan keski



Görsel 1.3: Kargaburnu



Görsel 1.4: Leton tel

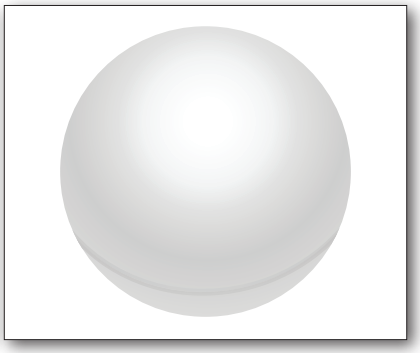
Tel bebeğin baş yapımında ahşap boncuk, pinpon topu, keçeden yapılmış yuvarlak toplar, seramik hamuru, ince çorap, boncuk silikon elyaf, kurşun kalem, renkli ve gazlı boyalar, asetat kalemi, yapay saç, sıcak silikon tabancası, vernik vb. malzemeler kullanılmaktadır (Görsel 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9).



Görsel 1.5: Yuvarlak keçe toplar



Görsel 1.6: Seramik hamuru



Görsel 1.7: Pinpon topu



Görsel 1.8: Tahta boncuklar



Görsel 1.9: Renkli yapay saçlar

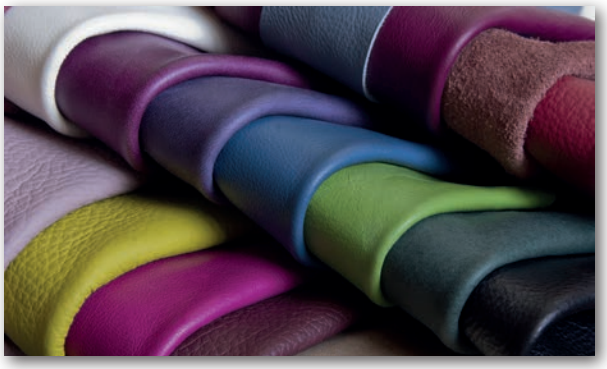
Tel bebek giysi yapımında örgü malzemeleri, renkli kumaşlar, keçe kumaş, deri, renkli yün iplikler, mısır kapçığı, renkli nakış iplikleri, mezür, renkli yün keçeler, dikiş malzemeleri, makas, yapıştırıcı vb. malzemeler kullanılmaktadır (Görsel 1.10, 1.11, 1.12, 1.13, 1.14).



Görsel 1.10: Renkli kumaşlar



Görsel 1.11: Renkli keçeler



Görsel 1.12: Renkli deriler



Görsel 1.13: Renkli örgü ipleri



Görsel 1.14: Mısır kapçığı

Tel bebeği süslemek için tüy, tül, pul, bocuk gibi malzemelerden yararlanılmaktadır (Görsel 1.15, 1.16).



Görsel 1.15: Tüyler



Görsel 1.16: Renkli boncuklar

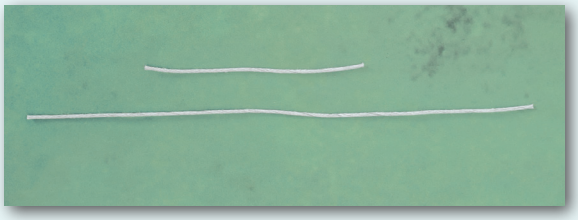
1.2. TEL BEBEK YAPIMI

Tel bebek yapımının ilk aşaması, bebek iskeletinin planlanan bebeğin ölçülerine göre hazırlanmasıdır.

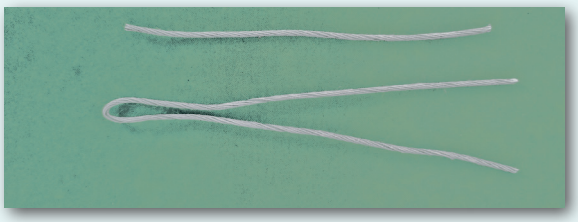
1.2.1. Tel Bebek İskelet Yapımı

Baş ölçüsü 1,4 cm, boy ölçüsü 20 cm ve kol ölçüsü 9 cm olarak belirlenen bir tel bebeğin yapım aşamaları şunlardır:

Tel bebeğin bedeni için 20 cm ve kolu için 9 cm ölçüsünde iki adet tel kesilir (Görsel 1.17). Boy için kesilen 20 cm ölçüsündeki tel ortadan ikiye katlanır (Görsel 1.18). Tel ikiye katlandığında bebeğin boyu 10 cm olarak ölçülendirilir.



Görsel 1.17: Belirlenen ölçüde kesilmiş teller



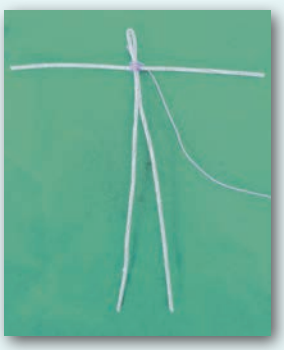
Görsel 1.18: Kol ve beden teli

İkiye katlanan telin baş için ayrılan 1,4 cm uzunluk ölçüsünün altından, kol telinin bağlanacağı orta nokta belirlenir (Görsel 1.19). Kol teli, orta noktasından iple bedene sarılarak sabitlenir (Görsel 1.20).

Beden boyu, belirlenen baş ölçüsünün iki katıdır (1,4 x 2 = 2,8 cm). İp, koparılmadan beden boyu kadar sıkıca sarıldıktan sonra bağlanır (Görsel 1.21).



Görsel 1.19: Orta noktanın belirlenmesi

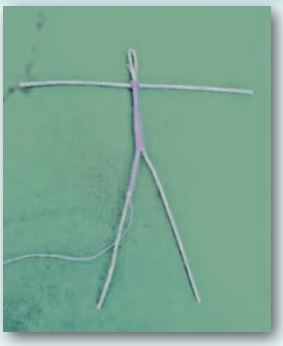


Görsel 1.20: Kol telinin bedene sabitlenmesi

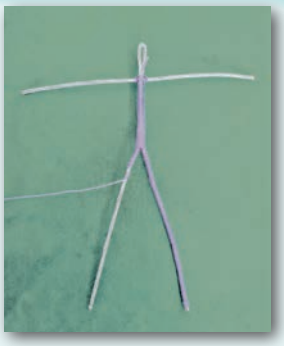


Görsel 1.21: Bedenin iple sarılması

Tel bebeğin bedenden ayrılan bacakları iple ayrı ayrı sarılarak bağlanır (Görsel 1.22, 1.23).

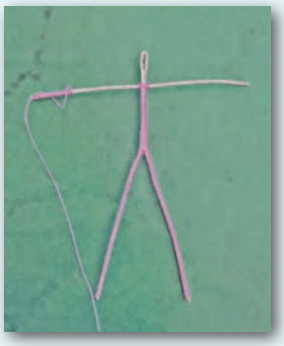


Görsel 1.22: Bacakları iple sarma işlemi



Görsel 1.23: Bacakların iple sarılması

Kollar uç kısmından başlanıp iple sarılarak kaplanır (Görsel 1.24, 1.25).

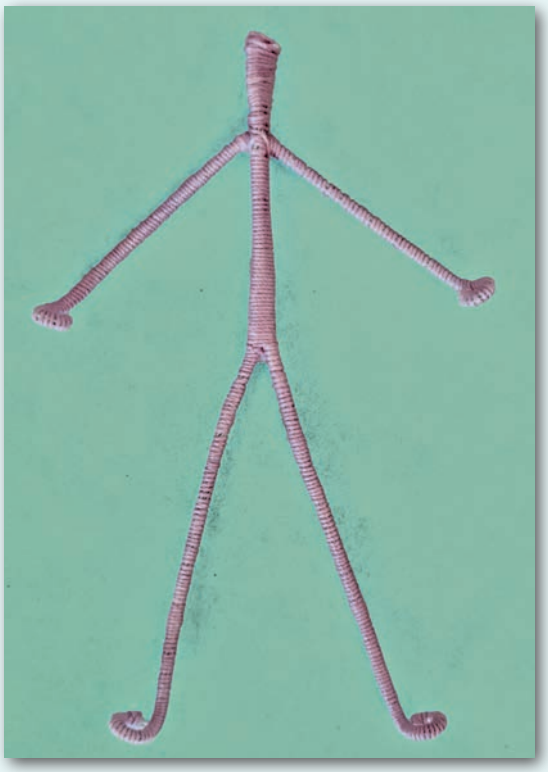


Görsel 1.24: Kolları iple sarma işlemi



Görsel 1.25: Kolların iple sarılması

Tel bebeğin bacakları ve kolları sarıldıktan sonra boyun bölgesi de iple sarılarak bağlanır. İple sarılmış kol ve bacak telleri kıvrılarak el ve ayaklar oluşturulur. Böylece tel bebeğin iskeleti tamamlanmış olur (Görsel 1.26).



Görsel 1.26: İple sarılmış tel bebek iskeleti

1.2.2. Tel Bebek Baş Yapımı

Tel bebeklerin baş bölgesi pek çok farklı yöntem kullanılarak yapılabilmektedir. Bebeğin başı seramik hamuru, iri boncuk ya da pinpon topu kullanılarak, naylon kadın çorabının içi doldurularak yapılabileceği gibi tığ örgü ya da keçe yapım teknikleri kullanılarak da yapılabilir. Tasarımcı, kendi modeline uygun malzeme ve yöntemi seçerek baş bölgesini oluşturur.

Baş hazırlamada kullanılan bazı yöntemler ve yapım aşamaları şunlardır:

Seramik Hamuruyla Baş Yapımı: İlk adımda tel bebeğin baş ölçüsü alınır. Ardından seramik hamuru hazırlanır. Avuç içerisine, belirlenen ölçüye uygun büyüklükte hamur yerleştirilir. Elde yuvarlanan hamura daire şekli verilir. Seramik hamuruna telin gireceği genişlikte bir delik açılır.

Tel iskeletin baş bölgesine güçlü bir yapıştırıcı ya da beyaz tutkal sürülür. Seramik hamurundan yapılan baş, bu bölgeye yerleştirilir (Görsel 1.27).

Hamurun yumuşak bir malzeme olması sebebiyle oluşabilecek şekil bozukluklarının önüne geçmek için başın kurumaya bırakılması önemlidir. Kurutma işlemi, bardak ya da benzeri bir kap içinde, hamurun dik durmasını sağlayarak yapılmalıdır. Yüze şekil verebilmek için kuruyan hamur yüzey astar boyası ile boyanarak tekrar kurumaya bırakılır. Yüz şekilleri, ölçülendirme yapıldıktan sonra boya ve fırçayla yapılır.

Seramik Hamuru Hazırlanışı

Malzemeler

1 bardak nişasta

1 bardak tutkal

1 yemek kaşığı limon

1 yemek kaşığı sıvı yağ

Not: Verilen ölçülerle portakal büyüklüğünde bir hamur elde edilir. Tasarımcı tel bebeğin iskelet ölçüsüne uygun olarak, hamuru eşit miktarda azaltıp kullanabilir. Seramik hamuru bir gün önceden hazırlanıp naylon poşet içerisinde, bir gece buzdolabında bekletilirse daha iyi sonuç alınır.



Görsel 1.27: Seramik hamurundan yapılmış tel bebek başı

Boncukla Baş Yapımı: Tel bebeğin baş yapımında vücut iskeletine uygun büyüklükte ahşap boncuklar kullanılır. Baş olarak kullanılacak boncuk, bebek iskeletinin boyun kısmına yapıştırıcı sürüldükten sonra delik olan kısmından tele geçirilir (Görsel 1.28). Boncuğun yüzeyi vernikli ise asetat kalemi ya da renkli boya kalemleri kullanılarak göz, kaş ve ağız çizilir. Verniklenmemiş boncuklarda yüz detayları fırçayla boyanır.



Görsel 1.28: Ahşap boncuktan yapılmış tel bebek başı

Pinpon Topuyla Baş Yapımı: Pinpon topu, telin gireceği genişlikte bir iğneyle delinir. İskeletin baş ve gövde kısmı arasında biraz boşluk bırakıldıktan sonra topun sabitleneceği bölgeye yapıştırıcı sürülür. Pinpon topu, delindiği yerden bu bölgeye yerleştirilir (Görsel 1.29). Topun yapıştırılırken sabitlenmesi önemlidir.

Pinpon topu ölçüsü standart olduğu için (40 mm) tel bebeğin iskelet ölçüsü, topun ölçüsü dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Aksi takdirde bebeğin başı, hazırlanan iskelete büyük ya da küçük gelecektir. Pinpon topu ile hazırlanan başın üzerine yüz şekli vermek için asetat kalemi kullanılır.



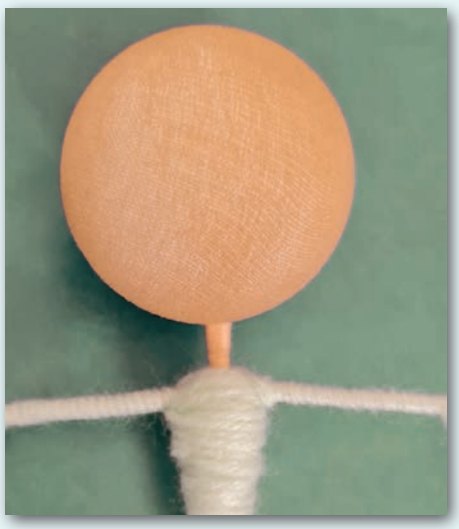
Görsel 1.29: Pinpon topundan yapılmış tel bebek başı

Naylon Kadın Çorabıyla Baş Yapımı: Ölçüye uygun kesilip yuvarlak formda dikilen çorabın içi pamuk, boncuk elyaf vb. bir malzemeyle doldurulur (Görsel 1.30).

Ölçülendirme yapılırken çorabın esnekliği göz ardı edilmemelidir.

Başın sert ve dik durabilmesi için dolgu malzemesi olarak kullanılan ürün, çorabın içine özenle doldurulmalıdır.

Naylon çorapla çalışılan başın yüz ifadeleri, işleme teknikleriyle oluşturulabileceği gibi asetat kalemi kullanılarak da yapılabilir.



Görsel 1.30: Naylon kadın çorabı ile yapılmış tel bebek başı

Tığ Örgü Teknikleriyle Baş Yapımı: Tel bebeğin başı, tığ örgü teknikleri kullanılarak bebek vücut iskeleti ölçüsünde örülür. Örülen baş, boncuk elyafla doldurulur ve iskeletin baş bölgesi için ayrılan kısma boyun boşluğu bırakılarak geçirilir. Yapıştırıcı kullanılarak ya da dikilerek bedene tutturulur (Görsel 1.31).

Başın yüz hatları, basit nakış iğne teknikleriyle işlenir ya da göz ve ağız şekline uygun boncuk, düğme gibi hazır gereçlerle yapılır.



Görsel 1.31: Tığ örgü teknikleri ile yapılmış tel bebek başı

Örgü Teknikleriyle Baş Yapımı	
Semboller:	
SH	**:** Sihirli Halka
X	**:** Sık İğne
A	**:** Artırma
E	**:** Eksiltme
1	SH Halka
2	6X
3	6A = 12X
4	(1X, 1A)*6 = 18X
5	18X
6	18X
7	18X
8	18X
9	(1X, 1E)*6 = 12X
10	6X

NOT: Bu ölçüler, tel bebeğin baş ölçüsüne uygun olarak artırılıp eksiltilerek istenen şekilde ölçülendirilebilir.

Keçeyle Baş Yapımı: Tel bebeğin boyutuna uygun büyüklükteki yuvarlak keçe, alt kısmından iğneyle delinir. Baş, vücut iskeletine sabitlenmeden önce telin ucuna yapıştırıcı sürülür. Boyun için boşluk bırakıldıktan sonra baş vücuda sabitlenir (Görsel 1.32).

Başın yüz hatlarını oluşturmak için basit nakış iğne teknikleri ya da göz ve ağız şekline uygun boncuk, düğme gibi hazır gereçler kullanılabilir.

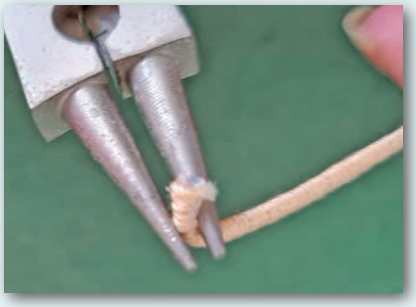


Görsel 1.32: Yuvarlak keçeden yapılmış tel bebek başı

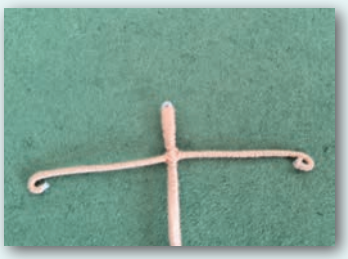
1.2.3. Tel Bebek El ve Ayak Yapımı

Tel bebeğin el ve ayakları hazırlanırken farklı yöntemler kullanılmaktadır. En sık kullanılan yöntemler şunlardır:

Tel Bebek İskeletinin Bükülmesiyle El ve Ayak Yapımı: El ve ayak yapımında tel bebek vücut iskeletinin uç kısımları yuvarlak uçlu pens ya da kargaburnu yardımıyla belli bir ölçüde, içe doğru kıvrılır (Görsel 1.33, 1.34, 1.35).



Görsel 1.33: Teli içe doğru kıvırma işlemi



Görsel 1.34: Kıvırma işlemiyle oluşturulmuş eller



Görsel 1.35: Kıvırma işlemiyle oluşturulmuş ayaklar

Seramik Hamuruyla El ve Ayak Yapımı: Tel bebeğin başı için hazırlanan seramik hamuru, el ve ayak yapımında da kullanılabilir. Tel bebeğin iskeletine uygun olarak el ve ayak ölçüsü belirlenir. Ardından hamur istenen kalınlıkta açılır. Açılan hamurun üzerine el ve ayak kalıpları yerleştirilir. Kalıplardan çıkarılıp kesilen el ve ayaklar tel bebeğin iskeletine tutkal ya da güçlü bir yapıştırıcı ile yapıştırılır (Görsel 1.36, 1.37). Seramik hamuruyla baş hazırlanırken dikkat edilmesi gereken bütün hususlar el ve ayak yapımı için de geçerlidir.



Görsel 1.36: Seramik hamurundan yapılmış tel bebek eli



Görsel 1.37: Seramik hamurundan yapılmış tel bebek ayağı

Ahşap Boncukla El Yapımı: Tel bebeğin modeline uygun boncuk seçimi yapılır. Seçilen ahşap boncuklar güçlü bir yapıştırıcı ile bebek iskeletinin kol ve bacak uçlarına yapıştırılır. Son olarak boncuklara el ve ayak formu verilir (Görsel 1.38).



Görsel 1.38 : Ahşap boncuktan yapılmış el

1.2.4. Tel Bebek Yüz Yapımı

Seramik hamuru, polimer kil ve hava temasıyla kuruyan hamurlarla yapılan tel bebek başı üzerinde yüz şekillendirmesi yapılırken göz, kaş, kirpik ağız gibi detayları oluşturmak için renkli boya kalemleri kullanılır (Görsel 1.39, 1.40, 1.41). Baş bölgesi, yüz şekillendirme işlemi öncesinde ten rengi boyayla boyanır. Boya kuruduktan sonra göz, kaş, ağız yerleri belirlenir. Belirlenen yerlere uygun renkte boya kalemleri ve boyama teknikleriyle detaylar çizilir (Görsel 1.42, 1.43, 1.44, 1.45, 1.46, 1.47). Kullanılan boyanın akmayan türden olması, ürünün kalitesi açısından önemlidir. Yüz boyama işlemi sonrasında ürüne sprey ya da sıvı vernik sürülerek boyanın akması engellenir.

Tasarlanan tel bebek modeline uygun boncuk, düğme gibi hazır gereçler yardımıyla da yüz hatları oluşturulabilir. Tel bebeğin baş bölgesini oluşturmak için seçilen malzemelerin ten rengine uygun olmasına özen gösterilmelidir. Çorap, keçe ve tığ örgü bebek başları üzerindeki kaş, göz, kirpik, ağız gibi detaylar basit nakış iğne teknikleriyle işlenir.

Renkli Boya Kalemleriyle Yüz Boyama



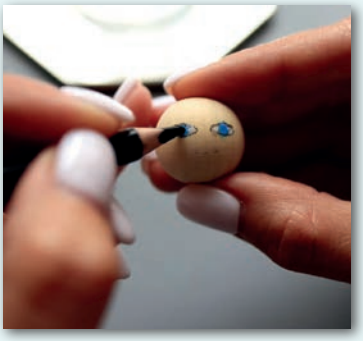
Görsel 1.39: Göz çevresinin çizimi



Görsel 1.40: Göz bebeğinin çizimi



Görsel 1.41: Gözlerin boyanması



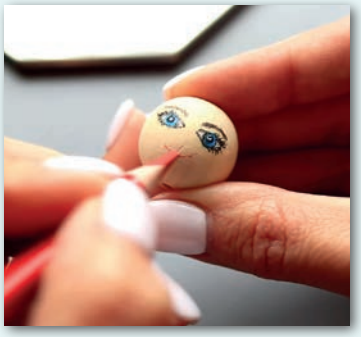
Görsel 1.42: Gözlerin boyanması



Görsel 1.43: Kaşların çizimi



Görsel 1.44: Kirpiklerin çizimi



Görsel 1.45: Dudak çizimi



Görsel 1.46: Yüzün verniklenmesi



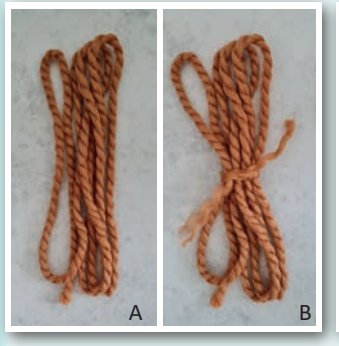
Görsel 1.47: Tel bebek yüz boyama

1.2.5. Tel Bebek Saç Yapımı

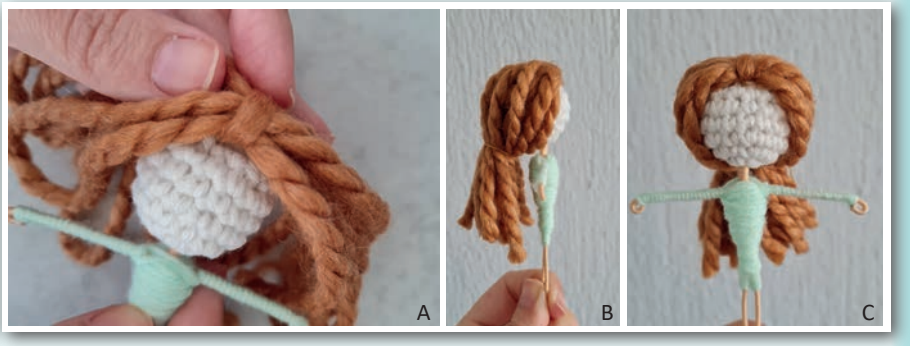
Tel bebek saç yapımında farklı renk ve türde iplik, yapay saç, yün keçe ve doğal rafya malzemelerinden biri kullanılabilir. Bebeğin modeline göre belirlenen saç malzemesi, baş ölçüsüne uygun uzunlukta kesilir. Kesilen iplikler ortadan ikiye bağlanır. Bebeğin saçları, boncuk ve pinpon topundan yapılmış ise tel bebek başına yapıştırma yöntemiyle tutturulur. Saçlar; tığ örgü teknikleri, keçe ve çorap kullanılarak yapılmış başların üzerine de dikilerek sabitlenir. Yün keçeden yapılmış tel bebek saçları, keçe iğneleme yöntemi kullanılarak ya da başa dikilerek sabitlenir. Tel bebek saç modelleri, bebeğin geleneksel ya da modern tasarımına göre değişkenlik gösterebilir.

Tel bebek yapımında en çok tercih edilen saç hazırlama yöntemleri şunlardır:

Örgü İpiyle Saç Yapımı: İplikler, baş ölçüsüne uygun uzunlukta kesilir (Görsel 1.48-A). Kesilen iplikler ortasından bağlanır (Görsel 1.48-B). Bağlanan kısım, başın tepe noktasına getirilerek yapıştırılır (Görsel 1.49-A). Yapıştırıcı kuruduktan sonra saça örgü, atkuyruğu, topuz vb. modellerde şekil verilebilir (Görsel 1.49-B, 1.49-C). Şapka, taç, toka gibi aksesuarlarla saç süslemeleri yapılabilir. Süsleme yapılırken modele uygun malzemelerin tercih edilmesi önemlidir.

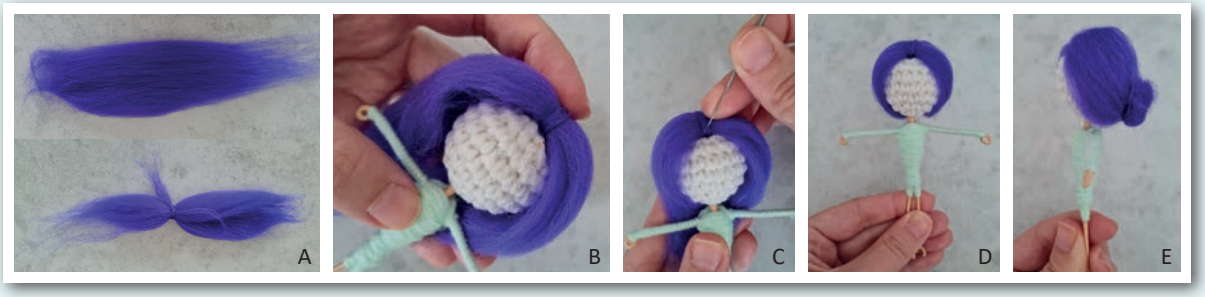


Görsel 1.48: İplerin ölçümü ve bağlanması



Görsel 1.49: Saçların başa sabitlenmesi ve şekil verilmesi

Yün Keçeyle Saç Yapımı: Yün keçeden yapılmış tel bebek saçları, keçe iğneleme yöntemi kullanılarak yapılır (Görsel 1.50-A). Keçeleştirme tekniğinde yün, bir zemin üzerine yerleştirildikten sonra keçe iğnesi yardımıyla içeriye doğru bastırılır. İğne her bastırma işlemi sırasında aynı milimetrik şekilde ayarlanır. Böylece keçeleşme sağlanır. Keçeleşmiş yün saç formuna getirilip, tel bebek için hazırlanmış başın üzerine dikilerek monte edilir (Görsel 1.50-B, 1.50-C). İple hazırlama yönteminde olduğu gibi bebeğin tasarımına uygun topuz, atkuyruğu vb. modellerle saça şekil verilir (Görsel 1.50-D, 1.50-E). Son olarak istenen malzemelerle süsleme yapılır.



Görsel 1.50: Keçeleştirme işlemiyle saçı başa sabitleme

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

Tel bebek hazırlama yöntemleriyle hayvan modelleri de yapılabilmektedir (Görsel 1.51). Keçe iğnesiyle keçeleştirme yöntemi kullanılarak oluşturulan tel bebek hayvan modellerinin en beğenilen tasarımlar olduğunu biliyor muydunuz?



Görsel: 1.51: Keçeleme yöntemiyle yapılmış hayvan modelleri

1.2.6. Tel Bebek Çorap ve Ayakkabı Yapımı

Tel bebeğin ayağına, tasarıma uygun olarak bazen sadece çorap bazen de ayakkabı yapılmaktadır. Bebeğin modeline göre ayakkabı ya da çorap yapım yöntemlerinden her ikisi de tercih edilebilir.

Tel bebek için çorap yapımında kurdele, renkli iplikler, çeşitli harçlar ve esnek artık kumaşlar kullanılabilir. Renkli ya da beyaz penye kumaşlar, esnek yapısıyla çorap yapımına uygun bir tercihtir.

Kumaş çorap yapımında öncelikle ayak ölçüsü alınır. Ardından çorabın boyu ve uzunluğu belirlenir. Alınan ayak ölçüsüne ilave olarak kumaş, dikiş payı bırakılarak kesilir ve dikilir. Dikilen çorap, bebeğe giydirilir. Dikim işleminin ardından tasarıma uygun süslemeler de eklenebilir.

Tel bebek ayakkabısı kumaş, keçe, deri gibi malzemelerden yapılabilir. İlk adımda tel bebeğin ayak ölçüleri belirlenir. Ardından ayakkabı için kullanılacak malzeme seçilir. Belirlenen ölçülere uygun olarak ayakkabı kalıbı çıkarılır. Kalıp, belirlenen malzeme üzerine yerleştirilir. Kalıbın kenarlarından çizilir. Kalıbı çizilen ayakkabı kesilir. Seçilen malzemeye uygun olarak yapıştırma ya da dikme işlemiyle ayakkabı tel bebeğe giydirilir.

Tel bebek çorap ve ayakkabı yapımında kullanılan bazı yöntemler şunlardır:

İp Sarma Yöntemiyle Tel Bebek Çorap Yapımı: Bükülerek ayak şekli verilmiş telin üzerine renkli iplikler sarılarak çorap görüntüsü verilir (Görsel 1.52).



Görsel 1.52: İplik sarma yöntemiyle çorap yapımı

Kurdeleyle Tel Bebek Çorap Yapımı: Renkli kurdelelerin ayak bölgesine istenen formda sarılmasıyla çorap görüntüsü oluşturulur (Görsel 1.53).



Görsel 1.53: Kurdeleyle çorap yapımı

Örgüyle Tel Bebek Ayakkabı Yapımı: Tel bebek ayak ölçüsü alındıktan sonra isteğe göre tığ ya da şiş tekniğiyle çorap örmek mümkündür (Görsel 1.54).



Görsel 1.54: Örgüden yapılmış tel bebek ayakkabısı

Ahşap Boncukla Tel Bebek Ayakkabı Yapımı: Tel bebek iskeletinin ölçüsüne uygun ayakkabı için boncuk seçilir. Seçilen boncuk, bacağa geçirilerek güçlü bir yapıştırıcı ile yapıştırılır (Görsel 1.55).



Görsel 1.55: Ahşap boncuktan yapılmış tel bebek ayakkabısı

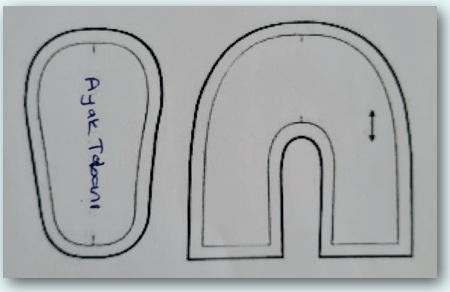
Mısır Kapçığıyla Tel Bebek Ayakkabı Yapımı: Mısır bitkisinin meyvesini koruyan dış kabuğuna **mısır kapçığı** denir. Bu kabuklar kurutularak rutubetsiz ortamlarda uzun süre muhafaza edilebilir. Kurutulmuş mısır kapçıklarını istenen forma getirebilmek için kapçıklar ıslatılır ve şekillendirilir. Nemlendirilmiş kapçıkları ütüleyerek şekillendirmek de mümkündür. Kumaş ya da çiçek boyalarıyla renklendirildiğinde daha estetik görüntüler elde edilebilir.

Mısır kabukları ya da kapçıkları kullanılmak istenen tekniğe uygun olarak, tel bebeğin bacağına geçirilip bağlanır. Son olarak ayakkabı formu verilerek tasarım yapılabilir (Görsel 1.56).

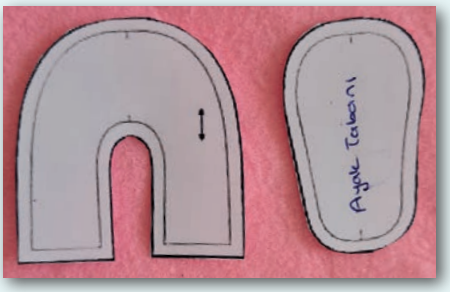


Görsel 1.56: Mısır kabuğundan yapılmış tel bebek ayakkabısı

Kumaş Keçeyle Tel Bebek Ayakkabı Yapımı: Tel bebeğin ayak ölçüleri belirlenerek kalıp çıkarılır (Görsel 1.57). Çıkarılan ayakkabı kalıbı keçe üzerine yerleştirilir (Görsel 1.58).



Görsel 1.57: Ayakkabı alt ve üst kalıbı

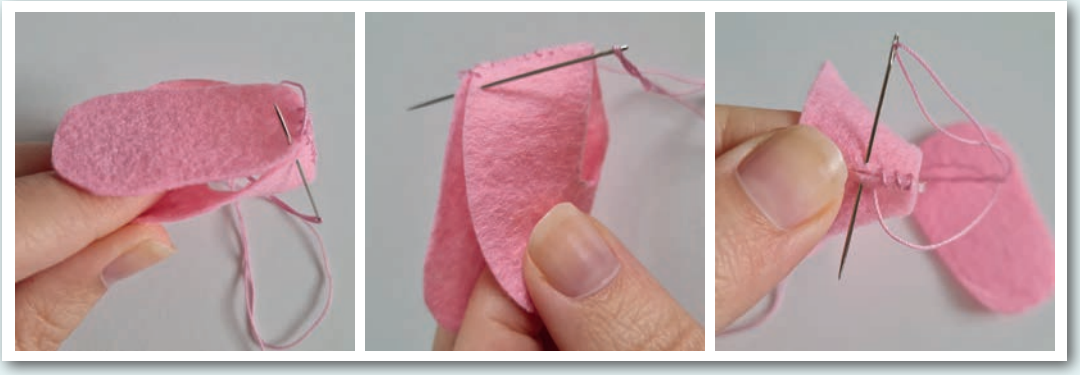


Görsel 1.58: Ayakkabı kalıbını kumaşa yerleştirme işlemi

Yerleştirilen kalıp, kenarlarından çizilir (Görsel 1.59). Kalıbı çizilen keçe ayakkabı parçaları kesilip birleştirilir (Görsel 1.60).



Görsel 1.59: Kalıbı kumaşa uygulama işlemi



Görsel 1.60: Alt ve üst ayakkabı parçalarının birleştirilmesi

Ayakkabılar, seçilen malzemeye uygun olarak yapıştırma ya da dikme işlemiyle bebeğe giydirilir (Görsel 1.61). Aynı yöntemle deri, sert kumaş vb. malzemeler kullanılarak da modele uygun ayakkabı tasarlamak mümkündür.



Görsel 1.61: Kumaş keçeden yapılmış tel bebek ayakkabısı

1.1. UYGULAMA
TEL BEBEK İSKELET VE VÜCUDUNUN YAPIMI

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden tel bebek modelinin iskelet ve vücudunu yapmanız beklenmektedir (Görsel 1.62). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 1.62: Tel bebek iskelet ve vücut modeli

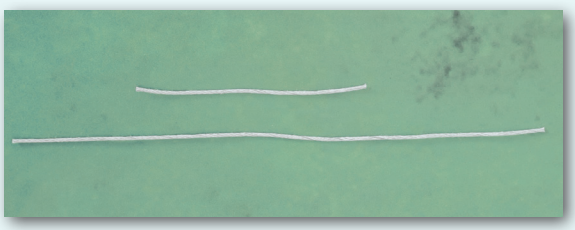
Kullanılacak Araç Gereç: Leton tel, yan keski, kargaburnu, iplik, renkli dikiş iplikleri, tahta boncuk, makas, cetvel, kalem, kâğıt, asetat kalemi, sıcak silikon yapıştırıcı, boya ve fırça.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

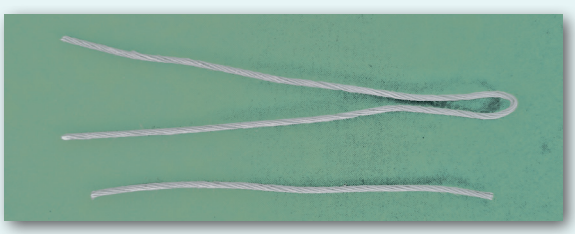
2. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğin iskeletini hazırlayınız.

- Tel bebek modelini tasarlayınız.
- Tel bebek modeline uygun olarak beden için 20 cm, kollar için 9 cm leton tel kesiniz (Görsel 1.63).



Görsel 1.63: Beden ve kollar için kesilmiş teller

- Beden için kestiğiniz 20 cm teli ortadan ikiye bükünüz (Görsel 1.64).



Görsel 1.64: Beden telinin kıvrılması

- Baş bölgesi için ayrılan 1,4 cm tel ölçüsünün bittiği yere, 9 cm olarak kestiğiniz kolları yerleştiriniz (Görsel 1.65).



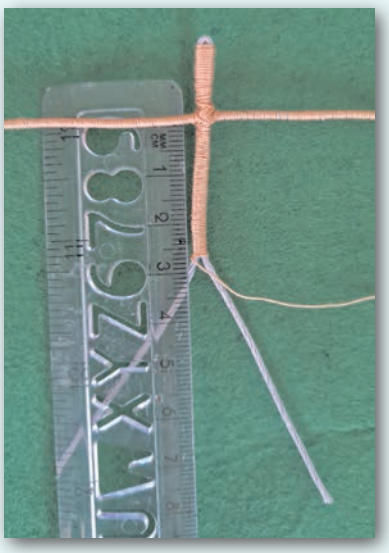
Görsel 1.65: Beden teli üzerinde baş ve kol bölgelerinin tespiti

- Kol için kestiğiniz 9 cm teli, beden teline iple birkaç kez düğüm atarak sabitleyiniz (Görsel 1.66).
- Baş için ayrılmış kısmı, tel etrafından dolayarak sarınız.



Görsel 1.66: Kol telinin iple bedene sabitlenmesi

- Baş kısmını sardıktan sonra ipi koparmadan kolları tel etrafından sarınız (Görsel 1.67).
- Kolları iple sardıktan sonra bedeni 2,8 cm olana kadar sarmaya devam ediniz.
- İpi çok sıkı ya da gevşek sarmayınız.
- İpi sararken aynı kalınlıkta, muntazam olmasına dikkat ediniz.



Görsel 1.67: Baş ve kolların iple sarılması

- 2,8 cm olana kadar iple sardığınız bedeni bitirdikten sonra ipi koparmadan bacakları sarmaya devam ediniz (Görsel 1.68).
- Sarma işlemi bittikten sonra ipinizi sabitlemek için düğüm atabilir ya da güçlü bir yapıştırıcı ile yapıştırabilirsiniz.



Görsel 1.68: Beden teli üzerinde baş ve kol bölgelerinin tespiti

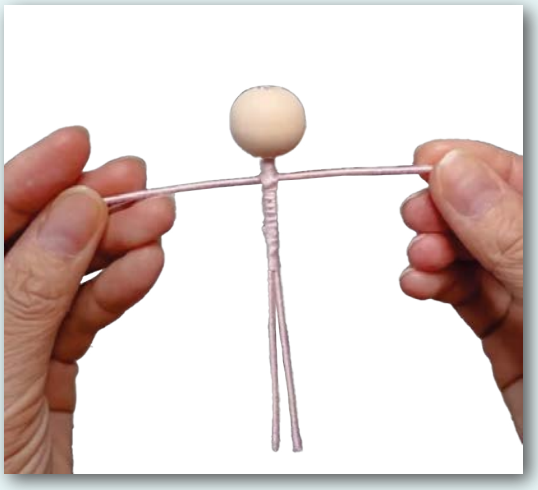
3. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğin başını hazırlayınız.

- Tel bebek iskelet ölçüsüne uygun büyüklükte ahşap boncuğu, baş için ayrılmış kısma yerleştiriniz (Görsel 1.69).
- Tel bebeğe baş yapmak için ahşap boncuk yerine pinpon topu da kullanabilirsiniz.



Görsel 1.69: Tel bebeğin başını iskelete sabitleme

- Ahşap boncuğu yerleştirmeden önce tel bebek başı için ayrılmış bölgeye yapıştırıcı sürmeyi unutmayınız (Görsel 1.70).



Görsel 1.70: Baş boncuğu takılmış tel bebek iskeleti

4. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğin el ve ayaklarını hazırlayınız.

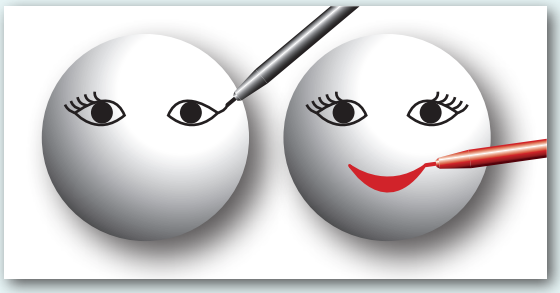
- Tel bebeğin elini ve ayağını kargaburnu ile bükerek oluşturunuz (Görsel 1.71).
- El ve ayakları aynı ölçüde bükmeye özen gösteriniz.



Görsel 1.71: Tel bebeğin el ve ayağını bükme işlemi

5. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğe yüz boyaması yapınız.

- Tel bebeğin asetat kalemleriyle yüz ölçülendirmesini yapınız (Görsel 1.72).
- Tel bebeğe pinpon topu vb. malzemelerden baş yaparken, gövdeyle başı birleştirmeden önce yüz boyamasını tamamlayınız. Bu sayede boyanın dağılmasını engellemiş olacaksınız.



Görsel 1.72: Bebeğin yüz ölçülendirme işlemi

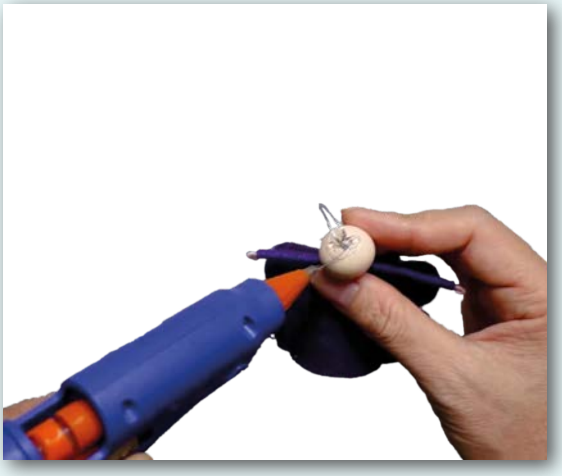
- Tel bebek yüz boyamasını bebeğinizin saç yapımı, giydirme ve süsleme işlemleri bittikten sonra da yapabilirsiniz.
- Tel bebeğin baş bölgesi üzerine siyah asetat kalem ile göz, kırmızı asetat kalemi ile ağız yapınız (Görsel 1.73).



Görsel 1.73: Bebeğin göz ve ağız çizimi

6. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğin saçını hazırlayınız.

- 15 cm uzunluğunda iplikleri istediğiniz kalınlıkta keserek ortasından bağlayınız.
- Saç yapımında istediğiniz renkte iplik kullanabilirsiniz.
- Başın üzerine sıcak silikon sürerek iplik demetini bu bölgeye yapıştırınız (Görsel 1.74).
- Sıcak silikonu dikkatli kullanınız.
- Sıcak silikon ile işiniz bittiğinde silikon tabancasının fişini prizden çekmeyi unutmayınız.
- Tel bebek saç hazırlama işlemini, giydirme işleminden önce ya da sonra yapabilirsiniz.
- Tel bebeğin saçını uygun aksesuarlarla süsleyebilirsiniz.



Görsel 1.74: Bebek saçını baş bölgesine yapıştırma işlemi

TEL BEBEK İSKELET VE VÜCUDUNUN YAPIMI
1.1. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	**Numara**	**Öğrencinin Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**

	ÖLÇÜTLER	**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.		
2	Tel bebeğin iskeletini hazırladı.		
3	Tel bebeğin başını hazırladı.		
4	Tel bebeğin ellerini ve ayaklarını hazırladı.		
5	Tel bebeğin yüz boyamasını yaptı.		
6	Tel bebeğin saçını hazırladı.		
7	Belirlenen sürede görevini tamamladı.		
8	Temiz ve düzenli çalıştı.		

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.3. TEL BEBEĞİ GİYDİRME

Tel bebeği giydirmek için öncelikle model tasarımı yapılır. Model belirlenirken bebeğin cinsiyeti, yöresel ya da folklorik özellikleri dikkate alınır. Tel bebek giysi tasarımlarında geleneksel, günlük, çeşitli meslek gruplarını yansıtan giysiler tasarlanabilir. Giysi tasarımı, tel bebeğin kullanım alanına ve hangi amaçla üretildiğine bağlı olarak değişebilir. Giydirilmeden oluşturulmuş tel bebek tasarımları da mevcuttur (Görsel 1.75).



Görsel 1.75: Giydirilmeden oluşturulmuş tel bebek tasarımı

Tel bebek giysi yapımında kumaş, keçe, deri, mısır kabuğu vb. gereçler kullanılır.

Ayrıca modele uygun olarak giysiler, istenen renkte ipliklerle ve uygun tığ ya da şişlerle örülebilir (Görsel 1.76).



Görsel 1.76: Örgüyle oluşturulmuş tel bebek giysisi

1.3.1. Tel Bebek Giysi Modelinin Seçimi

Tel bebeğin giysi modeli, bebeğin model tasarımı dikkate alınarak oluşturulur. Tasarlanan bebek yöresel ise şalvar, gömlek, yelek gibi yöreye uygun giysiler seçilir. Günlük yaşamı yansıtan bir tel bebek tasarımında günlük yaşama uygun giysiler, bir meslek grubunu yansıtan bebekler için o meslek grubuna ait giysi tasarımları tercih edilmelidir.

Tel bebek giysi yapımında kullanılan bazı yöntemler şunlardır:

Mısır Kapçığıyla Tel Bebek Giysi Yapımı: Kurutulmuş mısır kapçığı, ayakkabı yapımında olduğu gibi giysi modeli oluşturulurken de kullanılabilir. Kapçıklar, ıslatılarak ya da nemlendirildikten sonra sıcak ütü kullanılarak şekillendirilir. Kumaş ya da çiçek boyaları, renkli giysi tasarımları yapılırken kullanılabilir.

Tel bebeğin modeline uygun olarak tasarlanan mısır kapçığı, bebeğe giydirilir ve ortasından bağlanıp elbiseye dönüştürülür (Görsel 1.77). Elbise formu verildikten sonra süsleme yapılabilir.



Görsel 1.77: Mısır kabuğundan yapılmış tel bebek giysi modeli

Keçe İğneleme Yöntemiyle Tel Bebek Giysi Yapımı: Keçeleştirme tekniğiyle yün keçeye elbise formu verilir. İğnenin her defasında aynı milimetrik şekilde ayarlanarak batırılmasıyla yapılan keçeleşme işleminin daha başarılı olacağı unutulmamalıdır. Keçeleşmiş yün, model tasarımına uygun giysi formuna getirildikten sonra tel bebek için hazırlanan iskeletin üzerine dikme işlemiyle monte edilir ve süslemeleri yapılır (Görsel 1.78).



Görsel 1.78: Keçe iğneleme yöntemiyle giydirilmiş tel bebekler

Kumaş Keçeyle Tel Bebek Giysi Yapımı: Model tasarımı belirlenen giysilerin kalıbı çıkarılır. Kalıp, kumaş keçe üzerine uygulanarak kesilir. Dikiş teknikleri kullanılarak dikilen giysiler bebeğe giydirilir. Bazı giysi modelleri, kalıpları kesildikten sonra tel bebek üzerine iğnelenerek dikilebilir. Kumaş keçe elbise dikildikten sonra model tasarımına uygun süslemelerle tasarım tamamlanır (Görsel 1.79).



Görsel 1.79: Kumaş keçe giysi modeli

Kumaşla Tel Bebek Giysi Yapımı: Model tasarımı belirlenen tel bebek giysileri, kalıpları çıkarılıp kumaş üzerine uygulanarak kesilir. Dikiş teknikleriyle dikildikten sonra bebeğe giydirilir (Görsel 1.80). Kumaş giysilerin yapımında dikkat edilecek en önemli husus kumaşın dokusudur. Minyatür tel bebek çalışmalarında giysiyi bebeğe giydirmek tasarımcıyı zorlayabilir. Bu nedenle esnek dokulu kumaşlardan seçim yapmaya özen gösterilmelidir. Bazı giysi modelleri, kalıpları kesildikten sonra tel bebek üzerine tıpkı kumaş keçeyle elbise dikiminde olduğu gibi iğnelenerek dikilir. Elbise dikimi tamamlandıktan sonra model tasarımına uygun olarak süslemeler yapılabilir.



Görsel 1.80: Kumaş giysi modeli

Örgü İpiyle Tel Bebek Giysi Yapımı: Tasarımcı, seçmiş olduğu renk ve kalınlıkta örgü ipliklerini tel bebek üzerine sarar ve bebeğin bel bölgesine bağladığı ipliklerle elbise formu oluşturur (Görsel 1.81). Giysi tasarımı tamamlanan bebek, uygun süslemelerle istenen biçimde şekillendirilir.



Görsel 1.81: İplikle sarılarak oluşturulmuş giysi modeli

Tığ ya da Şiş Örgü Yöntemleriyle Giysi Yapımı: Bebek için tasarlanan giysinin modeline uygun tığ ya da şiş örgü teknikleri kullanılarak örme işlemi gerçekleştirilir. Yapımı tamamlanan giysi bebeğe giydirilir. Süsleme teknikleriyle giysinin son dokunuşları tamamlanır (Görsel 1.82). Şapka, çanta, kemer vb. giysi aksesuarları da örgü teknikleriyle yapılmaktadır.



Görsel 1.82: Örgü yöntemiyle yapılmış giysi modeli

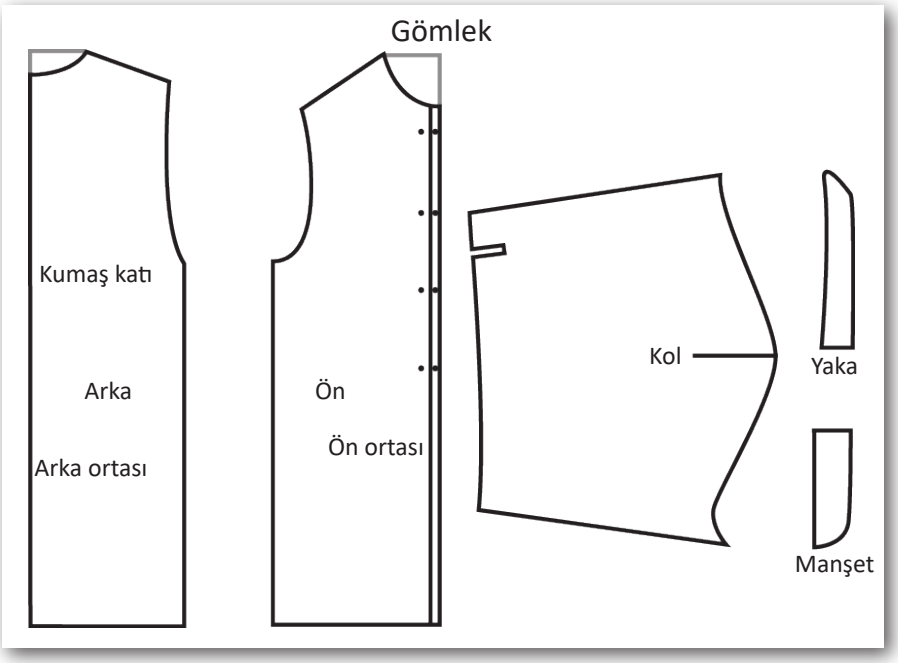
AKLINIZDA BULUNSUN!

Tel bebekler malzemesi kolaylıkla bulunabilen, maliyeti düşük, piyasada oldukça sık rastlanan bebek modelidir. Bu bebeklerin farklı ölçülerde üretimlerine rastlamak mümkündür. Bebeklerin ayakta durmasını sağlamak, dekoratif ürün olarak kullanımında önemlidir. Tahta plakalar üzerine çakılabilir ya da bir kompozisyonun içine yerleştirilebilirler. Hediyelik eşya olarak anahtarlık modelleri de mevcutur. Unutulmamalıdır ki kolayca akıllara gelmeyen, diğerlerine benzemeyen, farklı tasarımlar daha çok talep görür. Durum böyle olunca da yaratıcılığın devreye girmesi kaçınılmaz olur. Siz de yaratıcı tasarımcılardan biri olmaya ne dersiniz?

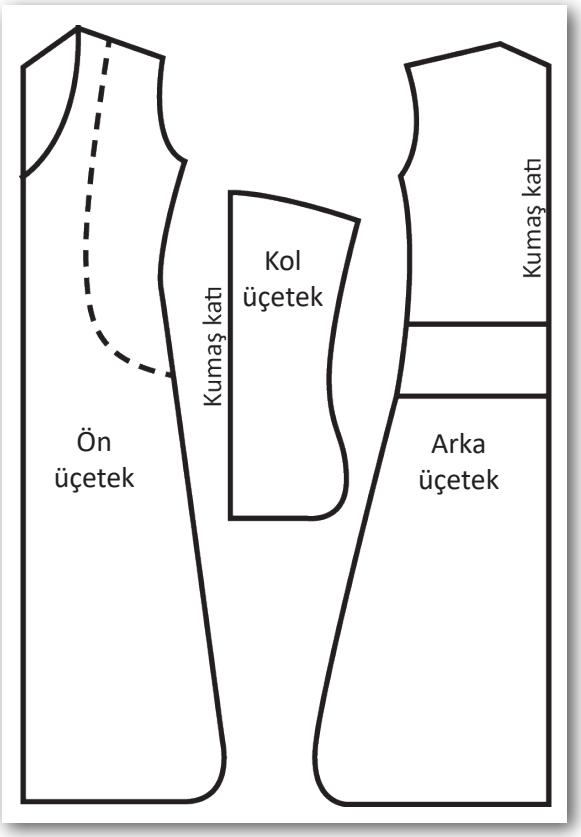
1.3.2. Tel Bebek Giysi Kalıpları Hazırlama

Tel bebek giysi kalıpları, seçilen modele ya da yöresel özelliklere göre farklılık gösterir. Bu kalıplar bebek boyutuna uygun olarak büyütülüp küçültülebilir. Yöresel bebek giysisi, yörelerin kültürel özelliklerini taşıyan kıyafetleri örnek alınarak dikilir.

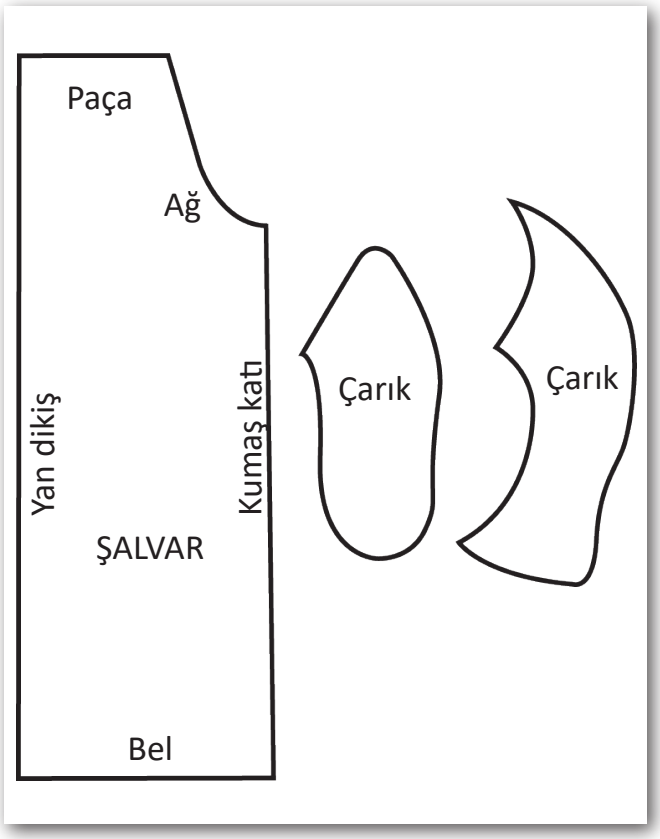
Yöresel izler taşıyan bebek kıyafeti kalıplarına ait örnekler şunlardır (Şekil 1.12, 1.13, 1.14) :



Şekil 1.12: Gömlek kalıbı



Şekil 1.13: Üçetek kalıbı



Şekil 1.14: Şalvar kalıbı

1.3.3. Tel Bebek Giysi Modeli Yapımı ve Tel Bebeği Giydirme

Tel bebeğe giysi yapımının ilk aşamasında model tasarımına uygun olarak kalıp çıkarılır. İkinci aşamada, giysi kalıbı kumaş üzerine uygulanır. Üçüncü aşamada ise dikiş payı verilerek kumaş kesimi yapılır. Son olarak kesilen kumaş, dikiş teknikleri kullanılarak dikilir. Yapımı tamamlanan giysi modeli tel bebeğe özenle giydirilir.

- Model tasarımına uygun olarak giysi kalıbı hazırlanır (Görsel 1.83). Kalıp, kumaşın üzerine yerleştirilip çizilir (Görsel 1.84).



Görsel 1.83: Günlük elbise kalıbı



Görsel 1.84: Kalıbı kumaşa uygulama

- Kumaş kesimi, dikiş payı verilerek yapılır (Görsel 1.85). Kesilen kumaş, dikiş teknikleri kullanılarak dikilir (Görsel 1.86).



Görsel 1.85: Kumaşı kesme işlemi



Görsel 1.86: Kalıbı dikme işlemi

- Dikilen giysi modeli tel bebeğe giydirilir (Görsel 1.87).



Görsel 1.87: Tel bebeği giydirme işlemi

1.2. UYGULAMA
TEL BEBEĞİ GİYDİRME

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden tel bebek modelini giydirme işlemini yapmanız beklenmektedir (Görsel 1.88). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 1.88: Tel bebek modeli

Kullanılacak Araç Gereç: Kumaş keçe, giysi kalıbı, kumaş tül, makas, kalem, kâğıt, toplu iğne, sıcak silikon tabancası, dikiş malzemeleri ve kalın iplik.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

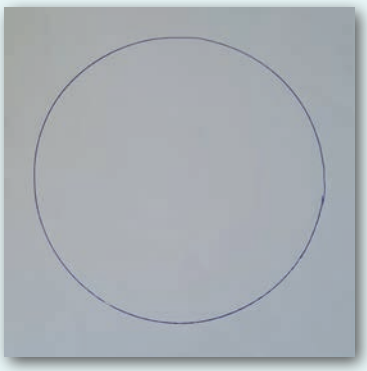
- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğin giysi modelini seçiniz.

- Tel bebeğe uygun giysi modelini oluşturmak için araştırma yapınız.
- Araştırmalarınız sonucunda tasarımınıza en uygun giysi modelini belirleyiniz.

3. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğin giysi kalıplarını hazırlayınız.

- Tel bebek iskelet ölçülerine uygun (10 cm) yuvarlak bir kalıp hazırlayınız (Görsel 1.89).
- Bu işlem için yuvarlak kâse ya da pergelden yararlanabilirsiniz.



Görsel 1.89: Tel bebek etek kalıbı

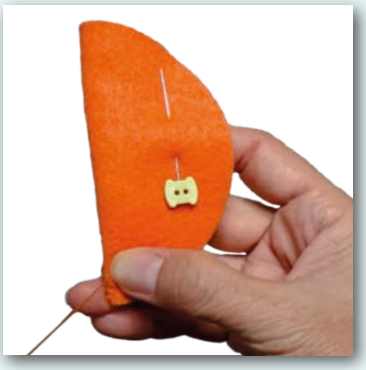
- Kalıbı keçe üzerine yerleştirerek keçeyi kalıp çizgisinden kesiniz (Görsel 1.90).
- Kumaşınızı muntazam kesmeye özen gösteriniz.



Görsel 1.90: Kalıba uygun olarak kesilmiş keçe kumaş

4. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebek giysisini hazırlayınız.

- Kestiğiniz yuvarlak keçe kumaşını ortadan ikiye katlayınız.
- Kumaşınızın kaymaması için toplu iğne kullanabilirsiniz (Görsel 1.91).



Görsel 1.91: Kumaşı katlama

- Kesilen kalıbın orta noktasından sabun ile altı eşit parçaya bölüp çizerek işaretleyiniz.
- Ortadan ikiye katladığınız kumaşı uygun renkte dikiş ipliği ile dikiniz (Görsel 1.92).



Görsel 1.92: Kumaşı dikme işlemi

- Diktiğiniz kısmı karşılıklı katlayarak ortasından yeniden dikiniz (Görsel 1.93).



Görsel 1.93: Giysisi katlayarak dikme işlemi

- Katlayıp dikme işlemine keçe 6 eşit parça olana dek devam ediniz (Görsel 1.94).



Görsel 1.94: Dikme işlemi tamamlanmış etek

- Tel bebeğinizin üst bedenini ve kollarını uygun renkte iple dolayarak üst giysisini hazırlayınız.
- Tel bebek iskeleti üzerine doladığınız iplikleri sıcak silikon ya da güçlü bir yapıştırıcı kullanarak sabitleyiniz (Görsel 1.95).
- Yapıştırıcı kalıntısı kalmamasına özen gösteriniz.



Görsel 1.95: İple sararak tel bebek elbisesi hazırlama

5. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeği giydiriniz.

- Hazırladığınız yuvarlak kumaşı 6 eşit parça olacak şekilde diktikten sonra orta kısmından makasla kesiniz (Görsel 1.96).



Görsel 1.96: Giysiyi ortadan makasla kesme işlemi

- Makasla kesilen kısım, tel bebeğin bedenine oturacak ölçüde olmalıdır.
- Kestiğiniz yerden tel bebeğinizi geçiriniz (Görsel 1.97).



Görsel 1.97: Giysiyi bebeğe giydirme işlemi

- Kesilen keçe etek kumaşını tel bebeğin bedenine uygun iplik kullanarak dikiniz (Görsel 1.98).



Görsel 1.98: Giysiyi bebeğe dikme işlemi

- Tül kumaşı, giysi kalıbı üzerine yerleştirerek kesiniz.
- Tül kumaşı, bebeğe giydirdiğiniz eteğin üzerine ortasını keserek, eteğin alt kısmına yerleştiriniz (Görsel 1.99).



Görsel 1.99: Tül kumaşı giysiye geçirme

- 6 eşit parça olarak diktiğiniz yerleri kılavuz alarak tül parçayı da alttaki parça üzerine uygun renk ve kalınlıkta iplikte dikiniz (Görsel 1.100).



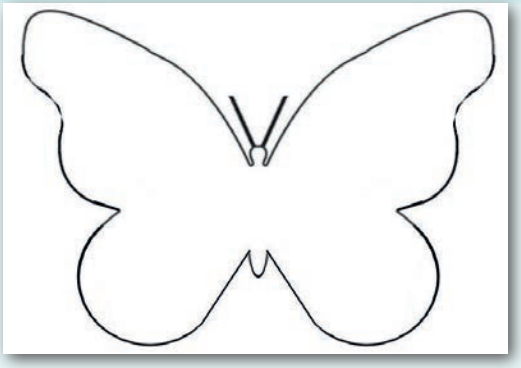
Görsel 1.100: Tül kumaşı giysiye sabitleyip dikme işlemi

- Tel bebeğin giysisini tamamlayınız (Görsel 1.101).



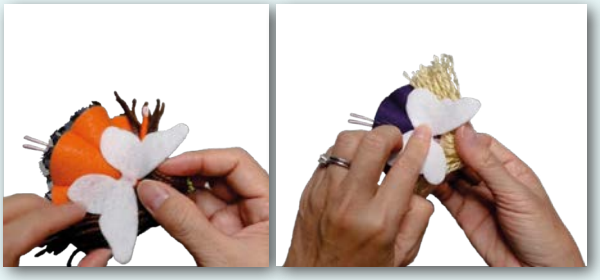
Görsel 1.101: Giysileri tamamlanmış tel bebek

- Tel bebek giysisini tercih edilen süsleme aksesuarlarını kullanarak süsleyebilirsiniz.
- Tel bebek kanadı için kalıp hazırlayınız (Görsel 1.102).
- Kalıbı beyaz keçe üzerine yerleştirerek kalıp çizgisinin etrafından kesiniz.
- Kumaşınızı muntazam kesmeye özen gösteriniz.



Görsel 1.102: Tel bebek kanat kalıbı

- Hazırladığınız beyaz kanadı tel bebek giysisinin arkasına yapıştırınız (Görsel 1.103).



Görsel 1.103: Tel bebek kanadının kesilerek yapıştırılması

6. İŞLEM BASAMAĞI: Tel bebeğin çorap ve ayakkabısını hazırlayınız.

- Tel bebeğinizin ayak ölçülerini belirleyiniz.
- Örerek, ip ya da kurdele dolayarak çorap hazırlayınız.
- Ayakkabı görüntüsü vermek için çorapların ucunu fırça ile boyayınız (Görsel 1.104).
- Çorap ve ayakkabı aksesuarlarının tel bebeğin kıyafetiyle uyumlu olmasına özen gösteriniz.
- Tel bebek çorap ve ayakkabı hazırlama işlemini, bebeği giydirme işlemini tamamladıktan sonra da yapabilirsiniz.



Görsel 1.104: Ayakkabı görüntüsü oluşturma işlemi

- Tel bebeğin tüm işlemlerini bitirerek bebeğe son şeklini veriniz (Görsel 1.105).



Görsel 1.105: Yapımı tamamlanmış tel bebek modeli

TEL BEBEĞİ GİYDİRME
1.2. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Tel bebeğin giysi modelinin seçti.			
3	Tel bebeğin giysi kalıplarını hazırladı.			
4	Tel bebeğin giysisini dikti.			
5	Tel bebeği giydirdi.			
6	Tel bebeği süsledi.			
7	Tel bebeğin çorabını hazırladı.			
8	Tel bebeğin ayakkabısını hazırladı.			
9	Tel bebeğe son şeklini verdi.			
10	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
11	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2. SIRA SİZDE

Görsel 1.106'daki modeli inceleyiniz. Edindiğiniz bilgi ve becerilerinizden yararlanarak tel bebek yapımında kullanılan araç gereç ile yeni bir tel bebek modeli hazırlayınız.



Görsel 1.106: Tel bebek modeli

1. ÖĞRENME BİRİMİ
TEL BEBEK
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlere, ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Tel bebek yapımında baş ölçüsü bir birim olarak kabul edilir.

2. ( ) Tel bebeğin bacak boyu iki kol ölçüsü kadardır.

3. ( ) Tel bebeğin kol boyu bir beden boyu ölçüsü kadardır.

4. ( ) Tel bebeğin beden boyu üç baş ölçüsü kadardır.

5. ( ) Tel bebeğin yüz ölçüsü alınırken yüz, 6 eşit parçaya bölünür.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Tel bebek iskeletini hazırlamak için ..... adet tel kesilir.

7. Tel bebeğin baş ölçüsü, insan yüz ..... temel alınarak hazırlanır.

8. Tel bebeğin kol uzunluğu, baş ölçüsünün ..... katı olmalıdır.

9. Tel bebek giysi yapımında model tasarımına uygun ..... hazırlanır.

10. Tel bebeğin gövde uzunluğu, baş ölçüsünün ..... katı olmalıdır.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi tel bebeğin baş bölgesinin yapımında kullanılan malzemelerden biridir?

A) Deri **B)** Kitre **C)** Pamuk **D)** Seramik hamuru **E)** Tel

12. Aşağıdaki malzemelerden hangisi seramik hamuru hazırlamada kullanılmaktadır?

A) Nişasta **B)** Karbonat **C)** Kabartma tozu **D)** Şeker **E)** Tuz

13. Aşağıdakilerden hangisi tel bebeği süslemek için kullanılan malzemelerden biri değildir?

A) Boncuk **B)** Nişasta **C)** Pul **D)** Tül **E)** Tüy

14. Aşağıdakilerden hangisi tel bebek giysi yapımında kullanılmamaktadır?

A) Leton tel **B)** Kumaş **C)** Deri **D)** Örgü ipi **E)** Mısır kapçığı

15. Aşağıdakilerden hangisi tel bebek ayakkabı yapımında kullanılan yöntemlerden biri değildir?

A) İp sarma

B) Mısır kapçığı

C) Örgü

D) Kumaş keçe

E) Pirinç kabuğu

16. Tel bebeğin saçlarını yaparken aşağıdaki malzemelerden hangisi kullanılmamaktadır?

A) Yapay saçlar

B) Yün keçeler

C) Doğal rafyalar

D) İplikler

E) Naylon çorap

17. Mısır bitkisinin meyvesini koruyan dış kısmındaki kabuğa verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mısır derisi

B) Mısır kabuğu

C) Mısır kapçığı

D) Mısır topu

E) Mısır püskülü

18. Aşağıdakilerden hangisi tel bebek giysi yapımında kullanılan yöntemlerden biri değildir?

A) Mısır kapçığı

B) Keçe iğneleme

C) Bükme

D) Örgü ipi

E) Kumaş keçe

19. Aşağıdakilerden hangisi tel bebek giysi tasarımı yapılmadan önce dikkate alınmamalıdır?

A) Bebeğin cinsiyeti

B) Yöresel özellikler

C) Kültürel özellikler

D) Moda anlayışı

E) Üretim amacı

20. Tel bebek için çorap yapımında aşağıdaki malzemelerden hangisi kullanılmamaktadır?

A) Kurdele

B) Davul derisi

C) Artık kumaşlar

D) Çeşitli harçlar

E) Renkli iplikler

2. ÖĞRENME BİRİMİ

HAMUR BEBEK

KONULAR

2.1. SERAMİK HAMURU HAZIRLAMA

2.2. HAMUR BEBEK YAPIMI

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Hamur bebek yapımı için uygun kıvamda seramik hamuru hazırlama
- Uygun kıvamdaki seramik hamuruyla bebeğin vücut parçalarını ve süslemesini yapma



HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Hamur bebek tasarımında bir animasyon karakteri yapmanız istenseydi hangi karakteri seçeceğinizi nedenleriyle belirtiniz.

2. HAMUR BEBEK

Hamur bebek, seramik hamuruna şekil verilerek yapılan ev aksesuarı, biblo ve oyuncak türüdür. Tasarımın yaratıcılıkla birleştirilmesi sayesinde seramik hamurundan çeşitli modeller yapmak mümkündür. Seramik hamuru ile masal kahramanları, çizgi film ya da animasyon karakterleri ve pek çok hayvan türü hamur bebek modeline dönüştürülebilir (Görsel 2.1).



Görsel 2.1: Hamur bebek modelleri

Seramik hamuruyla tasarlanmış bebek modellerinin örnek görselleri şunlardır:

Şövalye ve Prenses Hamur Bebek Modelleri: Hamur bebeklerin vücut, baş, kol ve bacakları ile giysi ve süslemeleri karakter yapılarına uygun olarak yapılmıştır (Görsel 2.2). Şövalye ve prensesin yüz hatları da seramik hamur ile şekillendirilmiş, ardından bebekler boyanıp verniklenmiştir.



Görsel 2.2: Şövalye ve prenses hamur bebek modelleri

Hamur Bebek Masal Kahramanları: Masal ve animasyon kahramanlarından Şirinler, Pikaçu, Pamuk Prenses ve zürafa karakteristik yapılarına uygun olarak şekillendirilmiş ve renklendirilmiştir. Bu bebek modelleri çocuk odalarını süslemek için biblo formunda tasarlanmıştır (Görsel 2.3). Bebeklerin yüz şekillendirmesi seramik hamuruyla yapıldıktan sonra bebekler boyanıp verniklenmiştir.



Görsel 2.3: Masal kahramanı hamur bebekler

Hamur Bebek Hayvan Modelleri: Timsah, köpek, balina ve aslan modeli seramik hamurunun modele uygun biçimde şekillendirilip renklendirilmesiyle oluşturulmuştur (Görsel 2.4). Bebeklerin yüz şekillendirmesi seramik hamuruyla yapıldıktan sonra bebekler boyanıp verniklenmiştir. Evlerin çocuk odası, banyo gibi bölümlerinin dekorasyonunda aksesuar olarak kullanılmak üzere üretilen hamur bebek modelleridir.



Görsel 2.4: Hamur bebek hayvan modelleri

Hamur Bebek Kız Çocuk Modeli: Kız çocuğu formunda tasarlanan hamur bebek modeli, bir yay üzerine yerleştirilmiştir. Kullanılan yay sayesinde bebeğe hareketli biblo özelliği kazandırılmıştır. (Görsel 2.5). Seramik hamuru kız çocuk modelini yerleştirmek için düzenek oluşturulmuştur. Bebeğin giysi ve aksesuarları tamamlandıktan sonra hamurla yüz hatları yapılmış, son olarak bebek renklendirilip verniklenmiştir.



Görsel 2.5: Hamur bebek kız çocuk modeli

Hamur Bebek Genç Kız Modeli: Seramik hamuru ile genç kız formunda tasarlanmış biblodur (Görsel 2.6). Bebeğin vücudu oturma pozisyonuna uygun olarak şekillendirilmiş, renkli hamurlar kullanılarak giysisi yapılmıştır. Süslemesinde dantel, fisto gibi yardımcı gereçler kullanılmıştır. Hamur bebeğin elinde tuttuğu kutu da seramik hamuru ile oluşturulmuştur.



Görsel 2.6: Hamur bebek genç kız modeli

2.1. SERAMİK HAMURU HAZIRLAMA

Hamur bebek yapımında kullanılan temel ürün seramik hamurudur. Seramik hamuru hazırlamak için nişasta, tutkal, limon suyu ve sıvı yağ kullanılır (Görsel 2.7, 2.8). Malzemelerin karıştırılma işleminde karıştırma kabı ve eldivene ihtiyaç duyulur. Bebek yapımına uygun kıvamda bir hamur elde etmek için yoğurma işlemi iyi yapılmalıdır. Hamurun dokusu kolay açılabilen, yumuşak kıvamlı ve esnek yapıda olmalıdır. Yoğrulan hamurun bir süre dinlendirilmesi de önemlidir. Yoğrulmuş hamuru sarmak için streç film, dinlendirmek için saklama kabı kullanılmaktadır (Görsel 2.9).



Görsel 2.7: Nişasta



Görsel 2.8: Beyaz tutkal



Görsel 2.9: Streç film

2.1.1. Seramik Hamuru Yapım Aşamaları

Hamur bebek yapımının ilk aşması seramik hamurunun önceden hazırlanmasıdır. Seramik hamurunun yapımında seçilen malzemeler bebeğin kalitesini önemli ölçüde etkiler. Seramik hamuru, belli bir ölçü ve orana göre hazırlanan malzemelerin karıştırılmasıyla yapılmaktadır.

Seramik hamuru malzemeleri ve bu malzemelerin kullanım ölçüleri şunlardır:

- 1 ölçü (su bardağı) nişasta
- 1 ölçü (su bardağı) tutkal
- 1 yemek kaşığı limon suyu
- 1 yemek kaşığı sıvı yağ

Seramik hamuru yapım aşamaları şunlardır:

1. Seramik hamuru için gerekli olan malzemeler hazırlanır.
2. Yoğurma kabına alınan tüm malzemeler karıştırılır.
3. Hamur, bir miktar nişasta dökülmüş tezgâh üzerinde, kulak memesi kıvamını alıncaya kadar yoğurulur.
4. Yoğrulan hamur yağlı kâğıda sararak yaklaşık 10-15 dakika dinlenmeye bırakılır.
5. Dinlenen hamurun kıvamı ara ara kontrol edilerek hamur tekrar yoğurulur.
6. Kıvama gelen hamur, hava almamasına dikkat edilerek streç filmle sarılır.
7. Streç filmle sarılan hamur saklama kabı içine alınarak kullanım zamanına dek buzdolabında dinlendirilir.

AKLINIZDA BULUNSUN!

Seramik hamurunun kullanım alanı oldukça fazladır. Artan hamurlarla tabak, kâse, bardak, fincan gibi mutfak ürünleri; kolye ucu, küpe, bileklik, broş (giysi iğnesi) gibi takılar yapabilirsiniz. Duvarlarınızı süslemek için tablo ya da pano; odalarınıza hoş bir hava katmak için çerçeve, vazo, saksı, mumluk gibi birçok dekoratif ürünü de seramik hamur ile yapabileceğinizi unutmayınız.

2.1.2. Hamur Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç

Hamur bebek yapımında ana ürün olan seramik hamuru dışında kullanılan pek çok malzeme vardır. Bunlar **yardımcı malzemeler** olarak adlandırılır.

Hamur bebek yapımında kullanılan yardımcı malzemeler şunlardır:

- Hamuru açmak için merdane (Görsel 2.10),
- Hamuru kesmek için makas (Görsel 2.11),
- Hamura şekil verebilmek için şekillendirme çubukları kullanılır (Görsel 2.12).
- Hamur bebeği boyamak için akrilik ya da guaj boya, fırça, palet ve vernik kullanılmaktadır (Görsel 2.13).



Görsel 2.10: Merdane



Görsel 2.11: Makas



Görsel 2.12: Hamur şekillendirme çubukları



Görsel 2.13: Boya ve fırçalar

2.1. UYGULAMA
SERAMİK HAMURU YAPIMI

SÜRE: 2 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden hamur bebek yapımında kullanmak üzere seramik hamuru hazırlamanız beklenmektedir (Görsel 2.14). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 2.14: Seramik hamuru

Kullanılacak Araç Gereç: Nişasta, karıştırma kabı, tutkal, streç film, limon suyu, yağlı kâğıt, sıvı yağ, saklama kabı ve eldiven.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Seramik hamurunu kulak memesi kıvamında yoğurunuz.

- Seramik hamuru hazırlamak için boş bir kap içine 1 su bardağı nişasta, 1 su bardağı tutkal, 1 yemek kaşığı limon suyu ve 1 yemek kaşığı sıvı yağ koyunuz (Görsel 2.15).
- Tutkalı, şişenin dibe çökmüş olma ihtimalini düşünerek yoğurma kabına koymadan önce karıştırmayı unutmayınız.



Görsel 2.15: Seramik hamuru malzemeleri

- Bütün malzemeleri pürüzsüz bir kıvam alıncaya kadar karıştırma kabı içinde karıştırınız (Görsel 2.16).
- Kıvam almaya başlayan hamura kontrollü şekilde nişasta ekleyip hamuru yoğurmaya devam ediniz.
- Hamuru, nişasta serpilmiş tezgâhın üzerinde bir süre daha yoğurunuz (Görsel 2.17).
- Hamur kulak memesi yumuşaklığına gelene kadar yoğurma işlemine devam ediniz.



Görsel 2.16: Seramik hamuru karıştırma işlemi



Görsel 2.17: Seramik hamuru yoğurma işlemi

- Yoğurma işlemi tamamlanan hamuru, yağlı kâğıda sarıp 10-15 dakika kadar dinlenmeye bırakınız (Görsel 2.18).
- Dinlenme süresi sonunda hamurun kıvamını kontrol edip, gerekirse bir miktar daha nişasta ekleyerek beş dakika yoğurunuz.



Görsel 2.18: Seramik hamurunu dinlendirme

- Hamuru, bebek yapımına uygun kıvama geldiğinde hava almayacak şekilde streç filmle sarınız (Görsel 2.19).



Görsel 2.19: Seramik hamurunu sarma işlemi

- Streç filmle sardığınız hamuru, saklama kabı içine alıp bebek yapımına başlayıncaya kadar buzdolabında dinlendiriniz (Görsel 2.20).
- Çalışma ortamınızı ve malzemelerinizi temiz bırakınız.



Görsel 2.20: Seramik hamurunu saklama işlemi

SERAMİK HAMUR YAPIMI
2.1. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını hazırladı.			
2	Kullanılacak malzemeleri hazırladı.			
3	Verilen ölçülere uygun olarak malzemeleri karıştırdı.			
4	Seramik hamurunu yoğurdu.			
5	Hamuru uygun kıvama getirdi.			
6	Hamuru bir süre dinlendirdi.			
7	Dinlendirilen hamuru tekrar yoğurdu.			
8	Hamuru streç filmle sardı.			
9	Hamuru, saklama kabı içinde buzdolabında dinlendirdi.			
10	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
11	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.2. HAMUR BEBEK YAPIMI

Hamur bebek, önceden hazırlanıp streç filme sarılarak dinlendirilmeye bırakılmış seramik hamuruyla yapılır. İlk aşamada hamur kontrol edilir. Ele yapışan bir kıvamı varsa ya da kulak memesi yumuşaklığında değilse bir miktar nişasta ile hamur tekrar yoğurulur.

Seramik hamuru yoğurulduğu renksiz hâliyle kullanılır. İsteğe bağlı olarak sonradan boyanabilir. Oluşturulan tasarıma ve modele göre toz boyalar kullanılarak renkli hamurlar da elde edilebilir.

2.2.1. Hamur Bebek Yapım Aşamaları

Hamur bebek yapımı, bebek modelinin tasarlanması ile başlar. Hamur bebekler parçalar hâlinde oluşturulur. Bebeğin baş, vücut, kol, bacak gibi uzuvları modele uygun olarak şekillendirilir. Hamuru açma ve hamura şekil verme işlemlerinde merdane, parçaların birleştirilmesinde ise tutkal kullanılır.

Beden yapımı tamamlandıktan sonra bebek modeline uygun olarak oluşturulan giysiler bebeğe giydirilir ya da tutkalla yapıştırılır. Giydirme işlemi tamamlanan bebek süslenir ve boyanır. Bebeğin saçı tercihe göre hamurdan, yünden ya da saç yapımına uygun herhangi bir malzemeden yapılabilir. Hamur bebek yapımının son aşaması vernikleme işlemidir.

Bebek yapım aşamalarının sıralaması modele göre değişiklik gösterebilir. Bazı bebek modellerinde beden ve yüz boyandıktan sonra giysiler hazırlanır. Renklendirilmemiş hamurla yapılan bebeklerin tüm giydirme ve süsleme işlemleri tamamlandıktan sonra boyama ve vernikleme yapılabilir. Vernikleme, hamur bebek yapımının son işlem basamağıdır. Verniklemeden sonra boyama işlemi yapılamaz.

2.2.2. Hamur Bebek Vücut ve Baş Yapımı

Modele uygun formda seramik hamuru parçalara ayrılarak yuvarlak hamurlar hazırlanır. Bebeğin vücudu ve başı yuvarlak hamurlara el ile şekil verilerek yapılır. Bu işlem, hamuru merdane ile açıp kalıp çıkararak da yapılabilir (Görsel 2.21). Ölçülendirmenin doğru yapılması oldukça önemlidir.



Görsel 2.21: Hamur bebek vücut ve baş yapımı

2.2.3. Hamur Bebeği Giydirme

Hamur bebeğin giysileri, seramik hamurunun şekillendirilmesiyle yapılır. Hamur bebek giysileri, inceltilmiş seramik hamuru üzerine giysi kalıpları yerleştirilip kesilerek de yapılabilir.

Hamur bebeği giydirme aşamaları şunlardır:

Seramik hamurundan koparılan bir parça elde yuvarlanır (Görsel 2.22).	 **Görsel 2.22:** Yuvarlanmış hamur
Yuvarlak hamur merdaneyle açılır ve hamura giysi formu verilir (Görsel 2.23). Hazırlanan giysilerin bebeğin beden ölçüsüne uygun büyüklükte olmasına dikkat edilir.	 **Görsel 2.23:** Hamuru açma
Hamur açma tahtasıyla açılan konik şeklindeki parça, beden üzerine tutkal sürülerek yerleştirilir (Görsel 2.24).	 **Görsel 2.24:** Giysiyi yerleştirme
Bebek bedeninin üzerine yerleştirilen parçaya elbise formu verilir (Görsel 2.25).	 **Görsel 2.25:** Giysiyi yapıştırma
Giysi yakası yapmak için yuvarlak bir hamur parçası hafifçe elle bastırılıp yassılaştırılır (Görsel 2.26). Giysi yakasının altına tutkal sürülür ve yaka kolların üzerine yerleştirilir (Görsel 2.27).	 **Görsel 2.26:** Giysi yakasını yerleştirme  **Görsel 2.27:** Hamur bebeğe elbise yapma işlemi

2.2.4. Hamur Bebek Yüz ve Saç Yapımı

Hamur bebeğin yüz şekillendirme işlemi, bebeğin modeline ve tasarımcının isteğine bağlıdır. Seramik hamuru kullanarak ya da boyama işlemi uygulayarak bebeğin yüzünü şekillendirmek mümkündür (Görsel 2.28).



Görsel 2.28: Yüz şekillendirme işlemi

Hamur bebeğe saç yapmak için tercih edilebilecek pek çok yöntem vardır. Bebeğin saçları hamur, iplik vb. malzemelerle ya da boyama işlemiyle yapılabilir.

Hamurla bebek saçı yapma işleminde seramik hamurundan alınan küçük parçalar istenen saç modeline göre şekillendirilir. Hamurla bebek saçı yapım aşamaları şunlardır:

Seramik hamurundan bebeğin ölçülerine uygun bir parça koparılıp elde yuvarlanır (Görsel 2.29).

Yuvarlak formdaki hamura elle mantar şapkası formu verilir (Görsel 2.30).



Görsel 2.29: Yuvarlanmış hamur



Görsel 2.30: Hamuru şekillendirme

Mantar şapkası biçiminde hazırlanan hamur parçası, bebeğin başının üzerine tutkalla yapıştırılır (Görsel 2.31).



Görsel 2.31: Hamuru yapıştırma

Saça topuz görüntüsü vermek için seramik hamurundan misket büyüklüğünde iki parça hamur koparılıp elde yuvarlanır (Görsel 2.32).



Görsel 2.32: Saçın topuzlarını hazırlama

Hazırlanan iki adet topuz, başın sağ ve sol tarafına yapıştırılır (Görsel 2.33).



Görsel 2.33: Topuzları başa yapıştırma

Bebeğin saçı, istenen renkte boyanır (Görsel 2.34).

Boyama işleminde dikkatli olunmalı, boyayı taşırmadan, düzgün sürmeye özen gösterilmelidir.



Görsel 2.34: Saçı boyama

Hamur bebek modeline uygun saç yapımında renkli iplikler, yün keçe, yapay saç vb. materyaller kullanılabilir (Görsel 2.35).



Görsel 2.35: İplikten saç yapımı

2.2.5. Hamur Bebeği Süsleme

Hamur bebeğin süsleme işlemi, hamurdan alınan parçaların modele uygun olarak şekillendirilmesiyle yapılır. Boncuk, düğme, kurdele vb. yardımcı süsleme gereçleri de giysileri süslemek amacıyla kullanılabilmektedir (Görsel 2.36).



Görsel 2.36: Hamur bebeği süsleme

2.2.6. Hamur Bebeği Boyama ve Vernikleme

Hamur bebek, beden parçaları tamamlandıktan sonra boyama ve vernikleme işlemine tabi tutulur. Bu işlemler sayesinde hem bebeğin uzun ömürlü olması sağlanır hem de bebek daha gerçekçi ve estetik bir görünüm kazanır. Hamur bebeği boyama işlemleri şunlardır:

Boyama işlemine başlanmadan önce hamur bebeğin boyanacak alanları belirlenmeli ve belirlenen alanlar sırasıyla boyanmalıdır. Görsel 2.37'de yer alan hamur bebeğin boyama işlemine ayakkabılardan başlanıp sonra elbisesine, ardından elbisenin yakasına geçilmiştir.



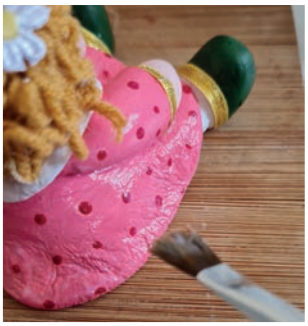
Görsel 2.37: Giysilerin boyanması

Boyama işlemi tamamlanan elbisenin üzerine boyayla puanlı kumaş görüntüsü verilir.

Ten rengi boya ile bebeğin başı ve elleri boyanır (Görsel 2.38).



Görsel 2.38: Baş ve ellerin boyanması



Görsel 2.39: Vernikleme işlemi

Hamur bebeği boyama işleminin son aşaması verniklemedir. Bu işlem için sprey ya da fırça ile sürülebilen vernik kullanılabilir. Sprey vernik, yüzeye belli bir mesafeden püskürtmelidir. Fırça ile vernik uygulamasında yüzey üzerinde fırça izi oluşmamasına özen gösterilmelidir (Görsel 2.39). Vernikleme işlemi biten hamur bebek, kuruması için güvenli bir alanda muhafaza edilmeli, kuruyuncaya kadar bebeğe dokunulmamalıdır.

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

İSTANBUL OYUNCAK MÜZESİ

İstanbul Oyuncak Müzesi 23 Nisan 2005 yılında Belgin Akın ve şair, yazar Sunay Akın tarafından kurulmuştur. 1700'lü yıllardan günümüze oyuncak tarihinin en gözde örneklerinin sergilendiği müze, tarihi bir köşkte konumlanmıştır.

Yaklaşık 5000 adet oyuncağın sergilendiği İstanbul Oyuncak Müzesi'nde, geleneksel ve yerli üretim oyuncakların yanı sıra çeşitli ülkelerin tarihini yansıtan eşsiz oyuncaklar da yer almaktadır (Görsel 2.40). Bu değerli parçaların içinde Türk oyuncak tarihinin en seçkin örnekleri, ilk oyuncak üreticilerinden olan Lehmann marka oyuncaklar, Victoria dönemi oyuncakları, eşsiz bebek evleri, teknolojik oyuncakların ilk örnekleri gibi pek çok kıymetli antika oyuncak bulunmaktadır (Görsel 2.41).



Görsel 2.40: Türk oyuncakları





Görsel 2.41: Bebek evleri

Müzede koleksiyon anlamında önemli sayılan oyuncaklar arasında Mona Lisa tablosundan esinlenerek bir adet üretilen oyuncak bebek ve Charlie Chaplin'e özel olarak bir adet üretilen "Şarlo" oyuncağı da yer almaktadır (Görsel 2.42).

Müze, 2009 yılında ICOM'a (Uluslar Arası Müzeler Birliği) üye olmuş ve Avrupa Müzeler Forumu'nun faaliyetlerine katılmaya başlamıştır. 2010 ve 2011 yılında "Avrupa'nın En İyi Müzesi" yarışmasında, ödüle aday olarak gösterilmiştir. 2012 yılının Kasım ayında İstanbul Oyuncak Müzesi'nin öncülüğünde TOYCO (Avrupa Oyuncak ve Çocuk Müzeleri Birliği) kapsamında 15 ülkeden 24 müze temsilcisinin katıldığı toplantılar yapılmıştır.

Alıntıdır. www.istanbuloyuncakmuzesi.com



Görsel 2.42: Şarlo bebeği

2.2. UYGULAMA
HAMUR BEBEK YAPIMI

SÜRE: 14 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden "gölde balık tutan hamur bebek" kompozisyonunu yapmanız beklenmektedir (Görsel 2.43). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 2.43: Gölde balık tutan hamur bebek kompozisyonu

Kullanılacak Araç Gereç: Seramik hamuru, kesim matı, kretuar bıçağı, merdane, tek kullanımlık plastik tabak, fırça, su kabı, çeşitli renklerde akrilik boya, farklı boyutlarda taşlar, deniz kabukları, oval ahşap zemin, kürdan, ince tel, peçete, eldiven ve sprey vernik.

Hamur bebeğin ölçüleri: Kafa: 3 cm, gövde: 4,5 cm kol: 4 cm, el: 1 cm, bacak: 4,5 cm, ayak: 1,5 cm

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız (Görsel 2.44).
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.



Görsel 2.44: Kullanılacak araç gereç

2. İŞLEM BASAMAĞI: Hamur bebeğin vücudunu ve başını yapınız.

- Hamur bebek yapımında kullanmak üzere hazırladığınız seramik hamurunu poşetten çıkarıp yoğurunuz (Görsel 2.45).



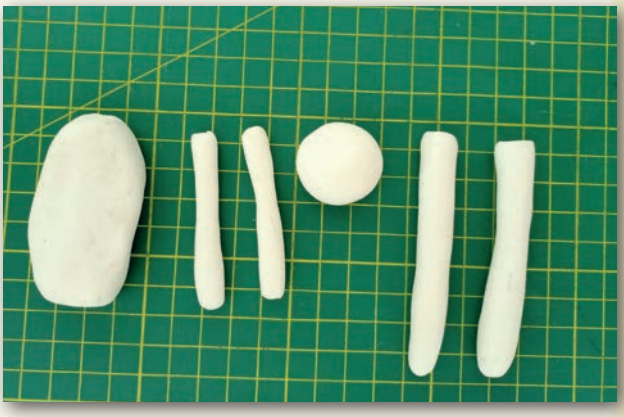
Görsel 2.45: Seramik hamurunun elde yoğurulması

- Seramik hamuru istenen kıvama gelince hamurdan ceviz büyüklüğünde bir parça koparark üç adet yuvarlak top yapınız (Görsel 2.46).



Görsel 2.46: Seramik hamurunun yuvarlanması

- Hamurlar irili ufaklı, ceviz ya da fındık büyüklüğünde olabilir.
- Büyük hamura üçgen veya konik olarak vücut şekli veriniz. Ortanca hamuru silindir biçiminde şekillendirip bacak ve kol oluşturunuz. Küçük hamuru baş olacak şekilde elinizde yuvarlayınız (Görsel 2.47).
- Şekillendirme işlemlerinde kretuar bıçağı kullanabilirsiniz.



Görsel 2.47: Bebeğin vücudunun ve başının yapımı

- Üçgen veya konik şeklinde oluşturduğunuz vücudun ince kısmına, baş şekli verdiğiniz küçük hamuru, ince bir tel yardımıyla yerleştiriniz (Görsel 2.48).
- Başı vücudun üstüne rahatça yerleştirebilmek için konik hamurun ince üst kısmını hafifçe bastırarak düzleştiriniz.
- Başla vücudu sabitlemek için (çok fazla olmamak kaydıyla) beyaz tutkal sürünüz (Görsel 2.49).

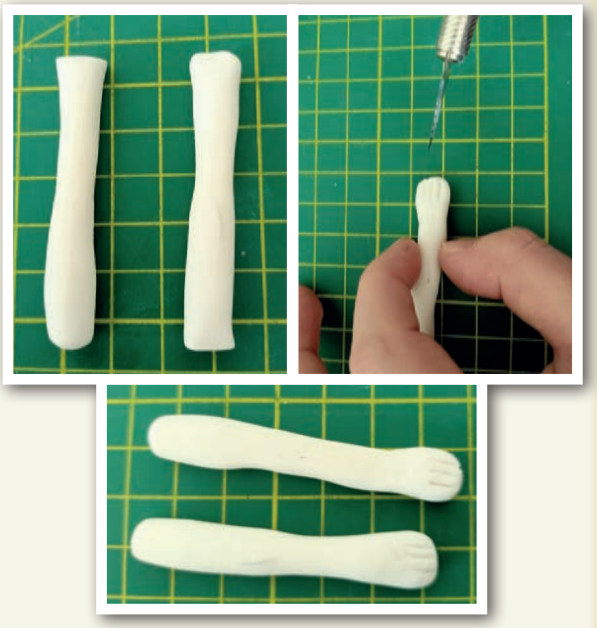


Görsel 2.48: Bebeğin vücudunun yerleştirilmesi



Görsel 2.49: Başın vücutla birleştirilmesi

- Ortanca hamura silindir şekli verip iki adet ince uzun kol yapınız. El görünümü oluşturmak için kolların uç kısmına kretuar bıçağıyla ince çizgiler çekiniz (Görsel 2.50).

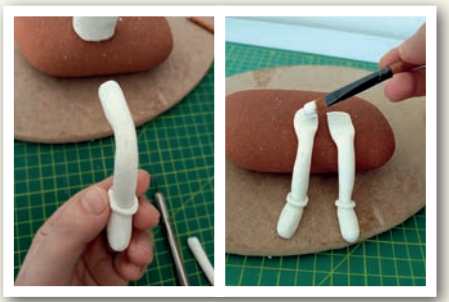


Görsel 2.50: Bebeğin kollarının yapımı

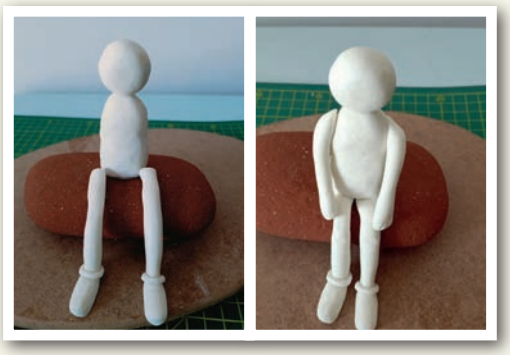
- Hamura silindir şekli verip iki adet ince, uzun bacak yapınız. Bebeğin ayakkabılarını yapmak için bacak formunun uç tarafını şişkin bırakınız (Görsel 2.51).
- Bebeğin ayakkabılarını yapmak için bacağın ucunu hafifçe büküp ayakkabı formunda şekillendiriniz.
- Ayakkabı ve bacak kısmını birbirinden ayırmak için ince bir kemer yapıp tutkalla ayakkabının üzerine yapıştırınız (Görsel 2.52).
- Hamur bebeğin kollarını ve bacaklarını vücuda tutkalla yapıştırınız (Görsel 2.53).



Görsel 2.51: Bebeğin ayakkabısının yapımı



Görsel 2.52: Bebeğin ayakkabı kemerinin yapımı



Görsel 2.53: Bebeğin kol ve bacaklarının vücuduna yapıştırılması

3. İŞLEM BASAMAĞI: Hamur bebeğin yüzünü ve saçını yapınız.

- Bebeğin saçını yapmak için bir parça hamuru merdaneyle açıp iki küçük parçaya bölünüz. Bu sayede iki adet perçem elde edeceksiniz. Perçemleri tutkalla bebeğin başına yapıştırınız (Görsel 2.54).
- Perçemlerin arasına yerleştirmek için bir parça hamuru elinizle ovalayarak inceltiniz ve tutkalla başın tam ortasına yapıştırınız.
- Bebeğin kulaklarını yapmak için iki küçük parça hamuru elinizle yuvarlayıp nokta şeklinde kulak formu verdikten sonra tutkalla başın iki yanına yapıştırınız (Görsel 2.55).



Görsel 2.54: Bebeğin saçının yapımı



Görsel 2.55: Bebeğe saç ve kulak yapımı

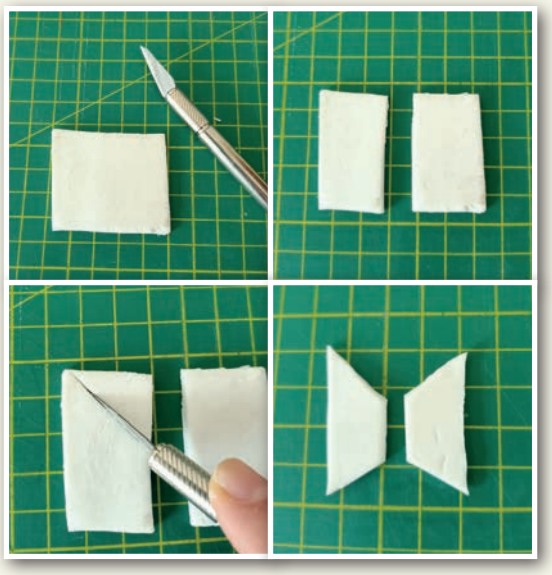
- Seramik hamurundan iki küçük parça koparıp elinizde yuvarlayarak bebeğinize göz yapınız ve tutkalla bebeğin yüzüne yapıştırınız (Görsel 2.56).
- Göz bebeği, burun, kaş ve ağız detaylarını ince uçlu fırça yardımıyla çizerek oluşturunuz.



Görsel 2.56: Bebeğin yüz hatlarının yapımı

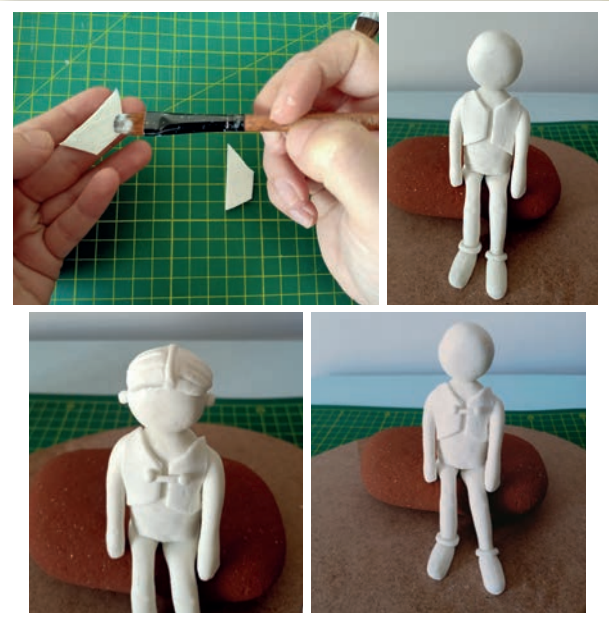
4. İŞLEM BASAMAĞI: Hamur bebeği giydiriniz.

- Hamur bebeğe yelek yapmak için merdane yardımıyla hamuru dikdörtgen şeklinde açıp kretuar bıçağı ile ortadan ikiye kesiniz.
- Dikdörtgen şeklindeki iki parçayı alttan ve üstten verev keserek yelek formunu elde ediniz (Görsel 2.57).



Görsel 2.57: Bebeğin yeleğinin yapımı

- Hamur bebeğin yeleğini göğüs bölgesine tutkalla yapıştırarak giydiriniz ve hamurla düğme detaylarını oluşturunuz (Görsel 2.58).



Görsel 2.58: Bebeğin yeleğinin giydirilmesi



Görsel 2.59: Bebeğin şapkasının yapımı

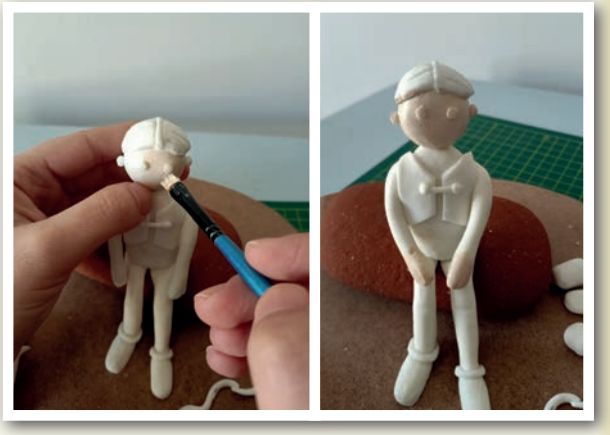
- Bebeğe şapka yapmak için seramik hamurundan ceviz büyüklüğünde bir parça alarak elinizle huni görünümü veriniz. Oluşturduğunuz şapkanın kenarlarını elinizle düzeltiniz (Görsel 2.59).
- Bebeğin şapkası boyandıktan sonra yapıştırılacağı için ölçü kontrolünü tutkal sürmeden yapınız (Görsel 2.60).



Görsel 2.60: Bebeğin şapka ölçüsünün kontrol edilmesi

5. İŞLEM BASAMAĞI: Hamur bebeği boyayınız.

- Hamur bebeğin vücudunu, yüzünü ve ellerini ince uçlu bir fırça kullanarak ten rengi akrilik boyayla boyayınız (Görsel 2.61).



Görsel 2.61: Hamur bebeğin teninin boyanması

- Gömlek görüntüsü vermek için hamur bebeğin gövdesini açık kahverengi akrilik boyayla boyayınız (Görsel 2.62).



Görsel 2.62: Hamur bebeğin gömleğinin boyanması

- Hamur bebeğin saçını sarı akrilik boyayla boyayınız (Görsel 2.63).



Görsel 2.63: Hamur bebeğin saçının boyanması

- Hamur bebeğin pantolonunu siyaha boyayınız.
- Diz detayı vermek için fırçanın ucuna gri boya alarak bebeğin dizlerine iki adet çizik atınız (Görsel 2.64).
- Hamur bebeğin ayakkabılarını koyu yeşil (hâkî) ve şapkasını siyah akrilik boyayla boyayınız (Görsel 2.65).



Görsel 2.64: Hamur bebeğin pantolonunun boyanması



Görsel 2.65: Hamur bebeğin ayakkabısının boyanması

- Hamur bebeğin yeleğini yeşil, düğme detaylarını açık kahverengi ve siyah akrilik boyayla boyayınız (Görsel 2.66).



Görsel 2.66: Hamur bebeğin yeleğinin boyanması

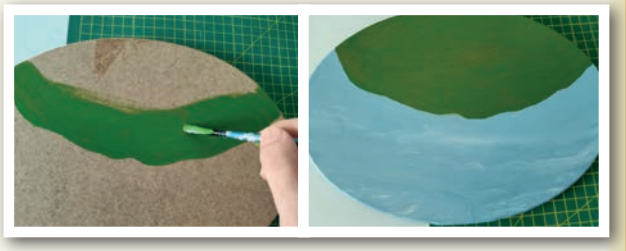
- Hamur bebeğin burun, göz ve kaş detaylarını açık kahverengi boyayla boyayınız.
- Bebeğin ağzını çizmek için kırmızı akrilik boya kullanınız (Görsel 2.67).



Görsel 2.67: Hamur bebeğin yüzünün boyanması

6. İŞLEM BASAMAĞI: Hamur bebeği süsleyiniz.

- Oval ahşap zeminin yarısını göl görünümü vermek için maviye, diğer yarısını ise çimen görünümü vermek için yeşile boyayınız (Görsel 2.68).



Görsel 2.68: Ahşap zeminin üzerinin boyanması

- Bir parça seramik hamuruna elinizle şekil verip, fırça sapı ve kretuar bıçağı kullanarak bir adet balık yapınız (Görsel 2.69).



Görsel 2.69: Hamurdan yapılmış balık

- Doğadan toplanmış irili ufaklı taşları ahşap zeminin üzerine yapıştırınız ve hamur bebeği iri taşın üzerine tutkalla sabitleyiniz.
- Boyama işlemi tamamlanıp kurumaya bırakılan balığı, ahşap zeminin mavi bölümüne yapıştırınız.
- Küçük bir parça seramik hamuruna elinizle şekil vererek deniz yosunları yapınız ve boyayınız.
- Hamur bebeğin çevresini deniz kabuğu vb. malzemelerle süsleyiniz (Görsel 2.70).



Görsel 2.70: Hamurdan yapılmış yosunların ve deniz kabuklarının zemine yerleştirilmesi

- Şapkayı bebeğin başına tutkalla yapıştırarak sabitleyiniz (Görsel 2.71).
- Olta görünümünü vermek için hamur bebeğin eline kürdan yapıştırınız.
- Kürdanın ucuna ince bir tel bağlayıp telin bir ucunu balığın ağız kısmına sabitleyiniz.



Görsel 2.71: Hamurdan bebeğin şapkasını yapıştırma

7. İŞLEM BASAMAĞI: Hamur bebeği vernikleyiniz.

- Boyaların kuruduğundan emin olduktan sonra hamur bebeği vernikleyiniz.
- Yarı mat sprey verniği, oluşturduğunuz hamur bebek kompozisyonunun üzerine yaklaşık 25 cm mesafeden püskürtünüz (Görsel 2.72).
- Damlama, lekelenme gibi aksaklıkları önlemek için cilalama işlemini tek seferde tamamlamayınız.



Görsel 2.72: Vernikleme işlemi

- Kullanılmamış boyaları boya kutularına, hamur parçalarını bekletmeden saklama kabına geri boşaltarak ürün israfını önleyiniz.
- Artık boyaları lavabolara dökmeyiniz, pet bardakların içinde çöp kutusuna atınız.
- Son kontrollerini yaparak hamur bebeği tamamlayınız (Görsel 2.73).



Görsel 2.73: Gölde balık tutan hamur bebek kompozisyonu

HAMUR BEBEK YAPIMI
2.2. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını hazırladı.			
2	Kullanılacak araç gereci hazırladı.			
3	Hamur bebeğin vücudunu yaptı.			
4	Hamur bebeğin başını yaptı.			
5	Hamur bebeğin yüzünü yaptı.			
6	Hamur bebeğin saçını yaptı.			
7	Hamur bebeği giydirdi.			
8	Hamur bebeği boyadı.			
9	Hamur bebeği süsledi.			
10	Hamur bebeği vernikledi.			
11	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
12	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Görsel 2.74'teki modeli inceleyiniz. Edindiğiniz bilgi ve becerilerinizden faydalanarak hamur bebek yapımında kullanılan araç gereçlerle yeni bir hamur bebek yapınız.



Görsel 2.74: Hamur bebek çocuk odası aksesuarı

2. ÖĞRENME BİRİMİ
HAMUR BEBEK
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlere, ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Seramik hamuru uygun kıvama geldiğinde streç filmle hava almayacak şekilde sarılır.

2. ( ) Hamur bebeğin yapımında kullanılan seramik hamuru kulak memesi kıvamında olmalıdır.

3. ( ) Seramik hamurunu hazırlamak için 2 ölçü tutkal, 1 ölçü nişasta kullanılır.

4. ( ) Hamur bebeğin kıyafetlerini süslemek için fisto, dantel, kurdele gibi yardımcı malzemeler kullanılır.

5. ( ) Hamur bebek giysileri yapıldıktan sonra boyanır, verniklenir ve son olarak süslemesi yapılır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Seramik hamuru ile yapılan biblo ve oyuncaklara ..... denir.

7. Seramik hamuru, hamur bebek yapımından ..... hazırlanmalıdır.

8. Hamur bebeğin saçları hamurla yapıldığı gibi ..... ipleri ile de yapılmaktadır.

9. Hamur bebeğin vücut parçalarını birleştirmek için ..... kullanılmaktadır.

10. Seramik hamuru kıvamını ayarlamak için hamura ..... eklenir.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi hamuru açmak için kullanılan araçtır?

A) Köşeli kalem **B)** Kretuar **C)** Merdane **D)** Nişasta **E)** Şiş

12. Hamur bebeği boyamak için aşağıdaki boya çeşitlerinden hangisi kullanılmaktadır?

A) Akrilik **B)** Kuru **C)** Pastel **D)** Saten **E)** Yağlı

13. Aşağıdakilerden hangisi hamur bebeğin yapım aşamalarından biri değildir?

A) Baş yapımı **B)** Giydirme **C)** Süsleme **D)** Boyama **E)** Yapıştırma

14. Aşağıdakilerden hangisi hamur bebek yapımında son işlem olarak uygulanmalıdır?

A) Boyama **B)** Giydirme **C)** Kesme **D)** Süsleme **E)** Vernikleme

15. Aşağıdakilerden hangisi seramik hamuru yapımında kullanılan malzemelerden biri değildir?

A) Limon suyu **B)** Nişasta **C)** Tutkal **D)** Un **E)** Yağ

16. Aşağıdaki malzemelerden hangisi hamur bebeğin saç yapımında kullanılmaktadır?

A) Örgü ipi **B)** Keçe **C)** Doğal rafya **D)** Leton teli **E)** Tiftik lifi

17. Aşağıdakilerden hangisi hamur bebeklerin kullanım alanlarından biri değildir?

A) Ev

B) Mutfak

C) Giysi

D) Çocuk odası

E) Banyo

18. Seramik hamurunun yoğrulup yağlı kâğıda sarıldıktan sonra dinlendirilmesi için geçmesi gereken süre aşağıdakilerden hangisidir?

A) 5-10 dakika

B) 10-15 dakika

C) 15-20 dakika

D) 20-25 dakika

E) 25-30 dakika

19. Aşağıdakilerden hangisi hamur bebek yapımında kullanılan malzemelerden biri değildir?

A) Kretuar bıçağı

B) Kesim makası

C) Şekillendirme çubuğu

D) Saklama kabı

E) Merdane

20. Aşağıdaki renk türlerinden hangisi hamur bebeğin astar boyası olarak kullanılır?

A) Beyaz

B) Kahverengi

C) Sarı

D) Şeffaf

E) Ten rengi

3. ÖĞRENME BİRİMİ

TAŞ BEBEK

KONULAR

3.1. TAŞ BEBEK HAZIRLIĞI YAPMA

3.2. TAŞ BEBEK YAPIMI

3.3. TAŞ BEBEĞİ BOYAMA

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Taş bebek yapımı için seramik hamuru yapma ve modele uygun boyutta taşlarla taslak hazırlama
- Taş bebeğin vücut parçalarını birbiriyle orantılı ve uyumlu taşlarla hazırlama
- Taş bebeğin süslemesini modele uygun olarak boyama ve vernikleme



HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Kolaylıkla bulabileceğiniz taşlarla neler yapabilirsiniz?

3. TAŞ BEBEK

Doğada birbirlerinden farklı boyut ve çeşitlilikte bulunan taşlardan pek çok sanat ürünü yapılabilmektedir. Bu taşların yassı, pürüzsüz ve ince forma sahip olanları bebek yapım sanatında kullanılır.

Taş bebekler, yöresel özelliklere sahip el sanatı ürünüdür (Görsel 3.1). Anadolu'nun folklorik zenginliğinin ve Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarılmasında taş bebekler büyük görevler üstlenir. Yeni iş kolları oluşturmak amacıyla turizm sektöründe hediyelik eşya olarak da önemli bir yere sahiptir.



Görsel 3.1: Taş bebek yöresel kadın ve erkek modeli

3.1. TAŞ BEBEK HAZIRLIĞI YAPMA

Taş bebek baş, gövde ve ayaklar olmak üzere üç bölümden oluşur. Bebek yapımında birbiriyle orantılı boyutlarda, dört adet taş kullanılır. Baş için yuvarlak, gövde için oval, ayaklar için yassı ve oval taşlar tercih edilir.

Seramik hamuru ve tutkalla bir araya getirilen taşlarla bebek taslağı oluşturulur. Seramik hamuru aynı zamanda giysi yapımında da kullanılır. Seçilen modele uygun olarak boyanıp verniklenen giysiler, süslemeleri yapıldıktan sonra son şekline kavuşur.

3.1.1. Taş Bebek Model Seçimi

Taş bebek modelleri, zengin ürün yelpazesine sahiptir. Modeller, cinsiyete ve tasarıma göre farklı tiplemeler ve folklorik özelliklerle tasarlanabilmektedir. Tanınmış karakterler, çeşitli meslek grupları ve karikatürize edilmiş modeller de taş bebek formunda üretilir (Görsel 3.2, 3.3). Şaşkın, üzgün, kızgın, mutlu, sevimli gibi pek çok yüz ifadesiyle model tasarımları zenginleştirilmektedir.



Görsel 3.2: Taş bebek Hacivat ve Karagöz modeli



Görsel 3.3: Taş bebek Nasrettin Hoca modeli

Yaratıcı tasarımlar yapabilmek için taş bebek sanatı içinde yer alan bütün modeller incelenmeli, farklı tiplemelerle üretilmiş modellerin karakter özelliklerine dikkat edilmeli ve bütün bu özellikler göz önüne alınarak model tespiti yapılmalıdır.

Taş bebek kompozisyon tasarımları, modelleri ve örnek görselleri şunlardır:

Taş Bebek Yöresel Kadın ve Erkek Modeli: Bir aile kompozisyonu içinde kadın ve erkek modelleriyle yöresel özellikler yansıtılmıştır (Görsel 3.4). Bebeklerin tasarımında dört adet taş kullanılmıştır. Vücut, baş ve ayaklar seramik hamuruyla yapıştırılmış; aynı hamurla kollar ve giysiler hazırlanarak boyanmıştır. Baş süslemesinde kumaş kullanılmış, işlemeler ve hazır gereçlerle aksesuarlar yapılmıştır. Erkek ve kadın bebeğin duruş ve bakışlarına gülümseyen kadın ve düşünen erkek ifadesi boyama ile yansıtılmıştır.



Görsel 3.4: Taş bebek yöresel kadın ve erkek modeli

Taş Bebek İki Yöresel Erkek Modeli: İki erkek modeli, yöresel özelliklere göre giydirilmiş, yüz ifadeleri karikatürize edilerek çalışılmıştır (Görsel 3.5). Beden, baş ve ayaklar dört adet taş kullanılarak yapılmıştır. Giysi ve kollar seramik hamuruyla oluşturulduktan sonra boyama işlemi yapılmıştır. Aksesuarlar, şifon ve hazır gereçlerle çalışılmıştır. İki bebek farklı yüz ifadeleriyle tasarlanmıştır. Birinde ciddi diğerinde ise şaşkınlık ifadesi boyama tekniğiyle uygulanmıştır.



Görsel 3.5: Taş bebek iki yöresel erkek modeli

Taş Bebek Erkek Çocuk Modeli: Taş bebek erkek çocuğu modeli afacan tiplemesiyle tasarlanmıştır. Beden, baş ve ayaklar için dört adet taş kullanılmıştır. Giysiler, taş üzerine çizimle yapılarak boyanmış, kollar da çizimlerle ifade edilmiştir (Görsel 3.6). Pantolon düğmeleri için hazır gereçler kullanılmıştır. Sevimli ve gülümseyen yüz ifadesi için boyama tekniği uygulanmıştır.



Görsel 3.6: Taş bebek yöresel erkek çocuk modeli

Taş Bebek Yöresel Erkek Modeli: Taş bebek erkek modelinde yöresel kıyafetler kullanılmıştır (Görsel 3.7). Beden, baş ve ayaklar için dört adet taş kullanılmış; seramik hamuruyla kol ve giysi modeli yapılıp renklendirilmiştir. Çarpana dokumadan kolon yapılıp, bebeğin beline kuşak olarak bağlanmıştır. Baş süslemesinde kumaş, kordon ve saçak kullanılmıştır. Yüze, boyama teknikleriyle kızgın surat ifadesi verilmiştir.



Görsel 3.7: Taş bebek yöresel erkek modeli

Taş Bebek Yöresel Kadın Modeli: Taş bebek kadın modeli aslına uygun olarak tasarlanmıştır. Beden, baş ve ayaklar için dört adet taş kullanılmıştır. Yöresel giysiler ve kollar, seramik hamuru ile yapılıp boyanmıştır. Bebeğin başındaki süslemeler ve yazma, hazır gereçlerle oluşturulmuştur (Görsel 3.8). Taş bebek modelinde, insan bedeni ölçülerinin uyumunu birebir yansıtacak taşlar kullanılmıştır. Tasarımcı, bebeğin yüzünü gerçek insan yüzüne benzetmeyi amaçlamış; bunun için yüz bölgesini boyama teknikleri ile ölçülendirerek boyamıştır.



Görsel 3.8: Taş bebek Tokat yöresel kadın modeli

Taş Bebek Palyaço Modeli: Taş bebek palyaço modelinde beden, baş ve ayaklar için dört adet taş kullanılmıştır. Seramik hamurundan kollar, giysiler ve şapka yapılarak renklendirilmiştir (Görsel 3.9). Taş bebeğin yüzü ve saçları, palyaço karakterine uygun olarak tasarlanmıştır. Saçlar, renkli iplerden yapılan iki adet ponponla oluşturulmuştur. Yüz ifadesi de palyaço karakterine uygun çizimlerle yapılmış ve boyanarak karakterize edilmiştir.



Görsel 3.9: Taş bebek palyaço modeli

Taş Bebek Nasrettin Hoca Modeli: Taş bebek Nasrettin Hoca tiplemesi dört adet taşla yapılmıştır. Bebeğin kolları, giysileri, sakalları ve sarığı seramik hamurundan yapılarak boyanmıştır (Görsel 3.10). Nasrettin Hoca modeli ve eşeği için uygun taşlar seçilerek çalışılmıştır. Giysi süslemeleri ve aksesuarlar hazır gereçlerle yapılmıştır. Nasrettin Hoca'nın yüz ifadesi, sevimli ve güler yüzü karakterine uygun boyama ve çizimlerle yansıtılmıştır. Kompozisyonda Nasrettin Hoca'nın eşeğinin baş ve ayakları seramik hamuru ile yapılarak boyanmıştır. Nasrettin Hoca ve eşeği karakterine uygun olarak kompozisyona yansıtılmıştır.



Görsel 3.10: Taş bebek Nasrettin Hoca modeli

Taş Bebek Yöresel Kız Çocuk Modeli: Taş bebek kız çocuk modelinde beden, baş ve ayaklar için dört adet taş kullanılmıştır. Yöresel giysiler ve kollar seramik hamuruyla, başındaki yazma ve süslemeler ise hazır gereçlerle yapılmıştır (Görsel 3.11). Bebeğin yüzü, oyuncak bebek karakterine uyarlanarak sevimli bir ifade ile tasarlanmıştır.



Görsel 3.11: Taş bebek Karaman yöresi kız çocuk modeli

1. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen işlem basamaklarını takip ederek taş bebek modeli belirleyiniz.

1. Yaratıcı tasarımlar yapabilmek için taş bebek modellerini inceleyiniz.
2. Farklı tiplemelerle üretilmiş modellerin karakter özelliklerine dikkat ediniz.
3. Tespit ettiğiniz özellikleri göz önüne alarak model tespiti yapınız.

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

Taş bebek yapımı, Türk kültürüne özgü bir sanattır. Bu sanatın çok az sayıda icracısı bulunmaktadır. İlk olarak Adana ve Ankara Olgunlaşma Enstitülerinde atölye çalışmaları olarak yürütülen taş bebek sanatı, bu atölyelerin kapanmasıyla son bulmuştur. Kaybolmakta olan sanat dalları arasında yer alan taş bebek yapımı, bugünlerde Saliha Tokat'ın kendi gayretleriyle yaşatılmaya çalışılmaktadır (Görsel 3.12).



Görsel 3.12: Saliha Tokat

Saliha Tokat, Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden mezundur. T.C. Kültür Bakanlığı Geleneksel El Sanatları "Folklorik Bebek Sanatçısı" ve "Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı" olup sanata olan tutkusundan dolayı Ankara Olgunlaşma Enstitüsü el sanatları teknolojisi derslerine katılmıştır. Aldığı çeşitli eğitimlerden sonra usta öğretici olarak Altındağ Halk Eğitim Merkezinde öğretmenlik yapmıştır. Avrupa İş Kurma ve Geliştirme Kurslarının yanı sıra Avrupa Lider Kadın Projesi hazırlık grubunda yer alan Saliha Tokat, Dünya İmece Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kurucularındandır. Vakfın Dünya Sanatları Bölüm Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Yurt içinde ve yurt dışında birçok sergi, etkinlik ve projede çalışan sanatçı, hâlâ Ankara'daki "Atölye Renk" isimli atölyesinde en büyük tutkusu olan folklorik bebek çalışmalarına, taş bebek yapımına ve öğrencilerini bu alanlarda yetiştirmeye devam etmektedir.

3.1.2. Taş Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç

Taş bebek yapımında kullanılan araç gereç, maliyeti düşük ve bulunması kolay ürünlerden oluşur. Bebeğin taslağı için farklı boyda doğal taşlar, beyaz tutkal, un, nişasta, yağ, güçlü yapıştırıcı ve streç film (esnek ve yapışkan paketleme ürünü) kullanılmaktadır (Görsel 3.13, 3.14, 3.15, 3.16, 3.17, 3.18).



Görsel 3.13: Doğal taşlar



Görsel 3.14: Beyaz tutkal



Görsel 3.15: Buğday unu



Görsel 3.16: Buğday nişastası



Görsel 3.17: Yağ



Görsel 3.18: Güçlü yapıştırıcı

Taş bebek giysi yapımında seramik hamuru, hamur açma tahtası, oklava, hobi bıçağı, tutkal ve giysi kalıpları kullanılmaktadır (Görsel 3.19, 3.20, 3.21, 3.22).



Görsel 3.19: Seramik hamuru



Görsel 3.20: Hamur açma tahtası



Görsel 3.21: Merdane



Görsel 3.22: Hobi bıçağı

Taş bebek giysi yapımında ve yüz boyamasında akrilik, sulu boya, guaj boya, farklı numaralarda resim fırçası, su kabı ve boya paleti kullanılmaktadır (Görsel 3.23, 3.24, 3.25).



Görsel 3.23: Guaj boya ve fırçalar



Görsel 3.24: Sulu boya



Görsel 3.25: Boya paleti

Taş bebek vernikleme işleminde sıvı, sprey, mat ya da parlak vernik ve boyama fırçası kullanılmaktadır (Görsel 3.26, 3.27).

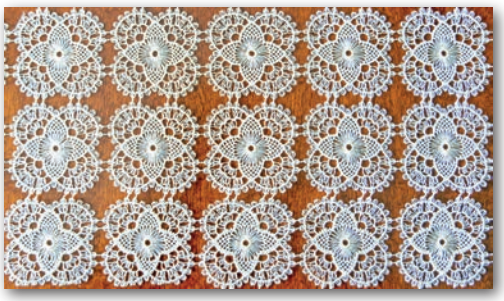


Görsel 3.26: Sprey vernik



Görsel 3.27: Vernik ve fırça

Taş bebek süsleme işleminde dantel, iğne oyası, boncuk, keçe yün, renkli ve desenli kurdeleler kullanılmaktadır (Görsel 3.28, 3.29, 3.30, 3.31, 3.32).



Görsel 3.28: Dantel



Görsel 3.29: Cam boncuklar



Görsel 3.30: İğne oyası



Görsel 3.31: Renkli ve desenli kurdeleler



Görsel 3.32: Keçe yün

3.1.3. Taş Bebek Modeline Uygun Taşlarla Taslak Yapımı

Birbirinden farklı taş bebek modelleri incelenip, içlerinden biri seçilerek bebek modeline karar verilir. Modele uygun taşları bulabilmek için doğada araştırmalar yapılır. Seçilen taşların baş, gövde ve ayaklarla orantılı olmasına özen gösterilir. Bulunan taşlar yıkanır. Yüzeyinde pürüzler varsa bunlar fırçalanarak temizlenir. Temizliği yapılmış taşların modele uygun olarak taş bebek taslağı hazırlanır. Taslak, modelin yapımına başlanmadan önce taşların modele uygunluğunun tespiti için önemlidir. Baş, gövde ve ayakların büyüklüğü ve birbiriyle oranı böylelikle kontrol edilmiş olur (Görsel 3.33).



Görsel 3.33: Taş bebek taslakları

2. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen işlem basamaklarını takip ederek taş bebek modeline uygun taslak hazırlayınız.

1. Taş bebek modelinizi seçiniz.
2. Kullanılacak araç gerecinizi hazırlayınız.
3. Taş bebek boyutuna uygun taşlar seçiniz.
4. Modele uygun taslak hazırlayınız (Görsel 3.34).



Görsel 3.34: Taş bebek taslağı

3.2. TAŞ BEBEK YAPIMI

Taş bebek yapımı, bebek modeline uygun taşların seçimiyle başlar. Modele uygun olarak seçilen taşlar temizleme işleminden geçirilir. Temizliği tamamlanan taşlarla taslak hazırlanır. Bebeğin yapımında önemli olan diğer bir malzeme seramik hamurudur. Seramik hamuru, bebek yapım işlemlerine geçilmeden önce hazırlanır ve kullanım öncesinde bir süre dinlenmeye bırakılır. Seramik hamuru taşların birbirlerine yapıştırılması ve şekil verilmesiyle giysilerin hazırlanmasında kullanılır. Giysi ve süslemeleri tamamlanan taş bebek, boyama işleminin ardından verniklenir.

Taş bebek yapımında izlenmesi gereken işlem basamakları şunlardır:

- Model seçimine uygun olarak bebeğin baş, gövde ve ayak taşları ile bebek yapımında kullanılacak olan araç gereç hazırlanır.
- Taşlar yıkanır ve kurulanır.
- Taş bebeğin boyutuna ve modeline uygun taşlarla taslak hazırlanır.
- Seramik hamuru hazırlanır.
- Temizliği yapılan dört adet taş ve seramik hamuru ile bebeğin taslağı hazırlanır.
- Taş bebeğin kolları seramik hamuruyla hazırlanarak gövdeye yapıştırılır.
- Bebeğin modeline uygun olarak giysi kalıpları hazırlanır.
- Taş bebek giysi kalıpları, merdane yardımıyla açılan seramik hamurunun yüzeyine yerleştirilip kesilir.
- Kesilen kalıplar, taş bebek taslağının üzerine yerleştirilir ve tutkalla yapıştırılır.
- Seramik hamurundan yapılan giysiler tamamen kuruduktan sonra boyama işlemine geçilir.
- İlk olarak yüz, ardından giysiler boyanır.
- Boyama işlemi bittikten sonra süsleme işlemleri yapılır.
- Tercihe göre sıvı, sprey, parlak ya da mat vernik kullanılarak taş bebeğin boyasının sabitlenmesi ve daha canlı görünmesi sağlanır.

3.2.1. Taş Bebek Yapımında Kullanılacak Taşları Hazırlama

Taş bebek yapımında taş seçimi kadar seçilen taşların bebek yapım işlemine hazırlanması da önemlidir. Temizlik işlemi sayesinde taşlar pürüzsüz bir görünüm kazanır.

Taş bebek modeline uygun taşların temizlik aşamaları şunlardır:

Taş bebek modeline uygun taşlar, su dolu bir kovada yıkanır (Görsel 3.35).



Görsel 3.35: Taşları temizleme işlemi

Taş yüzeyindeki kalıntılar eski bir diş fırçası yardımıyla temizlenir (Görsel 3.36).



Görsel 3.36: Taşları fırçalama işlemi

Yıkama işlemi yapılan taşlar, kâğıt havlu ya da temiz bir bez üzerinde kurumaya bırakılır (Görsel 3.37).



Görsel 3.37: Taşları kurutma işlemi

3.2.2. Taş Bebek Seramik Hamuru Yapımı

Taş bebek yapımının pek çok aşamasında seramik hamuruna ihtiyaç duyulmaktadır. Bebeğin giysileri, beden parçaları hamur yardımıyla hazırlanır. Bebeğin beden parçalarını yapıştırma işleminde de seramik hamurundan yararlanılır.

Seramik hamuru yapım aşamaları şunlardır:

Seramik Hamuru Yapımında Kullanılan Malzemeler (Görsel 3.38).

- 1 ölçü nişasta
- 1 ölçü tutkal
- 1 yemek kaşığı limon suyu
- 1 yemek kaşığı sıvı yağ
- Karıştırma kabı
- Streç film
- Yağlı kâğıt
- Saklama kabı
- Eldiven



Görsel 3.38: Seramik hamuru malzemeleri

İstenen ölçülerdeki bütün malzemeler (1 ölçü nişasta, 1 ölçü tutkal, 1 yemek kaşığı limon suyu ve 1 yemek kaşığı sıvı yağ) karıştırma kabı içine koyulur (Görsel 3.39).



Görsel 3.39: Seramik hamuru hazırlama

Karıştırma kabı içine koyulan malzemeler pürüzsüz bir kıvam alana dek karıştırılır (Görsel 3.40).



Görsel 3.40: Seramik hamuru hazırlama

Tezgâhın üzerine bir miktar nişasta dökülüp üzerine hamur karışımı bırakılır (Görsel 3.41).



Görsel 3.41: Seramik hamuru hazırlama

Hamur, kıvam alana kadar az miktarda nişasta eklenerek yoğrulur (Görsel 3.42).



Görsel 3.42: Seramik hamuru oluşturma

Hamur çok sert olmamalı, ele de yapışmamalıdır. Hamurun kıvamının yumuşak olmasına dikkat edilmelidir (Görsel 3.43).



Görsel 3.43: Seramik hamuru yoğurma işlemi

Elde edilen hamur, yağlı kâğıda sarılarak on beş dakika kadar dinlenmeye bırakılır (Görsel 3.44).



Görsel 3.44: Seramik hamurunu yağlı kâğıda sarma işlemi

Dinlenme süresi dolan hamurun kıvamı kontrol edilir. Kıvam alması için gerekirse bir miktar daha nişasta eklenir.

Beş dakika daha yoğrulup kullanıma hazır hâle getirilir (Görsel 3.45).



Görsel 3.45: Seramik hamurunu tekrar yoğurma

Uygun kıvama gelen hamur, streç filmle hava almayacak şekilde sarılır (Görsel 3.46).

Streç filmle sarılan hamur, saklama kabı içine alınıp kullanım zamanına değin buzdolabında dinlendirilir (Görsel 3.47).

Uzun süre oda sıcaklığında kalan hamurun kıvamı bozulabilir.



Görsel 3.46: Seramik hamurunu streç filme sarma işlemi



Görsel 3.47: Saklama kabına yerleştirilmiş seramik hamuru

AKLINIZDA BULUNSUN!

Taş bebek uygulamalarında soğuk seramik hamuru (pişirilerek hazırlanan seramik hamuru) da kullanılmaktadır. Soğuk seramik hamuru hazırlamak için1 çay kaşığı limon suyu, 14 damla gliserin, 1 tatlı kaşığı bebe yağı, 100 gram nişasta ve 200 gram çiçek tutkalı karıştırılır. Yapılan karışım kısık ateşte, karıştırılarak pişirilir. Toplanan hamur ele alınarak tezgâhta yoğrulur ve streç filme sarılıp buzdolabında dinlendirilir. 1-2 saat sonra dolaptan çıkarılır. Kâğıt havluyla nemi alınır. El hafifçe yağlanır ve hamur tekrar yoğrulur. Soğuk seramik hamuru artık kullanıma hazırdır. Aynı hamur, piyasada hazır olarak da satılmaktadır.

3. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen işlem basamaklarını takip ederek taş bebek yapımında kullanmak üzere seramik hamuru hazırlayınız.

1. Seramik hamuru için gerekli malzemeleri hazırlayınız.
2. Yoğurma kabında tüm malzemeleri karıştırınız.
3. Tezgâh üzerine bir miktar nişasta dökerek hamuru ele yapışmayacak aynı zamanda sert olmayacak kıvamda yoğurunuz.
4. Yoğrulan hamuru yağlı kâğıda sararak bir süre dinlenmeye bırakınız.
5. Dinlenen hamurun kıvamını kontrol ederek hamuru 5 dakika daha yoğurunuz.
6. Kıvama gelen hamuru streç filmle hava almayacak şekilde sarınız.
7. Streç filmle sarılan hamuru, saklama kabı içine alarak kullanım zamanına dek buzdolabında dinlendiriniz.

3.1. UYGULAMA
TAŞ BEBEK YAPIMI

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden taş bebek taslak ve giysilerini yapmanız beklenmektedir (Görsel 3.48). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 3.48: Taş bebek taslak ve giysisi

Kullanılacak Araç Gereç: Taş bebeğin karakterine uygun 4 adet taş, mermer yapıştırıcısı, fırça, temizlik kovası ve seramik hamuru (Hamur için 1 ölçü nişasta, 1 ölçü tutkal, 1 yemek kaşığı limon suyu, 1 yemek kaşığı sıvı yağ, karıştırma kabı, streç film, yağlı kâğıt, saklama kabı ve eldiven gerekmektedir.).

Taş bebek ölçüleri: Boy: 14 cm, kol: 6 cm, baş: 12 cm

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Taş bebek modelinin seçimini yapınız.

- İncelediğiniz modellerden birini seçiniz.

3. İŞLEM BASAMAĞI: Taş bebeğin modeline uygun taşları temizleyiniz.

- Taşları kovada yıkayıp üzerinde kalıntı varsa fırça yardımıyla temizleyiniz.
- Temizlediğiniz taşları kâğıt havlu üzerinde kurumaya bırakınız.

4. İŞLEM BASAMAĞI: Taş bebeğin seramik hamurunu hazırlayınız.

- Seramik hamuru malzemelerinizi (1 ölçü nişasta,1 ölçü tutkal, 1 yemek kaşığı limon suyu ve 1 yemek kaşığı sıvı yağ) hazırlayınız.
- Yoğurma kabında tüm malzemeleri karıştırınız.
- Üzerine bir miktar nişasta dökülmüş tezgâhın üzerinde hamuru, ele yapışmayacak aynı zamanda sert olmayacak kıvamda yoğurunuz.
- Yoğurduğunuz hamuru yağlı kâğıda sararak bir süre dinlenmeye bırakınız.
- Dinlenen hamurun kıvamını kontrol ederek 5 dakika daha yoğurunuz.
- Kıvama gelen hamuru streç film ile hava almayacak şekilde sarınız.
- Streç film ile sarılan hamuru, saklama kabı içine alıp kullanım zamanına dek buzdolabında dinlendiriniz.

5. İŞLEM BASAMAĞI: Taş bebek modeline uygun taşlarla taslak hazırlayarak bebeğin taslağını oluşturunuz.

- Baş, gövde ve ayaklar için modele uygun olarak seçilmiş 4 adet taşı, seramik hamurunu ve yapıştırıcıyı hazırlayınız (Görsel 3.49).



Görsel 3.49: Taş bebek taslağında kullanılacak malzemeler

- Seramik hamurundan bir tutam koparak parçalar hazırlayınız.
- Modeline karar verip taslağını hazırladığınız taş bebek taslağına uygun ayak taşlarını yan yana getiriniz ve üzerlerine yapıştırıcı sürünüz (Görsel 3.50).



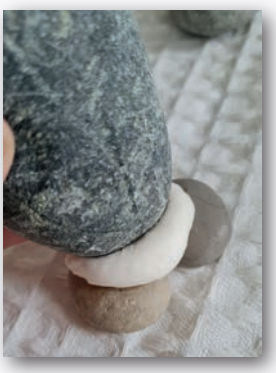
Görsel 3.50: Ayakları yapıştırma işlemi

- Yapıştırıcı sürdüğünüz ayak taşlarının üzerine, hazırladığınız seramik hamurundan bir parça koparıp yapıştırınız (Görsel 3.51).
- Güçlü bir yapıştırıcı yerine mermer yapıştırıcısı ya da tutkal kullanabilirsiniz.
- Yapıştırıcı kullanırken iş sağlığı kurallarına uyunuz.



Görsel 3.51: Seramik hamuruyla ayakları yapıştırma

- Seramik hamurunun ayak taşlarına yapıştığından emin olunuz. Yapışmadıysa yapıştırıcı kuruyana dek bekleyiniz.
- Ayakların üzerine yapıştırdığınız seramik hamurunun üstüne tekrar yapıştırıcı sürünüz. Beden olarak kullanacağınız taşı hamurun üzerine yapıştırınız (Görsel 3.52).



Görsel 3.52: Seramik hamuruyla bedeni yapıştırma

- Beden taşının ayak taşları üzerinde dengede duracak şekilde yapıştığından emin olunuz.
- Yapıştırıcı ve hamurun kuruması için bir süre bekleyiniz.
- Seramik hamurundan bir parça koparıp gövdenin üzerine yapıştırınız. Baş olarak kullanılacak taşı hamurun üzerine yapıştırınız (Görsel 3.53).



Görsel 3.53: Seramik hamuruyla başı yapıştırma

- Seramik hamurunun alt ve üst yüzeyine tercih ettiğiniz yapıştırıcıyı sürmeyi unutmayınız.
- Baş olarak kullanacağınız taşın ayaklarla aynı yöne bakmasına dikkat ediniz (Görsel 3.54).
- Yapıştırıcı ve seramik hamurunun tamamen kurumasına ve birbirine yapışmasına dikkat ediniz.



Görsel 3.54: Seramik hamuruyla başı yapıştırma

- Taş bebek taslağını oluştururken yapıştırma işlemlerini taşların dengede ve desteksiz ayakta durabilmesini dikkate alarak yapınız (Görsel 3.55).
- Yapıştırma işleminde taşlarınızın yerinden oynamaması için arkasına destek koyarak kurumasını bekleyiniz.



Görsel 3.55: Yapıştırma işlemi tamamlanmış taş bebek taslağı

6. İŞLEM BASAMAĞI: Seramik hamuru ile taş bebeğin kollarını ve giysisini hazırlayınız.

- Taş bebeğin kol ve giysilerinin yapımında kullanılacak malzemeleri hazırlayınız (Görsel 3.56).



Görsel 3.56: Taş bebeğin kol ve giysilerinin yapımında kullanılacak malzemeler

- Taş bebek modeline uygun giysi kalıplarınızı hazırlayınız (Görsel 3.57).
- Kalıpları taş bebek taslağına uygun olarak büyütüp küçültebilirsiniz.



Görsel 3.57: Giysi kalıpları

- Tarife uygun olarak hazırladığınız seramik hamurundan bir parçayı hamur açma tahtası üzerine alıp oklavayla yufka gibi açınız (Görsel 3.58).
- Hamur kalınlığının 2-3 mm'yi geçmemesine özen gösteriniz.
- Seramik hamuru açma işleminde oklavaya yapışmaması için hamurun içine bir miktar nişasta ekleyerek kıvam almasını sağlayabilirsiniz.



Görsel 3.58: Seramik hamuru açma işlemi

- Taş bebek modeline uygun giysi kalıplarını açtığınız hamurun üzerine yerleştiriniz. Hamurun kenarlarını hobi bıçağı ile kesiniz (Görsel 3.59).
- Seramik hamuru üzerine çizilen kalıpları, çizgiler dışarıda kalacak şekilde kesmeye özen gösteriniz.
- Hamurun üzerindeki kalıpları, hamuru esnetmeden kesip çıkarınız.
- Yaka kısmını yapmak için herhangi bir pet şişe ya da soda kapağını kalıp olarak kullanabilirsiniz (Görsel 3.59).



Görsel 3.59: Seramik hamurundan giysi hazırlama

- Kestiğiniz gömlek kalıbını, kalıbın ön ve arka yüzüne tutkal sürerek taş bebeğin gövdesine yapıştırınız (Görsel 3.60).



Görsel 3.60: Taş bebek taslağı üzerine gömlek yapıştırma işlemi

- Kestiğiniz etek kalıbını taş bebek taslağı üzerine tutkalla yapıştırınız (Görsel 3.61).



Görsel 3.61: Taş bebek taslağı üzerine etek yapıştırma işlemi

- Kolların yapımı için seramik hamurundan iki küçük parça koparınız (Görsel 3.62).
- Kopardığınız parçaları parmak ucuyla yuvarlayarak taş bebeğin kollarını hazırlayınız (Görsel 3.63).



Görsel 3.62: Seramik hamuru



Görsel 3.63: Hamuru yuvarlama

- Kolları, taş bebek taslağının orantısına uygun uzunluk ve kalınlıkta yapmaya özen gösteriniz (Görsel 3.64).
- İki kol uzunluğunun birbirine eşit olmasına dikkat ediniz.
- Kolları başın her iki yanından uzatıp ensenin arka tarafından, omuz hizasında tutkalla yapıştırınız (Görsel 3.65).



Görsel 3.64: Kol yapımı



Görsel 3.65: Taş bebek kol yapımı

- Önlük kalıbı kesiniz. Etek üzerine tutkal sürdükten sonra önlüğü yapıştırınız.
- Yazma kalıbı kesiniz. Taş bebeğin kafasını saracak şekilde, kıvrımlarına dikkat ederek baş bölgesine yerleştirdiğiniz yazmayı tutkalla yapıştırınız (Görsel 3.66).
- Taş bebeğin giysilerini boyama işlemine geçmeden önce en az 24 saat boyunca hamurunuzun kurumasını bekleyiniz.
- Bir sonraki uygulamanın (3.2. uygulama) işlem basamaklarında taş bebek modelinizin boyama ve yüz şekillendirme işlemleri yapılacaktır. Uygulama zamanı gelinceye kadar bebeğinizi güvenli bir alanda saklamaya özen gösteriniz.



Görsel 3.66: Yazmanın başa yapıştırılması

TAŞ BEBEK YAPIMI
3.1. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	**Numara**	**Öğrencinin Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Taş bebek model seçimini yaptı.			
3	Taş bebek için kullanılacak taşları hazırladı.			
4	Seramik hamuru hazırladı.			
5	Bebeğin boyutuna uygun taşlarla taslak hazırladı.			
6	Seramik hamuruyla taş bebeğin giysisini hazırladı.			
7	Seramik hamuruyla taş bebeğin kollarını hazırladı.			
8	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
9	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3.3. TAŞ BEBEĞİ BOYAMA

Taş bebeğin yapım işlemleri tamamlandıktan sonra seramik hamuruyla hazırlanmış ve bebeğin üzerine yapıştırılmış giysileri ve yüz bölgesini boyama işlemine sıra gelir.

3.3.1. Taş Bebeğin Giysisini ve Yüzünü Boyama

Taş bebeğin giysileri ve yüzü, modelin özelliğine uygun olarak boyanır. Yöresel özellik taşıyan giysiler ve tanınmış bir karakteri ya da meslek grubunu yansıtan taş bebek modellerinin giysileri kendi özelliklerine uygun olarak boyanır. Örnek görsellerin araştırılıp model alınmasıyla yapılacak boyama işlemleri daha başarılı olacaktır.

Yüz boyama işleminin düzgün ve hatasız olması önemlidir. Yüz boyama işlemine geçilmeden önce bebeğe beyaz astar boyası ardından ten rengi boya sürülüp boyaların kuruması beklenir. Yüz ifadesinin taş bebeğin karakteristik özelliğine uygun yapılmasına dikkat edilmelidir. Taş bebeklerde genellikle çizgi karakterlerde olduğu gibi karikatürize edilmiş yüz ifadeleri kullanılır (Görsel 3.67).

Bebeğin yüzüne vurgulayıcı ve abartılı ifadeler verilip boyanabileceği gibi birebir insan yüzüne uygun çizim de yapılabilir.



Görsel 3.67: Taş bebek Nasrettin Hoca modeli

AKLINIZDA BULUNSUN!

Seramik hamuru renksiz olarak hazırlanıp sonradan istenen boyalarla renklendirilebilir. İstenirse renkli hamur yapmak da mümkündür. Renkli seramik hamuru hazırlamak için guaj ya da toz boyalar kullanılır. Eklenen boyanın eşit dağılması için seramik hamuru iyice karıştırılıp yoğrulmalıdır.

3.3.2. Taş Bebeği Süsleme

Taş bebek süsleme malzemeleri, çalışılan bebek modeline uyum sağlayabilecek her türlü materyalden seçilebilir. Saç yapımında renkli iplikler, yün keçeler, etek ve gömlek süslemesinde çeşitli kenar süsleri, dantel ve kordonlar, yazma süslemede ise pul ve boncuklar kullanılabilir. Yaldızlı ve simli boyalarla da giysi süslemesi yapılabilir.

Süsleme işlemi; bir meslek grubunu, tanınmış ya da folklorik bir karakteri yansıtan taş bebeklerin giysi süslemeleri incelendikten sonra buna uygun malzemeler tercih edilerek yapılmalıdır (Görsel 3.68).



Görsel 3.68: Taş bebek Urfa yöresel kadın modeli

3.3.3. Taş Bebeği Vernikleme

Giysi ve yüz boyama işlemleri tamamlandıktan sonra taş bebek yapımında son aşama olan vernikleme işlemine geçilir. Vernikleme işleminde isteğe göre sprey, sıvı, mat ya da parlak vernik kullanılır. Yüzeyin durumuna göre bebeğe iki hatta üç kat vernik uygulanabilir. İkinci ya da üçüncü kat yapılmadan önce verniğin iyice kuruduğundan emin olunmalıdır.

Vernikleme işlemi için sprey vernikler de tercih edilebilir. Sprey vernik bebeğe yaklaşık 20-25 cm mesafeden, tüm yüzeye eşit dağılacak biçimde kullanılmalıdır. Kullanılan yüzeye göre bebeğe sprey vernikle ikinci ya da üçüncü kat uygulanabilir. Her vernik katı arasında en az bir saat ara olmalıdır.

Vernik uygulaması açık alanda yapılmalıdır. İşlem sırasında bebeğin yüzeyinde fırça izi oluşmamasına, vernik iyice kurumadan bir sonraki kat uygulamasına geçmemeye ve kurutma sürecinde taş bebeğe dokunmamaya dikkat edilmelidir.

3.2. UYGULAMA
TAŞ BEBEK MODELİNİ BOYAMA VE SÜSLEME

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden 3.1. uygulamada hazırladığınız taş bebek modelinin boyama, vernikleme ve süsleme işlemlerini yapmanız beklenmektedir (Görsel 3.69). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 3.69: Taş bebek modeli

Kullanılacak Araç Gereç: Taslağı ve giysileri tamamlanmış taş bebek, renkli akrilik boyalar, boyama fırçaları, kontur kalemi, yün keçe, sıvı ya da sprey vernik ve süsleme malzemeleri.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız (Görsel 3.70).
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.



Görsel 3.70: Boyama işleminde kullanılacak malzemeler

- Kahverengi akrilik boya ile taş bebeğin eteğini boyayınız (Görsel 3.71).
- Boyama işlemini taşırmadan ve bebeği kirletmeden yapınız.
- Akrilik boya yerine guaj ya da sulu boya kullanabilirsiniz.



Görsel 3.71: Etek boyama işlemi

- Yeşil ve beyaz akrilik boya ile taş bebeğin önlüğünü boyayınız (Görsel 3.72).
- Önlük üzerine istediğiniz desen ya da modeli çizebilirsiniz.



Görsel 3.72: Önlük boyama işlemi

2. İŞLEM BASAMAĞI: Taş bebeğin giysilerini ve yüzünü boyayınız.

- Turuncu akrilik boya ile taş bebeğinizin gömleğini boyayınız (Görsel 3.73).



Görsel 3.73: Gömlek boyama işlemi

- Yeşil akrilik boya ile taş bebeğin ayakkabılarını boyayınız (Görsel 3.74).



Görsel 3.74: Ayakkabı boyama işlemi

- Taş bebeğinizin yazmasını açık gri akrilik boya ile boyayınız (Görsel 3.75).



Görsel 3.75: Yazmayı boyama işlemi

- Taş bebeğin yüzüne beyaz astar boyası sürünüz (Görsel 3.76).
- İkinci boyama işlemine geçmeden astar boyasının kurumasını bekleyiniz.



Görsel 3.76: Yüze astar boyası sürme işlemi

- Beyaz astar boyasının üzerini ve bebeğin ellerini ten rengi boya ile boyayınız (Görsel 3.77).



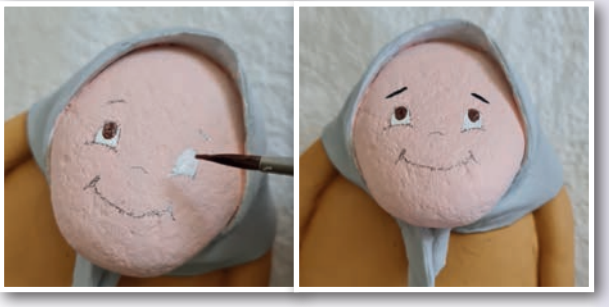
Görsel 3.77: Yüzün ve ellerin ten rengi boya ile boyanması

- Taş bebeğin karakterine uygun yüz ifadelerini kurşun kalemle çiziniz (Görsel 3.78).
- Taş bebeğe vurgulayıcı ve abartılı yüz ifadeleri de verebilirsiniz.



Görsel 3.78: Yüz ifadesinin çizilmesi

- Gözün beyaz ve kahverengi bölümlerini boyayınız (Görsel 3.79).
- Gözleri istediğiniz renkte boyayabilirsiniz.



Görsel 3.79: Gözlerin boyanması

- Siyah kontur kalemiyle kaşları ve göz çevresini çiziniz (Görsel 3.80).



Görsel 3.80: Kaşların boyanması

- Bebeğin burnunu ve ağzını boyayınız.
- Boyadığınız gözün içine, üzerine beyaz boya aldığınız fırçayla nokta şeklinde dokunup pırıltı ifadesi veriniz.
- Ağız kısmını istediğiniz ifade ve renk ile şekillendirebilirsiniz (Görsel 3.81).



Görsel 3.81: Burun, ağız ve göz pırıltısı yapma

3. İŞLEM BASAMAĞI: Taş bebeği süsleyiniz.

- Taş bebek süsleme malzemelerinizi hazırlayınız (Görsel 3.82).



Görsel 3.82: Süsleme işleminde kullanılacak malzemeler

- Yeşil sutaşı (suyolu) kenar süslemesini, taş bebeğin iki kolu arasında kalan ölçüye uygun olarak kesip sıcak silikonla yapıştırınız (Görsel 3.83).
- Sıcak silikon kullanırken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Sıcak silikon ile yapıştırma işlemi bittiğinde fişi prizden çekmeyi unutmayınız.



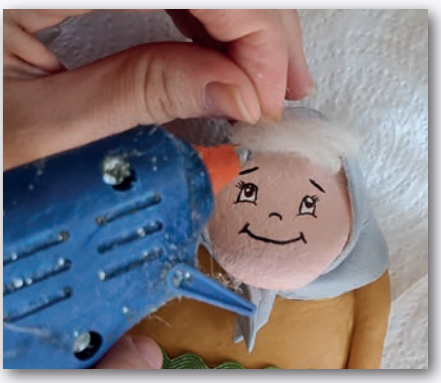
Görsel 3.83: Süsleme işlemi

- Taş bebeğin önlük cebi içine doğadan bulduğunuz tohumları yapıştırılabilirsiniz (Görsel 3.84).
- Tohum yerine tahta boncuk kullanarak da aynı işlemi yapabilirsiniz.



Görsel 3.84: Süsleme işlemi

- Beyaz yün keçeyi ikiye katlayıp, taş bebeğin alın kısmına saç olarak yapıştırınız (Görsel 3.85).
- Saç için farklı renkte keçeler kullanabilirsiniz.
- Örgü ipi ya da benzeri bir malzemeyi saç yapımında kullanabilirsiniz.



Görsel 3.85: Saç yapımı

4. İŞLEM BASAMAĞI: Taş bebeği vernikleyiniz.

- Vernikleme işlemine geçmeden önce taş bebek giysi ve yüz boyalarının iyice kuruduğundan emin olunuz.
- Vernikleme işlemini açık alanda yapınız.
- Vernikleme işlemi sırasında iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Sıvı verniği fırça yardımıyla taş bebeğinizin tüm yüzeyine sürünüz (Görsel 3.86).
- Ön ve arka yüzeyleri sıra ile vernikleyerek kurumalarını bekleyiniz.
- Vernikleme işleminde ilk kat iyice kurumadan verniğin ikinci katına geçmeyiniz.
- Mat, parlak, sıvı ya da sprey vernik kullanabilirsiniz.
- Taş bebeğe son şeklini veriniz.
- Çalışma ortamınızı temiz bırakmaya özen gösteriniz.



Görsel 3.86: Taş bebeği vernikleme işlemi

TAŞ BEBEK YAPIMI
3.2. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Taş bebeğin giysilerini boyadı.			
3	Taş bebeğin yüzünü boyadı.			
4	Taş bebeği süsledi.			
5	Taş bebeği vernikledi.			
6	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
7	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.



3. ÖĞRENME BİRİMİ
TAŞ BEBEK
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlere, ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Taş bebek, yöresel özellikler taşıyan bir el sanatı ürünüdür.

2. ( ) Taş bebek yapımında kullanılan seramik hamuru su ve un karışımından oluşur.

3. ( ) Taş bebek yapımında kullanılan taşların düzgün yüzeyli ve pürüzlü olması gerekir.

4. ( ) Taş bebek yapımında kullanılan seramik hamuru çok sert veya yumuşak olmamalıdır.

5. ( ) Taş bebeğin kollarının yapımında kol kalınlığı bebeğin ölçüsüne orantılı olmalıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Boyama işlemi bittikten sonra ..... işlemleri yapılır.

7. Taş bebeğin başı ..... sonra yapıştırılır.

8. Taş bebek model tespitinde..... özelliklerine dikkat edilir.

9. Taş bebek giysi yapımında ..... kullanılır.

10. Taş bebeğin gövdesi ..... sonra yapıştırılır.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Taş bebeğin taslağı kaç adet taş ile yapılmaktadır?

A) 5 **B)** 4 **C)** 3 **D)** 2 **E)** 1

12. Aşağıdakilerden hangisi taş bebeğin ana malzemesidir?

A) Seramik hamuru

B) Güçlü yapıştırıcı

C) Doğal taşlar

D) Tutkal

E) Hazır gereçler

13. Taş bebek yapımında aşağıdaki taş türlerinden hangisi tercih edilmelidir?

A) Yüzeyi pürüzlü

B) Yüzeyi oval

C) Yuvarlak görünümlü

D) Yüzeyi düzgün, oval ve yassı

E) Mermer parçaları

14. Aşağıdakilerden hangisi taş bebek giysi yapımında kullanılmamaktadır?

A) Hazır gereçler

B) Kumaş

C) Deri

D) Seramik hamuru

E) Doğal taşlar

15. Aşağıdakilerden hangisi taş bebek yapımında kullanılan malzemelerden biri değildir?

A) Vernik

B) Leton tel

C) Akrilik boya

D) Mermer yapıştırıcısı

E) Tutkal

16. Aşağıdakilerden hangisi seramik hamuru hazırlamada kullanılan malzemelerden biri değildir?

A) Tutkal

B) Nişasta

C) Limon suyu

D) Sıvı yağ

E) Su

17. Taş bebek giysi yapımında açılan seramik hamurunun kalınlığı ne kadar olmalıdır?

A) 1 mm

B) 1,5 mm

C) 2-3 mm

D) 1 mm

E) 0,5 mm

18. Aşağıdakilerden hangisi taş bebeği süsleme malzemelerinden biri değildir?

A) Fisto

B) İğne oyası

C) Boncuk

D) Keçe yün

E) Kurdele

19. Aşağıdakilerin hangisi taş bebeğin yüz boyama işleminde ilk aşamada yapılır?

A) Yüz ifadesini kalemle çizime

B) Yüzü ten rengiyle boyama

C) Kurşun kalem ile gözleri çizme

D) Kurşun kalem ile kaşları çizme

E) Beyaz astar boya sürme

20. Taş bebeğin giysileri hangi aşamada boyanır?

A) Seramik hamurundan kalıplar kesildikten sonra

B) Taş bebeğe yapıştırılan giysi kuruduktan sonra

C) Taş bebeğe seramik giysi kalıpları yapıştırılmadan önce

D) Taş bebeğe giysi kalıpları yapıştırıldıktan sonra

E) Seramik hamuruna kalıp uygulanırken

4. ÖĞRENME BİRİMİ

KİTRE BEBEK

KONULAR

4.1. KİTRE BEBEK HAZIRLIĞI YAPMA

4.2. KİTRE BEBEĞİN BAŞINI VE YÜZÜNÜ OLUŞTURMA

4.3. KİTRE BEBEĞİN OMUZ VE GÖĞSÜNÜ OLUŞTURMA

4.4. KİTRE BEBEĞİN EL, KOL VE AYAKLARINI OLUŞTURMA

4.5. KİTRE BEBEĞİ BOYAMA

4.6. KİTRE BEBEĞE SAÇ HAZIRLAMA

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Kitre bebeğin iskelet ve beden oluşumu için beden parçaları ve iskeletinin çizimini yapma
- Kitre ve pamukla çizim ölçüsüne uygun olarak kitre bebeğin başını ve yüzünü oluşturma
- Kitre ve pamukla çizim ölçüsüne uygun olarak kitre bebeğin omuz ve göğsünü oluşturma
- Kitre ve pamukla çizim ölçüsüne uygun olarak kitre bebeğin el, kol ve ayaklarını oluşturma
- Ten rengine ve bebeğe yapılacak makyaja uygun renk tonlarını ayarlayarak kitre bebeği boyama
- Uygun saç renginde boyanan tiftiği tarayarak kitre bebeğin saçını hazırlama



HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Çocuk, genç ve yaşlı insanları gösteren bebeklerin yapımı sırasında vücutlarında hangi farklılıklara dikkat edilmelidir?
2. Arkadaşlarınızın yüz ifadelerini inceleyerek her bir yüzün diğer yüzlerle benzerlik gösteren özelliklerini sıralayınız.

4. KİTRE BEBEK

Kitre, Türkiye'nin güneyinde ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yetişen yabani bir bitkinin öz suyudur. Geven (göni) adı verilen bu dikenli yabani çalı bitkisinin gövde ve dalları bıçakla çizildiğinde akan bitki öz suyu, birkaç gün içinde kurur ve ağaç kabuğuna benzer bir görünüm alır. Bu kabuklar toplanarak Anadolu'da doğal ilaç, gıda ve boya yapımında kullanılır. Güçlü bir yapıştırıcı olması nedeniyle Türk sanatlarında kâğıt boyama, rölyef tablo, el dokuma ürünü ve bebek yapımında, dayanıklılığı artırmak için kullanılmaktadır.

Kitre bebek, adını kitre bitkisinden alır. Belli bir yöreye özgü giysileri ve karakteristik özellikleri nedeniyle bu bebekler folklorik bebek olarak da adlandırılır (Görsel 4.1). Bölgesel ve kültürel özellikleri yansıtması, turistik ürün olarak satışa sunulmasını sağlamıştır. Türk kültür ve geleneğini yaşattığı için bölgeler ve kuşaklar arasında bir köprü oluşturmaktadır.



Görsel 4.1: Folklorik kitre bebek

4.1. KİTRE BEBEK HAZIRLIĞI YAPMA

Kitre bebek tel, pamuk ve kumaştan yapılan, insan anotomisine uygun bir iskelete kitre ve pamuktan baş, boyun, kol ve bacak eklenip süsleme işlemlerinin tamamlanmasıyla son şekline kavuşur. Kitre ve pamuk kullanımıyla üretilen bebeklere ayakta durma, oturma, bükülme gibi birçok hareket kabiliyeti kazandırılabilmektedir. Hareket edebilme özelliği kazandırılan kitre bebekler kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı vb. pek çok modelde, tek figür olarak ya da bir mekân içinde kompozisyon oluşturularak üretilip sergilenmektedir. Hazırlanan stantlar üzerinde sergilenen kitre bebek kompozisyonları bir yöreyi, olay ya da durumu, bilinen bir karakteri bazen de bir mesleği anlatmak için tasarlanır.

Kompozisyon tasarımları ve anlatımlarıyla kitre bebeğin örnek görselleri şunlardır:

Folklorik Kitre Bebek Karadeniz Kadın Modeli: Karadeniz Bölgesi yöresel kıyafetiyle hazırlanan folklorik bebek, kare tahta stant (sergilik) üzerine yerleştirilmiştir. Geleneksel horon kıyafetinin tüm detayları incelenerek kitre bebeğe yansıtılmıştır (Görsel 4.2).



Görsel 4.2: Folklorik bebek (Karadeniz yöresel kıyafeti)

Folklorik Kitre Bebek Ege Erkek Modeli: Ege Bölgesi'nin yöresel efe giysisi tüm detaylarıyla incelenerek folklorik kitre bebeğe uyarlanmıştır (Görsel 4.3).



Görsel 4.3: Folklorik bebek (Ege yöresi efe kıyafeti)

Kitre Bebek Yaşlı Kadın Modeli: Kare şeklinde tahta bir stant üzerine oturtulmuş yaşlı kadın modeli, beş şişle çorap örme eylemiyle sergilenmektedir. Kitre bebeğin hareket ve duruş formu, beden hareketi modele yansıtılmıştır (Görsel 4.4).



Görsel 4.4: Anadolu yaşlı kadını (beş şişle çorap ören nine)

Kitre Bebek Nasreddin Hoca Modeli: Tahta bir stant üzerinde, Nasreddin Hoca ve eşeği formunda oluşturulmuş kitre bebek çalışmasıdır. Kitre bebeğin hareket ve duruş formu, beden hareketi bu modele yansıtılmıştır (Görsel 4.5).



Görsel 4.5: Nasreddin Hoca modeli

Kitre Bebek Kavuklu Modeli: Geleneksel Türk gösteri sanatlarından olan orta oyununun ana karakterlerden Pişekâr ile Kavuklu karakterlerinden esinlenerek oluşturulmuş kitre bebek çalışmasıdır. Oyuncuların geleneksel kıyafetleri incelenerek beden hareketleri, hareket ve duruş formu gibi tüm detayları modeller üzerinde kitre bebekle yansıtılmıştır (Görsel 4.6).



Görsel 4.6: Kitre bebek Kavuklu modeli

Kitre Bebek Def Çalan Kadın Modeli: Üç boyutlu olarak tasarlanan duvar panosu için kitre bebeğin baş ve elleri kullanılarak def çalan kadın modeli oluşturulmuştur (Görsel 4.7). Panoya yansıtılan üç boyutlu bebek modeli, kitre bebek yapım teknikleri kullanılarak kompozisyona uyarlanmıştır.



Görsel 4.7: Def çalan kadın modelli duvar panosu

Kitre Bebek Kompozisyonu, Anadolu Köy Mutfağında Kadın Modelleri: Köy mutfağında yufka açan ve kuzine soba üzerinde yufkayı pişiren kadınlar, tüm ayrıntıları canlandırılacak biçimde tasarlanarak, kitre bebek yapım yöntemiyle bir kompozisyona dönüştürülüp sergilenmiştir (Görsel 4.8).



Görsel 4.8: Kitre bebek çalışması, köy mutfağında kadınlar

Kitre Bebek Kompozisyonu, Anadolu Köy Odası: Geleneksel köy odası içinde yaşlı kadın ve erkek modeliyle tasarlanmış kitre bebek kompozisyonudur (Görsel 4.9). Bu modellere, günlük köy kıyafetlerine ait tüm detaylar, hareket ve duruş formu kitre bebekle yansıtılmıştır.



Görsel 4.9: Kitre bebek kompozisyonu, Anadolu köy odası, yaşlı kadın ve erkek çalışması

Kitre Bebek Kompozisyonu, Balıkçı Kadın ve Erkek: Balıkçı ve karısını konu alarak oluşturulmuş kitre bebek kompozisyonudur (Görsel 4.10). Bu çalışmada balık tutma sahnesinin tüm detayları düşünülerek kitre bebek kompozisyonuna uyarlanmıştır.



Görsel 4.10: Kitre bebek, balıkçı kadın ve erkek çalışması

Kitre Bebek Kompozisyonu, Dokuma Yapan Kadın ve Annesi: Evinin kapısının önünü süpüren anne ve yakınında dokuma yapan kızı, kitre bebeklerle canlandırılarak kompozisyon oluşturulmuştur (Görsel 4.11). Dokuma yapan kadının oturma pozisyonu ve süpürge yapan annenin duruşu, bu modeller üzerinde kitre bebekle yansıtılmıştır.



Görsel 4.11: Kitre bebek, dokuma yapan kadın ve annesi

Kitre Bebek Kompozisyonu, Yufka Pişiren Kadın ve Erkek: Yufka açan kadınla sobanın üzerinde yufkaları pişiren erkeğin dayanışmasını anlatan canlandırmanın kompozisyonu, kitre bebeklerle oluşturulmuştur (Görsel 4.12). Hareket ve duruş formu, hem kadın hem de erkek üzerinde kitre bebekle yansıtılmıştır.



Görsel 4.12: Kitre bebek çalışması, yufka pişiren kadın ve erkek

Kitre Bebek Kompozisyonu, Çiftçi Aile: Çiftçi bir karı kocanın fındık ayıklama sahnesi, kitre bebeklerle canlandırılmıştır (Görsel 4.13). Kompozisyonda tüm ayrıntılar verilerek karı koca modeli, duruş ve hareket formu kitre bebekle sağlanmıştır.



Görsel 4.13: Kitre bebek çalışması, çiftçi aile

Kitre Bebek Kadın Çalışması, Pazarcı Kadınlar: Köy pazarını konu alan çalışmada kadın modellere kitre bebek yapımıyla hareket ve duruş kabiliyeti kazandırılmıştır (Görsel 4.14). Pazarda satış yapmak için bekleyen kadına örgü örme hareketi, satış yapan diğer kadına tepsiyi tutma biçimi kitre bebek yapım teknikleri ile kazandırılmıştır.



Görsel 4.14: Kitre bebek çalışması, pazarda satış yapan kadınlar

Kitre Bebek Çalışması, Çiftçi Kadınlar: Topladıkları çay yapraklarını kurutmak için kurulukta (gölgelik) ipe dizen çiftçi bir ailenin canlandırıldığı kitre bebek kompozisyonudur (Görsel 4.15). Çalışmadaki tüm ayrıntılar büyük incelikle ele alınarak kitre bebek yapımına uyarlanmıştır.



Görsel 4.15: Çiftçi aileyi konu alan kitre bebek çalışması

Kitre Bebek Çalışması, Eski Taş El Değirmeninde Buğday Öğüten Kadınlar: Taş değirmenle buğday öğüten kadınları konu alan bu çalışmada kadın modellere kitre bebek yapımıyla hareket ve duruş kabiliyeti kazandırılmıştır (Görsel 4.16). Kadın modellerinin duruş formu, en ince ayrıntısına kadar kitre bebek yapım teknikleri ile kazandırılmıştır.



Görsel 4.16: Eski taş el değirmeninde buğday öğüten kadınlar

Kitre Bebek Kompozisyonu, Köy Çeşmesinde İki Gencin Buluşması: Kompozisyonda bir köy çeşmesi tüm ayrıntılarıyla canlandırılarak ele alınmıştır. İki gencin duruş formu, kitre bebek yapım tekniğine uygun olarak tasarlanmıştır (Görsel 4.17).



Görsel 4.17: Kitre bebek, köy çeşmesinde iki gencin buluşması

Kitre Bebek Yapım Tekniğiyle Kedi Modeli: Kitre bebek yapım teknikleri kullanılarak kedi modeli tasarlanmıştır (Görsel 4.18).



Görsel 4.18: Kitre bebek kedi modeli

AKLINIZDA BULUNSUN!

Dünyanın hemen her ülkesinde çeşitli malzeme ve tekniklerle el yapımı folklorik bebekler üretilmektedir. Kitre bebekler de taşıdığı anlam ve folklorik özellikleri bakımından üretiminin yapıldığı ülkelerin simgesi durumundadır.

Türk kültür ve tarihî zenginliğinin hem yaşatılması hem de gelecek kuşaklara aktarılması noktasında kitre bebekler büyük önem taşır. Kaybolmaya yüz tutmuş bu sanat değerini korumak ve yaşatmak yeni nesillerin çabasıyla mümkün olacaktır.

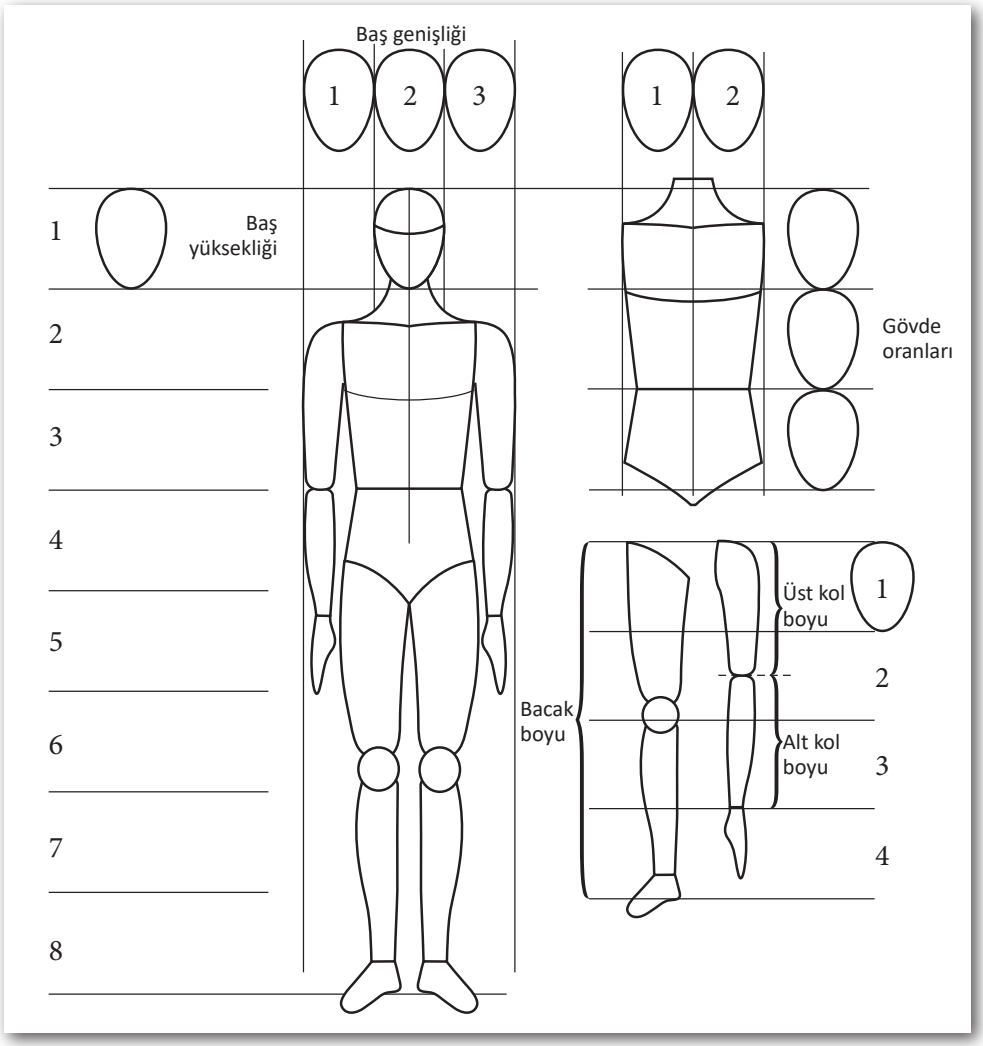
4.1.1. Kitre Bebek Yapımında İnsan Anatomisi

Kitre bebek insan anatomisine uygun olarak çalışılmaktadır. **Anatomi**, canlıların vücut yapısını inceleyen bilim dalıdır. Anatomi bilgisi formun doğru ifadesiyle mümkündür. İnsan formu bir bütündür. Bu formu meydana getiren öğelerin kendine özgü yapıları ve birbirleri ile ilişkileri vardır. Baş, kol ve bacaklarla gövdenin özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Bunun için proporsiyonların (parçaların birbiri ile olan ilişkisi, oranı) bilinmesi gerekir.

İnsan vücudu beden, baş, kol ve bacaklar olmak üzere üç bölümdür. Kitre bebek yapımına başlanmadan önce insan vücuduna ait beden, baş, kol ve bacak ölçülerinin bilinmesi gerekmektedir.

Ölçülendirme işleminde baş bir birim kabul edilir. İnsan vücut ölçüleri, baş büyüklüğüne göre hesaplanır. Baş ölçüsüyle vücut ölçüsü birbirleriyle orantılı olmalıdır. Yetişkin insan formunda kitre bebeklerin ideal ölçüsünde baş, vücudun 1/8'i (sekizde biri) kadardır. Bu oran kadın kitre bebeklerde 1/7 (yedide biri), erkeklerde ise 1/9 (dokuzda biri) olarak uygulanabilir.

Vücut sekiz eşit parçaya bölündüğünde baş, boyun, omuz genişliği, göğüs boşluğu, karın, kalça, bacak, dirsek ve bilek bölümlerinden oluşur (Şekil 4.1).



Şekil 4.1: İnsan vücudu ideal oranları

Ölçümlerde cinsiyete göre farklılık vardır. Kadın vücut uzunluğu, yaklaşık yedi baş yüksekliği kadardır. Kadın başı erkeğin başından daha küçük, omuzları erkeğe göre daha dar ve beli daha incedir.

İnsanın çocuk, genç ve yaşlı olması da ölçümlerde farklılıklar oluşturur. Çocuk ile genç arasındaki farklar yaş gruplarına göre oluşur. Çocuk büyüdükçe vücut oranları da değişir. Bu ölçüler yedi, altı, beş gibi geriye doğru eksiltilerek değiştirilir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, baş ölçüsünü bir birim kabul edip eşit ölçülendirme yapmaktır. Yaşlı bireylerin bedeninde zaman içinde çökme ve küçülme meydana gelir. Boy uzunlukları da buna bağlı değişiklik gösterir. Kitre bebeğin ölçülendirme işlemi yapılırken bütün farklılıkları göz önünde bulundurmaya özen gösterilmelidir.

4.1.2. Kitre Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç

Kitre bebeğin başarısı tasarımcının kitre bebek modeli uygun araç gereç seçimiyle doğru orantılır. Ayrıca bebek yapımına başlanmadan önce gerekli bütün malzemelerin eksiksiz olarak hazır edilmesi oldukça önemlidir.

Kitre bebeğin beden kalıbı ve iskeletinin hazırlığında yapım aşamalarına göre kullanılan araç gereç şunlardır:

Ölçülendirme: Mezür, cetvel ve pergel.

Kalıp Çıkarma: Kalem, kâğıt, karton vb. malzemeler.

İskelet ve Beden Yapımı: Dikiş ipliği, kalın ve sert tel (zil veya soba teli), anten teli ve tel kıvırma işlemi için pense.

Baş ve Yüz Yapımı: Kitre, pamuk, kâse ya da kap, elyaf, dikiş makinesi, dikiş malzemeleri, ütü, kadın çorabı, patiska, çöp şiş ve pens.

Omuz ve Göğüs Yapımı: Kitre, pamuk ve kâse.

El, Kol ve Ayak Yapımı: Kitre, pamuk ve kâse.

Yüz Boyama: Guaj boya, fırça ve tutkal.

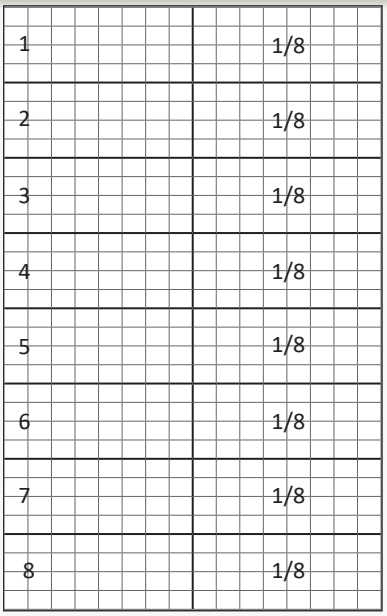
Saç Yapımı: Makas, tiftik, yün, tarak, kumaş boyası ve yapıştırıcı.

4.1.3. Kitre Bebeğin Beden Parçalarının Oranlarına Göre Çizilmesi

Kitre bebeğin yapımına başlanmadan önce kareli bir kâğıt üzerinde bedenin baş, gövde, kollar ve bacaklarla oranı ölçümlerle belirlenir. Böylece bebeğin bedeninde oluşabilecek eşitsizliklerin önüne geçilir.

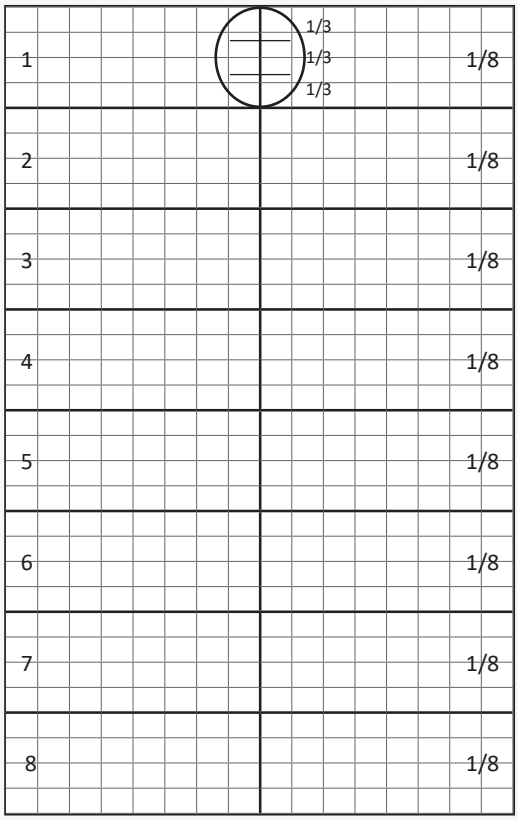
Kitre bebek yapımında insan vücudu anatomisine uygun vücut oranları ve çizim işlem basamakları şunlardır:

Kareli kâğıdın ortasına dikey bir uzunluk çizilir. Dikey çizgi yatay çizgilerle sekiz eşit parçaya bölünür. Her bir parça 1'den 8'e kadar numaralandırılır (Şekil 4.2).



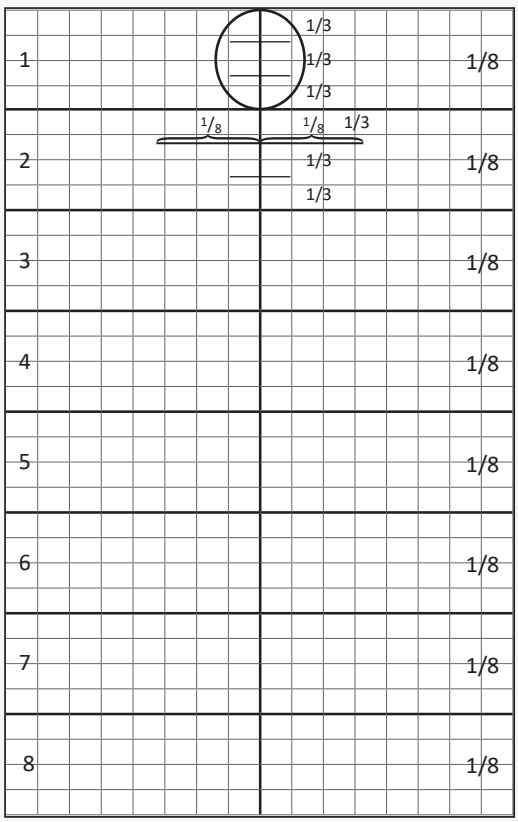
Şekil 4.2: Beden ölçümünde birinci adım (kâğıdın eşit parçalara bölünmesi)

Birinci bölüme elips biçiminde bir baş çizilir. İkinci bölümde baş, üç eşit parçaya bölünür (Şekil 4.3).



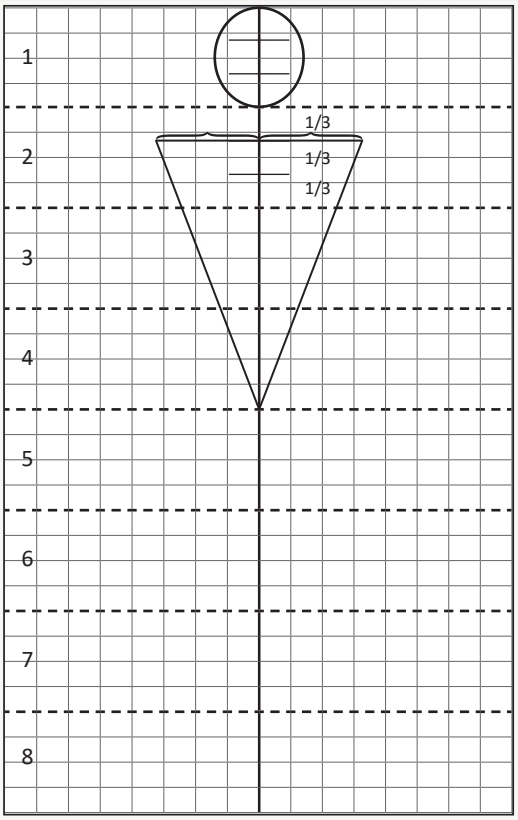
Şekil 4.3: Bebeğin baş ölçümü

İkinci bölümde üç eşit parçaya bölünmüş yatay çizgi omuzu belirler. Sağa 1/8, sola 1/8 oranında yatay bir çizgi çizilerek omuz çizgisi oluşturulur (Şekil 4.4).



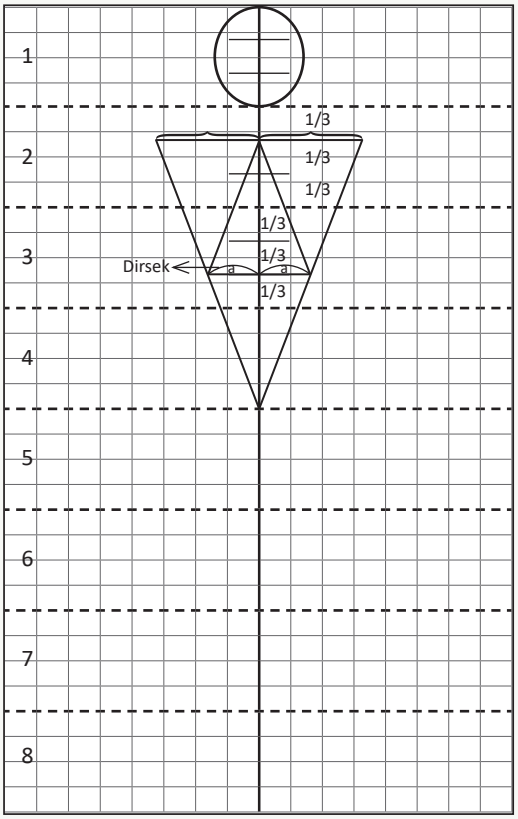
Şekil 4.4: Bebeğin baş ve omuz orantısının tespiti

Omuz yatayının iki yanından dördüncü bölmenin ortasına eşkenar bir üçgen çizilir (Şekil 4.5).



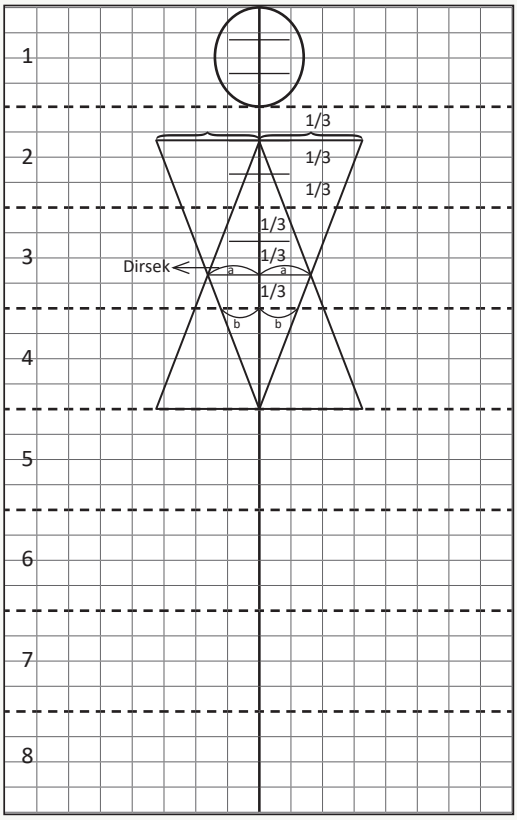
Şekil 4.5: Bebeğin gövde ölçümü

Üçüncü bölüm (1/8'lik) üç eşit parçaya bölünür. 2/3'lük yere (yani üçe bölünen ikinci aralığın boyunun ortasında birleşen alana) üçgen çizilir. Üçgenin tabanındaki iki yatay çizgi, dirseklerin yatay mesafesini vermektedir (Şekil 4.6).



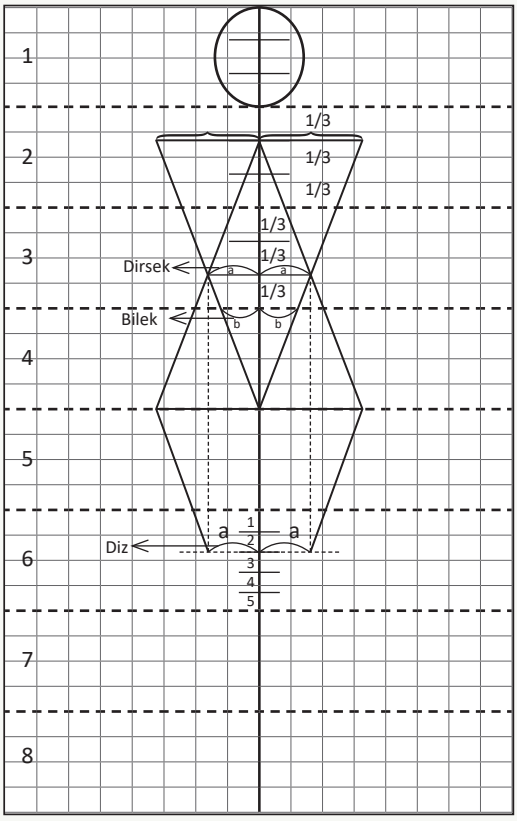
Şekil 4.6: Bebeğin kol - gövde orantısı

İçte çizilen küçük üçgenin kenarları beşinci çizgiye kadar indirilerek büyük bir üçgen daha oluşturulur. Üçgenin tabanı, omuz genişliği kadar olduğu için bu çizgi kalça genişliğini oluşturmaktadır (Şekil 4.7).



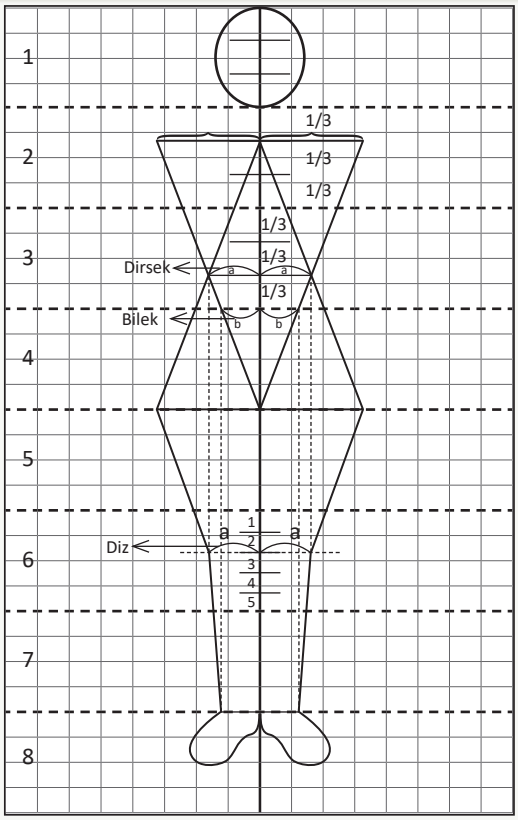
Şekil 4.7: Bebeğin kalça genişliğinin belirlenmesi

Altıncı bölüm, dikey çizgi üzerinde beş eşit parçaya bölünür. İkinci bölgeye, bel bölgesinde oluşan en çizgisi kadar yatay çizgi çizilerek yukarıdaki kalça ile birleştirilir. Burası diz kapağı yerini belirlemektedir (Şekil 4.8).



Şekil 4.8: Diz kapaklarının yerinin belirlenmesi

Yedinci bölümde, karında oluşturulan çizgi kadar yatay bir çizgi çekilip dizle birleştirilir. Bu da bileği oluşturmaktadır (Şekil 4.9).



Şekil 4.9: Ayak bileklerinin yerinin belirlenmesi

4.1.4. Kitre Bebeğin İskeletini Hazırlama

Kitre bebeğin iskeleti hazırlanırken bebeğin yaşı, cinsiyeti ve karakteristik özellikleri dikkate alınarak ölçü ve oran tespiti yapılır.

Çocuk, kadın ve erkek kitre bebek için kullanılacak tel ölçüleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1: İskelet Yapımında Kullanılacak Tel Ölçüleri (cm)

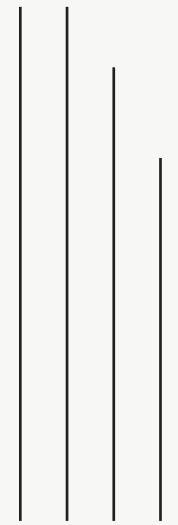
	Çocuk	Kadın	Erkek
Baş	4 cm	7 cm	8 cm
Beden	7 cm	11 cm	12 cm
Bacak	27 cm	42 cm	48 cm

Kadın vücudu oranları dikkate alınarak oluşturulacak kitre bebek iskeletinin işlem basamakları şunlardır:

Kitre Bebek Kadın İskelet Yapımı: Baş: 7 cm, Beden: 11 cm, Bacak: 42 cm

Vücut için oranlar belirlendikten sonra teller bu ölçülere uygun olarak kesilir (Şekil 4.10).

Tel Ölçüleri: İki adet 68 cm, bir adet 60 cm ve bir adet 48 cm'dir.

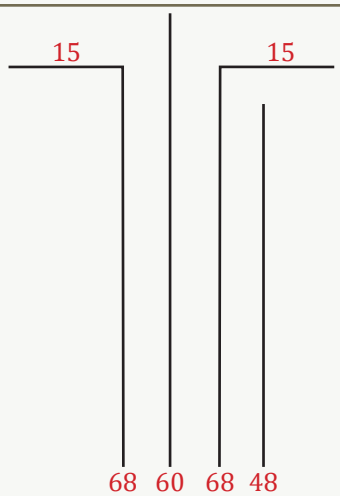


Şekil 4.10: Beden ölçülerine uygun kesilmiş teller

68 cm olan bir telin iç kısmına 60 cm olan tel, 68 cm olan diğer telin sağına ise 48 cm ölçüsündeki tel yerleştirilir.

68 cm olan iki adet tel, 15 cm uzunluğunda ve 90 derece açı oluşturacak şekilde bükülür.

Bükülen bu teller kolları oluşturur (Şekil 4.11).

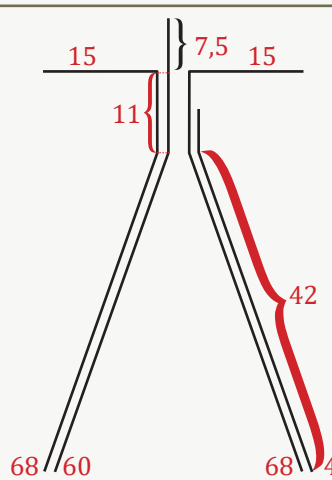


Şekil 4.11: Bükme işlemi uygulanmış iskelet telleri

60 cm olan telin üst kısmından baş bölgesi için 7,5 cm pay bırakılır (Şekil 4.12).

7,5 cm olan tel, boyun bölgesini oluşturur.

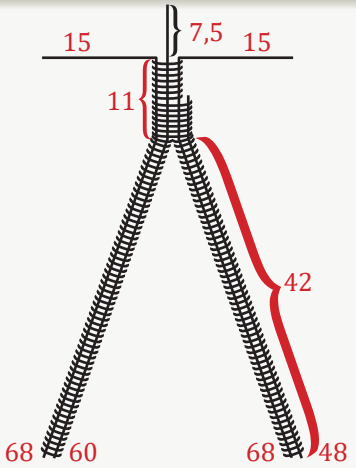
Kolların altında kalan, bacak boyuna doğru uzanan 11 cm ise gövdeyi oluşturur.



Şekil 4.12: Bebek baş ve gövde iskeleti

Vücudun 11 cm olan gövde bölümü iple sarılır. Bacak telleri çift olarak yanlara ayrılır.

Ayrılan bacak telleri de iple sıkı bir şekilde sarılır (Şekil 4.13).



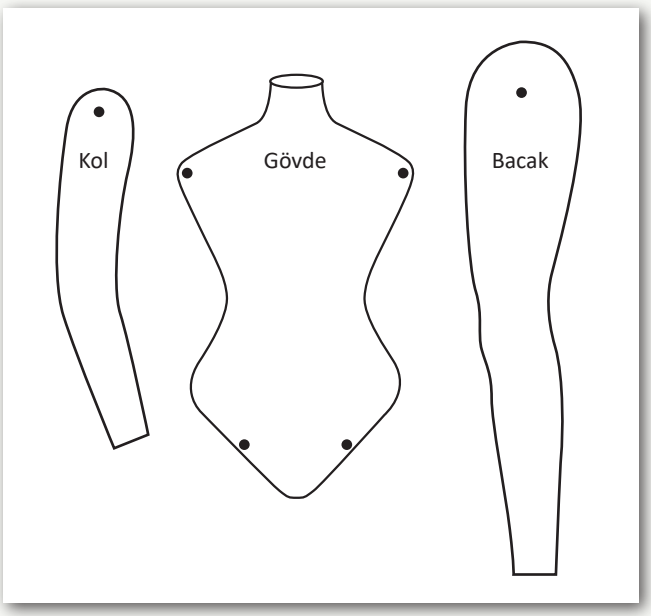
Şekil 4.13: İple sarılmış bebek iskeleti

4.1.5. Kitre Bebek Beden Kalıbı Hazırlama

Kitre bebek beden kalıbı; bebeğin yaşı, cinsiyeti ve karakteristik özellikleri dikkate alınıp, ölçü ve oranları tespit edilerek hazırlanır. Beden kalıbı hazırlama işleminde hazır kalıplar da kullanılabilir.

Kitre bebek yapımında insan anatomisi oranları dikkate alınarak yapılan beden kalıbı hazırlama işlem basamakları şunlardır:

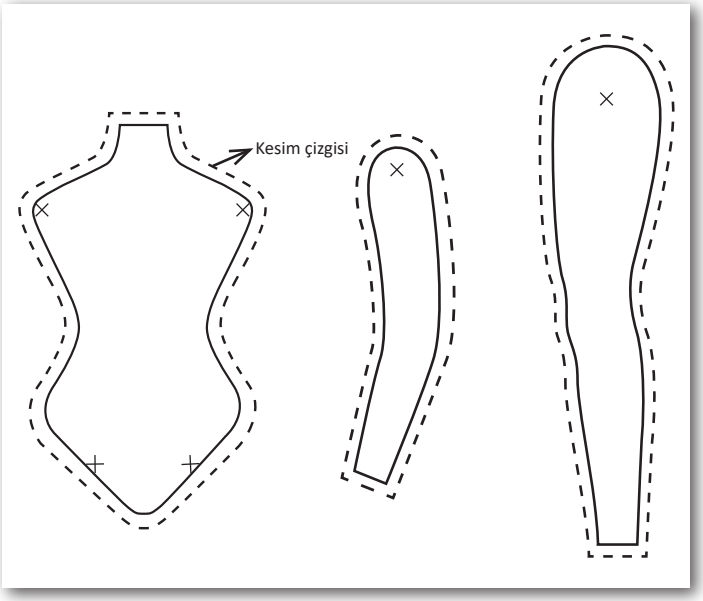
- Kitre bebek çalışmasında kullanılacak beden kalıpları bebeğin cinsiyeti ve yaşına uygun ölçülendirme yapılarak hazırlanır.
- Beden kalıbı önce mulaj kâğıdı üzerine çizilir.
- Mulaj kâğıdına çizim yapılırken kurşun kalemin dik tutulmasına özen gösterilir.
- Kalemin dik kullanılması, kalıbın muntazam çizilmesi için önemlidir.
- Çizilen kalıplar, kartona yapıştırılıp çizginin iç kısmından makasla kesilir.
- Kalıpların karton üzerine yapıştırılarak kullanılması yıpranmasını önler.
- Kalıpların yuvarlak hatlı bölgelerinin kumaştan düzgün çıkarılabilmesi için çıtlatılacak yerler kalıp üzerinde işaretlenir (Şekil 4.14).



Şekil 4.14: Beden kalıpları

4.1.6. Beden Kalıplarını Kumaşa Uygulama

Kitre bebeğin bedeni, patiska adı verilen kumaşla çalışılır. **Patiska**, pamuk ipliğiyle sık ve düzgün dokunmuş, iyi nitelikli bez çeşididir. Kartona hazırlanmış kalıplar bir adet beden, iki adet kol ve iki adet bacak kalıbı **çift kat** kumaş üzerine boy (çözgü) ipliği yönünde yerleştirilir. Kalıbın etrafından sabun veya kurşun kalemle çizilir. Kumaş üzerinde çizim yapılırken kalıpların arasında en az 2 cm boşluk bırakılır. Kumaş, kalıpların etrafında 1 cm boşluk bırakılarak kesilir. Çizilen yerlerden teyel alınır (Şekil 4.15).

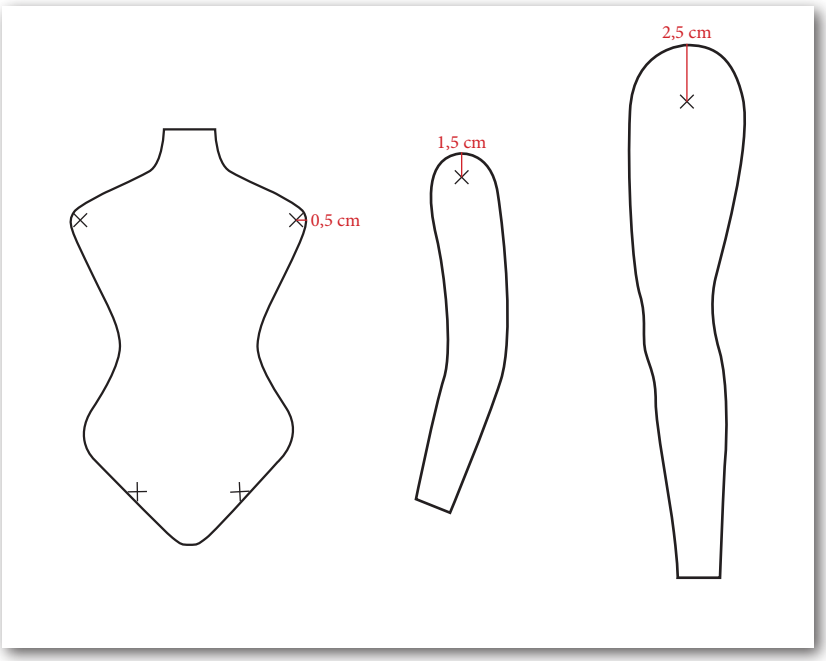


Şekil 4.15: Kalıplara göre kesilmiş bebek bedeni kumaşları

Bacak ve kol bilekleriyle gövdenin boyun kısmı açık bırakılarak makinede dikilir. İşaretli olan yerlerin rahat dönmesi için makasla artı şeklinde çıtlatılır. İpliklerin atmaması için üzerine yapıştırıcı sürülebilir. Makine dikişinden sonra açık bırakılan köşelerden ucu sivri bir gereçle (kurşun kalem, pens vb.) kalıplar ters çevrilir.

Tel iskeleti geçirebilmek için ters döndürülen vücut parçaları bedende, omuzdan itibaren aşağıya ½ cm ve bacakta (bacağın konacağı alt kısımda görülen ölçünün yarısı kadar) makine dikişine yakın bir yerden makasla çıtlatılır.

Kolun omuza denk gelen kısmından aşağıya doğru 1,5 cm ve tam arkasından makasla çıtlatılır. Bacağın gövdeye denk gelen yerin orta noktası bulunarak yukarıdan aşağıya doğru 2,5 cm ölçü alınır. Kolda yapıldığı gibi tam orta noktasından makasla çıtlatılır (Şekil 4.16).



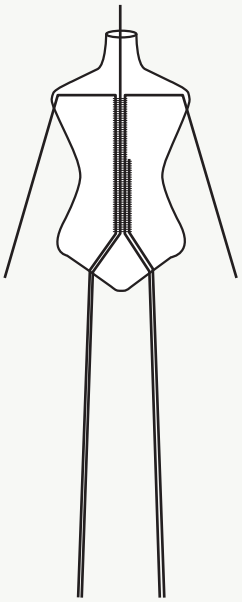
Şekil 4.16: Çıtlatma yerleri

4.1.7. Bedeni İskelete Geçirme ve Doldurma

Beden kalıbı, kollar ve bacaklar çıtlatılan yerlerinden sırasıyla tel iskelete geçirilir. Bedende boyundan, kol ve bacaklarda ise bileklerden şiş, tığ, çöp şiş gibi sivri uçlu bir gereç yardımıyla pamuk ya da elyafla doldurulur. Vücut iskeleti çok sıkı doldurulmamalı, doldurulurken bacak ve kol dikişlerine dikkat edilmelidir.

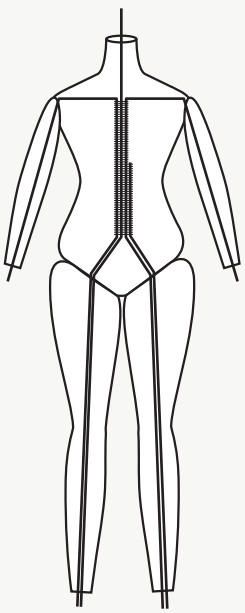
Bedeni iskelete geçirip pamukla doldurma işlem basamakları şunlardır:

Dikiş işlemleri tamamlanmış vücut parçası, çıtlatılan yerlerinden iskelete geçirilir (Şekil 4.17).



Şekil 4.17: Gövde parçası giydirilmiş bebek iskeleti

Dikiş işlemleri tamamlanan kollar ve bacaklar, çıtlatılan yerlerinden iskelete geçirilir (Şekil 4.18).

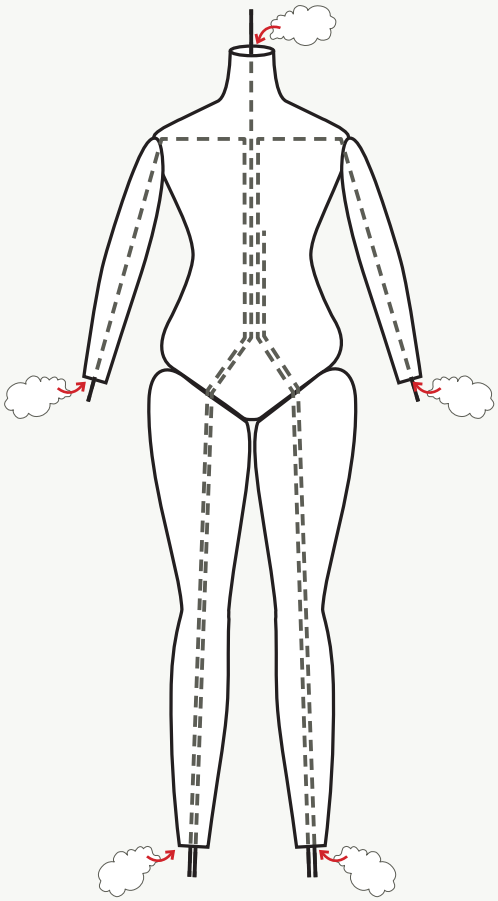


Şekil 4.18: Kol ve bacak parçaları giydirilmiş bebek iskeleti

Bedeni pamukla doldurma işlemi boyun kısmından, kol ve bacakları doldurma işlemi ise bilek kısımlarından şiş ya da tığ yardımıyla yapılır (Şekil 4.19).

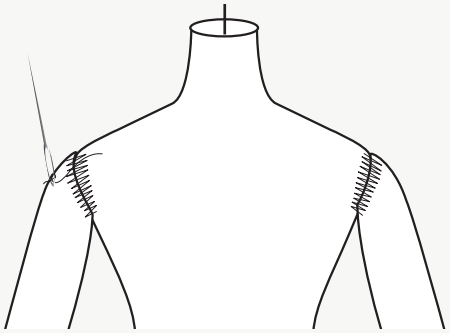
Bedeni sıkı ve düzgün doldurmaya özen gösterilmelidir.

İskelet tellerinin bedenin tam ortasında kalmasına dikkat edilmelidir.



Şekil 4.19: Bedeni doldurma işlemi

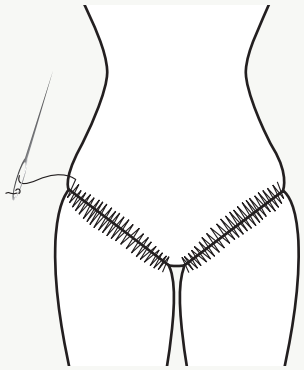
Kolları doldurma işlemi tamamlandıktan sonra iki kol da aynı ölçülerde dikilerek bedene sabitlenir (Şekil 4.20).



Şekil 4.20: Kolları gövdeye dikme işlemi

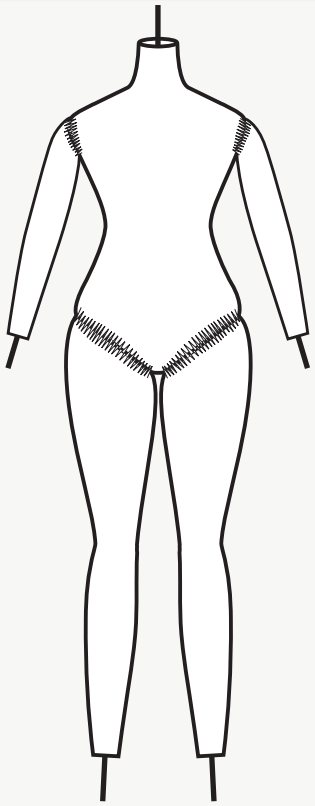
Bacakları doldurma işlemi, kol için yapılan işlemin benzeridir. Pamuk, ayak bileğinden şiş ve tığ yardımıyla bacak bölgesine yerleştirilir. Doldurma işlemi tamamlandıktan sonra iki bacak da aynı ölçülerde dikilerek bedene sabitlenir (Şekil 4.21).

Dikme işlemi sırasında bacakların simetrik olmasına dikkat edilir.



Şekil 4.21: Bacakları gövdeye dikme işlemi

İskeletin, bedenin ortasında kalmasına özen gösterilerek pamukla doldurma işlemi yapılıp kol ve bacaklar çırpma dikişiyle bedene sabitlenir. Böylece bebeğe hareket kabiliyeti kazandırılmış olur (Şekil 4.22).



Şekil 4.22: Dolgu ve dikiş işlemleri bitmiş bebek bedeni

4.1. UYGULAMA
KİTRE BEBEK İSKELET VE BEDEN YAPIMI

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden kitre bebek modelinin iskelet ve bedenini vücut oranlarını dikkate alarak hazırlamanız beklenmektedir (Görsel 4.19). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 4.19: Kitre bebeğin iskelet ve bedeni

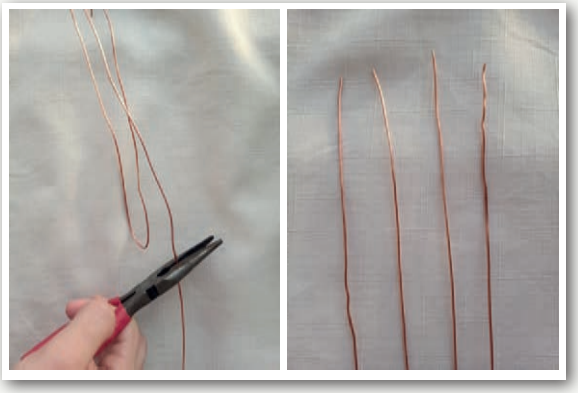
Kullanılacak Araç Gereç
İskelet Yapımı İçin: Dikiş ipliği, kalın ve sert tel (zil veya soba teli), anten teli ve pense (teli kıvırmak için).
Beden Yapımı İçin: Elyaf, dikiş makinesi, dikiş malzemeleri, ütü, kadın çorabı, patiska, çöp şiş ve pens.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

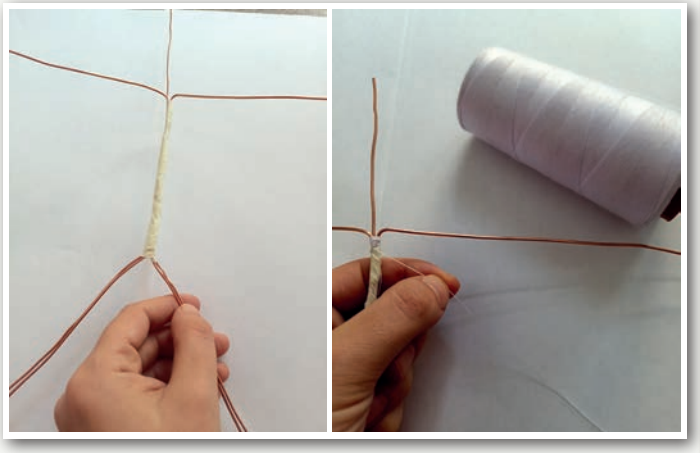
2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin iskeletini vücut oranlarına göre hazırlayınız.

- İki adet 68 cm, bir adet 60 cm ve bir adet 48 cm ölçülerinde toplam dört adet tel kesiniz (Görsel 4.20).



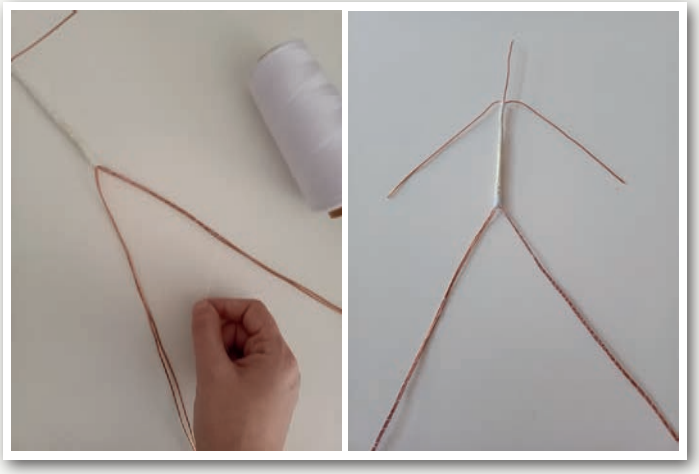
Görsel 4.20: Tel hazırlama işlemi

- 60 cm olan teli 7,5 cm ve 68 cm olan iki adet teli ise 15 cm aşağısından birleştirip tek taraflı kâğıt bantla sarınız.
- Bandın üzerinden ince, beyaz dikiş ipiyle sıkı bir şekilde sararak telleri bağlayınız (Görsel 4.21).



Görsel 4.21: Tel iskelet hazırlama işlemi

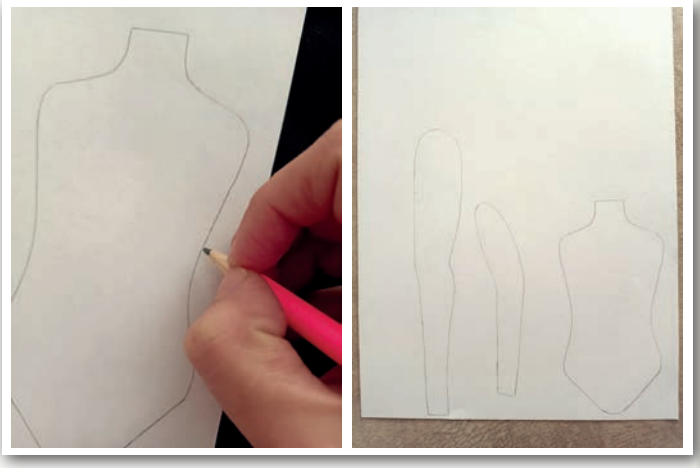
- 48 cm olan telin tamamını birleştiriniz. Dikiş ipiyle sık bir şekilde sarıp bağlayarak kitre bebeğin iskeletini oluşturunuz (Görsel 4.22).



Görsel 4.22: Tel iskelet hazırlama işlemi

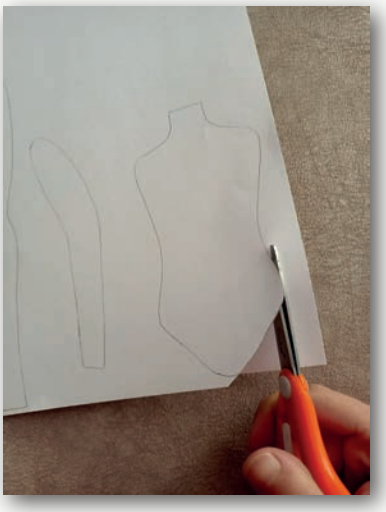
3. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin beden kalıplarını ölçülere uygun hazırlayınız.

- Kitre bebeğin beden parçalarını oranlarına göre çiziniz.
- Hazır kol, beden ve bacak kalıplarını mulaj kâğıdı üzerine kurşun kalemi dik tutarak çiziniz (Görsel 4.23).



Görsel 4.23: Beden kalıbı çıkarma işlemi

- Çizilen kalıpları makasla kesiniz (Görsel 4.24).



Görsel 4.24: Beden kalıbını kesme işlemi

- Kalıpların yuvarlak hatlı yerlerini işaretle belirtiniz (Görsel 4.25).



Görsel 4.25: Beden kalıpları

4. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin bedenini ölçülere uygun dikiniz.

- Bacak ve kolların bilek kısımlarıyla gövdenin boyun bölgesini açık bırakacak şekilde dikiş makinesinde dikiniz (Görsel 4.26).
- 1 cm dikiş payı bırakarak dikilen yerlerin dışında kalan kısımlarını makasla kesiniz.
- İşaretli yerleri rahat dönmesi için makasla artı şeklinde kesiniz.



Görsel 4.26: Dikilmiş kumaş beden parçaları

- Çöp şiş yardımıyla beden kalıplarını kumaşın düz tarafına döndürünüz (Görsel 4.27).



Görsel 4.27: Kumaşı çöp şişle düz tarafına döndürme işlemi

5. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin beden kalıplarını hazırlanan iskelete geçirip doldurunuz.

- Düz yüzüne döndürülen beden kumaşını çıtlatılan yerlerinden tel iskelete geçiriniz (Görsel 4.28).



Görsel 4.28: Beden kumaşını iskelete geçirme işlemi

- Bedene boyundan çöp şiş yardımıyla elyaf ya da pamuk doldurunuz (Görsel 4.29).
- Vücut iskeletini çok sıkı doldurmamaya özen gösteriniz.



Görsel 4.29: Beden kumaşını doldurma işlemi

- Bebeğin bileklerden bacaklarına, çöp şiş kullanarak elyaf veya pamuk doldurunuz (Görsel 4.30).
- Bacak bölgesini doldururken dikişlere dikkat ediniz.



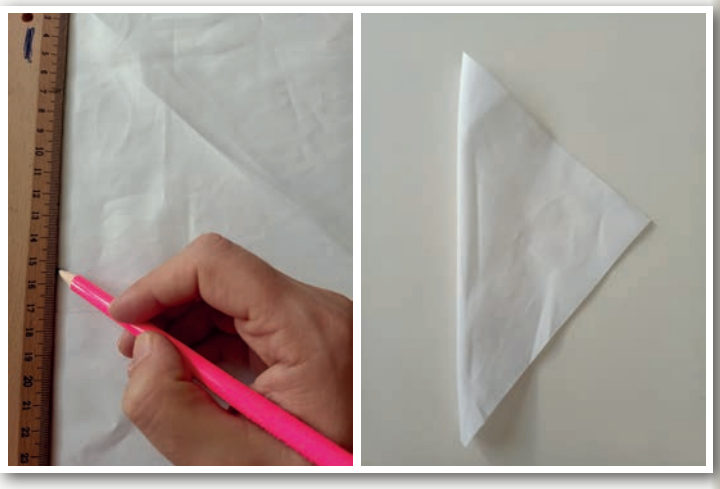
Görsel 4.30: Bacakları doldurma işlemi

- Bacakların kalçaya temas ettiği kısımları iğne ve iplik yardımıyla sıkıca tutturunuz.
- Bacakların rahatça dönebilmesine dikkat ediniz (Görsel 4.31).



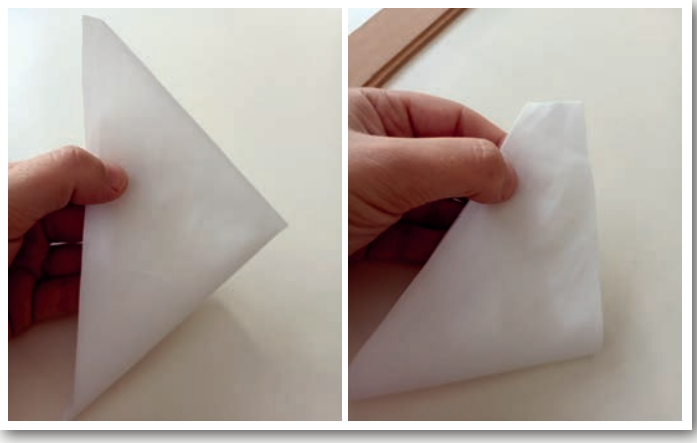
Görsel 4.31: Bebeğin bacaklarını birleştirme işlemi

- Bebekte kalça çıkıklığı elde edebilmek için bebeğe iç çamaşırı dikiniz.
- İç çamaşırı için 17x17 ölçülerinde kumaş kesiniz (Görsel 4.32).



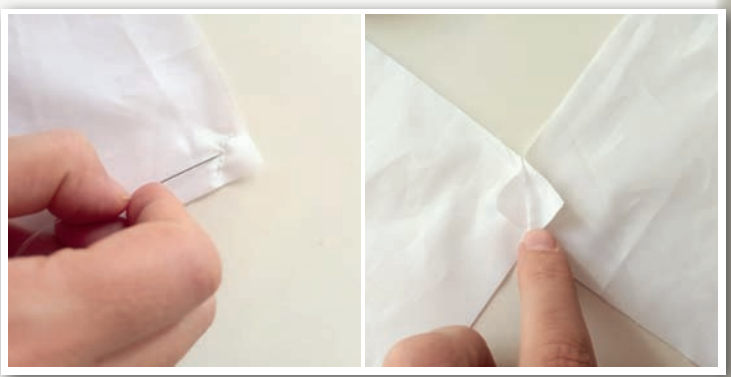
Görsel 4.32: İç çamaşırı hazırlama işlemi

- Kumaşı iki defa verevine katlayarak bir ucundan 1 cm kesiniz (Görsel 4.33).



Görsel 4.33: İç çamaşırı hazırlama işlemi

- Kumaşı açınız ve sivri ucundan 1 cm boşluk bırakarak dikiniz (Görsel 4.34).



Görsel 4.34: İç çamaşırı hazırlama işlemi

- Kalıbı çıkarılıp hazırlanan iç çamaşırını bebeğin bacaklarının arasından geçiriniz (Görsel 4.35).
- Arka (kalça) kısmını çöp şiş kullanarak elyafla doldurunuz (Görsel 4.36).



Görsel 4.35: İç çamaşırı giydirme işlemi



Görsel 4.36: Arka kısmını doldurma işlemi

- İç çamaşırının kuşak bölümünü arkaya doğru katlayıp, içe doğru gizli dikiş yöntemiyle dikerek bebeğin kalça çıkıklığını elde ediniz (Görsel 4.37).



Görsel 4.37: Kalça çıkıklığını oluşturma işlemi

- Kol bileğinden şiş ya da tığla kolları doldurma işlemi yapınız.
- Her iki kolu da aynı ölçülerde doldurmaya özen gösteriniz.
- Doldurma işlemi tamamlandıktan sonra kolları bedene sabitleyiniz (Görsel 4.38).



Görsel 4.38: Bebeğin kollarını hazırlama işlemi

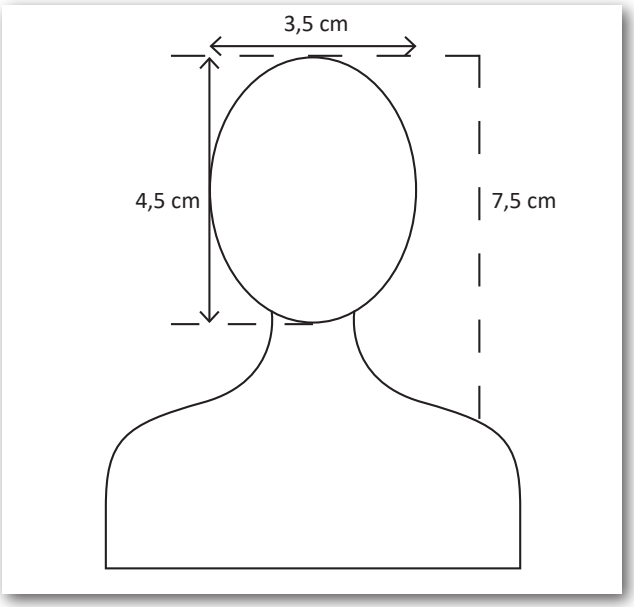
KİTRE BEBEK İSKELET VE BEDEN YAPIMI
4.1. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Kitre bebeğin iskeletini oranlarına göre hazırladı.			
3	Bebeğin beden kalıplarını ölçülere uygun hazırladı.			
4	Bebeğin bedenini ölçülere uygun dikti.			
5	Beden kalıplarını, hazırlanan iskelete geçirdi.			
6	Bebeğin vücudunu doldurdu.			
7	Bebeğin bacaklarını doldurup vücuda sabitledi.			
8	Bebeğin iç çamaşırlarını hazırlayıp doldurarak vücuda sabitledi.			
9	Bebeğin kollarını doldurup vücuda sabitledi.			
10	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
11	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.2. KİTRE BEBEK BAŞ VE YÜZ OLUŞTURMA

Kitre bebeğin en önemli işlemi baş yapımıdır. Bebek için hazırlanan başın beden ölçüleriyle uyumlu ve orantılı olması, baş yapım işlemlerinin asıl noktasıdır. Bu nedenle kitre bebek çalışmasında baş ölçüleri dikkatle kontrol edilmelidir (Şekil 4.23).



Şekil 4.23: Kitre bebeğin baş ölçüleri

4.2.1. Kitre Bebek Baş Yapımında Kullanılan Araç Gereç

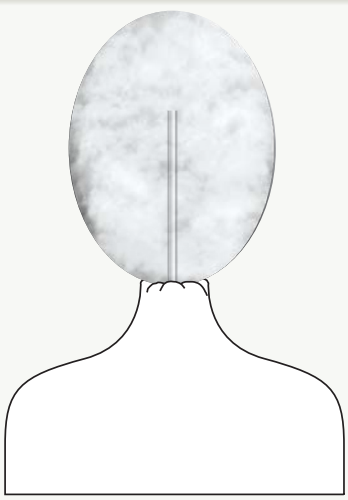
Kitre bebeğin baş bölgesinin yapımında kitre, pamuk, kâse, elyaf, makas, tel, cetvel, pens, dikiş malzemeleri, kadın çorabı ve çöp şiş kullanılır. Yüz şekillendirme işlemleri için kurşun kalem, guaj boya ve fırça gereklidir.

4.2.2. Kitre Bebek Baş Yapımı

Kitre bebeğin baş yapımına, omuz bölgesinden yukarı doğru uzanan boyun telinin 7,5 cm'si işaretlenerek başlanır. Fazla bırakılan tel, pens yardımıyla kanca şekline getirilir. Baş bölgesi yapım işlemleri iskeletten ayrı ya da iskeletle bütün olarak çalışılabilmektedir.

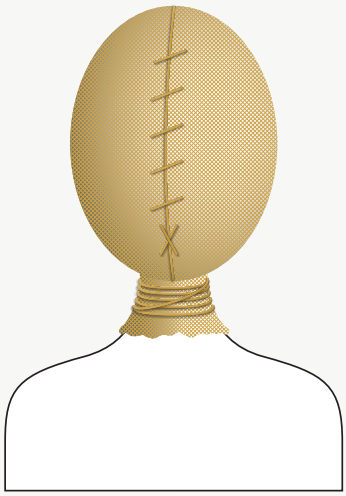
Kitre bebeğin baş yapım işlem basamakları şunlardır:

Ortalama ceviz büyüklüğünde bir pamuğa oval şekil verilir. Hazırlanan pamuk, öne doğru bombeli ve arkaya doğru düz bir şekilde telin üzerine yerleştirilir. 5x5 cm ölçüsünde iki kat naylon çorap hazırlanır. Hazırlanan çorap tel üzerindeki pamuğun üstüne yerleştirilir (Şekil 4.24).



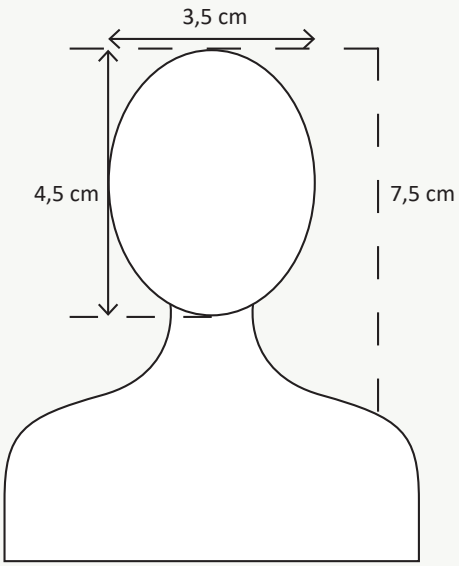
Şekil 4.24: Pamukla oluşturulmuş bebek başı

Çorap geçirilmiş pamuğa yumurta şekli verilir. Şekil verme işlemi tamamlandıktan sonra çorabın fazla kısımları başın arkasında toplanıp sıkıca tutulur. Makasla kesilip pamuğu kapatacak şekilde içeri kıvrılarak çırpma dikiş tekniği ile dikilir (Şekil 4.25). Dikme işlemi öncesinde toplu iğne ile çorabı başa sabitlemek, işlemin daha kolay yapılmasını sağlayacaktır. Başın ölçülere uygun ve sıkı dikilmesine özen gösterilmelidir.



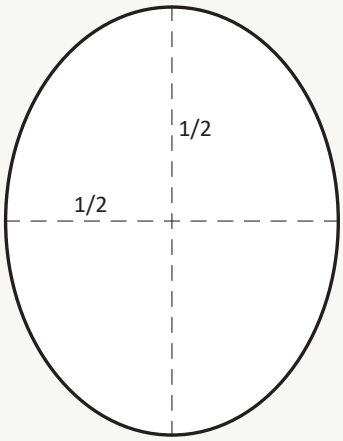
Şekil 4.25: Çorap geçirilmiş bebek başı

Hazırlanan baş; genişliği 3,5 cm, uzunluğu 4,5 cm oluncaya kadar iğneyle kabartılıp düzeltilir. Omuz hizası ile başın tepe noktasının 7,5 cm olmasına dikkat edilmelidir (Şekil 4.26).



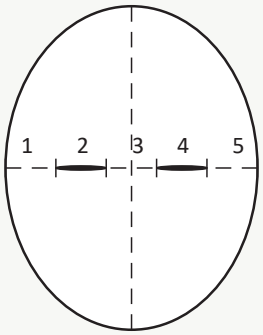
Şekil 4.26: Bebek başını şekillendirme

Hazırlanan baş, kalemle enine ve boyuna ölçülendirilir. Tam ortasından çizilerek iki eşit parçaya bölünür (Şekil 4.27).



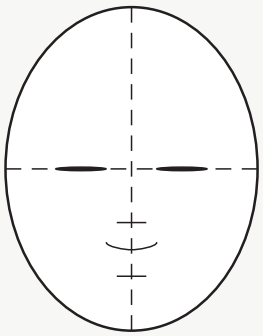
Şekil 4.27: Başın iki eşit parçaya bölünmesi

Enine çizilen yatay çizgi, beş eşit parçaya bölünür. Ortasında kalan çizgiler göz yerleri olarak işaretlenir (Şekil 4.28).



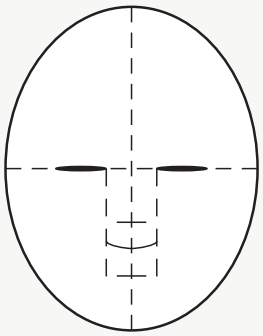
Şekil 4.28: Göz yerlerinin belirlenmesi

Gözün altında kalan dikey çizgi üçe bölünür. Bu çizgilerden üsteki burun, alttaki ise ağız olarak işaretlenir (Şekil 4.29).



Şekil 4.29: Ağız ve burun yerlerinin belirlenmesi

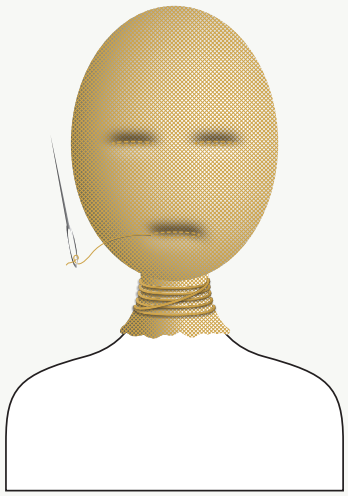
Göz bölgesinin orta noktasından ağız olarak belirlenen çizgi aşağıya doğru ölçülendirilip işaretlenerek ağız genişliği belirlenir (Şekil 4.30).



Şekil 4.30: Ağız genişliğinin belirlenmesi

Göz ve ağız bölgesi, işaretli çizgilerden dikilerek çukurlaştırılır (Şekil 4.31). Başın ön yüzünün oval olması için çorabın içinde kalan pamuk iğneyle çekilip kabartılır. Aynı işlem burun ve çene için de yapılır. Alın, yanak ve ağız bölgeleri çukurlaştırılır. Kalan kısımlar kabartılarak belirginleştirilir.

Bu işlemler yapılırken baş ölçülerinin bozulmamasına dikkat edilmeli, sık sık ölçü kontrolleri yapılmalıdır. Ölçülerde değişiklik oluşursa bedenle orantısız bir baş elde edilir.



Şekil 4.31: Göz ve ağız çukurlarının oluşturulması

4.2.3. Kitre Hazırlama

Kitre, aktarlarda doğadan toplandığı hâliyle satılır. Bu nedenle temiz olmayabilir. Hazırlanmadan önce içindeki yabancı maddelerden arındırılması gerekmektedir (Görsel 4.39). Bebek yapımında kullanılacak kitre şeffaf, gözenekli ve muhallebi kıvamında olmalıdır. Farklılıkları ile kitre hazırlama yöntemleri şunlardır:



Görsel 4.39: Kitre

1. **Yöntem:** Kitre, ılık su ile kavanoz içinde bekletilerek pelte hâline getirilir. Hazırlanan pelte, ince bir tülbent kullanılarak süzülür. Kıvamı koyu ise ılık suyla inceltilir.
2. **Yöntem:** Kitre havanda dövülerek inceltilir. Kaynar suya azar azar ilave edilerek bulamaç hâline getirilir. Bu yöntemle kitrenin yapıştırıcı özelliği korunmuş olur.
3. **Yöntem:** Kitrenin suda yavaş yavaş erimesini beklemek, en iyi kitre hazırlama yöntemidir. Bu yöntemle kitreden daha çok yararlanılır. Kâsenin içine bir tatlı kaşığı kitre koyulur. Üzerine bir bardak ılık su ilave edilerek bir gece bekletilir. Şeffaf, gözenekli ve muhallebi kıvamlı bir yapı elde etmek için arada bir karıştırılır. Gerekirse yoğunluğu azaltmak için su ilave edilir.

AKLINIZDA BULUNSUN!

Kitre her çalışmada suyla yumuşatılarak yenilenir. Kullanılacak miktardan fazla hazırlanan kitre, ağzı kapalı bir kavanozda sonraki kullanıma kadar buzdolabında saklanır. Kitre ve pamuk, yüzey üzerinde birlikte kullanılırken her ikisinin de miktarı eşit olmalı, çok sulu ya da kuru kullanılmamalıdır.

4.2.4. Kitre Bebek Yüz Yapımı

Yüz, bebek tasarımının ön planda olan ve göze ilk çarpan bölgesidir. Yüzün her detayı adım adım oluşturulur. Ölçümler doğrultusunda oluşturulan bebek başında yüz yapımı için şu adımlar takip edlilir:

- Çorapla kaplanıp göz, ağız ve burun bölgeleri dikişle belirginleştirilmiş bebeğin yüzüne kitre sürülür.
- Kitre bebeğin yüz yapımına alın bölgesini kitre ve pamukla kaplayarak başlanır. Alın yuvarlaklığı elde edilinceye kadar bu bölgeye kat kat ince pamuk yerleştirilir. Bu işlem uygulanırken bütün pamukların iç içe geçmesine ve arada hava boşluğu kalmamasına dikkat edilir.
- Burun bölgesine su damlası şeklinde bir parça pamuk yerleştirilir. Üzerine ince bir kat kitre sürülür. Bu işlem, önce pamuk sonra kitre kullanımıyla gerçekleştirilir. Burun kanat ve delikleri iğne yardımıyla şekillendirilir.
- Yanak yapımında ortası şişirilmiş, kenarlara doğru incelen pamuklar kullanılır.
- Çene için ince pamuklar üst üste koyularak şekillendirme yapılır. Pamuklar, boyun seviyesi kaybedilmeden yerleştirilir.
- Göz çukuruna birkaç tane hafif enine doğru pamuk yerleştirilir. Pens yardımıyla göz çukurları belirginleştirilir.
- Dudak için iki parça kitre pamuk hazırlanır. Hazırlanan iki parçadan biri ortadan makasla çıtlatılarak üst dudağın şişkinliğini verecek biçimde buruna doğru yerleştirilir. Alt dudak çıtlatılmadan, kitre yardımıyla yerleştirilir. Yüze istenen şekil verilinceye kadar pamuklar kitre yardımıyla yapıştırılarak düzeltilmeye devam edilir.

- Ortası şişkin, kenarları inceltilmiş, ince, zar görünümünde, 12 cm boyunda ve 1,5 cm eninde pamuk, kitre ile ıslatılarak hazırlanır. Bu pamuk örtüsü tüm yüzü kaplayacak şekilde, orta noktasından başlanarak yüze yerleştirilir. Bir pens yardımıyla yüz kıvrımları oluşturulur (Görsel 4.40).



Görsel 4.40: Kitre bebek yüz çalışması

AKLINIZDA BULUNSUN!

Kitre bebek yapımında kullanılan pamuğun içinde tortu olmamalıdır. Pamuğun inceltilmesi, hassas ve ince ince açılması da ayrı bir özen gerektirir.

Pamuk katlarının arasında boşluk kalmamalıdır.

Yüzey üzerine yerleştirilen pamuğun sıkı ve tok olmasına özen gösterilir.

4.2. UYGULAMA
KİTRE BEBEK BAŞ VE YÜZ YAPIMI

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden kitre bebek modelinin baş ve yüz bölgesini yapmanız beklenmektedir (Görsel 4.41). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 4.41: Kitre bebek modeli baş ve yüz yapımı

Kullanılacak Araç Gereç: Kitre, pamuk, kâse ya da kap, elyaf, dikiş makinesi, dikiş malzemeleri, ütü, kadın çorabı, patiska, çöp şiş ve pens.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek yapımı için kitreyi hazırlayınız.

- Bir kâse içine bir tatlı kaşığı temizlenmiş kitre üzerine bir bardak ılık su ilave ediniz ve bir gece bekletiniz (Görsel 4.42).
- Şeffaf, gözenekli ve muhallebi kıvamına gelinceye kadar kitreyi ara ara karıştırınız. Gerekirse su ilave ediniz.
- Bir gece bekletilen kitreyi karıştırarak kullanıma hazır hâle getiriniz.



Görsel 4.42: Kitreyi hazırlama işlemi

3. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin kitre ve pamukla başını oluşturunuz.

- 7,5 cm uzunluğunda tel kesiniz.
- Ortalama ceviz büyüklüğünde bir pamuğu elde, oval şekline getiriniz.
- Önünü bombeli ve arkasını düz olarak hazırladığınız oval pamuğu telin üzerine yerleştiriniz (Görsel 4.43).



Görsel 4.43: Baş hazırlama işlemi

- Kare şeklinde, 5x5 ölçüsünde, iki kat naylon çorabı oval pamuğun üzerine yerleştiriniz.
- Pürüzsüz bir biçim oluşuncaya kadar çorabın fazla kısımlarını başın arkasına çekiniz (Görsel 4.44).



Görsel 4.44: Baş hazırlama işlemi

- Başın arkasında biriken fazla çorabı kesiniz. Aralardan pamuk gözükmeyecek biçimde, çapraz dikişle sıkıca dikiniz (Görsel 4.45).



Görsel 4.45: Baş hazırlama işlemi

- Genişliği 3,5 cm, uzunluğu 4,5 cm oluncaya kadar başı iğneyle düzeltip yüz şekli oluşturunuz.
- Başı kurşun kalemle enine ve boyuna olmak üzere iki eşit parçaya bölerek çiziniz (Görsel 4.46).



Görsel 4.46: Yüz ölçülendirme işlemi

- Baş üzerine çizilen yatay çizgiyi beş eşit parçaya bölünüz (Görsel 4.47). Ortada kalan yeri göz bölgesi olarak belirleyiniz.



Görsel 4.47: Yüz ölçülendirme işlemi

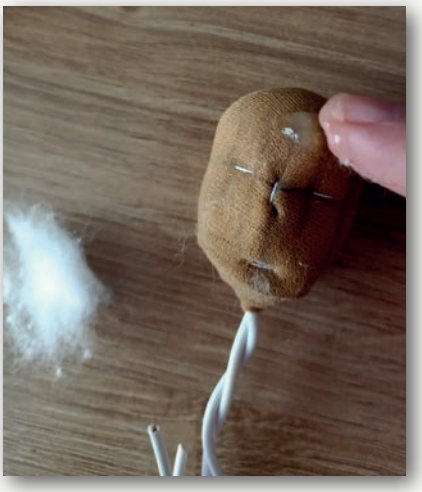
- Burun ve ağız yapımı için gözün alt tarafı üç eşit parçaya
- Gözlerin ortasının 2 mm altına burun yerini işaretleyiniz.
- Göz pınarlarını ortalayarak burnun altına ağız yerini işaretleyiniz.
- Göz ve ağız çukurları oluşturmak için ipliği çekip başın arkasından düğümleyiniz (Görsel 4.48).



Görsel 4.48: Yüz belirleme işlemi

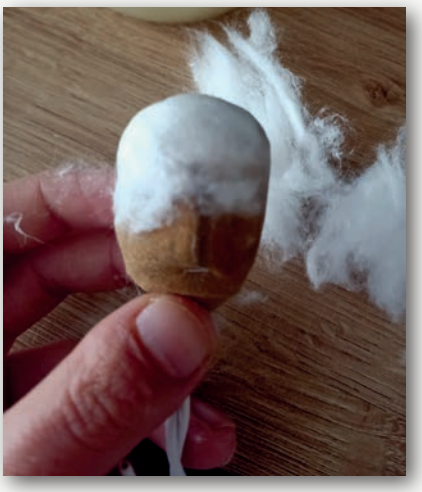
4. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin kitre ve pamukla yüzünü oluşturunuz.

- Hazırlanan kitreyi yüz şekli verilmiş baş bölgesine sürünüz (Görsel 4.49).



Görsel 4.49: Bebeğin yüzüne kitre sürme işlemi

- Alın bölgesine, alın yuvarlaklığı elde edinceye kadar kat kat ince pamuk lifi yerleştiriniz (Görsel 4.50).
- Pamuktan aldığınız parçanın pamuğun eninden olmasına dikkat ediniz.
- Kitre ile pamuğu bütünleştirirken pamukların birbirine değmesine ve arada hava boşluğu kalmamasına dikkat ediniz.



Görsel 4.50: Yüzü kitre ve pamukla kaplama işlemi

- Yüz detaylarını çalışırken önce pamukları koyup daha sonra pamuğun üzerine kitre sürünüz (Görsel 4.51).
- Kitre ile çalışırken elinizi ara ara peçete ile temizleyiniz.
- Bebeğin yüzüne yanaklar için ortası şişkin, kenarlara doğru incelen pamuklar yerleştiriniz.
- Göz çukurlarına hafif enine pamuk koyunuz.



Görsel 4.51: Yüzü kitre ve pamukla kaplama işlemi

- Burun bölgesine su damlası şeklinde bir parça pamuğu yerleştirip üzerine ince bir pamuk lifi koyunuz. Bu işlemde önce pamuğu yerleştirip sonra kitreyi pamuğun üzerine sürünüz.
- Burun kanat ve deliklerini iğneyle şekillendiriniz.
- Ortası şişkin, kenarları sıfırda biten bir pamuk parçası hazırlayınız. Ağız kısmına kitre sürünüz. Pamuk parçasını ortalayıp, ikiye katlayarak ağız kısmına yerleştiriniz. İğneyle şekillendiriniz (Görsel 4.52).



Görsel 4.52: Yüzü kitre ve pamukla kaplama işlemi

- Kulak ve çene için ince pamuk liflerini hazırlayınız.
- Kulak şekli verdiğiniz iki adet pamuğu dudak ve göz hizasına uygun yerleştiriniz.
- Pamuk liflerini üst üste koyup boyun seviyesini kaybettirmeden bebeğin çene bölgesine yerleştiriniz (Görsel 4.53).



Görsel 4.53: Kitre bebek modeli baş ve yüz yapımı

KİTRE BEBEK BAŞ VE YÜZ YAPIMI
4.2. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Kitreyi hazırladı.			
3	Kitre ve pamukla bebeğin başını oluşturdu.			
4	Bebeğin yüzünü ölçülendirdi.			
5	Bebeğin yüzünü ölçüye uygun olarak dikişle belirledi.			
6	Bebeğin alnını kitre ve pamukla kapladı.			
7	Bebeğin burnunu kitre ve pamukla kapladı.			
8	Bebeğin yanağını kitre ve pamukla kapladı.			
9	Bebeğin dudağını kitre ve pamukla kapladı.			
10	Bebeğin çenesini kitre ve pamukla kapladı.			
11	Bebeğin yüzüne kitre ve pamukla son şeklini verdi.			
12	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
13	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.3. KİTRE BEBEĞİN OMUZ VE GÖĞSÜNÜ OLUŞTURMA

Kitre bebeğin bedeninin insan bedenine birebir benzer özelliklere sahip olması bebeğin kalitesini belirler. Bebeğin omuz ve göğüs bölgesinin gerçeğe yakın olması için insan bedeninin iyi incelenmesi gerekir. Yapılan inceleme sonucunda kaydedilen gözlemlerin çalışmaya yansıtılması önemlidir. Omuz ve göğüs ölçüleri bedene uygun ve doğru alınmalı, proporsiyon (oran) uygunluğuna dikkat edilmelidir.

4.3.1. Kitre Bebeğin Omuz ve Göğüs Yapımında Kullanılan Araç Gereç

Kitre bebeğe omuz ve göğüs yapımında kitre, pamuk, pens, iğne, cetvel ya da mezür ve kurşun kalem kullanılır.

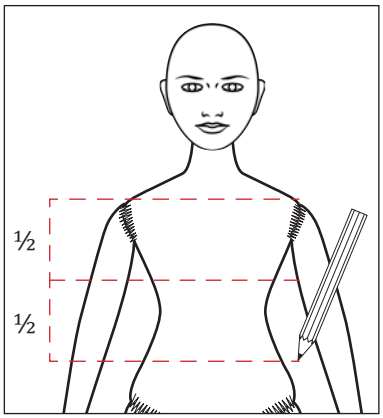
4.3.2. Kitre Bebek Omuz ve Göğüs Yapımı

Kitre bebeğin omuz bölgesinin yapım aşamaları şunlardır:

- Kitre bebeğin başının en üst noktasından omuz başına doğru, 7,5 cm'den sonrası ölçülür. Bu mesafeden, omuz yuvarlaklığı kaybedilmeden kitre ve pamukla omuz bölgesi doldurulur. İki omuz arasındaki mesafe yaklaşık 8 cm olmalıdır.
- İki omuz ve boyun bölgesine düzgün form verebilmek için iğne ve pens kullanılarak yükseklikler yok edilir.
- Boyun bölgesi için kitre ve pamukla hazırlanmış ince bir örtüyle yüzey pürüzsüzleştirilir.

Kitre bebeğin göğüs bölgesinin yapım aşamaları şunlardır:

- Omuz çizgisinden bel bölgesine kadar olan aralık iki eşit parçaya bölünür ve kurşun kalemle işaretlenir. İşaretlenen yer, göğüs uçlarının geçtiği noktadır (Şekil 4.32).
- Kitreyle ıslatılmış iki adet yuvarlak pamuk parçası, fındık büyüklüğünde hazırlanır.
- Omuzla kolun başladığı noktadan içeri doğru 2,5 cm ölçülendirilerek hazırlanan fındık büyüklüğündeki kitre ve pamuk, göğüs bölgesine yerleştirilir. Bu işlem yapılırken iki göğüs arası, ½ cm aralık bırakılmalıdır.
- Kitreyle inceltilmiş pamuktan hazırlanan örtüyle iki göğüs, omuz ve sırt olmak üzere bebeğin ön ve arkası tamamen kapatılır. Pens yardımı ile hava boşlukları alınan bebek kurumaya bırakılır.



Şekil 4.32: Göğüs bölgesinin ölçülendirilmesi

AKLINIZDA BULUNSUN!

Kitre ve pamuk çalışmasında bütün işlemler tamamlandıktan sonra bebeğin tamamen kuruması için beklenir. Tam kuruma sağlandıktan sonra pensle ütüleme işlemi yapılır.

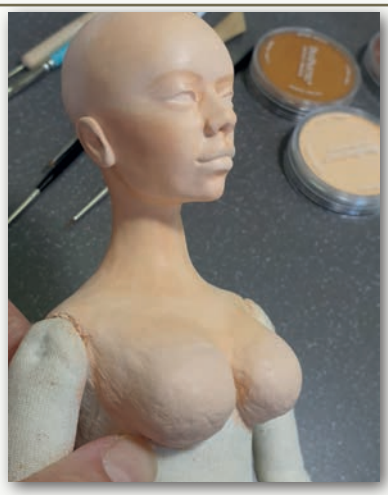
4.3. UYGULAMA
KİTRE BEBEK OMUZ VE GÖĞÜS YAPIMI

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden kitre bebek modelinin omuz ve göğüs bölgesini yapmanız beklenmektedir (Görsel 4.54). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 4.54: Kitre bebek modeli omuz ve göğüs yapımı

Kullanılacak Araç Gereç: Kitre, pamuk, kâse ve cetvel.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin omzunu yapınız.

- Omuz yapımı için kitre bebeğin başının en üst noktasından omuz başına doğru 7,5 cm'den sonrasını ölçünüz.
- Omuz bölgesini ölçülen mesafeden, omuz yuvarlaklığını korumaya özen göstererek kitre ve pamukla doldurunuz (Görsel 4.55).
- İki omuz arasındaki mesafenin yaklaşık 8 cm olmasına dikkat ediniz.
- İki omuz ve boyun bölgesine iğne ve pens kullanarak düzgün form vermeye özen gösteriniz.
- Kitre ve pamuktan hazırlanan ince bir örtüyle boyun bölgesinin yüzeyini pürüzsüzleştiriniz.



Görsel 4.55: Omuz yapımı

3. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin göğsünü yapınız.

- Kitre bebeğin göğsü için bel bölgesi ile omuz çizgisi olan kısmı iki eşit parçaya bölüp işaretleyiniz.
- Kitre ile ıslatılmış, yuvarlak, fındık büyüklüğünde iki adet pamuk parçası hazırlayınız.
- Hazırladığınız pamukları omuzla kolun başladığı noktadan içeri doğru 2,5 cm ölçülendirerek göğüs bölgesine yerleştiriniz (Görsel 4.56).
- Bu işlemi yaparken iki göğüs arasını ½ cm aralık bırakmaya dikkat ediniz.



Görsel 4.56: Göğüs yapımı

- Kitre ve inceltilmiş pamuktan hazırlanan örtüyle bebeğin iki göğüs, omuz ve sırt bölgesinin tamamını kapatınız.
- Pens yardımı ile hava boşluklarını alarak bebeği kurumaya bırakınız (Görsel 4.57).



Görsel 4.57: Göğüs yapımı

KİTRE BEBEK OMUZ VE GÖĞÜS YAPIMI
4.3. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

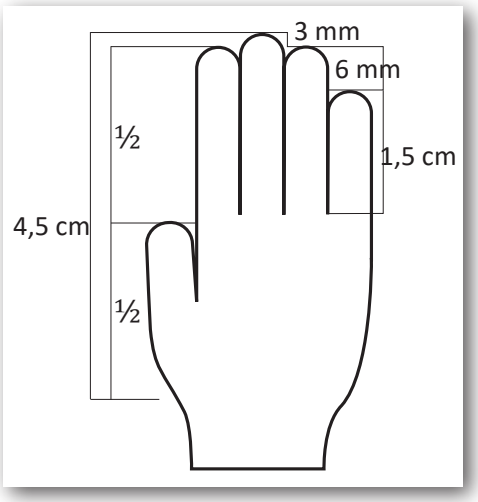
Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Kitre bebeğin omzunu yapmak için ölçüleri belirledi.			
3	Bebeğin omzunu yaptı.			
4	Bebeğin göğsünü yapmak için ölçüleri belirledi.			
5	Bebeğin göğsünü yaptı.			
6	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
7	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.4. KİTRE BEBEĞİN EL, KOL VE AYAKLARINI OLUŞTURMA

Kitre bebeğin bilekten el ve parmak yapımına kadar bütün işlem basamakları, sıra takibine uygun olarak gerçekleştirilir. İlk olarak el hazırlanır. Bilekten kola uzanan, dirseğe kadar olan bölge kitre ve pamukla kaplanır. Kolun hareketli kısımlarının yüzeyi enine, çok sıkı bir biçimde ve pamukla sarılarak kaplanır. Bu işlemin doğru yapılması, çatlamaların oluşmasını engelleyecektir.

Kitre bebeğin ayak yapımında taban şekli verilmiş tel kullanılır. Telin üzeri ince tabakalar hâlinde pamukla kaplanır ve kitreyle ayak şekli verilir. Ayak tabanı yere basacağı ve dengeyi sağlayacağı için özenle yapılmalıdır.



Şekil 4.33: El ve parmak ölçüleri

4.4.1. Kitre Bebek El, Kol ve Ayak Yapımında Kullanılan Araç Gereç

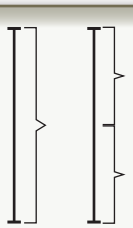
Kitre bebek el, kol ve ayak yapımında kitre, pamuk, pense, cetvel, makas, anten teli ve ince makara ipliği kullanılır.

4.4.2. Kitre Bebek El, Kol ve Ayak Yapımı

Kitre bebeğin ilk olarak el ve parmakları ölçülere uygun olarak hazırlanır (Şekil 4.33).

Kitre bebeğin el hazırlama işlem basamakları şunlardır:

Parmak yapımı için on adet 10 cm uzunluğunda çift kat anten teli kesilir (Şekil 4.34).



Şekil 4.34: Çift kat anten teli (10 cm)

Kitre bebek yapımında kadın parmağı 3-3,5 mm, erkek parmağı ise 3,5-4 mm kalınlığında pamukla hazırlanır. Uçları küt ve aynı incelikte on adet parmağın iki tanesi, başparmak olarak yukarıdan aşağıya, hafif bombeli ve kalın sarılır (Şekil 4.35).

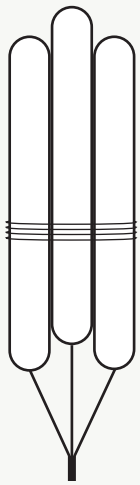
Sarma işlemi tamamlanan parmakların üzerlerine kitre sürülür ve parmaklar kurumaya bırakılır.



Şekil 4.35: Sarılmış parmak teli

Kuruyan parmaklardan biri alınır, ikinci parmağın 3 mm aşağısından bağlanır.

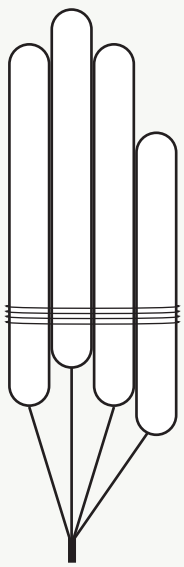
Karşı tarafına da (ortada kalan parmağın 3 mm aşağısına) yüzük parmağı yerleştirilerek bağlanır (Şekil 4.36).



Şekil 4.36: İlk üç parmağı birleştirme

Yüzük parmağının 5-6 mm aşağısına serçe parmağı yerleştirilip, aşağı doğru 1,5 cm ölçü alınarak bağlanır (Şekil 4.37).

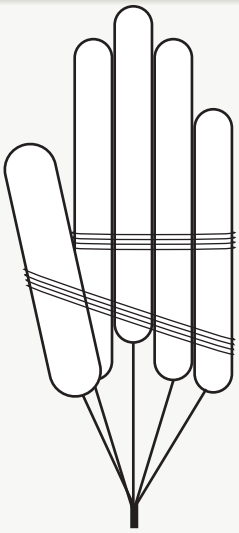
Parmaklar bağlanırken parçaların yan yana gelmesine dikkat edilir. Bağlamak için kullanılan iplik olabildiğince ince olmalıdır. Her bağlama işlemi pamuk bitimine kadar devam ettirilir. Bağlanan ipliklerin üzeri, yapıları bozulmadan kitre ve pamukla sarılır.



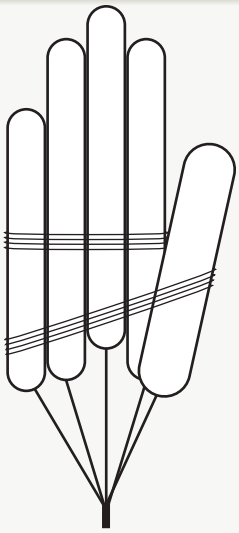
Şekil 4.37: Serçe parmağı birleştirme

Başparmak, işaret parmağının yarısından itibaren ve aşağıya doğru bağlanır (Şekil 4.38).

Aynı işlemle diğer elin parmakları da yapılır. Bu işlemde dikkat edilmesi gereken nokta, sağ ve sol el parmaklarının doğru yönde yapılmasıdır (Şekil 4.39).



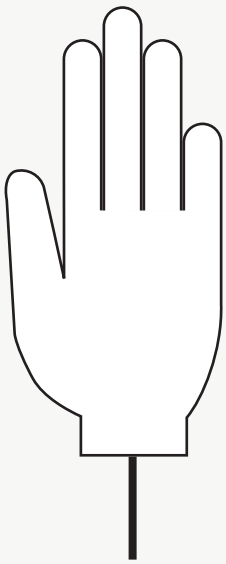
Şekil 4.38: Sol el baş parmağı birleştirme



Şekil 4.39: Sağ el baş parmağı birleştirme

El ayası ile başparmağın birleştiği kısım ve elin üstü ile avuç içi, kitre sürülmüş ince pamukla sarılarak kapatılır (Şekil 4.40).

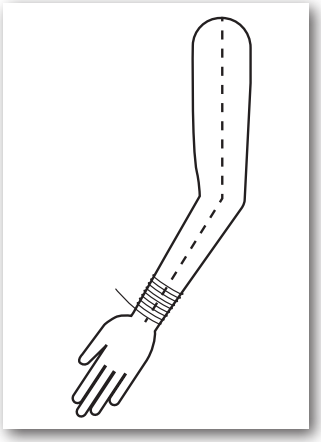
Elin bitmiş ölçüsü 4,5 cm'yi geçmemelidir.



Şekil 4.40: Yapımı tamamlanmış kitre bebek eli

Eli Kolla Birleştirme

- Elin kol ile birleştiği yerden parmak ucuna kadar olan uzunluğu, 17 cm olarak ayarlanıp iple sıkıca bağlanır (Şekil 4.41).
- Elin kolla birleştiği yer, ince tabakalar hâlinde kitre ve pamukla doldurulur.
- Bileğin inceliğine dikkat edilerek kitre ile çalışılır.



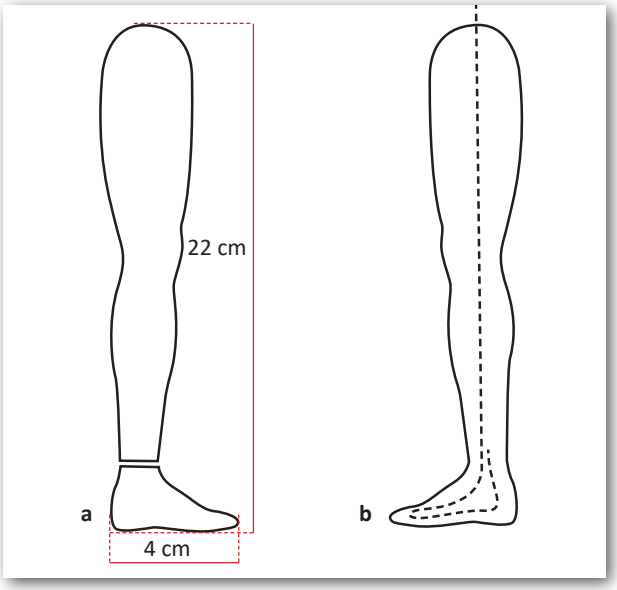
Şekil 4.41: Elin kolla birleştirilmesi

Ayak Hazırlama

Ayaklar, kitre bebeğin zeminde sabit durabilmesini sağlayan beden parçalarıdır. Bebeğin ayakları beden ölçüleri ile orantılı olmalıdır.

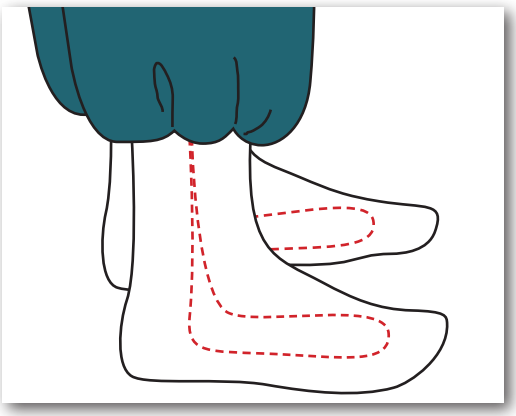
Kitre bebeğin ayak yapımı işlem basamakları şunlardır:

- Kitre bebeğin bacak boyu 22 cm alınır ve artakalan tel, ayak şekli verilerek oval biçime dönüştürülür. Kitre bebeğin ayak boyu 3,5-4 cm olarak oluşturulur (Şekil 4.42).



Şekil 4.42: Kitre bebeğin ayak ölçüsü

- Taban şekli verilen telin üzerine ince tabakalar hâlinde kitre ve pamuk yerleştirilip ayak şekli verilir.
- Ayak tabanı, kitre ve pamukla düz bir şekilde doldurulur.
- Kitre bebeğin ayağı, duruş ve dengeyi sağlayacağı için kullanılacak kitre ve pamuğun çok dolgun olmasına dikkat edilmelidir.
- Ayak tarağının bulunduğu kısım, ayağın iç oyuntusu ve ayak bileğinin yan tarafında bulunan kemik çıkıntısı kitre ve pamukla şekillendirilir (Şekil 4.43).
- Kitre ve pamukla topuğun arkasına çıkıntı verilirken bileğin ince kalmasına dikkat edilmelidir.
- Kitre bebeğin zemin üzerinde sabit durabilmesi için taban yapılırken bebeğin duruşu sık sık kontrol edilmelidir.



Şekil 4.43: Kitre ve pamukla şekillendirilmiş bebek ayakları

AKLINIZDA BULUNSUN!

Zehra Müfit Saner, bilinen ilk kitre bebek sanatçısıdır. 1936 yılında ilk kez düzenlenen bebek yarışmasının katılımcı yirmi ülkesi arasından "Arzuhâlci" isimli bebeği ile birinci seçilmiştir.

4.4. UYGULAMA
KİTRE BEBEK EL, KOL VE AYAK YAPIMI

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden kitre bebek modelinin el, kol ve ayaklarını yapmanız beklenmektedir (Görsel 4.58). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 4.58: Kitre bebek modeli el, kol ve ayak yapımı

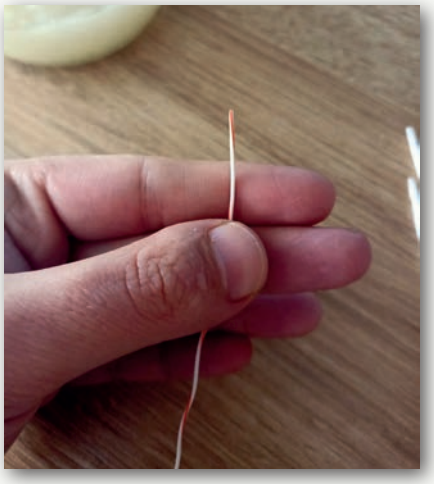
Kullanılacak Araç Gereç: Kitre, pamuk ve kâse.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

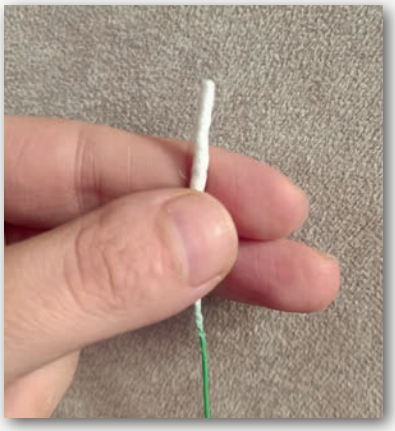
2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin ellerini ve kollarını yapınız.

- 10 cm uzunluğunda on adet tel kesiniz (Görsel 4.59)



Görsel 4.59: Parmak yapımı

- Parmağı, 3,5 mm kalınlığında uçları küt olacak şekilde sarınız (Görsel 4.60).



Görsel 4.60: Parmak yapımı

- Parmağı sararken işaret parmağının birinci boğumuna teli yerleştiriniz. Başparmağınızı alttan tutup, kitre ve pamuk alarak telin üzerinde döndürünüz. Telin tamamını aynı şekilde pamukla sararak işlemi tamamlayınız (Görsel 4.61).
- On adet parmağın ikisini başparmakta kullanmak üzere, aşağıya doğru, hafif bombeli ve kalın sarınız.
- Sararak hazırladığınız parmaklardan ikisini elinize alınız. Birinci parmağı, ikinci parmağın 3 mm aşağısından bağlayınız. Karşı tarafına da (ortada kalan parmaktan 3 mm aşağısına) yüzük parmağını yerleştirip bağlayınız.
- Yüzük parmağının 5-6 mm aşağısından serçe parmağını yerleştirip aşağı doğru 1,5 cm'den bağlayınız (Görsel 4.61).
- Parmakları bağlarken parçaların yan yana gelmesine dikkat ediniz.
- Kullanılan ipliğin ince olmasına dikkat ediniz.
- Her bağlama işlemini pamuk bitimine kadar devam ettiriniz.



Görsel 4.61: Parmakları birleştirme

- Bağlanan ipliklerin üzerini, kitre ve pamukla ince bir örtü yapıp kaplayarak avuç içini tamamlayınız (Görsel 4.62).
- Aynı işlemleri diğer elin parmakları için de uygulayınız.



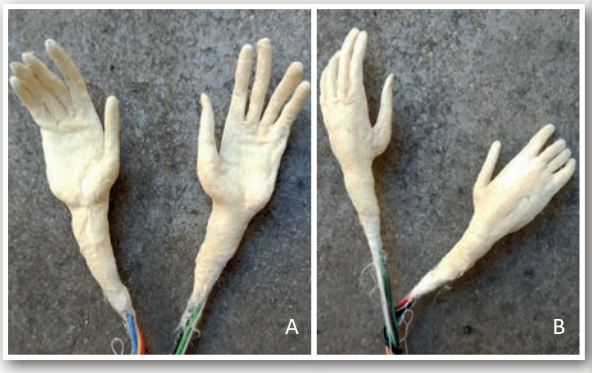
Görsel 4.62: Parmakları birleştirme

- Başparmağı işaret parmağının ön tarafına ve işaret parmağının yarısından itibaren aşağıya doğru bağlayınız (Görsel 4.63).
- Aynı işlemleri diğer elin parmakları için de uygulayınız.



Görsel 4.63: Başparmağı birleştirme

- El ayası bombeliği vermeyi unutmayınız.
- Başparmak bağlantısı ile elin üstü ve avuç içini ince bir tabaka kitre ve pamukla çalışıp kapatınız (Görsel 4.64-A).
- Aynı işlemleri diğer elin parmakları için de uygulayınız.
- Sağ ve sol el parmaklarının doğru yönde yapılmasına dikkat ediniz (Görsel 4.64-B).



Görsel 4.64: Kitre bebeğin elleri

- Elin kolla birleştiği yerden parmak ucuna kadar olan uzunluğunu 17 cm olarak işaretleyiniz.
- El ve kolu dikiş ipiyle sıkıca bağlayıp, telle sıkarak birleştiriniz (Görsel 4.65).



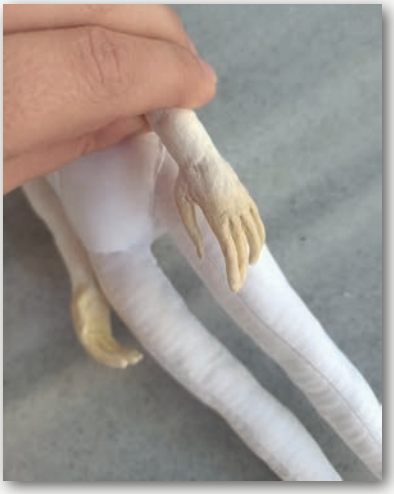
Görsel 4.65: El ile kolu birleştirme işlemi

- Elin kol ile birleştiği yeri ince bir tabaka kitre ve pamukla doldurarak işlemi tamamlayınız (Görsel 4.66).



Görsel 4.66: El ile kolu birleştirme işlemi

- Kitre ve pamukla bileği doldururken bileğin inceliğine dikkat ediniz (Görsel 4.67).



Görsel 4.67: El ile kolu birleştirme işlemi

3. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin kitre ve pamukla ayağını yapınız.

- Kitre bebeğin bacak boyunu 22 cm olarak işaretleyiniz.
- Bebeğin ayaklarını yapmak için bacak boyundan artakalan tele penseyle ayak şeklinde kavis vererek oval biçime dönüştürünüz (Görsel 4.68).



Görsel 4.68: Ayakların yapımı

- Ayak boyunu 4 cm olarak çalışınız (Görsel 4.69).



Görsel 4.69: Ayakların yapımı

- Taban şekli verilen telin üzerine kitre ve pamuğu ince tabakalar hâlinde yapıştırarak ayak oluşturunuz (Görsel 4.70).
- Ayak tabanını kitre ve pamukla düz bir şekilde doldurunuz.
- Ayak tarağı, ayağın iç oyuntusu ve ayak bileğinin yan tarafında bulunan kemik çıkıntısını kitre ve pamukla şekillendiriniz.



Görsel 4.70: Ayakların yapımı

- Kitre bebeğin ayağı duruş ve dengeyi sağlayacağı için kullanılan kitre ve pamuğun çok dolgun olmasına dikkat ediniz (Görsel 4.71).



Görsel 4.71: Ayakların yapımı

- Kitre ve pamukla topuğun arka çıkıntısını verirken bileğin ince kalmasına dikkat ediniz.
- Kitre bebeğin zemin üzerinde tam olarak durabilmesi için tabanı yaparken bebeğin duruşunu sık sık kontrol ediniz (Görsel 4.72).



Görsel 4.72: Kitre bebeğin ayakları

KİTRE BEBEK EL, KOL VE AYAK YAPIMI
4.4. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Kitre bebeğin parmaklarını yaptı.			
3	Bebeğin ellerini yaptı.			
4	Bbebeğin kollarını yaptı.			
5	Bebeğin ayaklarını yaptı.			
6	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
7	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.5. KİTRE BEBEĞİ BOYAMA

Renk vermek ve dış etkenlerden korumak amacıyla kitre bebeklere boyama işlemi uygulanır. Kitre ve pamukla çalışılan bebeğin yüzeyi, boyama işlemi öncesinde pensle ütülenir. Ütüleme işlemi, bebeğin yüzeyine pürüzsüzlük kazandırmak için yapılmaktadır. Bu işlemde bebek yüzeyine pensle sıkıca bastırılır. İstenen pürüzsüzlük elde edildikten sonra astar boyasının hazırlığına geçilir. Hazırlanan astar boyası yüzeye sürülür ve boyanın kuruması beklenir. Kurutma işleminin ardından tekrar pensle ütüleme yapılır. Son olarak ten boyası hazırlanarak bebeğin yüzeyine sürülür.

4.5.1. Kitre Bebek Astar ve Ten Boyası Hazırlama

Astar boyası, beyaz tutkalın suyla inceltilmesi ile hazırlanır. Ten boyası ise iki farklı yöntemle hazırlanmaktadır: Birinci yöntemde beyaz tutkala, ikinci yöntemde ise plastik beyaz boyaya guaj boya ilave edilir.

Astar Boyası Hazırlama

Astar boyası, cam bir kap içine bir kahve fincanı beyaz tutkal ve 1/3 oranında su koyulup karıştırılarak hazırlanır (Şekil 4.44). Kıvamı belirlemede dikkat edilmesi gereken asıl husus, boyanın çok sulu ya da katı olmamasıdır.



Şekil 4.44: Astar boyası hazırlama işlemi

Hazırlanan karışım kitre ve pamukla çalışılmış bebeğin yüzeyine, kalın fırçayla tek seferde sürülür. Sürme işleminde yüzeyde hava kabarcığının kalmamasına özen gösterilir.

Astar boyası sürülürken bebeğin burun delikleri, parmak araları ve kulaklarında biriken tutkal üflenerek ya da iğne yardımıyla alınır. Boyanın bebeğin her bölgesine eşit miktarda dağılımını sağlamak için bebek sırt üstü kurumaya bırakılır.

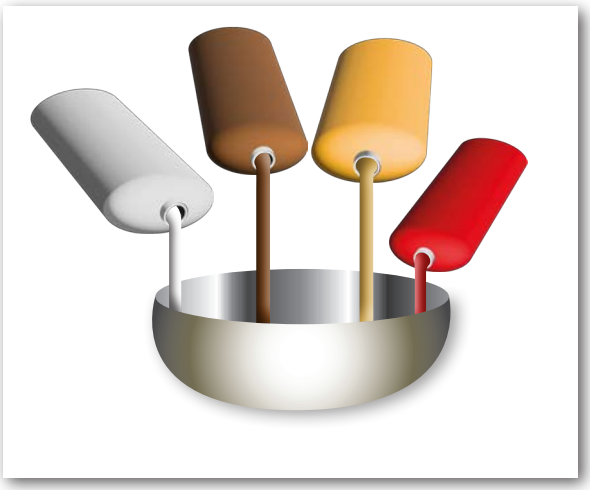
Ten Boyası Hazırlama

Bebeğin yüzüne ve bedenine insan cildi görünümü kazandırabilmek için ten rengi boyaya ihtiyaç duyulur.

Ten boyası hazırlamak için kullanılan yöntemler şunlardır:

1. Tutkalla ten boyası hazırlama
2. Plastik, beyaz boyayla ten boyası hazırlama

Birinci Yöntem: Beyaz tutkalla ten boyası hazırlamak için cam bir kâseye kahverengi, sarı, kırmızı ve beyaz guaj boyalardan eşit miktarda koyulup karıştırılır. Karışımdan koyu tonda soğan kabuğu rengi elde edilir. Bu rengin içine üç kahve fincanı beyaz tutkal ve bir kahve fincanı su ilave edilir (Şekil 4.45). Boya, tutkal ve suyun karıştırılmasıyla açık tonda soğan kabuğu rengine dönüşür. Boyanın rengini test etmek için bebeğin görünmeyen bir yerinde küçük bir alan boyanır. Kuruduktan sonra istenen renk elde edilmişse boyama işlemine geçilir. Test sonucunda istenenden daha koyu bir ton oluştuğu gözlemlenirse boyanın rengi tutkalla açılır. Açık renk oluşumunda, bir palet üzerine boyalardan az miktarda alınıp karıştırılarak istenen renk elde edilir. Astar boyası yapımında dikkat edilen noktalar, ten rengi boyayı bebeğin yüzeyine sürerken de göz önüne alınır. İşlem sırasında fırça izi ve hava kabarcıkları bırakmamaya özen gösterilmelidir.



Şekil 4.45: Ten boyası hazırlama işlemi

İkinci Yöntem: Birinci yöntemle ikinci yöntem arasındaki tek fark guaj boyalara ilave edilen maddedir. İkinci yöntemde beyaz tutkal yerine plastik boya kullanılır. Bunun dışında yapılacak tüm uygulamalar, beyaz tutkalla ten boyası hazırlama yönteminin aynısıdır.

Yüz ve Boyun Boyama

- Astar boyası kuruduktan sonra kitre bebek yere paralel olarak tutulur. Ten boyası kalın fırçayla tek seferde, hava kabarcıkları kalmamasına dikkat edilerek kalın bir tabaka hâlinde sürülür.
- Kitre bebek, başının arkası boşlukta kalacak şekilde yere yatırılır. Yüzünden akan fazla boyalarla başın arka kısmı, ense, omuzlar ve göğüs boyanır.
- Boya, yüzeye dairesel el hareketleriyle sürülür. Boyama esnasında yüzeyde fırça izi kalmamalıdır.
- Ten rengiyle yapılan boyama işlemi, bebeğin yüzeyindeki astar boyası kapanana kadar tekrarlanır. Boyama işlemi tekrar edilirken sürülen her boya katının kurumuş olmasına dikkat edilmelidir.

Elleri Boyama

- Astar boyama işleminden sonra el ve parmakların arasında kalan fazla boya, toplu iğne yardımıyla temizlenir. Temizleme işlemi, fırçayla sürülen astar boyasının parmak aralarına dolmasını engeller.

Boya bu şekilde kurursa eller hareket kabiliyeti kazanamaz. El boyama işleminde, yüz boyama tekniğinde olduğu gibi astar boyanın kuruması beklenir.

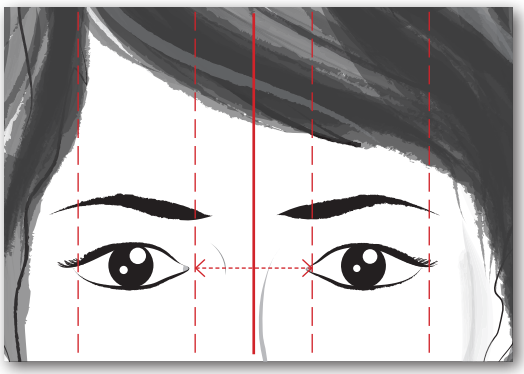
- Ele hareket verildikten sonra ten rengi boyayı sürme işlemine geçilir. Parmak uçlarına dolan fazla boya astar boyada olduğu gibi toplu iğne yardımıyla temizlenir.
- Hava kabarcıkları, yüz boyama işleminde yapıldığı gibi yok edilir.
- Boya kurumadan üzerine tekrar boya sürülmemelidir.
- El üzerinde fırça izi kalmamasına özen gösterilmelidir.
- Hazırlanan boya, alttaki astar boyayı kapatmadığı takdirde aynı işlemle ve her defasında kurumasına dikkat edilerek boyama işlemleri tekrarlanır.

4.5.2. Kitre Bebek Modeline Uygun Makyaj Yapımı

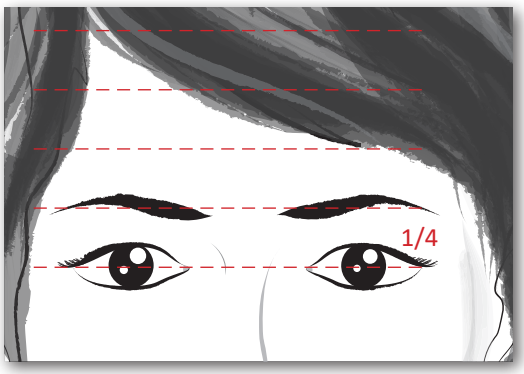
Kitre bebeğin makyajı, yüz hatlarının önceden belirlenip çizilmesi ve buna uygun boyama işlemlerinin yapılmasıyla gerçekleştirilir. Kitre bebeğin yüz hatlarının belirlenmesi için öncelikle ten boyasının iyice kurumuş olmasına dikkat edilmelidir.

Kitre bebeğin yüz hatlarını belirlemede sırasıyla takip edilmesi gereken işlemler şunlardır:

- Kurşun kalemle yüzün tam orta noktasından dikey çizgi çizilerek ölçülendirme yapılır.
- İki göz arasında bir göz ölçüsü kadar boşluk bırakılarak gözler çizilir.
- Gözün alt kapağı kavis verilerek çizilir.
- Göz pınarında sıfırdan başlayıp gittikçe kalınlaşan bir hat ile üst göz kapakları çizilir.
- Göz bebekleri, bakış açısı ve göz orantısına uygun ölçüde, simetrik olarak çizilir (Şekil 4.46).
- Kaşlar, alın bitimi ile gözler arasındaki mesafenin ¼'ü ölçüsündedir. Göz pınarının başladığı yerden göze paralel bir çizgi takip edilerek göz kuyruğuna doğru kurşun kalemle çizilir (Şekil 4.47).



Şekil 4.46: Yüz hatlarını ölçülendirme (gözlerin orantısı)



Şekil 4.47: Yüz hatlarını ölçülendirme (kaş - alın - göz orantısı)

- Burun, kitre ve pamukla belirlendiği için sadece burun delikleri işaretlenir.
- Dudak, kitre ve pamuk çalışması sırasında belirlenen göz pınarlarından aşağı doğru dikey inen çizgilerin arasında, yüze orantılı bir incelikte çizilir.
- Erkek bebek makyajında göz ve dudak, kadın kitre bebeğin makyajına göre daha küçük ve ince yapılı olarak çizilir.

Gözleri Boyama

- Göz boyama işleminde 0 veya 1 numaralı fırça kullanılır.
- Göz boyama işleminin ilk basamağında göz şeklinin içi beyaz guaj boya ile tamamen doldurulur. Beyaz boya göz çizgisinin dışına taşırılmamalıdır.
- Boya kabı ya da palet üzerinde üç ton kahverengi boya hazırlanır. En açık kahverengi ile göz pınarı ve kuyruğu çizilir. Gözün etrafı ince bir çizgi ile boyanır. Aynı ton kahverengi ile daha önce belirlenen göz kapağı çizilir. Göz kapağı çiziminde fırçayla göz pınarından ince başlayıp, göz kuyruğuna doğru hafifçe kalınlaştırarak çizmeye dikkat edilmelidir.
- İkinci ton kahverengi ile göz bebeğinin içi doldurulur. Bebeğin gözleri, istenen farklı bir renkte de boyanabilir.
- Boyanan göz renginin bir ton koyusu, gözün soluna veya sağına gelecek şekilde sürülür.
- Gözün tam ortasına siyah bir nokta konularak göz bebeği oluşturulur.
- Göz bebeğinin çevresine siyah renk boya ile kontur çekilir.
- Üçüncü kahverengi tonuyla üst kirpik üzerine siyah boyayla göz kuyruğuna doğru birkaç çizgi çekilerek göz çevresi kuvvetlendirilir. Bu çizim şekline **kirpik tarama** denir.
- Kirpik taraması, doğallığı bozacak şekilde ve çok muntazam görünümde olmamalıdır.
- Alt göz kapağına çok koyu olmamak koşulu ile birkaç kesik çizgi ile kirpik yapılır.
- Kaş boyama işleminde üç ton kahverengi kullanılır. En açık tonla göz pınarının hizasından yanlara doğru tarama şeklinde boyama yapılır. İkinci ve üçüncü ton kahverengi boyayla önceden boyanan açık kahverengi tarama alanı sıkılaştırılır. Kaş taraması, ölçülendirilen kaş hizasının yukarısına doğru yapılmalıdır.
- Gözlerdeki ışığı yansıtabilmek için fırçanın ucuna alınan yoğun beyaz boya ile gözlerin sol veya sağı küçük dokunuşlarla boyanır.

Kitre bebeğin makyajı yapılırken şunlara dikkat edilir:

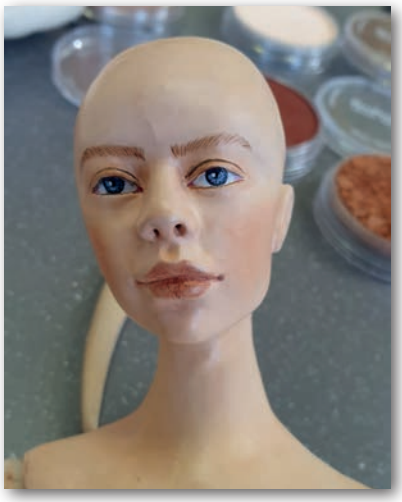
- Gözleri kapalı olarak tasarlanan bebeğin göz kapakları, kitre ve pamukla alt yapı hazırlama aşamasında belirlenmelidir.
- Erkek bebeğin göz boyamasında kirpik taramaları fazla olmamalıdır.
- Erkek bebek yapımında gözler daha kısık görünümlüdür. Göz içindeki merceğin bir kısmı üst göz kapağının altından görünür. Gözü çizerken bu görünüme dikkat edilmelidir.
- Eğer panik içinde veya korku dolu bir göz yapılacaksa göz merceği, her iki göz kapağına da aynı eşitlikte değmeli ve yuvarlak görünümde olmalıdır.
- Gülen bir yüzde gözler ve üst göz kapağı biraz daha kısık yapılır.
- Uykulu gözler son derece kısık görünümde çizilir.
- Kaşlar, yüz ifadesini etkiler. Alnın ortasına yakın kaşlar, sinirli ve sert bir görüntü verir. Kaşların birbirinden çok mesafeli görünümü tam aksi bir ifade verir. Bundan dolayı gerek alt yapıda gerekse boyadıktan sonraki düzenlemelerde verilecek ifade önceden tespit edilmeli, kitre ve pamuk çalışmasında ön hazırlık buna uygun yapılmalıdır.

Burun Boyama

- Yapım aşamasının ilk adımında şekli oluşturulmuş ve net olarak boyanmış buruna guaj boya sürülür.
- Guaj boya çok sulandırılmamalıdır.
- Burunda, yanaktan dışa doğru istenen çıkıntı oluşturulamadıysa derinlik kazandırmak amacıyla gölgelendirme yapılır. Gölgelendirme işlemi, göz ve kaş için kullanılan üç farklı kahverengi tonunun en açık olanıyla burnun her iki yanına yapılır.
- Burun derinliklerinin içine aynı ton kahverengi boya sürülerek derinlik kazandırılır.
- Gerekli görülürse burun kanadına boya sürülerek çok ince bir çizgiyle istenen yüz ifadesi verilebilir.

Dudak Boyama

- Kırmızı ve kahverengi guaj boya ile natürel dudak rengi (taze et rengi) hazırlanır. Hazırlanan dudak renginin iki ton koyusu bulunarak hazır hâle getirilir.
- Dudağı boyama işlemine dudak etrafına kontur geçilerek başlanır.
- Dudak boyamasında koyu olan ton daima üst dudağa kullanılır.
- Alt dudak, üst dudakta kullanılan boyanın iki ton açığıdır (Görsel 4.73).
- Erkek kitre bebeğin dudağı daha ince görünümlü ve ağız yapısı kadın bebeğe nazaran daha geniş olarak boyanmaktadır.
- Dudağın yandan görünüşü, kitre ve pamukla çalışılan bebeğin alt tabakasını oluşturmada ve boyamasında çok önemlidir. Bu nedenle dudağa derinlik verebilmek için izah edilen detaylara dikkat edilmelidir.



Görsel 4.73: Kitre bebek makyaj yapımı

Yanak Boyama

- Alında saçın başladığı yer ve şakaklara doğru yanaklar, ten rengine uygun pembe boya ile hafifçe renklendirilir.
- En iyi yanak boyaları, fırça ile susuz bir şekilde sürülebilen kırmızı toz kalem boyası ve atık rujdur. Bunların parmak ucuna alınıp yanakta dağılmasıyla renklendirme yapılır.
- Erkek bebeğin çenesinde (dudağın hemen altında) çukur varsa bu bölge, burun deliğinde olduğu gibi çok uçuk kahverengi ile belirginleştirilir.
- Bebeğin makyajı, dikkat edilecek bütün hususlar göz önünde bulundurularak tamamlanmalıdır (Görsel 4.74, 4.75).



Görsel 4.74: Makyaj öncesi kitre bebekler



Görsel 4.75: Makyaj sonrası kitre bebekler

4.5. UYGULAMA
KİTRE BEBEĞİ BOYAMA

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden kitre bebek modelini boyamanız beklenmektedir (Görsel 4.76). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 4.76: Kitre bebek modeli

Kullanılacak Araç Gereç: Guaj boya, fırça, palet ya da boya kabı ve tutkal.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeği boyamak için astar boya ve ten boyası hazırlayınız.

- Kitre bebeğin astar ve ten boyasını verilen ölçülere uygun hazırlayınız.
- Bir kahve fincanı beyaz tutkal ve 1/3 ölçüsünde suyu cam bir kabın içine koyup karıştırınız.
- Cam bir kâsenin içine eşit miktarda kahverengi, sarı, kırmızı ve beyaz guaj boya koyup karıştırarak ten rengini elde ediniz.

3. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebeğin kitre ve pamukla çalışılan yüzeyini boyayınız.

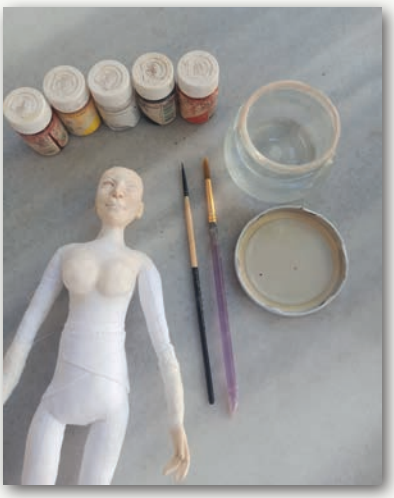
- Hazırlanan astar tutkalını bebeğin tüm yüzeyine, kalın bir fırçayla hava kabarcığı kalmadan, bir defada sürünüz ve bebeği kurumaya bırakınız (Görsel 4.77).
- Bebeğin yüzeyini ten boyası ile boyayıp bebeği kurumaya bırakınız.
- Bebeğin yüzeyinde fırça izi kalmamasına özen gösteriniz.
- Tırnakları belirginleştirmek için açık kahverengiye boyayınız ve üzerinden (1 mm altından) ten rengi ile geçiniz.



Görsel 4.77: Kitre bebeği boyama

4. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek modeline uygun makyaj yapınız.

- Kitre bebeğin karakteristik özelliğine uygun makyajı yapabilmek için malzemelerinizi hazırlayınız (Görsel 4.78).
- Bir boya kabında ya da palet üzerinde, kahverengi tonlarda üç boyayı 0 veya 1 numaralı fırçayla hazırlayınız.



Görsel 4.78: Kitre bebek boyama malzemeleri

- Yüzün tam orta noktasına kurşun kalemle dikey bir çizgi çizerek ölçülendirme yapınız (Görsel 4.79).
- İki göz arasında bir göz ölçüsü bırakarak gözleri çiziniz.
- Gözün alt kapağına kavis vererek çiziniz.
- Göz pınarından sıfırdan başlayıp gittikçe kalınlaşan hat ile üst göz kapaklarını çiziniz.
- Göz bebeklerini bakış açısı ve göz orantısına uygun ölçüde, simetrik çizmeye özen gösteriniz.
- Kaşları göz pınarının başladığı yerden göze paralel bir çizgi takip ederek göz kuyruğuna doğru, kurşun kalemle çiziniz.



Görsel 4.79: Kitre bebeğin yüzünü ölçülendirme

- Kaş boyama işleminde üç ton kahverengi kullanınız. Kahverenginin en açık tonu ile göz pınarının hizasından yanlara doğru tarama şeklinde boyama yapınız (Görsel 4.80).
- Hazırlanan boyanın en açık kahverengi tonuyla göz pınarı, kuyruğu ve etrafını ince bir çizgi şeklinde boyanız.
- Aynı ton kahverengi boya ile daha önce belirlenen göz kapağını çiziniz.
- Göz kapağı çiziminde fırça ile göz pınarından itibaren ince başlayıp, göz kuyruğuna doğru hafifçe kalınlaştırarak çizmeye dikkat ediniz.
- Gözün iç kısmını beyaz astar boya ile boyayınız.



Görsel 4.80: Kitre bebeğin kaşını boyama

- Gözün tam ortasına siyah bir nokta koyarak göz bebeğini oluşturunuz.
- Mavi renk göz boyası ile göz bebeğinin içini doldurunuz (Görsel 4.81).
- Göz bebeğinin çevresine siyah boyayla kontur çekiniz.
- Üçüncü kahverengi tonuyla üst kirpik yerini çizgilerle kuvvetlendiriniz.
- Göz kuyruğuna doğru siyah boyayla bir iki çizgi de kirpik tarama yapınız.
- Kirpik taramasını gözün doğallığını bozmadan yapmaya özen gösteriniz.
- Alt göz kapağına çok koyu olmamak koşulu ile birkaç kesik çizgi ile kirpik yapınız.
- İkinci ve üçüncü ton kahverengi boya ile en açık tonda çizdiğiniz kaşların içini taramayla sıkılaştırınız.
- Gözlerdeki ışığı verebilmek için fırçanın ucuna alınan yoğun beyaz boya ile gözlerin sol ve sağını boyayınız.



Görsel 4.81: Kitre bebeğin gözünü boyama

- Kırmızı, kahverengi, natürel dudak rengi ve bu rengin iki ton koyusu guaj boyaları boya kabında hazırlayınız.
- İlk olarak dudak etrafına kontur geçiniz (Görsel 4.82).
- Koyu tondaki dudak boyasını üst dudağı boyamada kullanınız.
- Alt dudağı, üst dudakta kullandığınız boyanın iki ton açığı ile boyayınız.
- Dudak için hazırlanan farklı tonda boyaları doğru sıralama ile kullanarak dudağa derinlik vermeye özen gösteriniz.



Görsel 4.82: Kitre bebeğin dudağını boyama işlemi

- Burnun her iki yanına, göz ve kaş rengi olarak kullanılan üç ton kahverenginin **en açık** olanıyla gölgelendirme işlemi yapınız (Görsel 4.83).
- Derinlik kazandırmak için burun deliklerinin içine aynı ton kahverengi boyadan sürünüz.
- Alında saçın başladığı yeri ve şakaklara doğru yanakları ten rengine uygun pembe boyayla hafifçe renklendiriniz.
- En iyi yanak boyalarının fırçayla susuz sürülebilen kırmızı toz kalem boyası ve artık ruj olduğunu unutmayınız.



Görsel 4.83: Kitre bebek burun ve yanak boyama işlemi

- Bebeğin karakteristik özelliğine uygun olarak ve yüz boyama tekniklerine dikkat ederek sırasıyla göz, kirpik, kaş ve dudakları boyayıp makyajı tamamlayınız (Görsel 4.84).
- Çalışmanızın bitiminde atölye ortamınızı temiz bırakmaya özen gösteriniz.



Görsel 4.84: Makyajı tamamlanmış kitre bebek modeli

KİTRE BEBEK EL, KOL VE AYAK YAPIMI
4.5. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Astar boyası hazırladı.			
3	Bebeğin kitre ve pamukla çalışılan yüzeylerini astar boyasıyla boyadı.			
4	Bebeğe ten boyası hazırladı.			
5	Kitre ve pamukla çalışılan yüzeylerini ten boyasıyla boyadı.			
6	Bebeğin gözünü ve kaşını boyadı.			
7	Bebeğin dudağını boyadı.			
8	Bebeğin burun ve yanağını boyadı.			
9	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
10	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.6. KİTRE BEBEĞE SAÇ HAZIRLAMA

Kitre bebeğin saçı, yün ya da uzun lifli tiftikten yapılır. Saç olarak kullanılacak lifler boyanarak taranır ve kuruduktan sonra bebeğin başına yapıştırılır. Son olarak kitre bebek modeline uygun olarak saça şekil verilir.

4.6.1. Lifleri Boyama İşlemi

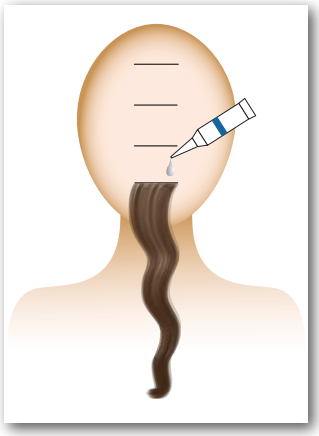
Bebek saçı olarak kullanılacak tiftik veya yün, istenen renge boyanabilir. Renk seçimi yapılırken kitre bebeğin karakteristik özelliğine ve yaşına uygun seçimler yapmaya özen gösterilir.

Boyama işleminde kumaş boyası kullanılır. Tiftik ya da yün, hazırlanan boyanın içine daldırılıp istenen renk elde edilinceye kadar bir süre beklenir. Bu işlemin ardından tuzlu ve sirkeli suda bekletilerek rengin sabitlenmesi sağlanır.

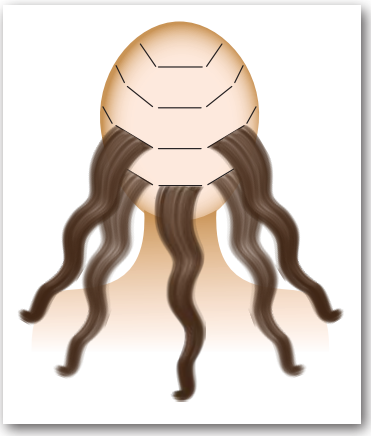
Saçlar boyandıktan hemen sonra taranarak düzeltilir. Tarama işleminden sonra baş üzerine yapıştırılan lifler kolayca şekil alır. Aksi takdirde ne kadar dikkat edilirse edilsin yapıştırılan saçlar koparak birbirine karışır. Boyama işlemi tamamlanan lifler kurumaya bırakılır.

4.6.2. Lifleri Tarama ve Yapıştırma İşlemi

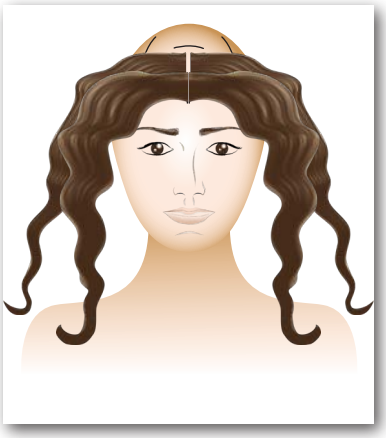
Boyanıp taranan lifler eşit oranda tutamlara ayrılır ve yan yana dizilir. Kitre bebeğin baş kısmı enseden yukarıya doğru işaretlenir. Ensede saçın başlama çizgisi, çene hizasından ölçülendirilip biraz yukarıdan işaretlenir. Saçın ekleneceği yerleri belirlemek için başın yukarısına kadar 0,5 mm aralıkta, enine çizgiler çizilir (Şekil 4.48). Enseden başlanarak yukarıya doğru işaretlenen çizgilere ayrı ayrı saç tutamları yapıştırılır (Şekil 4.49). Saçlar, kalınlık oluşturmayacak şekilde yan yana dizilir. Üzerine yapıştırıcı sürülür. Yapıştırıcı sürülen lifler makasla düzeltilip alın mesafesine kadar tutamlar hâlinde, sırasıyla işaretli yerlere yapıştırılır (Şekil 4.50).



Şekil 4.48: Çizgilerle belirlenen saç ek yerleri



Şekil 4.49: Enseden başlanarak yapıştırılan saçlar



Şekil 4.50: Saç ekleme işlemi

Saç ayrımına göre yapıştırma işlemi devam eder. Bebeğin saçı ortadan ayrılacaksa saça U şekli verilip ince bir (ivin) çizgi bırakılarak yapıştırılır. Yandan ayrılacaksa U şeklindeki boşluk kapatılır. Üstüne ters yönde bir tutam saç yapıştırılır. Saçlar, istenen yöne göre ivin çizgisi verilerek yapıştırılmalıdır. Saç yapıştırma işleminde yapıştırıcının kuruması beklenmelidir. Aksi takdirde saç kayar ve baş üzerinde düzgün bir görüntü oluşturmaz.

4.6.3. Kitre Bebek Modeline Uygun Saç Hazırlama

Saç şekillendirme işleminde kitre bebeğin karakterine uygun seçimler yapılmalıdır. Bebeğin yaşı, cinsiyeti, geleneksel yapısı vb. pek çok etken saç modelini etkiler.

Önden şekillendirilen saç, yapıştırma yerlerini kapatacak bir görünüş verilerek taranır. Eğer kâkül yapılacaksa saç öne alınıp kaşların hizasından kesilir. Saçlara örgü ya da atkuyruğu modeliyle şekil verilebilir. Erkek bebeklerde bebeğin karakteristik özelliklerine uygun olarak saç kesimi yapılır (Görsel 4.85).



Görsel 4.85: Kitre erkek bebek saç yapımı

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

Selma Kadriye Yurtlu, ustası Lütfiye Batukan ile 1991 yılında folklorik kitre bebek çalışmalarına başlayıp, otuz bir yıldır sanatını büyük bir özveri ve ustalıkla devam ettiren değerli sanatçılardandır (Görsel 4.86).



Görsel 4.86: Kitre bebek sanatçısı Selma Kadriye Yurtlu

1997 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Kadınlar Dayanışma Birliğinin ulusal düzeyde düzenlendiği Milli Bebek Yarışması'nda ikincilik ödülü almış ve çeşitli karma sergilere katılmıştır. 2005 yılında AB tarafından finanse edilen "Geleneksel Türk Süsleme ve El Sanatları Alanlarında Çalışacak Girişimci Sanatçılar Yetiştirilmesi" projesinde 10 ay süresince folklorik bebek yapımı sanat eğitmeni olarak görev yaptı. Severek tercih ettiği kitre bebekler arasında emek veren kadın modellerinin yer aldığı Yurtlu, yaptığı bebeklerin yüz ifadelerine duygu katmayı sanatının önemli noktalarından biri olarak görmektedir.

Sanatçı; Anadolu kültürünün geçmişten bugüne yaşam tarzlarını, gelenek ve göreneklerini gözler önüne serip, folklorik kıyafetleriyle tanıtımını yapan kitre bebek sanatını icra etmekten ve bu mirası gelecek nesillere aktaran kültür taşıyıcısı olmaktan büyük mutluluk duyduğunu belirtmektedir.



Görsel 4.87: Kitre bebek neyzen pano çalışması

Selma Kadriye Yurtlu, kitre bebek yapım teknikleriyle oluşturduğu baş modellerinin yer aldığı pek çok tablo tasarlamıştır (Görsel 4.87). Tasarladığı çeşitli hayvan modellerine de aynı tekniği yansıtmıştır (Görsel 4.88). Türk büyükleri ile geleneksel özellikleri de yaşatan birçok kitre bebek çalışması vardır (Görsel 4.89, 4.90).



Görsel 4.88: Kitre hayvan modeli



Görsel 4.89: Kitre bebek



Görsel 4.90: Kitre bebek Osmanlı erkek modeli

4.6. UYGULAMA
KİTRE BEBEK SAÇ YAPIMI

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden kitre bebeğin saç modelini yapmanız beklenmektedir (Görsel 4.91). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 4.91: Kitre bebek saç modeli

Kullanılacak Araç Gereç: Makas, tiftik, yün, tarak, pens, kumaş boyası, ateşe dayanıklı boya kabı ve yapıştırıcı.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Araç gerecinizi modele uygun olarak hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek saç yapımı için tiftik liflerini boyayınız.

- Kitre bebeğin saçı için tiftik boyama malzemelerini hazırlayınız.
- Saç yapımında kullanacağınız liflerin uzun olmasına dikkat ediniz.
- Lifleri içinde bulunabilecek yabancı maddelerden arındırınız (Görsel 4.92).
- Kumaş boyamada kullanılan boya malzemesini kullanım talimatına uygun olarak hazırlayınız.
- Ateşe dayanıklı bir kap içinde hazırladığınız boyayı kaynatınız.



Görsel 4.92: Temizlenmiş tiftik

- Tiftiği istenen saç renginde boyayınız (Görsel 4.93).
- Liflerin kaynayan boyanın içinde üst üste gelmemesine ve aralıklı olmasına dikkat ediniz.
- Boya kabı soğuduğunda lifleri kabın içinden pensle alıp süzdürünüz.
- Boyayı sabitlemek için bir miktar sirke ve tuz karışımı içinde lifleri iki saat kadar bekletiniz.
- Boyası sabitlenen lifleri temiz ve boyasız bir bez üzerinde süzdürünüz.



Görsel 4.93: Boyanmış tiftik

3. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek modeline uygun saçları bebeğin başına yapıştırınız.

- Tiftik liflerini nemliyken tarayınız.
- Tutamlar hâlinde hazırlanan lifleri 16 cm uzunluğunda kesiniz.
- Başın arkasını 0,5 cm aralıklara bölüp kurşun kalemle çiziniz.
- Saçları enseden başlayarak başa sabitleyiniz.
- Sabitleme işlemine, işaretli yere yapıştırıcı sürerek başlayınız.
- Saçları yan yana fazla kalınlık yapmayacak şekilde yapıştırmaya özen gösteriniz (Görsel 4.94).



Görsel 4.94: Lifleri yapıştırma işlemi

- Saç yapıştırma işlemine başın en yüksek yerindeki çizgiye kadar devam ediniz.
- Yapıştırıcı sürülen lifleri makasla kesiniz ve işaretli yerlere sırasıyla alın mesafesine kadar tutamlar hâlinde yapıştırınız (Görsel 4.95).
- Saç ayrımına göre yapıştırma işlemine devam ediniz.



Görsel 4.95: Kitre bebeğin saçlarını yapıştırma işlemi

- Bebeğin saçını ortadan, saça U şekli verip ince bir ivin çizgisi bırakarak yapıştırınız.
- Saçları yapıştırırken yapıştırıcıların kurumasını bekleyip işleme öyle devam ediniz (Görsel 4.96).



Görsel 4.96: Kitre bebeğin saçlarını yapıştırma işlemi

4. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek modeline uygun olarak saçı şekillendiriniz.

- Kitre bebeğe uygun saç modelini belirleyiniz.
- Kitre bebeğin saçını şekillendirme işleminde bebeğin karakterine uygun seçimler yapmaya özen gösteriniz.
- Saçları iki yana ayırınız (Görsel 4.97).



Görsel 4.97: Kitre bebek saç modeli yapımı

- Saçları önden şekillendirirken yapıştırma yerlerini kapatmaya özen gösteriniz.
- İki yana ayırdığınız saçları örünüz (Görsel 4.98).
- Örgüsü tamamlanmış saçları ince bir saç lastiğiyle bağlayınız.
- Örgülü saçların makasla uçlarını keserek işleminizi tamamlayınız.



Görsel 4.98: Kitre bebek saç modeli yapımı

KİTRE BEBEK SAÇ YAPIMI
4.6. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Kitre bebeğin saç yapımı için lifleri boyadı.			
3	Saç yapımı için lifleri taradı.			
4	Saçı yapıştıracağı yerleri işaretledi.			
5	Saçları işaretli yerlere yapıştırdı.			
6	Modele uygun olarak saçı şekillendirdi.			
7	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
8	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

SIRA SİZDE

Görsel 4.99'daki modeli inceleyiniz. Kitre bebek yapımında edindiğiniz bilgi ve becerilerinizden faydalanarak bir kitre bebek başı hazırlayınız.



Görsel 4.99: Kitre bebek baş modeli

4. ÖĞRENME BİRİMİ
KİTRE BEBEK
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlere, ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Yetişkin bir insanda baş, vücudun 1/8'i (sekizde biri) kadardır.

2. ( ) Kadın vücut uzunluğu, yaklaşık dokuz baş yüksekliği kadardır.

3. ( ) Kalıpların içeri kavisli olan kısımları ipliklerin atmaması için çıtlatılır.

4. ( ) Kalıpları yerleştirirken iki kalıp arasında en az 2 cm boşluk bırakılmalıdır.

5. ( ) Kitre, Güney ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yetişen yabani bir bitkinin öz suyudur.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Belli bir yöreye özgü giysileri olan bebeklere ..... bebek denir.

7. Kitre, Türk el sanatlarında ..... artırmak için kullanılmaktadır.

8. Kitre bebeğin doldurulan vücut parçaları ..... dikişi ile tutturulur.

9. Kitre bebek yapımında beden kalıbı ..... yerlerden iskelete geçirilir.

10. Kitre bebeğin vücut kalıbının yuvarlak hatlı yerleri, ... dönmesi için çıtlatılır.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Kitre bebek iskeleti hazırlanırken telleri bağlamak için kullanılan iplik türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Keten **B)** Pamuk **C)** Nakış makarası **D)** Naylon **E)** Yün

12. İnsan vücudunda omuz genişlik ölçüsünü hesaplama şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bel genişliğinin iki katı olarak hesaplanması

B) Bir baş ölçüsü ile aynı kabul edilmesi

C) İki baş ölçüsü kadar hesaplanması

D) İki buçuk baş ölçüsü kadar alınması

E) Bel genişliği ile aynı ölçüde hesaplanması

13. Aşağıdakilerden hangisi karton kalıpları kumaşa yerleştirmede dikkat edilmesi gereken hususlardan biridir?

A) En ipliği üzerine

B) Boy ipliği üzerine

C) Herhangi bir yerine ekonomik şekilde

D) Kumaşın verevine

E) En ve boy ipliğinin orta noktasına

14. Aşağıdakilerden hangisi beden oluşturmada kullanılan kumaş türüdür?

A) Kadife **B)** Keten **C)** Mermerşahi **D)** Patiska **E)** Poplin

15. Kitre bebek kalıp hazırlama işleminde beden kalıpları <u>öncelikle</u> aşağıdakilerden hangisine çizilir?

A) Fon kâğıdı **B)** Karton **C)** Mukavva **D)** Mulaj kâğıdı **E)** Patiska

16. Kitre bebeğin saç yapımında aşağıdaki malzemelerden hangisi kullanılmaktadır?

A) Tiftik lifleri **B)** Yün keçeler **C)** Doğal rafyalar **D)** İplikler **E)** Örgü ipleri

17. Aşağıdakilerden hangisi bebek yapımında kullanılan kitreyi hazırlama yöntemidir?

A) Sıcak suda bekletme

B) Soğuk suda bekletme

C) Ilık suda bekletme

D) Suda kaynatma

E) Tuzlu suda bekletme

18. Aşağıdakilerden hangisi kitre bebek el yapımında kullanılan parmak ölçüsüdür?

A) 5x5 **B)** 6x6 **C)** 7x7 **D)** 8x8 **E)** 10x10

19. Astar boyası yapımında kullanılan ölçülendirme miktarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1 kahve fincanı tutkal, 1/3 oranında su

B) 1 kahve fincanı tutkal, 1/2 oranında su

C) 1 su bardağı tutkal, 1/2 oranında su

D) 1 kahve fincanı su, 1/3 oranında tutkal

E) 1 kahve fincanı su, 1/2 oranında tutkal

20. Ten boyası hazırlamada aşağıdaki renklerden hangisi <u>kullanılmamaktadır</u>?

A) Beyaz **B)** Kahverengi **C)** Kırmızı **D)** Sarı **E)** Yeşil

5. ÖĞRENME BİRİMİ

KİTRE BEBEK GİYSİSİ

KONULAR

5.1. KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBI ÇIKARMA

5.2. KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBINI KUMAŞA UYGULAMA

5.3. KİTRE BEBEK GİYSİSİ DİKME

5.4. KİTRE BEBEK GİYSİSİNİ BEBEĞE GİYDİRME

5.5. KİTRE BEBEK SÜSLEMELERİ YAPMA

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Kitre bebek giysi kalıbını parşömen kâğıdına çıkarma
- Kitre bebek giysi kalıplarını kumaşa uygulayarak kalıp parçalarını birleştirme
- Yöreye uygun olarak hazırlanan kitre bebek giysisini dikme
- Yöreye uygun olarak dikilen giysiyi sırasına göre bebeğe giydirme
- Yöreye ve modele uygun süsleme malzemeleriyle kitre bebek süslemesini yapma



HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Doğduğunuz şehirde giyilen yöresel kıyafetlerin özelliklerini araştırınız.
2. Doğduğunuz şehrin yöresel kıyafetlerini arkadaşlarınızla karşılaştırarak benzer ya da farklı olan giysileri bulunuz.

5. KİTRE BEBEK GİYSİSİ

Kitre bebekler geleneksel giysilerle tasarlanıp üretilir. Millî kültürün yaşatılmasında önemli bir görev üstlenen geleneksel giysiler, tasarımları ve yapımında kullanılan malzemeleriyle kültürel mesajlar içerir (Görsel 5.1). Geleneksel giysilerin kitre bebeklere uyarlanıp giydirilmesi, kültürel değerlerin nesilden nesle aktarılmasına da aracılık eder.

Türk geleneğinden izler taşıyan kitre bebekler hem üreticisine gelir sağlar hem de ülkenin tanıtımına ve turizmine katkıda bulunur. Geleneksel yapısı sayesinde yerli ve yabancı turistler tarafından hediyelik eşya olarak ilgi görürler.



Görsel 5.1: Kitre bebek Karadeniz yöresi kadın giysisi

Geleneksel giysilerde ve giysilerin üzerinde yer alan işlemelerde belli bir dönemin ve ait olduğu yörenin özelikleri bulunur. Giysi süslemesinde kullanılan desen, motif ve renkler Anadolu insanının duygu, düşünce ve yaşam biçimini yansıtır. Giysilerde Anadolu insanın estetik anlayışı da sergilenmektedir. Anadolu'nun pek çok bölgesinde kadınlar ve genç kızlar yöresel giysilere sevgilerini, özlemlerini, isteklerini dokumuş; kullandıkları motif ve renklerle kendilerini anlatmaya çalışmışlardır. Bekâr genç kızın, evli kadının, yaşlı kadının ve gelin olan kızın yöresel giysileri birbirinden farklı mesajlar içeren özelliklerle oluşturulmuştur.

Yöresel Kıyafetlerdeki Farklılıklar

Her yörenin geleneksel kıyafeti kendine özgüdür. Gelenekler, etnik köken, iklim koşulları, sosyoekonomik yapı ve kültürel değerler giysilere yansımış, bölgesel farklılıklar giysilerde de birtakım farklılıklara neden olmuştur. Bununla beraber geleneksel giysiler bazı yönleriyle benzer özellikler de taşır.

Yöresel kıyafetler, başa ve vücuda giyilen giysiler ile ayağa giyilen çorap ve ayakkabıdan oluşur. Kıyafetler, günlük ve özel gün kıyafetleri olarak iki çeşittir. Kıyafetlerde kullanılan süsleme gereçleri ve kumaşlar da birbiriyle farklılık gösterir.

Ülkelerin giysileri karşılaştırıldığında Türk geleneksel giysilerinin daha renkli ve zengin bir görünüme sahip olduğu göze çarpar. Türklerin yaşamakta olduğu coğrafyada her yörenin kendine has kıyafetleri bulunmaktadır. Turizme yönelik satışları yapılan birçok el yapımı bebeğin giydirilmesinde de geleneksel Türk kıyafetleri kullanılmaktadır.

Kitre bebekler giydirilirken yöresel giysilerin özellikleri iyi analiz edilmelidir. Kumaşlar, başörtüleri, aksesuarlar vb. ayrıntılar ait olduğu yörenin özelliklerini yansıtmalıdır. Kitre bebeğin yüz şekli, yaşı, cinsiyeti de yine o yörenin ayırt edici özellikleri dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Yöresel kıyafetler şu dört bölümden oluşur:

- Başa giyilenler
- Vücuda giyilenler
- Ayağa giyilenler
- Süsleme ve takılar

Yöresel kıyafet çeşitleri ve kıyafetlerin her bölümünde yer alan parçalar şunlardır:

Ege Yöresi Erkek Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Keçe ve üzeri iğne oyaları ile işlenmiş fes.

Vücuda Giyilenler: Gömlek, kartal kanatlı işlemeli kolsuz cepken, belde dolama kuşak, hançer, nakışlı ve iğne oyalı zeybek mendili, kısa şalvar, silahlık ve tütünlük.

Ayağa Giyilenler: Körüklü çizme veya tozluk altına yemeni.

Ege Yöresi Kadın Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Turalı fes, tepelikli başlık, al duvak ve iğne oyalı yazma.

Vücuda Giyilenler: Göynek (belin altına kadar inen bir tür gömlek), cepken, üç etek, önlük, çitari (ipek ve pamukla dokunan bir tür çizgili kumaş) şalvar, tokalı gümüş kemer, saten şalvar ve deri ayakkabılar.

Ayağa Giyilenler: Yün çorap ve sarı çizme.

Doğu Anadolu Yöresi Erkek Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Keçe külah ve püsküllü fes.

Vücuda Giyilenler: Kurt işlemeli yelek, dokuma gömlek, aba (yün dövülmesiyle yapılan kalın, kaba kumaş) şalvar, ismailiye (Osmanlı motifleriyle örülmüş kumaş) kuşak ve köstek.

Ayağa Giyilenler: Deri ayakkabı.

Doğu Anadolu Yöresi Kadın Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Fes ve yazma.

Vücuda Giyilenler: İşlemeli kaftan, gömlek, el işlemeli gümüş kemer ve şalvar.

Ayağa Giyilenler: Yün çorap, yemeni (bir tür hafif ve kaba ayakkabı), takunya (ağaçtan yapılmış, yüksek topuklu ayak giysisi) ve deri ayakkabı.

Karadeniz Yöresi Erkek Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Fes, kalpak ve dolama.

Vücuda Giyilenler: Göynek, yelek, cepken, şalvar, deri kemer, köstek zinciri ve tabaka.

Ayağa Giyilenler: Deri çizme ve Karadeniz çorabı.

Karadeniz Yöresi Kadın Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Tülbent, peştamal (bele, başa ya da omuzlara sarılan ince, uzun ve geniş dokuma) ve pullu yazma.

Vücuda Giyilenler: Elbise, etek, bluz, gömlek, yelek, önlük ve beşibiryerde gerdanlık.

Ayağa Giyilenler: Kara lastik, yemeni ya da deri ayakkabı.

Marmara Yöresi Erkek Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Fes üzerine oyalı yazma.

Vücuda Giyilenler: Camedan (çuha veya kadifeden yapılmış, kenarları ve üstü sırma işlemeli, uzun kollu üst giysisi), kısa işlemeli şalvar, yün yelek, tozluk, belde dokuma kuşak, yağlık, mendil, puşi (kenarları saçaklı, genellikle minik kare desenlerden oluşan, yün boyun bağı), silahlık ve yağlık.

Ayağa Giyilenler: Deri pabuç.

Marmara Yöresi Kadın Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Güpürlü yazma.

Vücuda Giyilenler: Gömlek, önlük, şalvar, kollu cepken, ceket, dokuma kuşak ve beşibiryerde gerdanlık.

Ayağa Giyilenler: Deri pabuç.

Akdeniz Yöresi Erkek Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Keçe fes, kasket ve dokuma puşi.

Vücuda Giyilenler: Gömlek, şalvar, kollu cepken ceket, dokuma kuşak ve köstekli saat.

Ayağa Giyilenler: Çorap, yemeni ve çarık.

Akdeniz Yöresi Kadın Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Keçe fes üzerine yazma başörtü, tepelik ve yanakdöven.

Vücuda Giyilenler: Oyalı gömlek, basma kumaş şalvar, üç etek, önlük ve kollu ceket.

Ayağa Giyilenler: Yün çorap ve deri ayakkabı.

İç Anadolu Yöresi Erkek Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Fes ve keçe külah.

Vücuda Giyilenler: Gömlek, yarım ağlı şalvar, cepken, ismailiye şal kuşak ve köstekli saat.

Ayağa Giyilenler: Yün çorap ve deri pabuç.

İç Anadolu Yöresi Kadın Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Yazma, keçe, al fes ve tepelik.

Vücuda Giyilenler: Bindallı, kemer, üç etek, cepken, gömlek ve liralı beşibiryerde gerdanlık.

Ayağa Giyilenler: Yemeni ve deri pabuç.

Güneydoğu Anadolu Yöresi Erkek Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Tülbent, keçe fes ve keçeli külah.

Vücuda Giyilenler: Kısa kollu cepken, gömlek, ismailiye kuşak ve heybe (omza geçirilebilen, tek gözlü bir tür çanta).

Ayağa Giyilenler: Deri pabuç.

Güneydoğu Anadolu Yöresi Kadın Kıyafetleri

Başa Giyilenler: Keçe fes ve iğne oyalı başörtüsü.

Vücuda Giyilenler: Gömlek, işlemeli önlük, şalvar, kuşak, üç etekli zıbın, kemer ve mendil.

Ayağa Giyilenler: Deri pabuç ve yemeni.

Bölgesel farklılıklarıyla yöresel kıyafetler ve örnek görselleri şunlardır:

Kitre Bebek Ege Yöresel Kadın Giysisi: Görsel 5.2'de Ege yöresi kadın giysileri araştırılıp dikildikten sonra kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşmaktadır:

Başa Giyilenler: Altın liralarla süslenmiş bordo fes (başlık) ve iğne oyalı, pullu yazma (dane).

Vücuda Giyilenler: Dokuma kumaştan bürümcük, iç göynek, mor, beyaz, çizgili kumaştan üç etek, mor kadife cepken ve mor saten kumaştan şalvar.

Ayağa Giyilenler: Yün çorap ve deri çizme (edik, göğe bakan).

Süsleme ve Takılar: Nakış işlemeli önlük, beşibiryerde altın gerdanlık ve gümüş kemer.



Görsel 5.2: Kitre bebek Ege yöresi kadın giysisi

Kitre Bebek Ege Bölgesi Efe Yöresel Erkek Giysisi: Görsel 5.3'te Ege yöresi erkek giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Üzeri iğne oyalarıyla süslenmiş bordo keçe fes.

Vücuda Giyilenler: Hâkim yaka gömlek, lacivert ve siyah işlemeli çuka camedan (kartal kanadı), çuka sallama ve çuka potur (arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir pantolon türü).

Ayağa Giyilenler: Tozluk, çorap ve körüklü çizme.

Süsleme ve Takılar: Mushaflık (Kur'an çantası), gümüş köstek, dolgu kuşak, horasani şal kuşak, kayış, kemer, silahlık, kütüklük, gubur (tabanca), kulaklı kama (ucu sivri, iki ağzı da keskin, uzun bıçak), yağlık ve tozluk.



Görsel 5.3: Kitre bebek Ege Bölgesi efe yöresel erkek giysisi

Kitre Bebek Ege Bölgesi Özel Gün Yöresel Kadın Giysisi: Görsel 5.4'te Ege bölgesi yöresel özel gün kadın giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Altın liralı kırmızı keçe fes.

Vücuda Giyilenler: Yöresel kumaştan yapılmış bindallı, iç gömlek ve kırmızı saten şalvar.

Ayağa Giyilenler: Deri pabuç.

Süsleme ve Takılar: Altın kemer ve beşibiryerde altın gerdanlık.



Görsel 5.4: Kitre bebek Ege Bölgesi yöresel kadın giysisi (özel gün)

Kitre Bebek Doğu Anadolu Bölgesi Yöresel Kadın Giysisi: Görsel 5.5'te Doğu Anadolu Bölgesi yöresel kadın giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Beyaz başörtüsü, kırmızı alınlık ve altın liralı paralarla süslenmiş keçe fes.

Vücuda Giyilenler: Kırmızı gömlek, siyah kadife yelek, siyah pamuklu kumaş şalvar ve basma etek.

Ayağa Giyilenler: Yün çorap ve siyah çarık.

Süsleme ve Takılar: Gümüş kemer, elde kırmızı şifon mendiller ve beşibiryerde altın gerdanlık.



Görsel 5.5: Kitre bebek Doğu Anadolu Bölgesi yöresel kadın giysisi

Kitre Bebek İç Anadolu Bölgesi Yöresel Kadın Giysisi: Görsel 5.6'da İç Anadolu yöresel özel gün kadın giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Altın liralı kırmızı keçe fes.

Vücuda Giyilenler: Yöresel kumaştan yapılmış bindallı, iç gömlek ve kırmızı saten şalvar.

Ayağa Giyilenler: Deri pabuç.

Süsleme ve Takılar: Altın kemer ve beşibiryerde altın gerdanlık.



Görsel 5.6: Kitre bebek İç Anadolu Bölgesi yöresel kadın giysisi (özel gün)

Kitre Bebek Ege Yöresel Erkek Giysisi: Görsel 5.7'de Ege yöresel erkek giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Püsküllü kırmızı fes ve puşi.

Vücuda Giyilenler: Hâkim yaka, safran sarı gömlek, lacivert ve siyah işlemeli kartal kanadı (camedan).

Ayağa Giyilenler: Tozluk, çorap ve deri pabuç.

Süsleme ve Takılar: Kuşak (kolan), kılıç, miğfer ve köstek.



Görsel 5.7: Kitre bebek Ege Bölgesi erkek giysisi

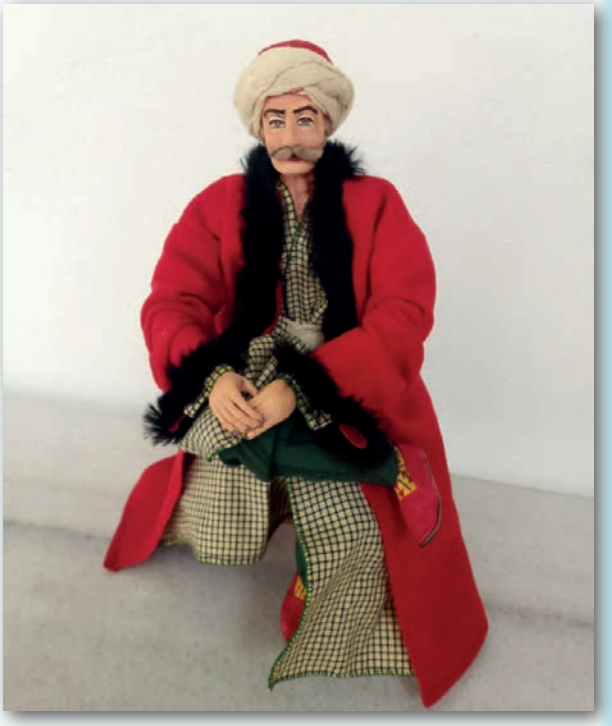
Kitre Bebek Osmanlı Dönemi Erkek Giysisi: Görsel 5.8'de Osmanlı Dönemi erkek giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Kavuk ve sarık.

Vücuda Giyilenler: Gömlek, hırka, kürklü, kırmızı kaftan ve yeşil, kadife şalvar.

Ayağa Giyilenler: Kırmızı çarık.

Süsleme ve Takılar: Kemer.



Görsel 5.8: Kitre bebek Osmanlı Dönemi erkek giysisi

Kitre Bebek Osmanlı Dönemi Saray Kadını Giysisi: Görsel 5.9'da Osmanlı Dönemi saray kadını giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Tantur (koni şeklinde kadın baş giysisi) ve yaşmak (ince yüz örtüsü).

Vücuda Giyilenler: İç gömlek, ferace ve şalvar.

Ayağa Giyilenler: Çarık.

Süsleme ve Takılar: Renkli değerli taşlardan yapılmış kolyeler ve küpe.



Görsel 5.9: Kitre bebek Osmanlı Dönemi saray kadını giysisi

Kitre Bebek Selçuklu Dönemi Erkek Giysisi: Görsel 5.10'da Selçuklu Dönemi erkek giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Kavuk ve sarık.

Vücuda Giyilenler: Gömlek, hırka, kürklü, koyu yeşil kaftan ve yeşil, kadife şalvar.

Ayağa Giyilenler: Kırmızı çarık.

Süsleme ve Takılar: Kemer.



Görsel 5.10: Kitre bebek Selçuklu Dönemi erkek giysisi

Kitre Bebek Nasrettin Hoca Giysisi: Görsel 5.11'de Nasreddin Hoca giysisi araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Kavuk ve sarık.

Vücuda Giyilenler: Sarı gömlek, bordo ve eflatun renk detaylı kaftan ve çizgili, pamuklu şalvar.

Ayağa Giyilenler: Siyah deri pabuç.

Süsleme ve Takılar: Dolama kuşak.



Görsel 5.11: Kitre bebek Nasrettin Hoca giysisi

Kitre Bebek Özel Gün Geleneksel Kadın Giysisi: Görsel 5.12'de özel gün geleneksel kadın giysileri araştırılıp dikilerek kitre bebeğe giydirilmiştir. Giysi şu bölümlerden oluşur:

Başa Giyilenler: Gümüş taş işlemeli başlık ve taç.

Vücuda Giyilenler: İpek elbise ve pembe ceket.

Ayağa Giyilenler: Bordo kadife terlik.

Süsleme ve Takılar: Değerli taşlardan yapılmış kolye, bileklik ve küpe.



Görsel 5.12: Kitre bebek özel gün geleneksel kadın giysisi

AKLINIZDA BULUNSUN!

Her toplum birbirinden farklı kültürel birikime sahiptir. Gelenek, görenek, dil ve karakter yapıları toplumları zaman içinde birbirinden ayırmıştır. Farklılıklar, yörede gerçekleştirilen el sanatı etkinliklerine de yansır. Halı, kilim gibi dokumalar her yörede ayrı motif ve renklerle kendini var eder. Kadınların işlediği dantel, ördüğü makrome, mekikli oya vb. pek çok el sanatı ürünü incelendiğinde bu ürünlerin Anadolu coğrafyasının bütün izlerini bünyesinde barındırdığı görülür.

El yapımı bebekler de farklılıklarla bezenmiş el sanatı ürünlerindendir. Kitre bebek, hamur bebek, tel bebek, taş bebek ve bez bebekler ile yöreye özgü üretilen Fadime bebek, Soğanlı ve Damal bebek bunlardan bazılarıdır. Bu bebekler çocuklar için oyuncak olarak üretilebileceği gibi biblo olarak mekân süslemesinde de kullanılabilir.

El yapımı bebeklerin turizme katkısı da unutulmamalıdır. Taşınması kolay ve yöresel olan bu bebekler, turistlerin hediye olarak almayı tercih ettikleri ürünlerdendir. Geçmişten bugüne varlığını sürdüren el yapımı bebekleri yaşatma görevi de yeni nesillere düşmektedir. Bu değerli el sanatının geliştirilmesi ve yaşatılması için çalışmalar yapılması ve üretiminin desteklenerek yaygınlaştırılması oldukça önemlidir.

5.1. KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBI ÇIKARMA

Kitre bebek giysi kalıbı çıkarma işlemi öncesinde, yapımına karar verilen yöresel kıyafetin araştırması yapılır. Bebeğin vücut ve baş ölçülendirmeleri tamamlandıktan sonra giysilerin kalıbı oluşturulur. Giysi yapımında hazır kalıplardan da yararlanılabilir. Hazır kalıp kullanımı tercih edildiğinde kalıpların kitre bebeğin ölçülerine uygunluğu kontrol edilmelidir. Giysi kalıpları bebeğin ölçülerine uygun olarak büyütülüp küçültülebilir. Kalıp çıkarmak için gerekli olan malzemeler mulaj veya parşömen kâğıdı, karton, kurşun kalem ve makastır.

Kalıplar, parşömen ya da mulaj kâğıdı üzerine çıkarıldıktan sonra karton üzerine yapıştırılır ve çizgileri dışarıda kalacak şekilde kesilir. Kalıp üzerindeki numara ya da işaretler karton kalıp üzerine mutlaka yazılmalıdır. Numaralandırma işlemi, kalıpları kumaşa uygularken kolaylık sağlar. Bu işlem, benzer ya da eş olan kalıp parçalarını ayırt etmeyi ve kesilen kalıpların hangi giysiye ait olduğunu anlamayı kolaylaştırır. Kalıp üzerindeki işaretlerin birbiriyle eşleştirilmesinde de numaralar kullanılır.

Kalıp çıkarmak için ölçülendirme işlemini doğru yapmak önemlidir. Ölçülendirme yapılırken göz önünde bulundurulması gereken hususlar şunlardır:

- Bebeğin beden ölçülerine uygun kalıp hazırlanması önemlidir.
- Ölçü almadan önce mezür, kalem, kâğıt gibi malzemeler hazır bulundurulmalıdır.
- Alınması gereken ölçüler önceden belirlenmeli ve ölçü alma sırasına uygun olarak bir kâğıda yazılmalıdır.
- Etek yapımı için bel, boy ve basen ölçüsü alınmalıdır.
- Gömlek yapımı için beden boyu, omuz, kol boyu, göğüs ve sırt ölçüsü alınmalıdır.
- Şalvar yapımı için bel, boy ve basen genişliği ölçüsü alınmalıdır.
- Mezür ile ölçü alırken bebeğin kıyafet içinde serbest hareket edebileceği şekilde ölçü almaya dikkat edilmelidir.
- Mezür ile alınan ölçüler, kâğıt üzerine önceden belirlenip yazılan alana not edilmelidir.

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

DÜNDEN BUGÜNE HANIM SULTANLAR MÜZESİ

Üsküdar, Osmanlı döneminde **bilad-i selase** yani üç belde olarak bilinen İstanbul'un üç önemli yerleşim yerinden (diğer ikisi Galata ve Eyüp) biridir. Bu beldeler ticaret, hukuk, kültür, sanat ve vakıflar konusunda oldukça gelişmişlerdi. Osmanlı hanım sultanlarının Üsküdar'a olan ilgileri de şehrin tarihindeki özel konumdan kaynaklanmaktadır. Birkaç yüzyıla yayılan bu ilgi sayesinde bugün Üsküdar'ın birçok semtinde vakıf eseri camilere çeşmelere rastlamaktayız.

Bu mirasın peşine düştükçe elimizde özellikle hanım sultanlara dair ciddi miktarda tarihi veri birikti. Biz de bu bilgiyi somut kalıcı kültürel, sanatsal bir uygulamaya dönüştürmek istedik.

Daha önce belediye olarak Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü ile ortak bir çalışmaya imza atmış ve Üsküdar'ın simgesi olan ''kâtip'' ve ''kâtibe'' bebekleri üretmiştik. Bu fikir büyük ilgi gördüğü için bu sefer aynı sanatsal yaklaşımla Osmanlı Hanım sultanları için de bir koleksiyon hazırlama kararı aldık.

Marmara Üniversitesi Sanat Tarihi bölümünden Yrd. Doç. Selman Can'ın başkanlığında oluşturulan akademik araştırma kuruluyla ilk adımı attık. 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Osmanlı hareminde kullanılan giysiler, akademik bir titizlikle tespit edildi ve ardından malzeme aşamasına geçildi. Otantik kumaşlar özel olarak dokundu. Aksesuar, kumaş dikimi ve takılar için 8 kişilik uzman atölye ekibi 2 ay boyunca çalıştı. Bebeklerin dayanıklı ve uzun ömürlü olmaları için bugün hala Anadolu 'da kullanılan kitre bebek yöntemi kullanıldı. Her aşama da müzeciliğin ruhuna uygun adımlar attık.

Üsküdar'da izi olan hanım sultanların tarihsel karakterlerine uygun modellerle bir koleksiyon oluşturduk. Böylece, Osmanlıların hem gündelik hayatını hem de saray hayatını yansıtan bir koleksiyon ortaya çıktı. Daha sonra bu koleksiyona yeni karakterler ekleyerek hanım sultanlar seçkisinin bir müzeye dönüştürülmesine karar verdik. Üsküdar Hanım Sultanlar Müzesi, bugün her yaştan ziyaretçi için tarihle sanatın buluştuğu zarif bir müze olarak vatandaşlara kapılarını açmıştır (Görsel 5.13).

Hanım Sultanlar

Hanım Sultanları sadece asil birer hanımefendi olmanın ötesinde; kudretli padişahların vâlideleri, eşleri ya da kızları olarak toplumun her kesiminin örnek alabileceği kimlikler taşıyor. Anadolu'nun geleneklerinden biri olan kitre bebek yapımıyla hayat bulan ve günden güne büyüyen bu koleksiyonun, aynı zamanda kendi kültürümüze, milli değerlerimize dönmek için önemli bir adım teşkil ettiğine inanıyoruz.

Alıntıdır. Kaynak: www.uskudarhanimsultanlarmuzesi.com

NOT: Bu müze 3D yöntemi ile adres çubuğu kullanılarak gezilebilir.



Görsel 5.13: Hanım sultanlar müzesi

HÜRREM SULTAN
(1504-1558)

Kanunî Sultan Süleyman'ın Hasekisi,
II. Selim'in annesi

Hürrem Sultan'ın kaftanı, Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan klasik döneme ait kaftanın model ve desenine uygun olarak hazırlanmıştır. Kumaşta yer alan lâle motifi, Osmanlı sanatında Allah'ı temsil etmesi açısından önemlidir. Kaftanın içinde kullanılan hafif ipekliden iç entari, şalvar, iç entari üzerine takılan ve "cevherî kemer" denilen mücevherli kemer, bu kemeri süsleyen mücevherli hançer, çaprastlar, başlıkta kullanılan alın çatkısı (kaşbastı) 16. yüzyılın giyim özelliklerini yansıtmaktadır (Görsel 5.14).



Görsel 5.14: Hürrem Sultan bebeği

SENİHA SULTAN
(1851-1912)

Sultan Abdülmecid'in Kızı

19. yüzyılda Avrupa'da kadın modası, İstanbul saraylarını da etkilemeye başlamıştır. Beyoğlu'nda bazı meşhur kadın terzileri, saraya ve konaklara, Paris modelleri üzerine gayet ağır ve pahalı elbiseler dikmişlerdir. Seniha Sultan'ın elbisesindeki yaka ve etek uçlarındaki fırfırlar ve danteller de Paris modasını yansıtmaktadır. Baş süslerinde kısa fes biçimli keplerin üzerine danteller ve tüllerle süslemeler dönemin özelliğini yansıtmaktadır (Görsel 5.15).



Görsel 5.15: Seniha Sultan bebeği

19. YÜZYIL OSMANLI KADINI DIŞ GİYİMİ

16. yüzyıl başlarından itibaren kadınlar sokak kıyafeti olarak ferace, yaşmak ve peçeyi kullanmışlardır. Kışın yünlü, yazın ipekli kumaşlardan yapılan ferace kolları ve bedeni bol, önden açık ve yere kadar inen bir giysidir. Feracelerin yakalarına önceleri bir karış, zaman içerisinde daha geniş yakalar takılmıştır. Ay yıldız, divanhane çivisi ve lokum adı verilen iğneler hotozlara takılmıştır (Görsel 5.16).



Görsel 5.16: 19. yy. Osmanlı kadın giyimi örneği

MAHPEYKER KÖSEM VÂLİDE SULTAN (1589-1651)

I. Ahmed'in Hanımı,
IV. Murad'ın ve Sultan İbrahim'in annesi

Osmanlı Sarayı kadın giyimi, klasik dönemde olduğu gibi 17. yüzyılda da göz kamaştırıcıdır. Kaftanların içi samur, kakum, zerdava gibi değerli kürklerle kaplanmıştır. Mahpeyker Kösem Sultan'ın kaftanının içi de kürkle kaplanmıştır. İç elbisesi çintemani desenli kumaştan yapılmıştır. Baş hotozunda saten kumaş ve mücevherler kullanılmıştır (Görsel 5.17).



Görsel 5.17: Mahpeyker Kösem Sultan bebeği

Yöresel Giysi, Başlık, Ayakkabı ve Önlük Kalıbı Çıkarma

Kitre bebek giysi ve aksesuarları Anadolu'nun her bir yöresinin kendine has özellikleriyle gelenekselleşmiş kıyafetleri örnek alınarak tasarlanır. Giysi yapımında kullanılan kumaşların dokusu, rengi ve aksesuar yapımında kullanılan her bir malzeme, yöresel kıyafetlerin yapımında kullanılanlarla birebir aynıdır.

Yöresel giysilerin kadın ve erkek modellerinin giysi ve kalıp örnekleri şunlardır:

Kitre Bebek Zonguldak Yöresi Erkek ve Kadın Giysileri: Kitre bebek Zonguldak yöresi erkek ve kadın günlük giysi modellerinin başa, vücuda, ayağa giyilen parçaları ayrı ayrı araştırılmıştır. Ölçülendirme işleminin ardından parçaların kalıpları hazırlanıp yöresel kumaşlara uygulanmıştır. Bebeklerin süsleme işlemleri ve takıları da yörenin özelliklerine uygun olarak yapılmıştır (Görsel 5.18).



Görsel 5.18: Kitre bebek Zonguldak yöresi erkek ve kadın giysileri

Zonguldak Yöresi Erkek Giysisi: Zonguldak yöresi erkek giysisi gömlek, yelek, belde ismailiye veya dokumadan yapılmış Hasanbeyli kuşaktan oluşur. Bu yöresel giysi modelinde bebeğin ayağında çorap ve çarık, başında ise kasket kullanılır (Görsel 5.19).

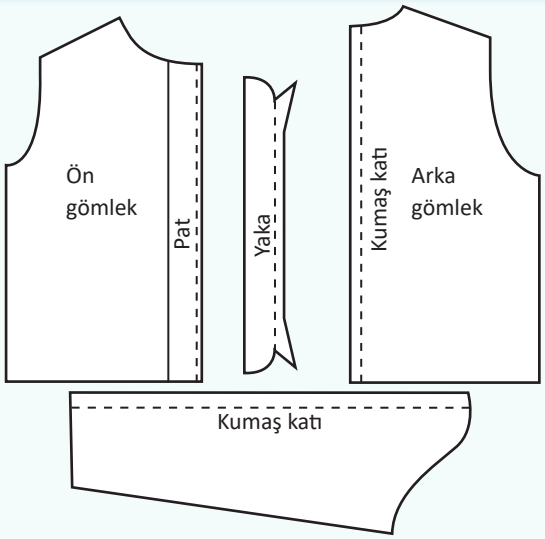


Görsel 5.19: Zonguldak yöresi erkek giysisi

Erkek Gömleği: Erkek gömleği yapımında Şekil 5.1'deki kalıp çıkarılıp pamuklu dokuma kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.20). Gömlek yakalı ve önü yırtmaçlıdır. Gömleğin kol ağızları manşetlidir ve lastikle büzülmüştür.



Görsel 5.20: Erkek gömleği

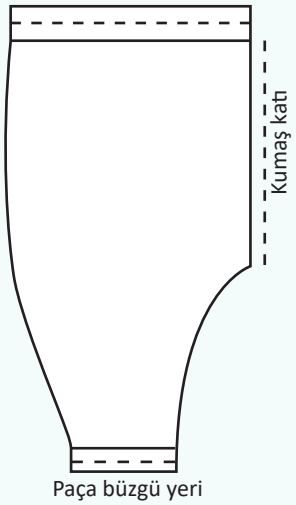


Şekil 5.1: Erkek gömleği kalıbı

Erkek Şalvarı: Erkek şalvarı yapımında Şekil 5.2'deki kalıp çıkarılıp pamuklu dokuma kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.21). Şalvarın paçaları büzgülü yapılmış, beli ise kordonla büzülüp bağlanmıştır.



Görsel 5.21: Erkek şalvarı



Şekil 5.2: Erkek şalvarı kalıbı

Erkek Yeleği: Erkek yeleği yapımında Şekil 5.3'teki kalıp çıkarılıp alpaka kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.22). Yelek, önden düğmeli ve içi astarlı olarak hazırlanıp köstekli saatle süslenmiştir.



Görsel 5.22: Erkek yeleği (A-ön), (B-arka)

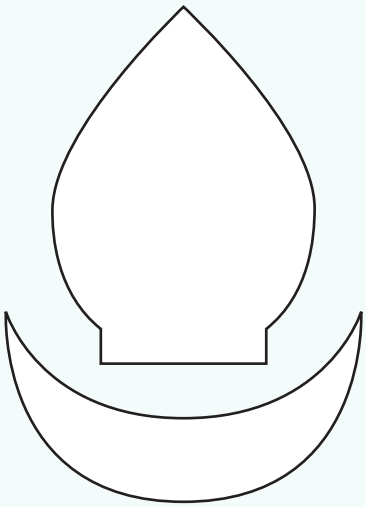


Şekil 5.3: Erkek yeleği kalıbı

Erkek Kasketi: Erkek kasketi yapımında Şekil 5.4'teki kalıp çıkarılıp alpaka kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.23). Kasket, altı parçalı kumaş ile çalışılmıştır.



Görsel 5.23: Erkek kasketi

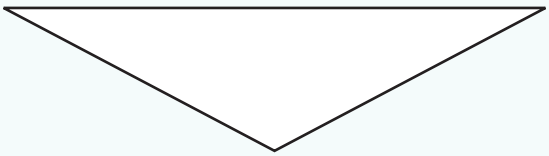


Şekil 5.4: Erkek kasketi kalıbı

Erkek Boyunluk: Erkek boyunluğunun yapımında Şekil 5.5'teki kalıp çıkarılıp keten ve pamuk ipliği ile dokunmuş kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.24). Kumaşın kenarlarından iplik çekilerek saçak yapılmıştır.



Görsel 5.24: Erkek boyunluk



Şekil 5.5: Erkek boyunluk kalıbı

Erkek Bel Kuşağı: Erkek bel kuşağı yapımında Şekil 5.6'daki kalıp çıkarılıp desenli ve pamuklu dokuma kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.25). Kuşak bele dolanarak bağlanmıştır.



Görsel 5.25: Erkek bel kuşağı

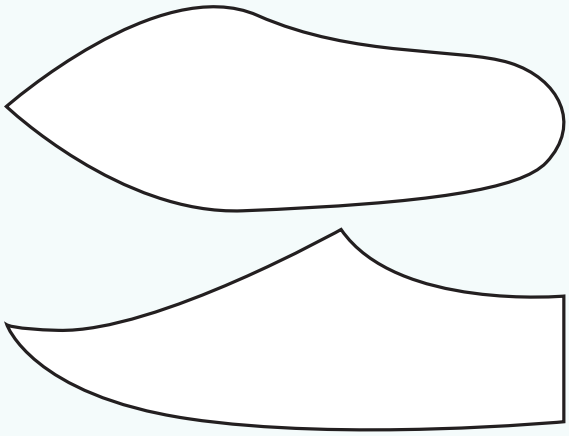


Şekil 5.6: Bel kuşağı kalıbı

Erkek Çarığı: Erkek çarığı yapımında Şekil 5.7'deki kalıp çıkarılıp yumuşak deriye uygulanmıştır (Görsel 5.26). Çarığın kenarları parça deri iple elde dikilerek hazırlanmıştır.



Görsel 5.26: Erkek çarığı



Şekil 5.7: Çarık kalıbı

Zonguldak Yöresi Kitre Bebek Kadın Giysisi: Zonguldak yöresi kadın iç giysisi, elde dokunan keten ya da pamuklu kumaştan yapılır. İç elbisenin yakası ve kol ağızları dantel ya da nakışlarla süslenmiştir. İç elbisenin altına şalvar, üstüne ise çarpana kolon dokumalar ve renkli iplerle süslenmiş pazen cepken giydirilmiştir. Ayağında çorap ve çarığı, başında fesi ve fesin üzerinde başörtüsü bulunmaktadır (Görsel 5.27).

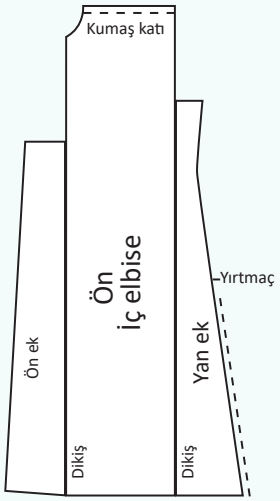


Görsel 5.27: Zonguldak yöresi kadın giysisi

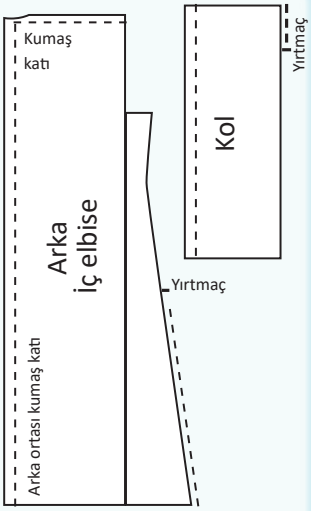
Kadın İç Gömleği: Kadın iç gömleği yapımında Şekil 5.8'deki kalıp çıkarılıp pamuklu dokuma kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.28). Gömlek yakasız ve önü yırtmaçlıdır. Yaka ve etek uçları kanaviçe ile elde işlenmiştir.



Görsel 5.28: Kadın iç gömleği



Şekil 5.8: Kadın iç gömleği ön kalıbı

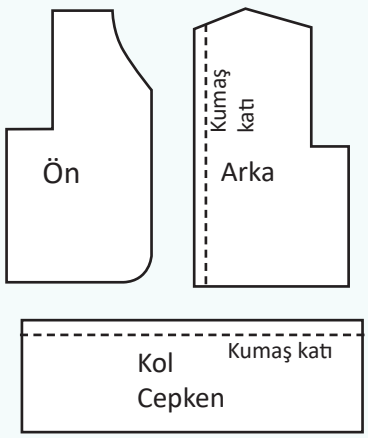


Şekil 5.9: Kadın iç gömleği arka kalıbı

Kadın Cepkeni: Kadın cepkeni yapımında Şekil 5.10'daki kalıp çıkarılıp pazen kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.29). Cepken önden açık ve içi astarlı olarak hazırlanmıştır. Cepkenin kol ağzı ve yakası, çarpana kolon dokuma ve renkli iplerden yapılan püsküllerle süslenmiştir.



Görsel 5.29: Kadın cepkeni

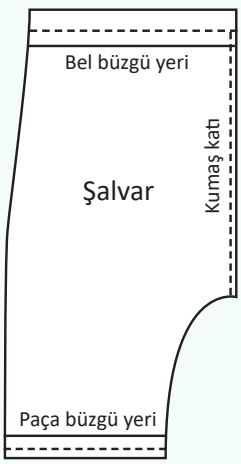


Şekil 5.10: Cepken kalıbı

Kadın Şalvarı: Kadın şalvarı yapımında Şekil 5.11'deki kalıp çıkarılıp pamuklu dokuma kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.30). Şalvarın paçası, cepken yapımında kullanılan pazen kumaştan yapılmıştır. Şalvarın beli kordonla büzülerek bağlanır. Bilek bölgesi de büzülmüştür.



Görsel 5.30: Kadın şalvarı

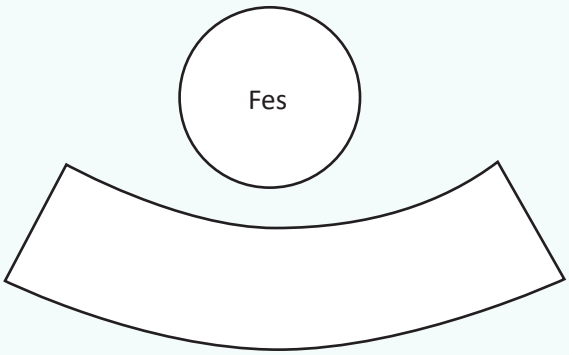


Şekil 5.11: Kadın şalvarı kalıbı

Kadın Fesi: Kadın fesi yapımında Şekil 5.12'deki kalıp çıkarılıp kaşe kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.31). Fes, iki parçalı kumaşla çalışılmıştır. Fesin üstü, renkli kurdele ve püsküllerle süslenmiştir.



Görsel 5.31: Kadın fesi (başlığı)

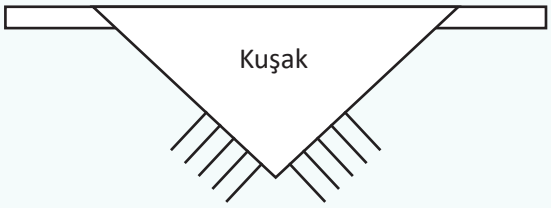


Şekil 5.12: Kadın fesi kalıbı

Kadın Bel Kuşağı: Kadın bel kuşağı yapımında Şekil 5.13'teki kalıp çıkarılıp desenli pamuklu dokuma kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.32). Kumaşın kenarlarından iplik çekilerek saçak yapılmış ve kuşak bele dolanarak bağlanmıştır.



Görsel 5.32: Kadın bel kuşağı



Şekil 5.13: Kadın bel kuşağı kalıbı

Kadın Başörtüsü: Kadın başörtüsü yapımında Şekil 5.14'teki kalıp çıkarılıp mermerşahi kumaşa uygulanmıştır (Görsel 5.33). Kumaşın kenarlarına renkli iplerle iğne oyası yapılmıştır.



Görsel 5.33: Kadın başörtüsü

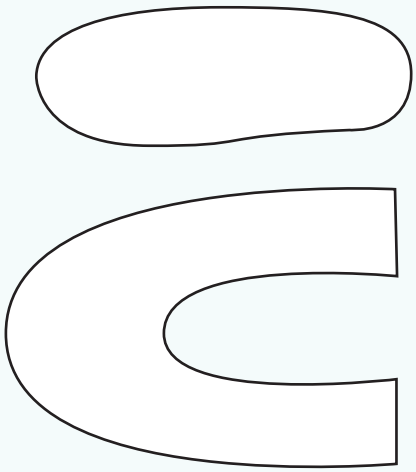


Şekil 5.14: Kadın başörtüsü kalıbı

Kadın Çarığı: Kadın çarığı yapımında Şekil 5.15'teki kalıp çıkarılıp yumuşak deriye uygulanmıştır (Görsel 5.34). Kenarları parça deri iple elde dikilerek hazırlanmıştır.



Görsel 5.34: Kadın çarığı



Şekil 15: Kadın çarığı kalıbı

SIRA SİZDE

Seçtiğiniz bir yörenin başa giyilen giysilerini araştırınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgi, belge ve fotoğraflarla bir dosya hazırlayıp sınıfta arkadaşlarınıza sunum yapınız.

5.1. UYGULAMA
KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBI HAZIRLAMA (EDİRNE YÖRESİ)

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden yöresel kitre bebek giysi kalıbını hazırlamanız beklenmektedir (Görsel 5.35). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 5.35: Kitre bebek Edirne yöresi geleneksel kadın giysisi

Kullanılacak Araç Gereç: A4 kâğıdı, karton, parşömen kâğıdı, kurşun kalem ve makas.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

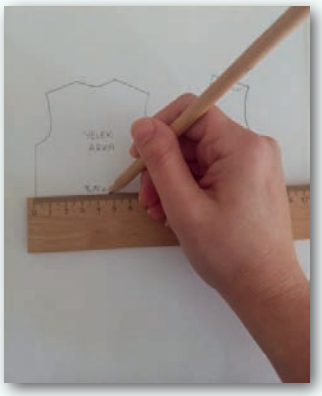
- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek giysi modellerini araştırınız.

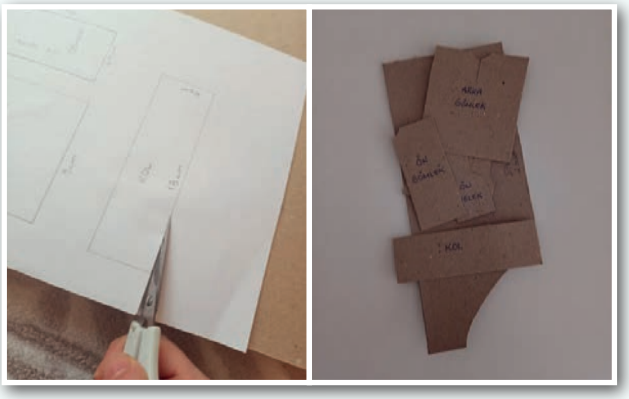
- Giysi araştırması yaparken çevrenizde bulunan Türk folklorik halk oyunları giysilerini inceleyebilir; internetten, kitap ve dergilerden yararlanabilirsiniz.
- Yöresel giysilerin bölümlerini araştırınız.

3. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek giysisi için kalıp çıkarınız.

- Yöresel giysi kalıbı çıkarınız.
- Kitre bebeğinin giysisini Trakya yöresi olarak çalışınız.
- Kitre bebeğin giysisi gömlek, yelek, şalvar, önlük, başörtüsü, çorap ve çarıktan oluşmaktadır.
- Kalıpları mulaj veya A4 kâğıdına, cetvel kullanarak kurşun kalemle (kalemi dik tutarak) çiziniz (Görsel 5.36).
- Kalıpları kartona yapıştırınız.
- Karton üzerindeki kalıpları keserken kalıp çizgilerinin dışarıda kalmasına özen gösteriniz (Görsel 5.37).

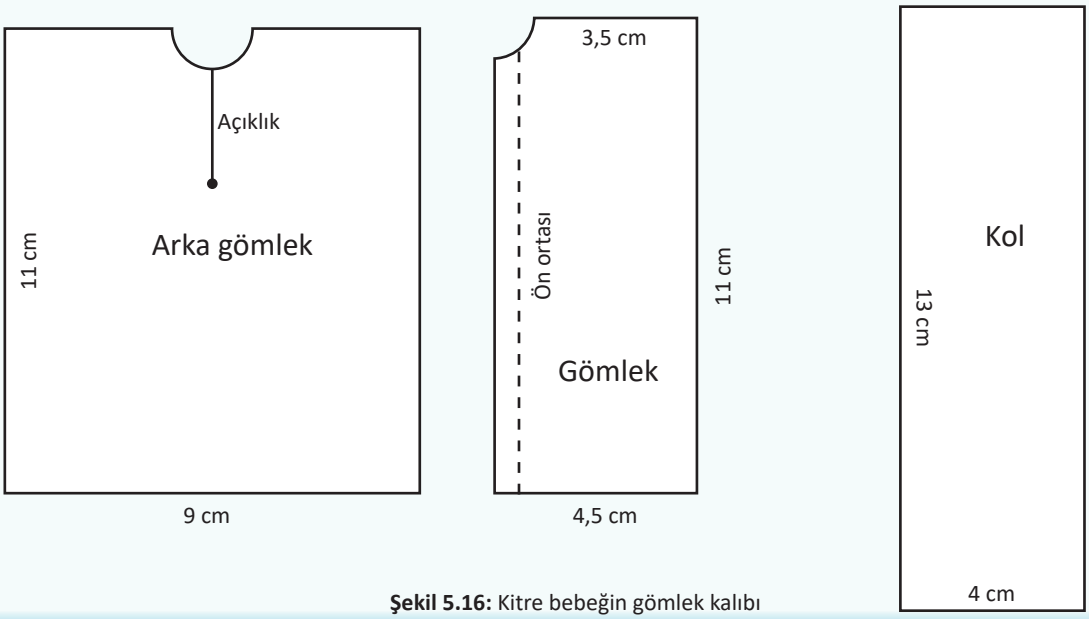


Görsel 5.36: Kalıp çizme işlemi



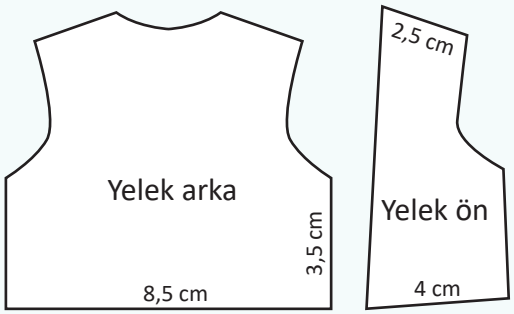
Görsel 5.37: Kalıp çıkarma işlemi

- Kitre bebeğin gömlek kalıbını A4 kâğıdına, cetvel kullanarak ve kurşun kalemle çiziniz (Şekil 5.16).



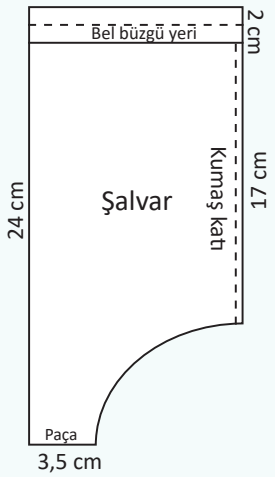
Şekil 5.16: Kitre bebeğin gömlek kalıbı

- Kitre bebeğin yelek kalıbını A4 kâğıdına, cetvel kullanarak kurşun kalemle çiziniz (Şekil 5.17).



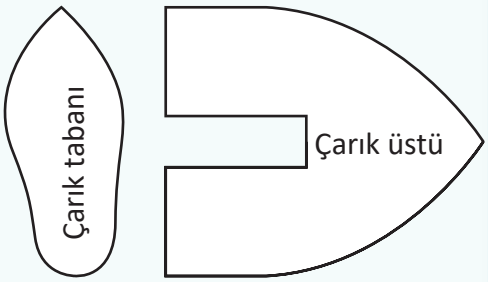
Şekil 5.17: Kitre bebeğin yelek kalıbı

- Kitre bebeğin şalvar kalıbını A4 kâğıdına, cetvel kullanarak ve kurşun kalemle çiziniz (Şekil 5.18).



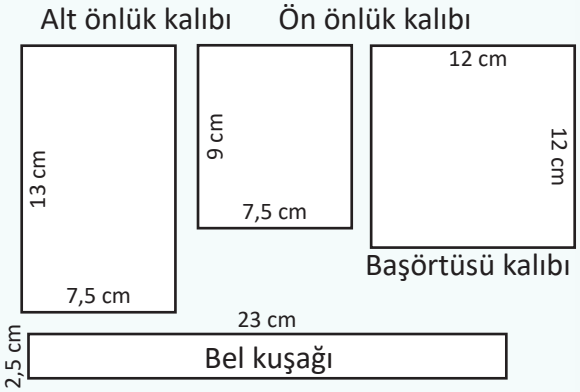
Şekil 5.18: Kitre bebeğin şalvar kalıbı

- Kitre bebeğin ayakkabı (çarık) kalıbını A4 kâğıdına, cetvel kullanarak ve kurşun kalemle çiziniz (Şekil 5.19).



Şekil 5.19: Kitre bebeğin ayakkabı kalıbı

- Kitre bebeğin başörtüsü, önlük ve bel kuşağı kalıbını A4 kâğıdına, cetvel kullanarak ve kurşun kalemle çiziniz (Şekil 5.20).
- Çalışa ortamınızı temiz bırakmaya özen gösteriniz.



Şekil 5.20: Kitre bebeğin başörtüsü, önlük ve bel kuşağı kalıbı

KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBI HAZIRLAMA (EDİRNE YÖRESİ)
5.1. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını ve malzemelerini hazırladı.			
2	Kitre bebek giysisini yapmak için yöresel giysi modellerini araştırdı.			
3	Kitre bebek giysi kalıbını çıkardı.			
4	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
5	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5.2. KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBINI KUMAŞA UYGULAMA

Giysi kalıpları kumaş üzerine yerleştirilir. Kumaş, dikiş payı verilerek kalıbın etrafından kesilir.

Kalıp kumaşa yerleştirilirken kalıbın boyuna olan orta noktasının kumaşın boy ipliği üzerine denk gelmesine dikkat edilir. Kumaş israfının önüne geçmek için kalıplar kumaşın üzerine özenle yerleştirilir. Kumaş üzerine yerleştirilen kalıpların arasında en az 2 cm boşluk bırakılır. Kesme işleminde her bir kalıp için kumaşa 1 cm kadar dikiş payı verilir.

Kitre Bebek Kadın ve Erkek Kıyafetinde Kullanılan Araç Gereç

A4 kâğıdı, karton, parşömen kâğıdı, kurşun kalem, makas, cetvel ve mezür kalıp çıkarmak için kullanılan malzemelerdir. Hem kadın hem de erkek kıyafeti yapımında vücuda ve başa giydirilen parçalar için dokuma, kadife, şifon, bürümcük, şile bezi vb. kumaşlar ile dikiş makinesi, dikiş malzemeleri gibi gereçler kullanılır.

Ayağa giyilen parçalardan çorap yapımı için örgü ipi, tığ ya da şiş, penye ya da esnek kumaş kullanılır. Ayakkabı yapmak için keçe, deri parçaları, yapıştırıcı gibi malzemelere ihtiyaç duyulur.

Kitre bebeği süslerken el ya da makine nakşı tercih edilecekse renkli işleme iplikleri, hazır simli aplikler, metal pul ya da paralar ve iğne kullanılır. Bebeğin süslemesi hazır gereçlerle de yapılabildiği için hazır harç, aplike ve sutaşı da kullanılabilir. Boyama işlemiyle de süsleme yapılabilir. Bunun için palet, boya ve fırça gereklidir.

5.2.1. Kitre Bebek Giysisinin Modeline ve Yöresine Uygun Kumaş Seçimi

Kitre bebek giysisi için seçilecek kumaş bebeğin uyarlanacağı yöreye uygun olmalıdır. Her yörenin kendine özgü dokuma kumaşları, kumaş rengi ve deseni vardır. Giysi araştırması yapılırken kullanılan kumaşların özellikleri de dikkate alınmalıdır.

5.2.2. Kitre Bebek Giysi Kalıbı Parçalarını Birleştirme

Kitre bebek giysi kalıpları kumaş üzerine yerleştirilip kesildikten sonra her bir parça toplu iğne ile tersinden birbirine tutturulur. Bu işlem, teyelleme sırasında kumaşın kaymasını engellemek için yapılır. Kumaşları birleştirme işleminde parçalar tek tek teyellenerek dikişe hazır hâle getirilir.

5.3. KİTRE BEBEK GİYSİSİ DİKME

Kitre bebek giysileri tercihe göre elde ya da makinede dikilebilmektedir. Dikme işlemi elde yapılacaksa dikiş malzemelerine, makinede yapılacaksa dikiş makinesine ihtiyaç vardır.

5.3.1. Kitre Bebek Giysisini Elde Dikme İşlemi

Kitre bebeğin kıyafetleri küçük parçalardan oluştuğu için elde dikme işlemine uygundur. Bazı parçaların makinede dikimi zor olacağından elde dikilmesi gerekmektedir. Elde dikme işleminde, teyellenerek birleştirilmiş parçalara teyel üzerinden elde makine dikişi yapılır. Dikme işlemi tamamlandıktan sonra teyel iplikleri sökülerek çıkarılır. Dikişin daha iyi görünmesini sağlamak için giysi parçası, dikiş paylarının arası açılarak ütülenir.

5.3.2. Kitre Bebek Giysisini Makinede Dikme İşlemi

Kitre bebeğin kıyafetleri dikiş makinesinde de dikilebilir. Tersinden teyellenmiş olan parçalar makinede dikme işlemiyle teyel üzerinden birleştirilir. Dikimi tamamlanan parçalar elde birleştirme yöntemindeki gibi teyelleri alınıp, dikiş payları açılarak ütülenir. Makinede dikimi zor olan küçük parçalar için elde makine dikişi yapılması daha uygun olacaktır.

5.2. UYGULAMA
KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBINI KUMAŞA UYGULAMA VE KİTRE BEBEK GİYSİSİNİ DİKME

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden yöresel kitre bebek giysi kalıbını kumaşa uygulayarak giysileri dikmeniz beklenmektedir (Görsel 5.38). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 5.38: Kitre bebek Edirne yöresi geleneksel kadın giysisi

Kullanılacak Araç Gereç: Gömlek için 15 cm bürümcük kumaş, şalvar ve yelek için 35 cm kırmızı kadife kumaş, başörtüsü için 15x15 cm kırmızı şifon kumaş, önlük için 25x20 cm beyaz kıl tela, çarık için parça deri, makas, cetvel, mezür, yapıştırıcı, dikiş malzemeleri ve ütü.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek giysi kalıbını kumaşa uygulayınız.

- Kitre bebeğin giysi modeline ve yöresine uygun olarak kumaş seçiniz (Görsel 5.39, 5.40).
- Trakya yöresine uygun olarak kitre bebeğin gömleği ve önlüğü için dokuma, şalvarı için kadife ve başörtüsü için şifon kumaş seçiniz.

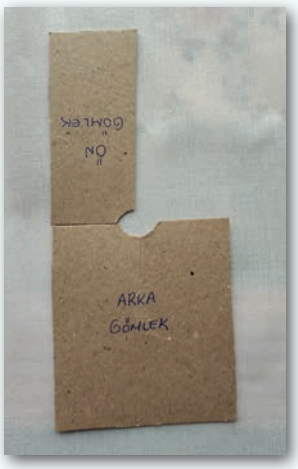


Görsel 5.39: Dokuma (bürümcük) kumaş

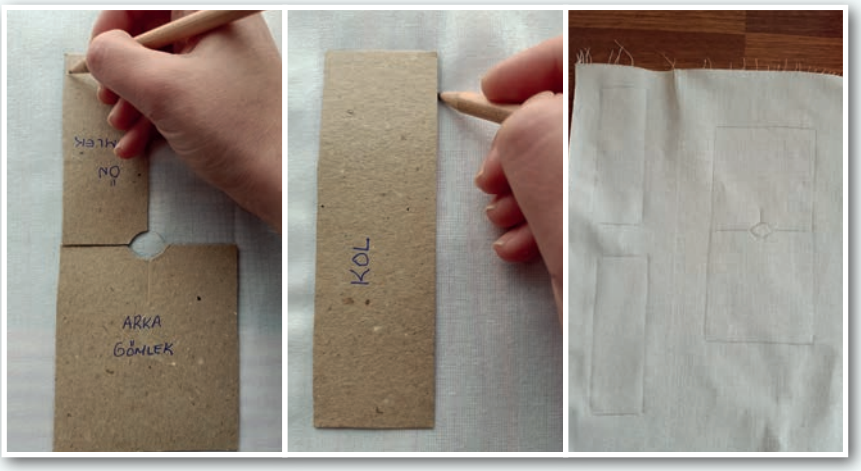


Görsel 5.40: Kadife kumaş

- Kitre bebeğin gömlek kalıbı parçalarını kumaş üzerine yerleştirip kalıbın etrafından kumaşı çiziniz (Görsel 5.41, 5.42).



Görsel 5.41: Kalıbı kumaşa yerleştirme işlemi



Görsel 5.42: Kalıbı kumaşa çizme işlemi

- Kitre bebeğin gömlek kumaşını 1 cm dikiş payı bırakarak makasla kesiniz (Görsel 5.43).



Görsel 5.43: Kumaşı kesme işlemi

- Gömlek yapımı için kesilen kumaş parçalarını, dikişe hazırlamak için toplu iğne yardımıyla birbirine tutturunuz (Görsel 5.44).

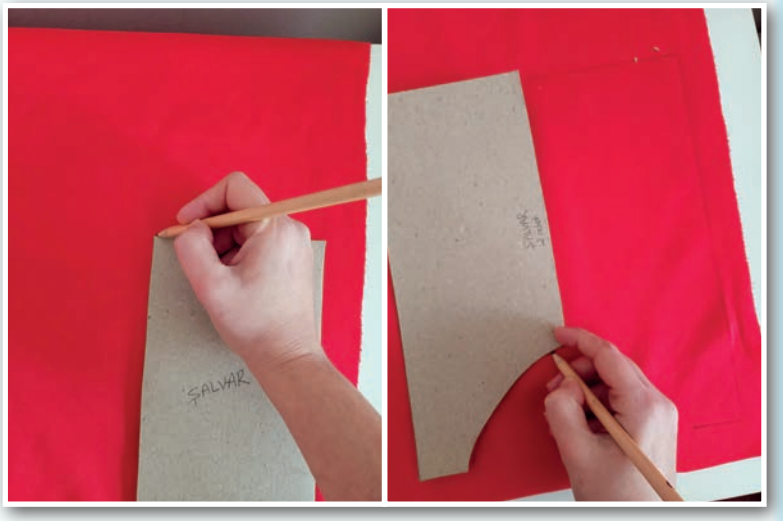


Görsel 5.44: Kumaş parçalarını dikişe hazırlama işlemi

- Kitre bebeğin şalvar kalıbı parçalarını kumaş üzerine yerleştirip kalıbın etrafından kumaşı çiziniz (Görsel 5.45, 5.46).



Görsel 5.45: Kalıbı kumaşa yerleştirme işlemi



Görsel 5.46: Kalıbı kumaşa çizme işlemi

- Kitre bebeğin şalvar kumaşını 1 cm dikiş payı bırakarak makasla kesiniz (Görsel 5.47).



Görsel 5.47: Kumaşı kesme işlemi

- Kesilen şalvar kumaşlarını dikişe hazırlamak için toplu iğne yardımıyla birbirine tutturunuz (Görsel 5.48).



Görsel 5.48: Şalvarı dikime hazırlama işlemi

- Kitre bebeğin yelek kalıbı parçalarını kumaş üzerine yerleştirip kalıbın etrafından kumaşı çiziniz (Görsel 5.49, 5.50).

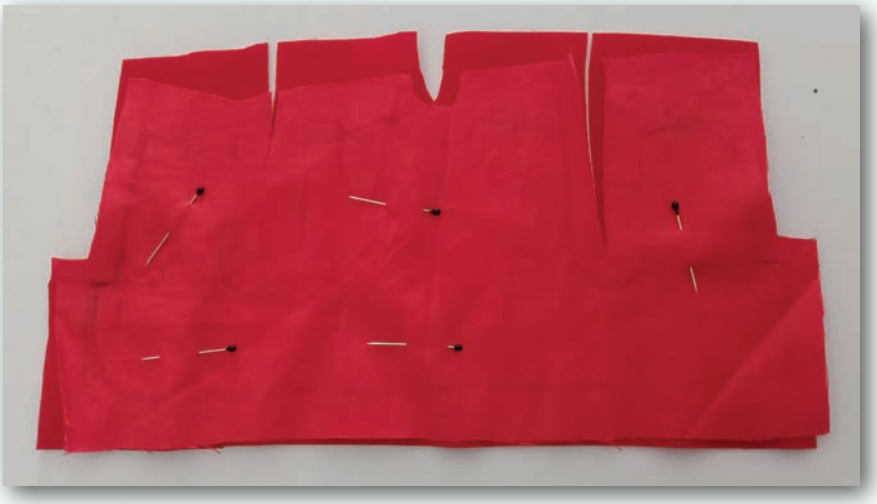


Görsel 5.49: Kalıbı kumaşa yerleştirme işlemi



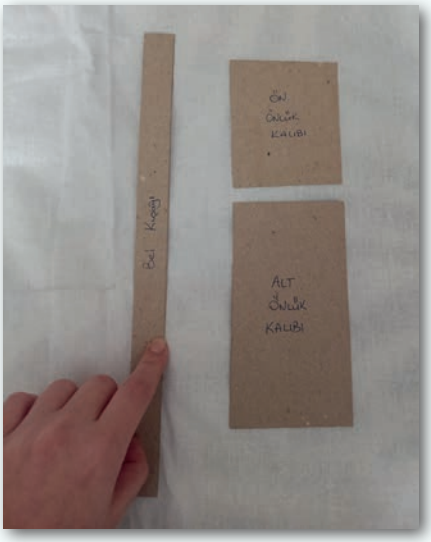
Görsel 5.50: Kalıbı kumaşa çizme işlemi

- Kitre bebeğin yelek kumaşını 1 cm dikiş payı bırakarak makasla kesiniz.
- Yelek yapmak için kesilen kumaş parçalarını, dikişe hazırlamak için toplu iğne yardımıyla birbirine tutturunuz (Görsel 5.51).



Görsel 5.51: Yeleği dikime hazırlama işlemi

- Kitre bebeğin önlük kalıp parçalarını (ön, arka ve bel kuşağı) kumaş üzerine yerleştirip kalıbın etrafından kumaşı çiziniz (Görsel 5.52, 5.53).

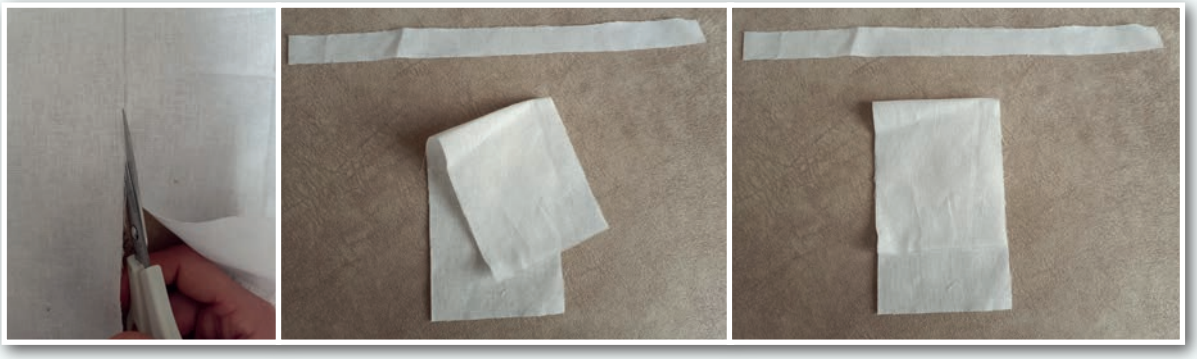


Görsel 5.52: Kalıbı kumaşa yerleştirme işlemi



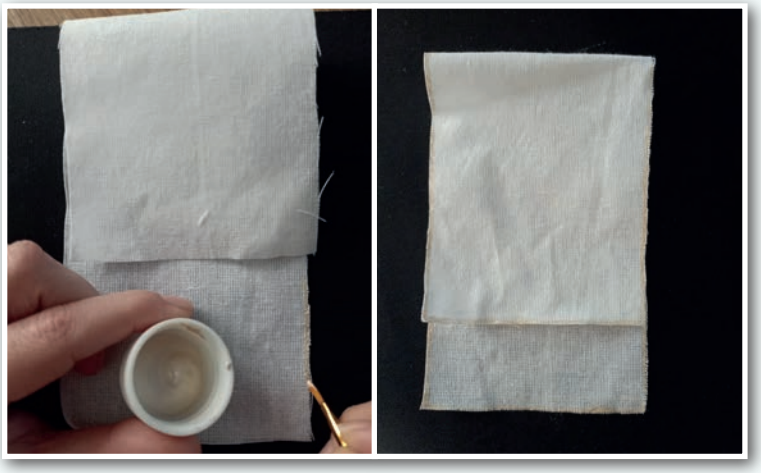
Görsel 5.53: Kalıbı kumaşa çizme işlemi

- Kitre bebeğin önlük kumaşını makasla kesiniz (Görsel 5.54).



Görsel 5.54: Kumaşı kesme işlemi

- Kumaşta iplik atması sorunu oluşmaması için kumaşın kenarlarına fırça ile ince bir şerit hâlinde altın yaldız sürünüz (Görsel 5.55).



Görsel 5.55: Kumaşın kenarlarına yaldız sürme işlemi

- Kitre bebeğin ayakkabı kalıbını deri üzerine çizip, deriyi pay bırakmadan makasla kesiniz (Görsel 5.56).



Görsel 5.56: Ayakkabı derisini kesme işlemi

- Çarığın üst parçasını ayağın altında, 1-2 cm üst üste binecek şekilde birleştirip sıkıca yapıştırınız (Görsel 5.57, 5.58).
- Çarığın üst parçasını yapıştırdıktan sonra parçanın etrafında oluşan deri fazlalığını makasla keserek temizleyiniz.



Görsel 5.57: Deriyi yapıştırma işlemi



Görsel 5.58: Ayakkabının son hâli

4. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek giysi parçalarını birleştirerek dikiniz.

- Kitre bebeğin birleştirilecek giysi parçalarını tersinden birbirine teyelleyiniz.
- Teyellenen giysi parçalarını teyel üzerinden, elde makine dikişi tekniğiyle dikiniz (Görsel 5.59, 5.60).
- Dikilen giysileri ütüleyiniz.
- Çalışa ortamınızı temiz bırakmaya özen gösteriniz.



Görsel 5.59: Kitre bebeğin şalvar ve gömleği



Görsel 5.60: Kitre bebeğin yeleği

KİTRE BEBEK GİYSİ KALIBINI KUMAŞA UYGULAMA VE KİTRE BEBEK GİYSİSİNİ DİKME
5.2. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını ve malzemelerini hazırladı.			
2	Kitre bebek giysi kalıbını kumaşa uyguladı.			
3	Kitre bebek giysi kalıbının parçalarını birleştirdi.			
4	Kitre bebek giysisini dikti.			
5	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
6	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5.4. KİTRE BEBEK GİYSİSİNİ BEBEĞE GİYDİRME

Dikim işlemleri tamamlanan giysi parçaları, belli bir sıra takip edilerek kitre bebeğe giydirilir. Giysileri tutturmak için iğne, iplik, yapıştırıcı ve makasa ihtiyaç duyulabileceğinden giydirme işlemine başlanmadan önce bu malzemeler hazır bulundurulmalıdır.

Kitre bebeği giydirmeye vücuda giydirilen giysilerle başlanır. Vücut giysileri birkaç kattan oluşur. Önce içlik, don gibi iç giysiler sonra gömlek, şalvar, etek, önlük gibi giysiler sıralı olarak giydirilir. Şalvar giydirme işleminde şalvarın beli ve paçaları lastikle büzülür. Şalvar, gömleğin üstüne çekilir ve bunların üstüne kıyafetin özelliğine göre üç etek ya da elbise giydirilir. Bazen şalvar üzerine sadece cepken giydirilip bele önlük ve kuşak bağlanır. Bele bağlanan kuşak çok sıkı ve elle büzgü verilerek bağlanır.

Ayak ve baş giysileri son olarak giydirilir. Ayak giydirme işleminde önce çorap sonra çarık ya da ayakkabı giydirilir. Çorap ve ayakkabı giydirilirken yapıştırıcı sürülerek bu parçaların bebeğin vücuduna sabitlenmesi sağlanır. Baş giysileri olan fes, başlık ve yazma kıyafetin yöresel özelliğine uygun sırada giydirilir.

5.5. Kitre Bebek Süslemeleri Yapma

Kitre bebeklerde süsleme teknikleri hem birbirinden farklı hem de çok çeşitlidir. El ve makine nakışları ya da boyama yöntemleri ile süsleme yapmak mümkündür.

5.5.1. Makine Nakışlarıyla Süsleme Yapımı

Makine nakışları konusunda teknik bilgiye sahip kişilerin yapabileceği bir süsleme yöntemidir. Makinede aplike, beyaz iş, mimoza işi, kadife işi tekniklerinden yöresel kıyafete en uygun olanı seçilerek süsleme yapılır. Vücuda ve başa giyilen giysilerin tasarımı yöresel özellikler dikkate alınarak yapılır. Tekniğe uygun desen hazırlanır ve makine nakış tekniği belirlendikten sonra süsleme yapılır (Görsel 5.61, 5.62).



Görsel 5.61: Makine nakışları ile süsleme



Görsel 5.62: Makine nakışları ile süsleme

5.5.2. El Nakışlarıyla Süsleme Yapımı

El nakışları ile süsleme yapımında basit nakış iğne teknikleri sayesinde kolay ve basit süslemeler yapmak mümkündür. Gömlek, elbise, cepken ya da başörtüsünün desenleri el nakışları ile yapılabilir. Kitre bebek giysilerini süslemede kullanılan el nakış teknikleri kum iğnesi, Çin iğnesi, aplike, pul ya da boncuk işi vb.dir.

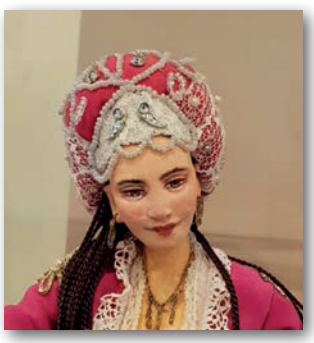
El nakışları ile yapılan süslemelerde öncelikle kıyafetin yöresel özelliklerine uygun süsleme tekniği belirlenir. Belirlenen tekniğe göre canlı, cansız veya geometrik pek çok modelden seçim yapılarak desen tasarımı oluşturulur. Tasarıma uygun el nakışları tekniklerinden biriyle süsleme yapılır (Görsel 5.63, 5.64, 5.65, 5.66, 5.67).



Görsel 5.63: El nakışları tekniğiyle önlük süsleme



Görsel 5.64: El nakışları tekniğiyle önlük süsleme



Görsel 5.65: El nakışları tekniğiyle baş süsleme



Görsel 5.66: El nakışları tekniğiyle yelek süsleme



Görsel 5.67: El nakışları tekniğiyle şalvar süsleme

5.5.3. Boyama Yöntemleriyle Süsleme Yapımı

Önlük, çorap, kuşak, gömlek gibi giysiler boyama yöntemiyle süslenebilmektedir. Yöreye uygun olarak hazırlanan desen, kumaş üzerine çizilir. Yöresel giysinin renklerine uygun olarak asetat kalemleriyle kumaşa dokuma görüntüsü verilir (Görsel 5.68).



Görsel 5.68: Boyama ile cepken süsleme

AKLINIZDA BULUNSUN!

Kitre bebek giysi süsleme teknikleri çok çeşitlidir. Bal mumu baskı tekniği bunlardan biridir. Giysiye biye ile kenar temizliği yapıldıktan sonra boncuk, hazır harç gibi malzemelerin tutturulmasıyla da estetik bir görünüm elde edilebilmektedir. Bunların dışında oyulgama, battaniye iğnesi, pul işleme, püskül tutturma, zincir işi, şiş örgü, tığ işi gibi pek çok teknikle süsleme yapılabilmektedir (Görsel 5.69).



Görsel 5.69: Baş süslemesi (pul işleme)

5.3. UYGULAMA
KİTRE BEBEK GİYSİ SÜSLEMELERİ YAPIMI VE GİYDİRME (EDİRNE YÖRESİ)

SÜRE: 14 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden yöresel kitre bebek giysilerinin süslemesini yapıp bu giysileri bebeğe giydirmeniz beklenmektedir (Görsel 5.70). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 5.70: Kitre bebek Edirne yöresi geleneksel kadın giysisi

Kullanılacak Araç Gereç: Renkli işleme iplikleri, kırmızı naylon iplik, dikiş malzemeleri, hazır simli aplikler, metal pul ve paralar, makas, 21 numara tığ, cetvel, mezür, yapıştırıcı ve ütü.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Kitre bebek giysilerinin süslemelerini yapınız.

- Kitre bebeğin gömleğinin yaka oyuntusuna ve kollarına kırmızı etamin ipiyle iğne oyası zürafa tekniğini uygulayınız (Görsel 5.71).



Görsel 5.71: Kitre bebeğin gömleğini süsleme işlemi

- Kitre bebeğin yeleğinin ön ve arkasına, şalvarının sağ ve sol yanına simli sarı iple yaldızlı hazır aplikler dikiniz. Şalvarının paça uçlarını sarı simli iple iğne ardı tekniğini kullanarak işleyiniz (Görsel 5.72, 5.73).

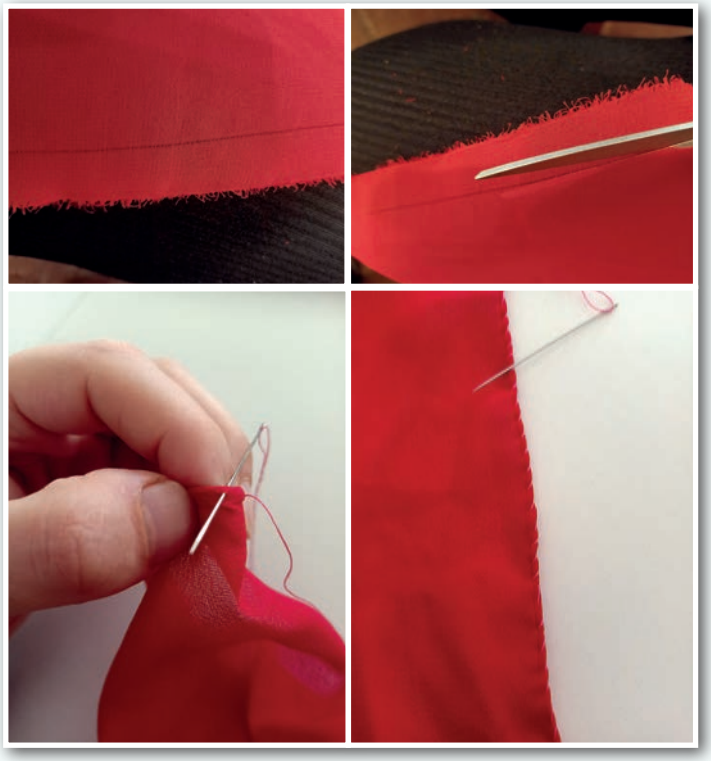


Görsel 5.72: Kitre bebeğin yeleğini süsleme işlemi



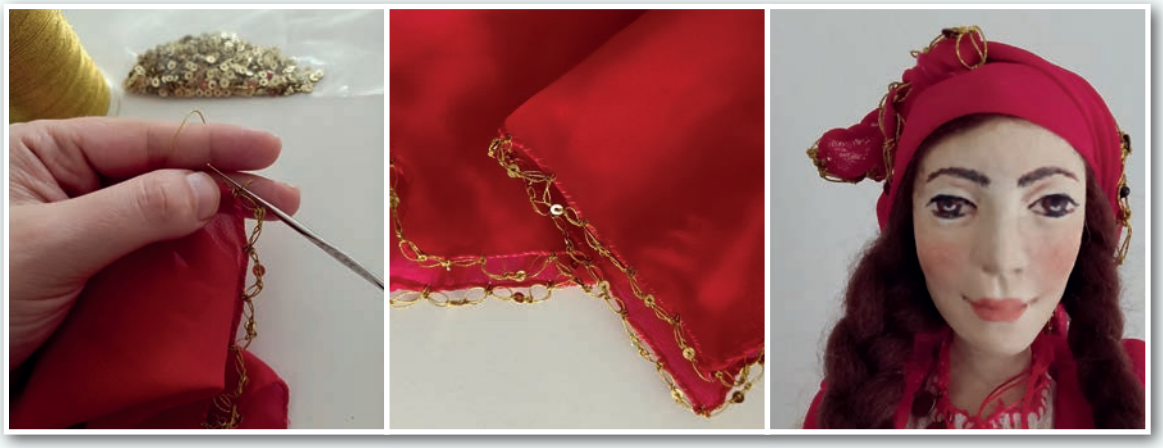
Görsel 5.73: Kitre bebeğin şalvarını süsleme işlemi

- Kitre bebeğin kırmızı şifon başörtüsüne tığ işi örümcek tekniğini kullanarak simli iple yaldızlı metal pullar işleyiniz (Görsel 5.74).
- Örme işleminde 21 numara tığ kullanınız.
- Başörtüsünde kullanacağınız pullu oyaların iri olmamasına ve büyüklüğünün bebekle orantılı olmasına dikkat ediniz.
- Başörtüsünü süslemeye geçmeden evvel şifon kumaştan tel çekiniz. Tel çektiğiniz yerden kumaşı makasla kesiniz ve kumaş kenarlarının düzgün bir kare olmasını sağlayınız.



Görsel 5.74: Kitre bebeğin başörtüsünü süslemeye hazırlama işlemi

- Kare şekli verdiğiniz kumaşın kenarlarını düz bir şekilde içe kıvırarak iğneyle dikiniz (Görsel 5.75).



Görsel 5.75: Kitre bebeğin başörtüsünü süsleme işlemi

- Kitre bebeğin önlüğünü, temel işleme tekniklerinden sap işi ve tohum işini kullanarak renkli işleme iplikleriyle işleyiniz (Görsel 5.76).



Görsel 5.76: Kitre bebeğin önlüğünü süsleme işlemi

- Kitre bebeğin beşibiryerde kolyesini yapmak için 21 numara tığla zincir çekip aralarına metal para takınız (Görsel 5.77).
- Beşibiryerde kolyede kullanacağınız paraların iri olmamasına, büyüklüğünün bebekle orantılı olmasına dikkat ediniz.



Görsel 5.77: Kitre bebeğin beşibiryerde kolyesi

3. İŞLEM BASAMAĞI: Yapımı ve süslemesi tamamlanan giysileri kitre bebeğe giydiriniz.

- Kitre bebek giysilerini sırasına göre bebeğe giydiriniz (Görsel 5.78).
- Çalışma ortamınızı temiz bırakmaya özen gösteriniz.



Görsel 5.78: Kitre bebeği giydirme işlemi

KİTRE BEBEK GİYSİ SÜSLEMELERİ YAPIMI VE GİYDİRME (EDİRNE YÖRESİ)
5.3. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını ve malzemelerini hazırladı.			
2	Kitre bebek giysisinin süslemelerini yaptı.			
3	Kitre bebek giysisini bebeğe giydirdi.			
4	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
5	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5. ÖĞRENME BİRİMİ
KİTRE BEBEK GİYSİSİ
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlerin içine ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Kitre bebek giysileri geleneksel giysilerin kalıpları çıkarılıp dikilerek oluşturulur.

2. ( ) Kültürel izler taşıyan geleneksel kıyafetlerde her yörenin kıyafeti benzerdir.

3. ( ) Geleneksel kitre bebekler ülkenin tanıtımına ve turizmine katkıda bulunur.

4. ( ) Kitre bebekler yöresel giysilerin özellikleri iyi analiz edilerek giydirilir.

5. ( ) Yöresel kıyafetler, başa giyilenler ve vücuda giyilenler olmak üzere iki bölümdür.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Giysi kalıpları kumaşa uygulanırken ..... üzerinden kesilir.

7. Giysi kalıpları kesilirken ..... kadar dikiş payı bırakılır.

8. Kesilen kumaş parçalarını ..... için teyelleme işlemi yapılır.

9. Birleştirilmiş kumaş parçalarına ..... üzerinden, elde makine dikişi yapılır.

10. Dikilen giysi parçası, ... paylarının arası açılarak ütülenir.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi Ege yöresinin başa giyilen erkek kıyafetidir?

A) Turalı fes

B) Tepelikli başlık

C) İğne oyalı yazma

D) Al duvak

E) İğne oyalı fes

12. Aşağıdakilerden hangisi kalıp çıkarmak için kullanılan malzemelerden biri değildir?

A) A4 kâğıdı **B)** Karton **C)** Kurşun kalem **D)** Mukavva **E)** Parşömen kâğıdı

13. Aşağıdakilerden hangisi kitre bebek giysi yapım aşamalarından biri değildir?

A) Kalıp çıkarma

B) Giysiyi dikme

C) Kalıbı kumaşa uygulama

D) Parçaları birleştirme

E) Kalıbı yapıştırma

14. Aşağıdakilerden hangisi Marmara yöresinin başa giyilen kadın kıyafetidir?

A) Güpürlü yazma **B)** Tepelik **C)** Keçe fes **D)** Yanakdöven **E)** Dokuma puşi

15. Aşağıdakilerden hangisi İç Anadolu yöresinin vücuda giyilen kadın kıyafetidir?

A) Elbise

B) Oyalı gömlek

C) Basma kumaş şalvar

D) Camedan

E) Bindallı

16. Aşağıdakilerden hangisi Doğu Anadolu yöresinin ayağa giyilen erkek kıyafetidir?

A) Çarık **B)** Deri ayakkabı **C)** Sarı çizme **D)** Takunya **E)** Yemeni

17. Aşağıdakilerden hangisi İç Anadolu yöresinin başa giyilen kadın kıyafeti değildir?

A) Al fes **B)** Kalpak **C)** Keçe **D)** Tepelik **E)** Yazma

18. Aşağıdakilerden hangisi Güneydoğu Anadolu yöresinin vücuda giyilen erkek kıyafetidir?

A) Belde dokuma kuşak

B) Camedan

C) Kısa işlemeli şalvar

D) Kısa kollu cepken

E) Yarım ağlı şalvar

19. Aşağıdakilerden hangisi Karadeniz yöresinin vücuda giyilen kadın kıyafeti değildir?

A) Cepken **B)** Elbise **C)** Etek **D)** Gömlek **E)** Önlük

20. Aşağıdakilerden hangisi Doğu Anadolu yöresinin vücuda giyilen erkek kıyafeti değildir?

A) Aba

B) Dokuma gömlek

C) İsmailiye

D) İşlemeli kaftan

E) Şalvar

6. ÖĞRENME BİRİMİ

KALIPLA DOLGU OYUNCAK BEBEK

KONULAR

6.1. DOLGU OYUNCAK BEBEK KALIBI HAZIRLAMA

6.2. DOLGU OYUNCAK BEBEK YAPIMI

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Tekniğe ve modele uygun dolgu oyuncak bebek kalıbını parşömen kâğıdına çıkarma
- Çocuğun yaşına ve cinsiyetine uygun dolgu malzemeleriyle dolgu oyuncak bebek çalışma
- Uygun miktarda doldurulan dolgu oyuncak bebeği uygun süslemelerle tamamlama



HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Aile büyüklerinizden çocukken oynadıkları oyuncak bebekler hakkında bilgi edininiz.

6. KALIPLA DOLGU OYUNCAK BEBEK

Dolgu oyuncak, çeşitli kumaşlardan kalıplara göre kesilip dikilen beden parçalarının içine dolgu malzemesi koyulup, şekil verilerek oluşturulur (Görsel 6.1). Tasarımcının tercih ettiği bebek modeline uygun malzemelerle yapılan süsleme işleminin ardından bebek son şekline kavuşur. Dolgu bebekler, **bez bebek** olarak da adlandırılır.



Görsel 6.1: Kalıpla dolgu oyuncak bebek

Dolgu bebek yapımına uygun pek çok kumaş seçeneği vardır. Pelüş, polar ve pazen sıklıkla tercih edilen kumaşlardandır. Her evde bulunabilen eski ya da kullanılmaktan vazgeçilmiş havlu, pamuklu nevresim, triko gibi atık kumaş ürünler de dolgu oyuncak bebek yapımında kullanılabilmektedir. Bu tür kumaşların tercih edilmesi maliyeti düşürerek geri dönüşüme katkı sunmaktadır.

Ev ortamında kolaylıkla üretilebilen dolgu oyuncak bebekler, oyuncak sektörüne farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. İnsan sağlığına zararlı plastik oyuncakların yerine hem doğal hem de ekonomik malzemelerle üretilen dolgu bebeklerin oyuncak üretümünde tercih edilmesi, çocukların daha sağlıklı oyuncaklarla buluşmasını sağlar.

Dolgu Oyuncak Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç

Dolgu oyuncak bebek, tasarımı yapılan modele uygun pek çok malzeme ile üretilebilmektedir. Çeşitli kumaş ve triko ürün, örgü ipi, yün, deri, boncuk, boya, fırça, makas, dikiş makinesi, çizgi sabunu, toplu iğne, mezür, dikiş ipi ve iğnesi sıklıkla kullanılan dolgu bebek malzemeledir.

Ekonomik ve doğa dostu bebek tasarımları için malzeme seçiminde öncelik atık ürünlere verilmelidir. Geri dönüşüme uygun oyuncak bebek tasarımları, atık malzemelerin değerlendirilmesini sağladığı gibi maliyeti de düşürür.

Kullanılacak malzemenin cinsi ve kalitesi, dolgu oyuncak bebeğin değerini belirler. Değeri yüksek bebekler üretebilmek için sağlığa zarar vermeyen, yıkanabilen, silinmesi durumunda kolaylıkla temizlenen ve dayanıklı malzemeler kullanılmalıdır.

Üretimdeki yenilikler ve teknolojideki hızlı değişimler, bebek yapımında kullanılan malzemelerde çeşitliliğin artmasını ve farklı seçeneklerin oluşmasını sağlamıştır. Doğru malzeme seçimleri sayesinde dolgu oyuncak bebekler piyasada satılan ürünlerden daha sağlıklı, doğal ve kullanışlı olarak üretilir. Bu özellikleri sayesinde pek çok ebeveyn çocukları için dolgu oyuncak bebekleri tercih etmektedir.

Dolgu oyuncak bebek yapımında kullanılan başlıca araç gereç şunlardır:

Kumaşlar: Dolgu oyuncak bebeklerin uzun yıllar kullanılabilir ve sağlam olması için sık dokumalı kumaşlar tercih edilir. Dokuma kumaşlardan havlı (yüzeyi ince tüylü), pamuklu, poplin ve polar cinsi olanlar bebek yapımına daha elverişlidir (Görsel 6.2, 6.3). Bir yüzü tüylü pelüş, çabuk bozulan saten, jarse, polyester gibi parlak kumaşlar dolgu bebek üretimine uygun değildir.



Görsel 6.2: Polar



Görsel 6.3: Pamuklu kumaş

Parça Deriler: Dolgu oyuncak bebeğin giysi, ayakkabı ve aksesuarlarının yapımında parça deriler kullanılmaktadır (Görsel 6.4, 6.5).



Görsel 6.4: Dolgu oyuncak bebek ayakkabısı



Görsel 6.5: Dolgu oyuncak bebek ayakkabısı

Keçe: Bebeğin saçı, giysileri, ayakkabısı ve aksesuarlarının hazırlanmasında keçe kullanılmaktadır (Görsel 6.6).



Görsel 6.6: Bebek saçı için taranmış keçe

Yün ve Pamuk İpler: Dolgu oyuncak bebeğin gövde, baş, kol ve bacak kalıplarını dikme işleminde ve giysileri hazırlamak için pamuk ip kullanılır (Görsel 6.7). Yün iplikler ise bebeğe saç yapılırken kullanılmaktadır (Görsel 6.8).



Görsel 6.7: Pamuk iplikler



Görsel 6.8: Yün iplik

Dikiş Makinesi: Dolgu oyuncak bebeğin gövde, baş, kol ve bacak kalıbı kumaşları ile giysi kumaşlarını dikmek için dikiş makinesi kullanılmaktadır (Görsel 6.9).



Görsel 6.9: Dikiş makinesi

Dikiş Malzemeleri: Dolgu oyuncak bebeğin yapımında kullanılan makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, mezür ve çizgi sabunundan oluşan malzeme grubudur (Görsel 6.10).



Görsel 6.10: Dikiş malzemeleri

Kurşun ve Renkli Kalemler: Oyuncak bebek yapımında ölçü belirlemede, bebeğin kaş, göz, burun ve ağız yerlerinin çizilip süslenmesinde kullanılmaktadır (Görsel 6.11).



Görsel 6.11: Renkli kalemler

Boya ve Fırçalar: Dolgu bebeğe uygulanabilen farklı cinste ve kalitede boyalar bulunmaktadır. Fırçalar; oyuncak bebeğin kaş, göz, burun, ağız yerlerinin belirlenip çizilmesinde, el ve ayaklarının süslemesinde kullanılmaktadır (Görsel 6.12).



Görsel 6.12: Fırça ve boyalar

6.1. DOLGU OYUNCAK BEBEK KALIBI HAZIRLAMA

Dolgu oyuncak bebek kalıbı, çocuğun yaşına ve cinsiyetine uygun olarak hazırlanır. Kalıp, çeşitli modeller ve doğadaki canlılar örnek alınıp ölçülendirilerek oluşturulabilir. Ayrıca tasarımcı elektronik kaynak, dergi ve kitaplarda hazır olarak bulunan kalıpları kullanarak da kendi kalıbını oluşturabilir.

6.1.1. Çocuğun Yaşına ve Cinsiyetine Göre Dolgu Oyuncak Bebek Modeli Seçimi

Oyuncak bebeğin modeli çocuğun yaşı, cinsiyeti ve gelişim dönemleri dikkate alınarak yapılmalıdır. Dolgu oyuncak bebek model seçiminde bilinmesi gereken hususlar şunlardır:

- Model seçimi, çocuğun yaş grubu ve cinsiyetine uygun yapılır (Görsel 6.13, 6.14).
- Çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimine katkı sağlayacak modellerden seçim yapılır.
- Dolgu oyuncak bebek modelinin seçiminde kullanılan malzeme ve aksesuarlar çocuğun yaş seviyesine uygun olmalıdır.

- Oyuncak modeli çocuğun kendi başına oynayabileceği biçimde tasarlanmalıdır.
- Seçilen oyuncak modelinin onarımı ve temizliği kolay olmalı, yapımında dayanıklı malzemeler kullanılmalıdır.
- Oyuncak modeli seçiminde çocuğun yetenekleri ve ilgi alanları dikkate alınmalıdır.
- Çocuğun kullanım amacına uygun, bilişsel gelişimini ve psikomotor becerilerini (vücudun gelişimine paralel olarak kazanılan hareket etme yetkinliğini) güçlendirecek seçimler yapılmalıdır.



Görsel 6.13: Kalıpla dolgu oyuncak erkek bebek



Görsel 6.14: Kalıpla dolgu oyuncak kız bebek

6.1.2. Dolgu Oyuncak Bebek Kalıbı İçin Araç Gereç Hazırlama

Dolgu oyuncak bebeğin gövde, baş, kol, bacak ve giysi kalıplarını çıkarmak için cetvel, parşömen kâğıdı ve karton kullanılmaktadır.

6.1.3. Seçilen Modele Uygun Dolgu Oyuncak Bebek Kalıbı Çıkarma

Dolgu oyuncak bebek kalıpları farklı yöntemlerle çıkarılmaktadır. Seçilen modele göre uygulanan kalıp çıkarma yöntemleri şunlardır:

- Hazır dolgu oyuncak bebek kalıbı üzerinden çizim yapılıp kalıp çıkarma yöntemi uygulanır.
- Oyuncak bebeklerin resim veya fotoğrafları üzerinden ölçü alınıp çizim yapılarak kalıp çıkarma yöntemi uygulanır.
- Hazır oyuncak bebek üzerinden mezür veya cetvel ile ölçülendirilip kâğıt üzerine çizilerek kalıp çıkarma yöntemi uygulanır (Görsel 6.15).
- Drapaj tekniği ile kalıp çıkarma yöntemi uygulanır. Bu yöntem üç boyutlu kalıp çıkarma tekniğidir.



Görsel 6.15: Kalıp çizme işlemi

Yapım aşamaları şunlardır:

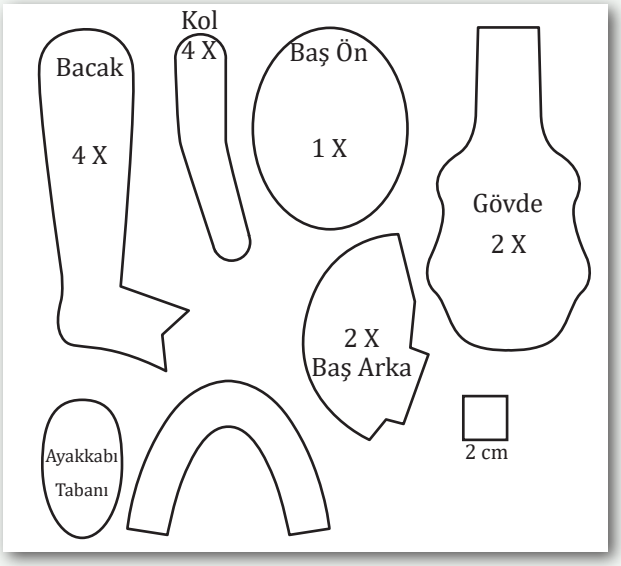
- Oyuncak bebek üzerinde kâğıt ya da kumaş kullanılarak toplu iğne ile dikiş çizgileri tutturulur.
- Kumaşın en ve boy çizgileri ile birleştirme çizgileri kalemle belirlenir.
- Bebeğin üzerindeki kâğıt, dikiş çizgilerinin bozulmamasına özen gösterilerek alınır.
- İşaretlenen kâğıt düz bir zemin üzerinde düzeltilir.
- Belirlenen çizgilerin üzerinden çizilerek kalıp çıkarılır.

Farklı bebek modellerine göre oluşturulmuş beden ve giysi kalıplarının örnekleri şunlardır (Görsel 6.16, 6.17):

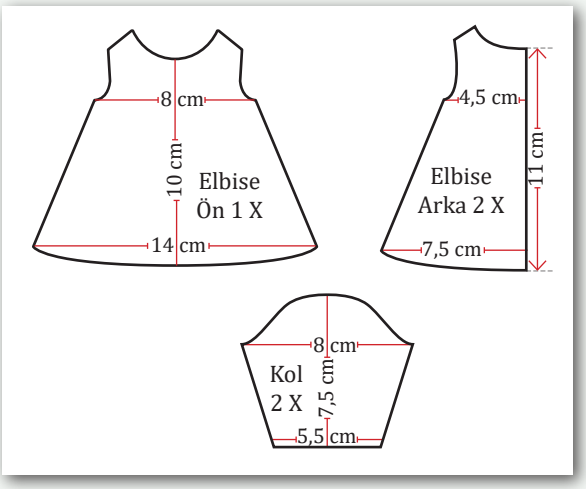
Not: Şekildeki bebeklerin beden ve giysi kalıpları istenen ölçülerde fotokopi ile büyütülebilir.



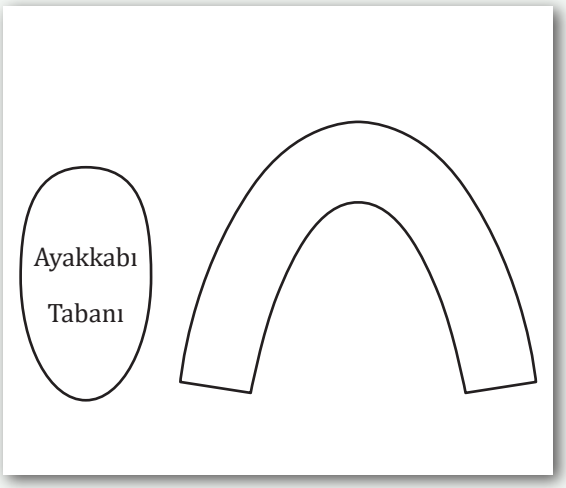
Görsel 6.16: Kalıpla dolgu oyuncak kız bebek modeli



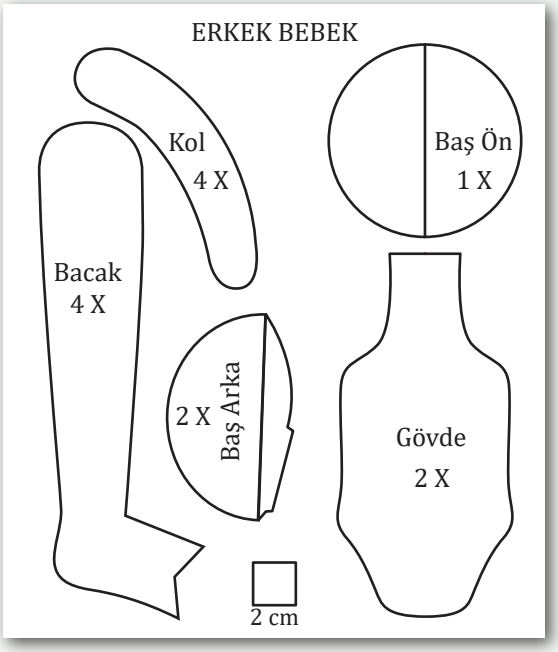
Şekil 6.1: Kız bebek iç beden kalıpları



Şekil 6.2: Elbise kalıbı



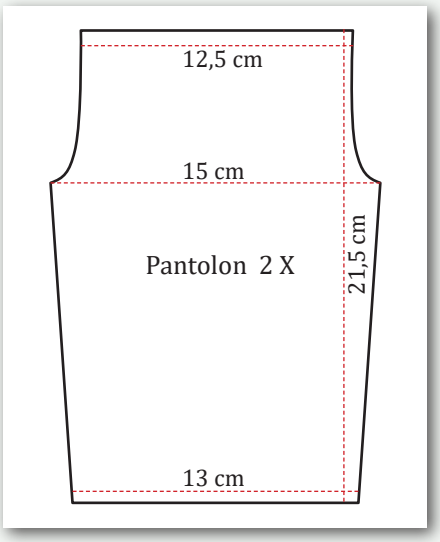
Şekil 6.3: Ayakkabı kalıbı



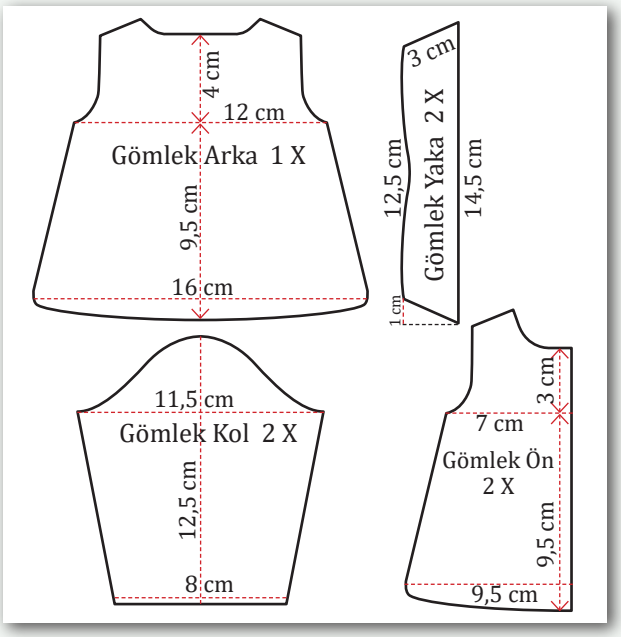
Şekil 6.4: Erkek bebek beden kalıpları



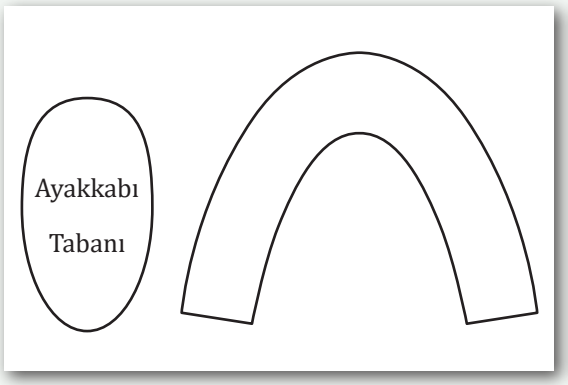
Görsel 6.17: Kalıpla dolgu oyuncak erkek bebek modeli



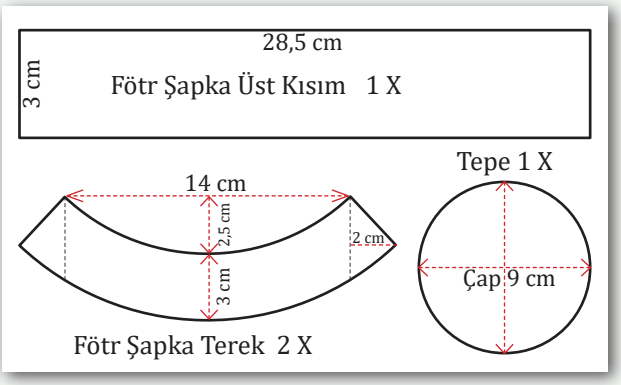
Şekil 6.5: Pantolon kalıbı



Şekil 6.6: Gömlek kalıbı



Şekil 6.7: Ayakkabı kalıbı



Şekil 6.8: Fötr şapka kalıbı

6.1. UYGULAMA

DOLGU OYUNCAK BEBEK KALIBI HAZIRLAMA

SÜRE: 7 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden dolgu oyuncak bebek modelinizin kalıbını çıkarmanız beklenmektedir (Görsel 6.18). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 6.18: Kalıpla dolgu oyuncak kız bebek modeli

Kullanılacak Araç Gereç: Kurşun kalem, silgi, kâğıt, makas, cetvel, parşömen kâğıdı ve karton.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

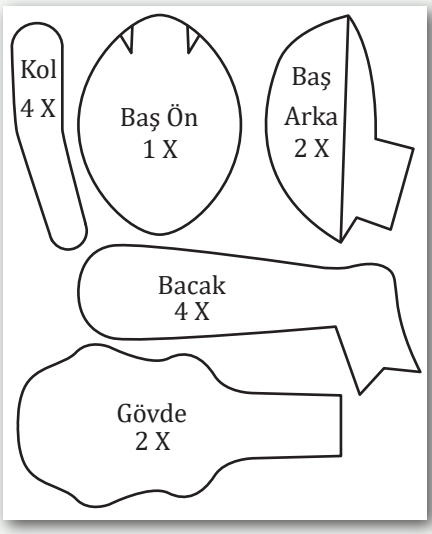
- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Çocuğun yaşına ve cinsiyetine uygun dolgu oyuncak bebek modelini seçiniz.

- Çocuğun yaşına ve cinsiyetine uygun dolgu oyuncak bebek araştırmalarınızı öğretmeninize ve arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Model seçimi yapmak için internetten, kitap ve dergilerden yararlanabilirsiniz.
- Model seçimi ve tasarımı yaparken renk uyumuna dikkat ediniz.

3. İŞLEM BASAMAĞI: Seçilen modele uygun olarak dolgu oyuncak bebek kalıbı çıkarınız.

- Hazır oyuncak bebek kalıplarını örnek alarak cetvel ve kalem yardımıyla gövde, baş, kol, bacak kalıplarını kâğıda çiziniz (Şekil 6.9).
- Gövde için 2, baş ön bölgesi için 1 ve arka için 2, bacak ve kol için 4 adet kalıp çiziniz.
- Çizgilerin aynı incelikte olmasına özen gösteriniz.
- Belirtilen yazı ve işaretleri (bacak, kol vb. parçaların kaç adet olacağını ve kalıbın bölümlerini) kalıbın üzerine eksiksiz geçirmeye özen gösteriniz.
- Kalıpları çizgilerin üzerinden makasla keserek hazırlayınız.
- Bebek kalıplarını istediğiniz ölçülerde fotokopi ile büyütebilirsiniz.
- Kalıpla dolgu oyuncak bebek yapımı için hazırladığınız kalıpları sonraki uygulamada kullanmak üzere bir föy dosyasında korumaya alınız.



Şekil 6.9: Dolgu oyuncak bebek kalıpları

DOLGU OYUNCAK BEBEK KALIBI HAZIRLAMA 6.1. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ				
Sınıf	**Numara**	**Öğrencinin Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Çocuğun yaşına ve cinsiyetine göre dolgu oyuncak bebek modelini seçti.			
3	Seçtiği modele uygun dolgu oyuncak bebek kalıbını çıkardı.			
4	Belirlenen sürede görevini tamamladı.			
5	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.2. DOLGU OYUNCAK BEBEK YAPIMI

Tasarımcı tarafından belirlenen dolgu oyuncak bebek modelinin kalıbı, bebeğin bedeninin yapımında kullanılacak kumaşın üzerine yerleştirilir. Kumaş, kalıbın etrafından kesilir. Dikiş işlemleri tamamlanan bebek dolgu malzemesi ile doldurulur. Giysileri hazırlanıp giydirildikten sonra bebeğin süslemeleri yapılır.

Dolgu oyuncak bebek üreticilerinin zevk ve yeteneklerine göre tercih ettiği bebek yapımı yöntemleri şunlardır:

- Baş, vücut, kol ve bacakların bütün hâlinde kesilip dikilmesiyle dolgu oyuncak bebek yapımı (Görsel 6.19).



Görsel 6.19: Dolgu oyuncak bebek

- Baş ve vücudun bütün olarak oluşturulup kol ve bacakların vücuda tutturulmasıyla dolgu oyuncak bebek yapımı (Görsel 6.20).



Görsel 6.20: Baş ve gövdenin bütün olarak dikildiği dolgu bebekler

- Baş ve vücudun tek parça hâlinde oluşturulup kol ve bacakların düğmelerle vücuda tutturulmasıyla dolgu oyuncak bebek yapımı (Görsel 6.21).



Görsel 6.21: Dolgu oyuncak bebeğin kollarına düğme dikme işlemi

- Baş, vücut, kol ve bacakların ayrı ayrı birleştirilmesiyle dolgu oyuncak bebek yapımı (Görsel 6.22).
- Parçaları birleştirilmeden, kıyafetlerin kollara, bacaklara ve vücuda dikilmesiyle dolgu oyuncak bebek yapımı (Görsel 6.23).



Görsel 6.22: Vücut bölümleri ayrı ayrı oluşturulup dikilen dolgu bebekler



Görsel 6.23: Beden parçaları kıyafetlere dikilerek yapılan dolgu bebekler

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

Zeynep Karaaslan, bez bebek ve kukla tasarımları ile her türlü materyali bez bebeğe dönüştürmeyi başarmış değerli sanatçılardandır. 1955 yılında Yalova'da doğmuş, öğretmenlik mesleğinden emekli olmuştur. Çocukluk yıllarında annesinin çatal çomaktan, beyaz tülbent ve çiçekli pazenlerden yaptığı bez bebekler ve kuklalarla büyümüştür. Sanatçı saksı, şişe ve tahta kaşıklarla tasarladığı, geri dönüşüme katkı sağlayan pek çok bez bebek çalışmasının sahibidir. Sanatçının sayısı üç bini aşan bebek tasarımı bulunmaktadır.

Denizli'nin tarihî yapılarından olan Balcı Evi Konağı, şehrin belediyesi tarafından restore edilip Türkiye'nin ilk bez bebek müzesine dönüştürülünce sanatçı, çeşitli atık ürünlerle ürettiği sekiz yüz elli adet bez bebeği bu müzeye bağışlar. Açılan folklorik bebek müzesinde, hem Türk hem de dünya kültürünü tanıtan bebekler yer almaktadır.

Zeynep Karaaslan çeşitli sergiler açarak kendi ülkesine ve dünyaya Türk kültür ve folklorunu tanıtmaya devam etmektedir.



Görsel 6.24: Denizli Balcı Evi Konağı bez bebek müzesi ve Zeynep Karaaslan

6.2.1. Dolgu Oyuncak Bebeğin Yapım Aşamaları

Dolgu oyuncak bebekler, belli bir sıralama takip edilerek yapılır. Tasarımcı belirlediği modele en uygun yapım yöntemini seçtikten sonra aşamaları takip ederek dolgu oyuncak bebeği yapar. Dolgu oyuncak bebeğin yapım aşamaları sunlardır:

1. Seçilen dolgu oyuncak bebek modelinin tasarımı yapılır.
2. Dolgu oyuncak bebek modeline uygun araç gereç hazırlanır.
3. Dolgu oyuncak bebek modeline uygun olarak kalıp çıkarılır.
4. Kalıp kumaşa uygulanarak kesilir.
5. Kesilen kumaş, dikiş teknikleri uygulanarak dikilir.
6. Bebeğin dikilen beden, baş, kol ve bacak parçaları birleştirilir.
7. Dikimi yapılan bebek dolgu malzemeleriyle doldurulur.
8. Doldurma işlemi yapılan bebeğin giysilerinin kalıbı çıkarılarak dikilir.
9. Bebeğin yüzü ölçülendirilerek boyanır.
10. Bebeğin modeline uygun saç hazırlanır.
11. Bebeğin modeline uygun aksesuarlar hazırlanır.
12. Süslemesi yapılan bebek modeline son şekli verilir.

6.2.2. Dolgu Malzemeleri

Dolgu malzemeleri; yaş grubuna, modelin özelliğine, kullanılan kumaşın türüne ve bebeğin ölçüsüne uygun seçilir. Yün, organik pamuk, silikon ya da boncuk elyaf, kırpılmış sünger, kumaş, naylon çorap ve iplikler bebek modeline göre kullanılabilecek çeşitli dolgu malzemeleridir.

6.2.3. Dolgu Oyuncak Bebek Kalıbını Kumaşa Uygulama

Dolgu oyuncak bebek kalıbını kumaşa uygulama işleminde, üzerine belirli aralıklarla bebek kalıplarının yerleştirildiği kumaşlar kalıpların etrafından kesilir. Kesilen kumaş parçaları, dikiş tekniklerine uygun olarak dikilir.

Kumaş üzerine kalıp yerleştirme işleminin aşamaları şunlardır:

- Oyuncak bebek modeline ve bebeğin kullanım amacına uygun olarak kumaş seçimi yapılır.
- Seçilen kumaş, kalıba uygun olarak kesilmeden önce yıkanıp ütülenir.
- Oyuncak bebeğin kalıpları kumaşın düz boy ipliğine göre yerleştirilir (Görsel 6.25).
- Kalıplar, kumaşın üzerine kendi özelliklerine uygun olarak yerleştirilir.
- Kalıpları kumaş üzerine yerleştirirken kumaşı ekonomik kullanmaya özen gösterilir.
- Kumaş tüylü ise tüy yönüne dikkat edilir.
- Desenli kumaşlarda kalıplar kumaşın desenine uygun biçimde yerleştirilir.
- Yerleştirilen kalıpların etrafından dikiş sabunu ya da kurşun kalemle çizilir.
- Kalıplarda yer alan bütün işaretler kumaşın üzerine geçirilir.



Görsel 6.25: Kumaş üzerine kalıp yerleştirme işlemi



Görsel 6.26: Kalıp kesme işlemi

Kalıbı kesme işlemleri şunlardır:

- Dolgu oyuncak bebek kalıbı üzerinden kumaşın etrafında dikiş payı bırakılır.
- Kumaş, esneme oluşmamasına dikkat edilerek kesilir (Görsel 6.26).
- Kumaş üzerindeki işaretli yerler çıtlatılarak kesilir.
- Kalıpların üzerinde belirtilen sayı kadar kumaş kesilir.

Kalıbı birleştirme işlemleri şunlardır:

- Kesilen kumaş parçaları, dikme işlemi sırasında kaymaması için çizgilerin üzerinden teyellenir.
- Dikme işleminde kollar ve bacaklar ayrı ayrı dikilir (Görsel 6.27).
- Dikilen kol ve bacaklar bebeğin bedenine tutturulduktan sonra parçalar birleştirilir (Görsel 6.28).
- Oyuncak bebeğin parçaları, birleştirme sırasına göre elde ya da dikiş makinesinde dikilir.
- Son olarak bebeğin başı, boyun bölgesine enseden tutturulur.



Görsel 6.27: Beden parçalarını dikme işlemi



Görsel 6.28: Beden parçalarını dikerek birleştirme işlemi

6.2.4. Dolgu Oyuncak Bebeği Doldurma

Dolgu oyuncak bebek yapımında dolgu malzemesinin seçimi, kumaş seçimi kadar önemlidir. Bebeğin her bir parçasını dolgu malzemesiyle doldurmak, dikkat ve özen isteyen bir işlemdir.

Dolgu malzemesi doldurma işleminin basamakları şunlardır:

- Yıkama ve temizlik işlemleri sırasında dolgu malzemesinin bozulmaması için bebeğin özelliğine uygun malzemelerden seçim yapılır.
- Dolgu malzemesi, parçanın en uç noktasından başlanarak doldurulur.
- Doldurma işleminde uç noktalar, ince ve dar parçalar için ucu sivri araçlar (şiş, tığ, kalem, cımbız vb.) kullanılır (Görsel 6.29).
- Doldurma işleminde girinti çıkıntıların oluşmamasına özen gösterilir.
- Beden, baş, kollar ve bacaklar modelin özelliğine uygun olarak eşit miktarda doldurulur (Görsel 6.30).
- Bebeğin parçalarını çok sert ya da çok yumuşak doldurmamaya özen gösterilir (Görsel 6.31).
- Bebeğin bedeni baş, boyun, bacak ve kolları duruş pozisyonuna uygun doldurulur.



Görsel 6.29: Dolgu oyuncak bebek doldurma işlemi



Görsel 6.30: Dolgu oyuncak bebek doldurma işlemi



Görsel 6.31: Dolgu oyuncak bebek doldurma işlemi

6.2.5. Dolgu Oyuncak Bebeği Süsleme

Dolgu oyuncak bebeğin yapımı, süsleme işlemlerinin ardından tamamlanır. Süsleme işlemleri; bebeğin kullanım amacına, karakteristik, yöresel vb. model özelliklerine uygun olarak yapılmaktadır. Süsleme, bebeğe çekicilik kazandıran en önemli işlemdir. Dolgu oyuncak bebeğin yüzü, saçının yapımı ve giysileri, süsleme işlemleri sırasında yapılmaktadır (Görsel 6.32).



Görsel 6.32: Süsleme malzemeleri

6.2.5.1. Süsleme Malzemeleri

Süsleme işlemlerinde bebeğin modeline uygun malzemelerden seçim yapılmalıdır. Süslemede kullanılan malzemeler şunlardır:

Kumaşlar: Farklı doku, renk ve desende kumaşlar bebeğin süslemesinde kullanılabilir (Görsel 6.33).



Görsel 6.33: Kumaşlar

Hazır Süsleme Gereçleri: Pul, boncuk, inci, kurdele, ponpon gibi gereçler kullanım amacına uygun olarak süsleme işlemlerinde kullanılmaktadır (Görsel 6.34, 6.35, 6.36).



Görsel 6.34: Ponponlar



Görsel 6.35: Hazır gereçler



Görsel 6.36: Hazır gereçler

Yardımcı Gereçler: Silikon tabancası, dikiş malzemeleri, tığ, örgü şişi, vücudu dengede tutmaya yarayan tel, kumaş boyası vb. malzemeler bebek modelinin özelliğine uygun olarak kullanılır.

6.2.5.2. Modele Uygun Malzemelerle Dolgu Oyuncak Bebeği Süsleme İşlemi

Süsleme malzemeleri modelin kullanım özelliğine uygun olarak belirlenir.

Süsleme malzemesi seçerken şunlara dikkat edilir:

- Süsleme malzemeleri, dolgu oyuncak bebekle oynayacak çocuğun yaşına uygun olmalıdır.
- Yıkama işlemlerine dayanıklı olan süsleme malzemeleri seçilmelidir.
- Çocuğa zarar vermeyecek malzemelerden seçim yapılmalıdır.
- Abartılı süslemeler yapmamaya özen gösterilmelidir.

Model özelliğine uygun süsleme yöntemleri şunlardır:

Yüz Yapımı: Dolgu oyuncak bebeğin gözleri boncuk ya da hazır göz kullanılarak oluşturulur. Modele uygun boyama teknikleriyle yüz şekillendirmesi yapılır (Görsel 6.37).



Görsel 6.37: Dolgu oyuncak bebeğin yüzünü boyama işlemi

Saç Yapımı: Dolgu oyuncak bebeğin saçlarının rengi, dokusu ve şekli tasarımcının model seçimiyle belirlenir. Bebek saçı yapımında kullanılan iki yöntem vardır:

- Saçlar, dolgu oyuncak bebeğin başına dikilerek tutturulur (Görsel 6.38).
- Saçlar, dolgu oyuncak bebeğin başına silikon tabancası kullanılarak yapıştırılır.



Görsel 6.38: Dolgu oyuncak bebeğe saç dikme işlemi

Giysilerin Hazırlanması: Dolgu oyuncak bebek giysileri için hazırlanan kalıplar kumaşa uygulanır. Kesilen kumaş parçaları dikilir (Görsel 6.39). Yapım aşamaları tamamlanan giysiler bebeğe giydirilir (Görsel 6.40).



Görsel 6.39: Oyuncak bebek giysilerinin hazırlanması



Görsel 6.40: Oyuncak bebeği giydirme işlemi

Giysilerin Süslenmesi: Dolgu oyuncak bebek giysi süslemesinde kullanılan hazır gereçler, dikme ya da yapıştırma yöntemleriyle giysiye tutturulur (Görsel 6.41).



Görsel 6.41: Dolgu oyuncak bebek giysi süslemesi

AKLINIZDA BULUNSUN!

Dünyada her ülkenin, bölgenin hatta yörenin kendine özgü oyuncak bebek modeli ve kültürel süsleme yöntemleri vardır. Modeller ve süsleme yöntemleri, üretimin yapıldığı yere, üretimi yapan kişiye göre değişir. Tasarımcının yaratıcı fikirleriyle birbirinden farklı modeller üretilebilmektedir.

Bazen bir animasyon karakteri ya da bir kahraman bazen yöresel kıyafetli bir kadın ya da erkek dolgu oyuncak bebek olarak hayat bulur. Dolgu oyuncak bebek tasarımcısı, var olan kültürel ve modern bebeklerden esinlenerek kendi bebeğini oluşturur. Daha önce hiç yapılmamış olanı tasarlayıp üretmenin tasarımcının değerini ve modele olan talebi artıracağı da unutulmamalıdır.

6.2. UYGULAMA

KALIPLA DOLGU OYUNCAK BEBEK ÇALIŞMA

SÜRE: 14 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden kalıpla dolgu oyuncak bebek modelini yapmanız beklenmektedir (Görsel 6.42). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 6.42: Kalıpla dolgu oyuncak kız bebek modeli

Kullanılacak Araç Gereç: Parşömen kâğıdı, akrilik boya, orlon ip, karton, fırça, keçe, cetvel, palet, çeşitli kurdeleler, mezura, uçan kalem, inci, boncuk, patiska, kurşun kalem, kâğıt, silgi, plastik süsler, desenli poplin, yapıştırıcı, jüt ipi, ince lastik, elyaf, düğme, dikiş makinesi, makas ve dikiş malzemeleri.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

2. İŞLEM BASAMAĞI: Dolgu oyuncak bebek kalıbını kumaşa uygulayınız.

- Kumaşları kesim için önceden yıkayıp ütüleyerek hazırlayınız.
- Bebeğin bedeni için ten rengi patiska kullanınız.
- Bebeğin bedeni için jarse, triko kumaşlar veya ten rengi iç çamaşırları da kullanabilirsiniz.
- Kumaşınızın ön yüzü içeride kalacak şekilde kumaşı ikiye katlayınız.
- 6.1. uygulamada hazırladığınız kalıpları, kumaşınızın düz boy iplik yönüne ve kalıpların üzerindeki işaretlere dikkat ederek yerleştiriniz (Görsel 6.43).



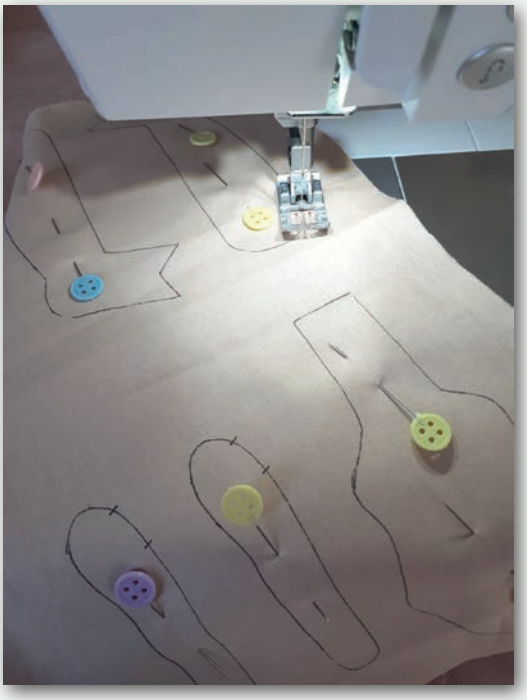
Görsel 6.43: Kalıbı kumaşa uygulama işlemi

- Kalıpları, kumaşın üzerine toplu iğnelerle tutturunuz.
- Kalıpları, sabun veya kurşun kalemle etrafından çizerek kumaşa geçiriniz.
- Dikiş payını 0,5 cm alarak kumaşı kesiniz (Görsel 6.44).



Görsel 6.44: Kumaşı kesme işlemi

- Kumaş üzerine çizmiş olduğunuz kalıp çizgisinin üzerinden teyel alınız.
- Beden parçalarını teyelin üzerinden makine dikişiyle birleştiriniz (Görsel 6.45).
- Parçaları makine dikişi yerine elde veya oyulgama dikişiyle de dikebilirsiniz (Görsel 6.46).



Görsel 6.45: Beden parçalarını dikme işlemi



Görsel 6.46: Beden parçalarını dikme işlemi

- Bebeğin beden parçalarını ön yüzüne çevirebilmek için yan dikişin bir kenarından 2-3 cm kadar bir açıklık bırakarak dikişi tamamlayınız (Görsel 6.47).
- Temiz ve düzenli çalışınız.



Görsel 6.47: Beden parçalarını çevirme işlemi

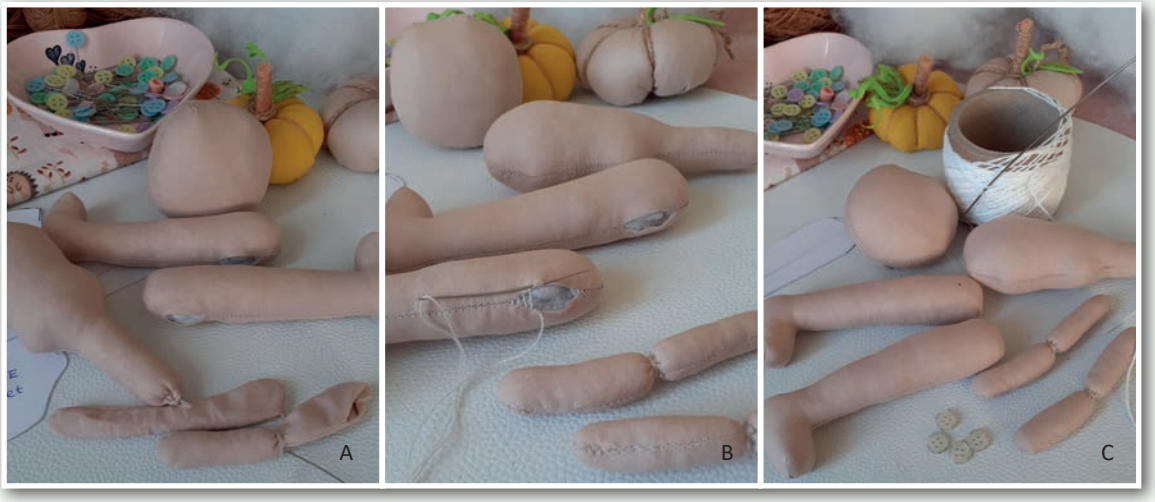
3. İŞLEM BASAMAĞI: Dolgu bebeği doldurma işlemini yapınız.

- Bebeğin beden parçalarını bırakmış olduğunuz açıklıktan ön yüzüne çeviriniz.
- Bırakılan açıklıktan içeri elyaf doldurunuz (Görsel 6.48).
- Dolgu malzemesi olarak silikon elyaf, pamuk veya yün kullanabilirsiniz.



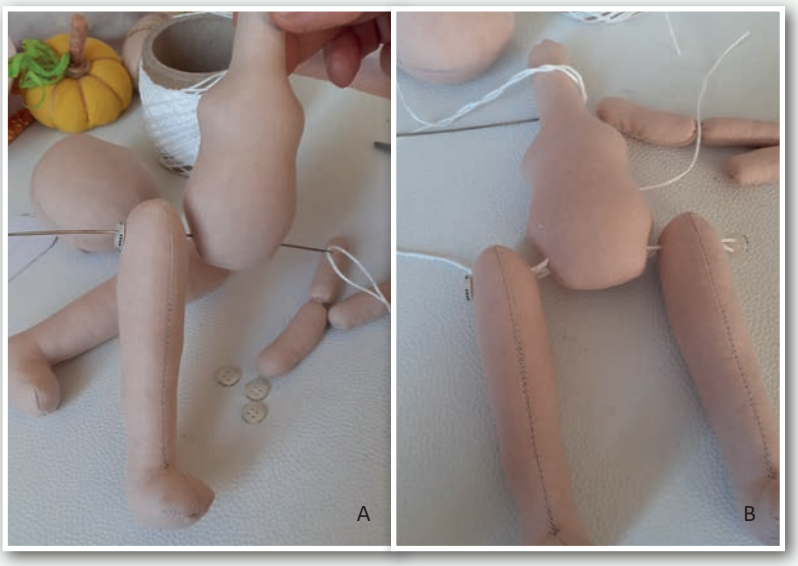
Görsel 6.48: Bebek doldurma işlemi

- Elyafı bebeğin her tarafına eşit olarak dağıtınız.
- Doldurma işlemi tamamlanan bebeğin bırakılan açıklığını, kumaşınıza uygun renkte ve sağlam bir dikiş ipliğiyle dikmeye özen gösteriniz (Görsel 6.49).
- Fazla ipleri keserek temizleyiniz.



Görsel 6.49: Bebek doldurma işlemi

- Modele uygun olarak seçilen oynar kol ve bacaklı bebek için kolları ve bacakları gövdeye düğmeyle birleştiriniz.
- Yorgan iğnesi kullanarak, gövdenin bacak bölümüne düğme takıp bacağı gövdeyle birleştiriniz (Görsel 6.50).
- Kol bölümüne yorgan iğnesiyle düğme takıp kolları gövdeyle birleştiriniz (Görsel 6.51).



Görsel 6.50: Bacakların gövdeye birleştirilmesi



Görsel 6.51: Kolların gövdeye birleştirilmesi

- Başı bedene elle dikerek ensede birleştiriniz (Görsel 6.52).
- Bebeğin bütün parçalarını birleştirerek bedeni tamamlayınız (Görsel 6.53).



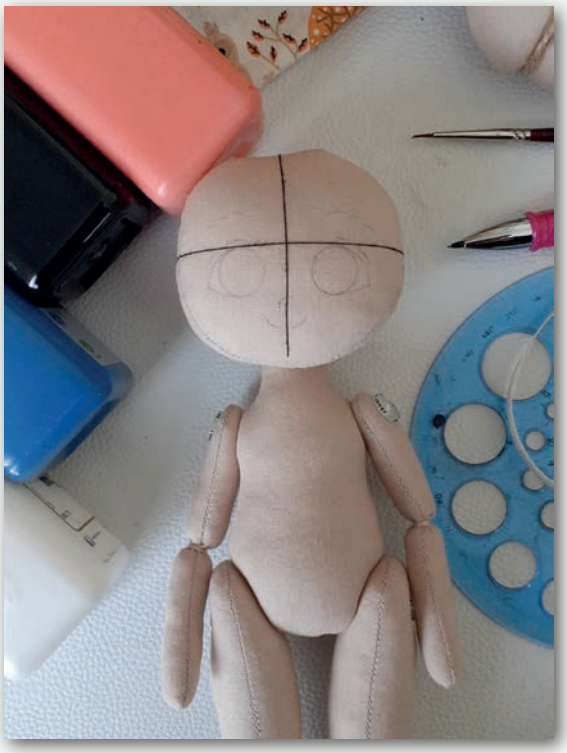
Görsel 6.52: Başı gövdeyle birleştirme işlemi



Görsel 6.53: Bebeğin birleştirilmiş bedeni

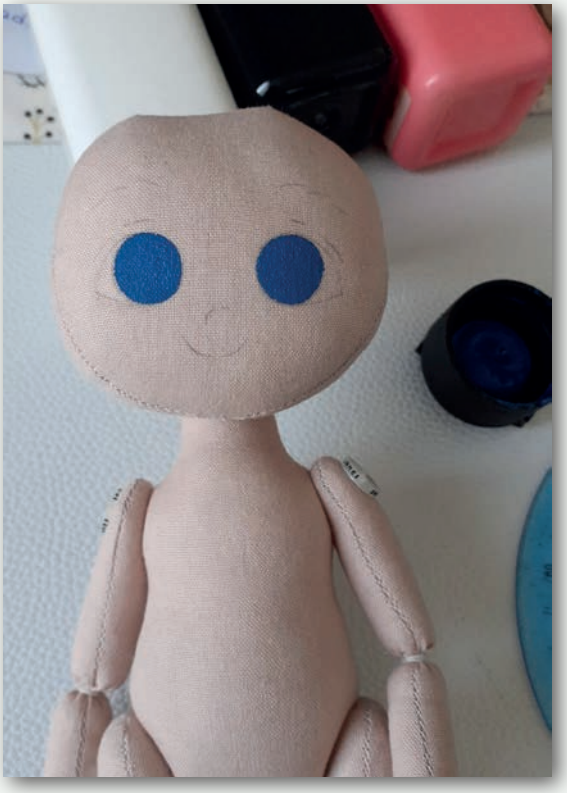
4. İŞLEM BASAMAĞI: Modele uygun malzemelerle dolgu oyuncak bebeği süsleyiniz.

- Bebeğin yüzünü eşit iki parça olacak şekilde cetvelle ölçüp kurşun kalemle çiziniz (Görsel 6.54).
- Ölçülendirme işlemi için çok koyu renkte ve boya akıtan kalemler kullanmayınız.
- Göz için hazır daire şablonlardan yararlanabilirsiniz.
- Göz, kaş, burun ve ağız bölgelerini, tasarladığınız bebek karakterine uygun biçimde stilize ederek çizebilirsiniz.



Görsel 6.54: Modele uygun yüz çizimi

- Yüz makyajını tamamlamak için boya fırçalarını ve yüzeye tutunabilen akrilik boyaları hazırlayınız.
- Numarası 00,0 veya 1 olan fırçaları kullanınız.
- Göz, kirpik, kaş ve burun boyaması için lacivert, beyaz ve siyah akrilik boya hazırlayınız.
- Gözün dış çizgisini fırça yardımıyla siyaha boyayınız (Görsel 6.55).



Görsel 6.55: Oyuncak bebeğin gözlerini boyama işlemi

- Çizilen göz şeklinin içini lacivert boya ile tamamen doldurunuz. Boyama sırasında lacivert boyanın göz çizgisinin dışına taşmamasına dikkat ediniz.
- Göz çevresine siyah boyayla göz pınarı ve göz kuyruğu şekli veriniz.
- Önceden yeri belirlenen göz kapağını siyah boya kullanarak fırça yardımıyla çiziniz.
- Gözün tam ortasını beyazla kalın bir nokta şeklinde boyayınız.
- Noktanın kenarını siyahla yarım ay şeklinde boyayarak gözü tamamlayınız.
- Bebeğin kaş, burun ve ağzını fırça ile çizerek oluşturunuz (Görsel 6.56).
- Ağız için turuncu akrilik boya kullanabilirsiniz.



Görsel 6.56: Oyuncak bebeğin gözlerini boyama işlemi

- Bebeğin saç yapımında buklet, yün vb. iplikler kullanabilirsiniz.
- İstediğiniz renkte ve yapıdaki ipliği 20 cm uzunluğunda bir kitaba ya da başka bir ölçü aracına 2-3 cm kalınlığında sarınız (Görsel 6.57).
- Saç ipliklerinden 5 öbek oluşturunuz.
- Saç öbeklerini, tam ortasından, saçla aynı renkte iple bağlayarak hazırlayınız.



Görsel 6.57: Bebek saçı hazırlama işlemi

- Saç öbeklerini, bebeğin başının tam ortasına yerleştirip saçla aynı renkte iple dikerek tutturunuz (Görsel 6.58).
- Saçları silikon tabancasıyla da yapıştırabilirsiniz.



Görsel 6.58: Saçı bebeğin başına tutturma işlemi

- Saçların bir tutamını, kâkül olması için başın önüne doğru getirip makasla 4 cm uzunluğunda kesiniz (Görsel 6.59).



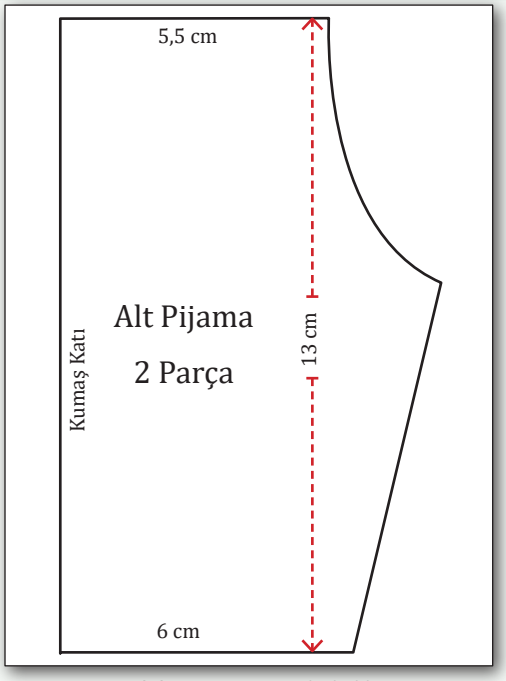
Görsel 6.59: Bebeğin saçına şekil verme işlemi

- Bebeğin saçlarını örmek için saç uçlarını makasla keserek düzeltiniz.
- Bebeğin saçını iki yandan ayırarak örünüz. Örgü saçların uçlarını makasla keserek düzeltiniz (Görsel 6.60).

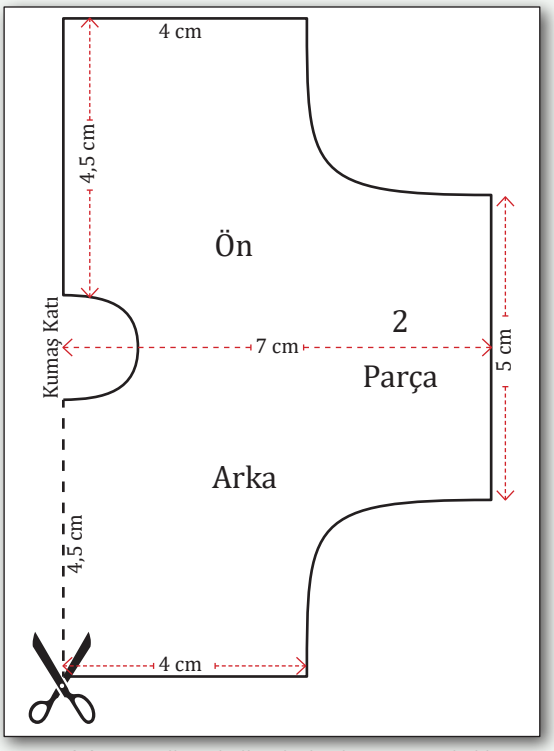


Görsel 6.60: Bebeğin yapımı tamamlanmış saçları

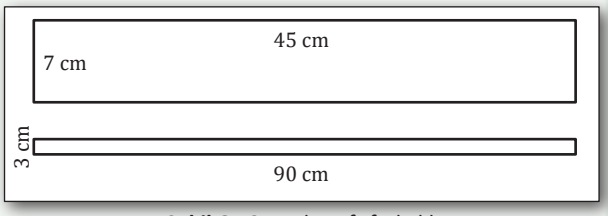
- Bebeğin giysilerini dikmek için kullanılacak kumaşları önceden yıkayıp ütüleyerek kesime hazırlayınız.
- Bebeğin pijama altının ve elbisenin kalıplarını çıkarınız (Elbise üç parçadan oluşmaktadır: kolla birleşik üst parça, bir bütün olarak alt parça ve fırfır).
- Bebeğin pijama altı kalıbını boy 13 cm, paça 6 cm ve bel 13 cm olacak şekilde cetvelle ölçüp kurşun kalemle çiziniz (Şekil 6.10).
- Bebeğin elbise kalıbında kol boyunu 7 cm ve enini 5 cm olarak belirleyiniz. Elbisenin üst parça kalıbını cetvelle 4 cm eninde, 4,5 cm boyunda ölçüp kurşun kalemle çiziniz (Şekil 6.11).
- Elbisenin alt parça kalıbını bir bütün hâlinde, cetvel yardımıyla 45 cm eninde ve 7 cm boyunda ölçüp kurşun kalemle çizerek belirleyiniz.
- Elbisenin fırfır kalıbını cetvelle 90 cm eninde ve 3 cm boyunda ölçüp kurşun kalemle çiziniz (Şekil 6.12).



Şekil 6.10: Pijama altı kalıbı



Şekil 6.11: Elbise kolları birleşik üst parça kalıbı



Şekil 6.12: Etek ve fırfır kalıbı

- Kalıpları kumaşa çiziniz.
- Pijama altı ve elbise kalıplarını, kumaşın düz boy iplik yönüne dikkat ederek yerleştiriniz.
- Giysi kalıplarını, etrafından kurşun kalemle çizerek kumaşa geçiriniz.
- Kumaşın kaymaması için toplu iğnelerin kumaş üzerinde bulunmasına özen gösteriniz.
- Pijama altı kumaşını tersinden, çizmiş olduğunuz çizginin üzerinden dikiş makinesinde dikiniz (Görsel 6.61).
- Dikilen parçayı ön yönüne çeviriniz.
- Pijama altının belini 1 cm katlayarak dikiniz ve lastik geçirerek büzünüz.
- Pijamanın paçalarını 0,5 cm katlayıp dikiniz ve oluşan boşluktan turuncu organze kurdele geçirip büzdükten sonra kurdelenin uçlarını fiyonk yapınız.
- Yapım işlemleri tamamlanan pijama altını dolgu oyuncak bebeğe giydiriniz (Görsel 6.62).



Görsel 6.61: Pijama altını dikme işlemi



Görsel 6.62: Pijama altını giydirme işlemi

- Elbise kalıplarını kumaşa düz boy iplik yönüne dikkat ederek yerleştiriniz.
- Kalıpların etrafından kurşun kalemle çiziniz.
- Elbisenin kolları da birlikte olan üst parçasının kumaşını, tersinden, çizmiş olduğunuz çizginin üzerinden dikiş makinesinde dikiniz (Görsel 6.63).



Görsel 6.63: Elbisenin üst parçası

- Elbisenin alt etek parçasının kalıbını bir bütün olarak 45 cm eninde ve 7 cm boyunda olacak şekilde kurşun kalemle çizerek kumaşa geçiriniz.
- Elbisenin fırfır kalıbını 90 cm eninde ve 3 cm boyunda olacak şekilde kumaşa çizerek kesiniz.
- Elbisenin alt etek parçasıyla fırfırını, çizmiş olduğunuz çizginin üzerinden dikiş makinesinde dikerek birleştiriniz (Görsel 6.64).
- Dikilen parçayı ön yüzüne çeviriniz.



Görsel 6.64: Alt etekle fırfırın dikilerek birleştirilmesi

- Alt eteğin beline teyel tekniğini kullanarak pili görüntüsü veriniz (Görsel 6.65).



Görsel 6.65: Alt eteğe pili uygulaması

- Elbisenin alt etek ve üst parçasını tersine çeviriniz.
- Elbisenin alt ve üst parçasını dikiş makinesinde dikerek birleştiriniz (Görsel 6.66).
- Dikilen elbiseyi ön yüzüne çeviriniz ve ütüleyiniz.



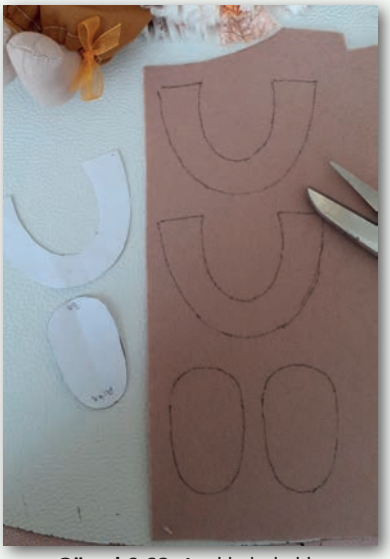
Görsel 6.66: Bebeğin elbisesini birleştirme işlemi

- Dolgu oyuncak bebeğe elbiseyi giydiriniz (Görsel 6.67).



Görsel 6.67: Giydirilmiş dolgu oyuncak bebek

- Dolgu oyuncak bebeğin ayakkabı kalıbını taban ve üst parça olarak çiziniz ve kalıbı makasla kesiniz.
- Ayakkabı kalıbını açık kahverengi keçeye çizerek geçiriniz (Görsel 6.68).
- Makas yardımıyla keçeyi kesiniz.



Görsel 6.68: Ayakkabı kalıbı

- Ayakkabının taban ve üst parçasını toplu iğne yardımıyla birbirine tutturunuz ve elde dikiş yöntemiyle dikiniz (Görsel 6.69).



Görsel 6.69: Keçe ayakkabıyı dikme işlemi

- Dikme işlemi tamamlanan keçe ayakkabıyı bebeğe giydiriniz.
- Hazır fiyonk süsünü ortalayarak ayakkabının üstüne yapıştırınız (Görsel 6.70).



Görsel 6.70: Keçe ayakkabılar

- Şapkanın tepe kısmı yüksekliğini 2,5 cm ve enini 3,5-4 cm ölçülendirerek çalışınız.
- Bebek şapkasının önce tepesini sonra kenar kısmını çalışınız.
- Hasır görünümlü şapka yapmak için bir parça keçenin üzerine jüt ipini dolayarak yapıştırıp şapkanın tepe kısmını oluşturunuz (Görsel 6.71).
- Şapkanın kenar çevresinin çapını 14 cm olacak şekilde ölçerek oluşturunuz.
- Jüt ipiyle dolama işleminde şapkanın tepesini alt alta (yukarıdan aşağıya) ve kenarını yan yana (soldan sağa ya da sağdan sola) sarınız.
- Şapkanın jüt ipi sarma işlemini tamamlayınız ve makasla kenarlarındaki fazla keçeyi dışarıdan görünmeyecek şekilde kesiniz.
- Şapkayı kurdeleyle bağlayınız (Görsel 6.72).



Görsel 6.71: Bebeğe şapka yapımı



Görsel 6.72: Bebek şapkasını süsleme işlemi

- Üzerine kurdeleden gül ve boncuk yapıştırarak şapkayı süsleyiniz (Görsel 6.73).
- Şapkayı alt keçesinden bebeğin saçına dikerek tutturunuz.



Görsel 6.73: Bebek şapkasını süsleme işlemi

- Son kontrollerini yapıp dolgu oyuncak bebeği tamamlayınız (Görsel 6.74).
- Çalışmanız bittiğinde çalışma alanınızı ve çevrenizi temiz bırakınız.
- Uygulamalardan artan parçaları bir araya getirerek ortak bir çalışmayla proje yapabilirsiniz.
- Uygulamada çalıştığınız ürünü yaptığınız diğer ürünlerle okulunuzda sergileyerek ürün tanıtımı yapabilirsiniz.



Görsel 6.74: Yapımı tamamlanmış kalıpla dolgu oyuncak bebek

KALIPLA DOLGU OYUNCAK BEBEK ÇALIŞMA
6.2. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Araç gerecini eksiksiz hazırladı.			
2	Dolgu oyuncak bebek kalıbını kumaşa uyguladı.			
3	Bebeğin beden parçalarını dikti.			
4	Bebeğin beden parçalarını doldurma işlemini yaptı.			
5	Bebeğin beden parçalarını birleştirme işlemini yaptı.			
6	Uygun malzemelerle bebeğin yüzünü boyadı.			
7	Modele uygun hazırlanan saçı, dolgu oyuncak bebeğin başına tutturdu.			
8	Bebeğe uygun hazırlanan modele göre giysilerin kalıbını çıkardı.			
9	Dolgu oyuncak bebeğin giysilerini dikti.			
10	Modele uygun süsleme malzemeleri ile dolgu oyuncak bebeği süsledi.			
11	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
12	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6. ÖĞRENME BİRİMİ
KALIPLA DOLGU OYUNCAK BEBEK
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlerin içine ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Dolgu oyuncak bebek modelleri, çocuğun yaş grubuna ve cinsiyetine uygun seçilir.

2. ( ) Drapaj tekniğiyle kalıp çıkarma işleminde dolgu oyuncağın iki boyutlu kalıbı çıkarılır.

3. ( ) Dolgu oyuncak bebeğin yapımına başlanmadan önce tasarımı yapılarak model seçilir.

4. ( ) Dolgu oyuncak bebek modeli seçiminde çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri dikkate alınır.

5. ( ) Dolgu oyuncak bebek kalıpları kumaş üzerine, kumaşın düz boy ipliğine göre yerleştirilir.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Kumaşa çizilen kalıpların üzerinde yer alan bütün işaretler ..... üzerine geçirilir.

7. Kumaş, kalıbın üzerinden dikiş payı verilerek ve ..... oluşmamasına dikkat edilerek kesilir.

8. Süsleme işleminde kullanılacak malzemeler oyuncak bebeğin ..... uygun seçilmelidir.

9. Süsleme malzemelerinin çocuğun ..... uygun seçilmesi önemlidir.

10. Kesilen kumaş parçaları, dikilmeden önce ..... birleştirilir.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebek yapımında kullanılan bir kumaş türüdür?

A) Jarse **B)** Pelüş **C)** Polar **D)** Polyester **E)** Saten

12. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebek modelinin seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan biri değildir?

A) Çocuğun yaş grubu ve cinsiyetine uygun seçimler yapılmalıdır.

B) Çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimine katkı sağlamalıdır.

C) Kullanılan malzeme çocuğun yaş seviyesine uygun olmalıdır.

D) Onarımı ve temizliği kolay, basit ve dayanıklı olmalıdır.

E) Basit, kullanımı kolay, çeşitli aksesuarlarla donatılmış olmalıdır.

13. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebek ayakkabısı yapımında kullanılan bir malzemedir?

A) Jarse **B)** Parça deri **C)** Pelüş **D)** Polar **E)** Polyester

14. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebek modeline uygun kalıp çıkarma yöntemlerinden biri değildir?

A) Belirlenen çizgilerin üzerinden çizerek

B) Resim veya fotoğrafları ölçüp çizerek

C) Hazır oyuncak bebek üzerinden çizerek

D) Drapaj tekniğini kullanarak

E) Kalıplarının üzerinden çizim yaparak

15. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebeğin dolgu malzemelerinden biri değildir?

A) Organik pamuk **B)** Silikon elyaf **C)** Boncuk elyaf **D)** Muflon **E)** Yün

16. Dolgu oyuncak bebeğin yapım aşamalarında son işlem olarak aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

A) Giysilerin dikimi

B) Giysilerin süslemesi

C) Saçların yapımı

D) Yüz boyaması

E) Model seçimi

17. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebek süsleme malzemelerinin seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan biri değildir?

A) Çocuğun yaşı ve cinsiyeti

B) Yıkama özelliği olan süsleme malzemeleri

C) Fiziksel ve zihinsel gelişimine uygun süsleme

D) Çocuğa zarar vermeyecek nitelikte malzeme

E) Abartılı olmayan ve aşırıya kaçmayan süsleme

18. Aşağıdakilerden hangisi kalıpla dolgu oyuncak bebek yapma yöntemlerinden biri değildir?

A) Baş, vücut, kol ve bacakların bütün olarak çalışılması

B) Baş ve vücudun bütün çalışılıp kol ve bacakların vücuda sonradan tutturulması

C) Baş ve vücudun tek parça yapılıp kol ve bacakların düğmeyle birleştirilmesi

D) Tüm vücut parçalarının bedene fermuarla birleştirilmesi

E) Parçaları birleştirmeden elbiselerin kollara, bacaklara ve vücuda dikilmesi

19. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebeğin saç yapım yöntemlerinden biridir?

A) Oyulgama

B) Makine dikişi

C) Battaniye dikişi

D) Yapıştırma

E) Örgü yöntemi

20. Aşağıdakilerden hangisi dolgu oyuncak bebek yapımında kullanılacak malzemeler belirlenirken dikkat edilmesi gereken hususlardan biri değildir?

A) Kumaşın türü

B) Bebeğin boyutu

C) Modelin özellikleri

D) Çocuğun yaşı

E) Giysinin modeli

7. ÖĞRENME BİRİMİ

YÖRESEL BEBEK YAPIMI

KONULAR

7.1. SOĞANLI BEBEK

7.2. DAMAL BEBEK

7.3. FADİME BEBEK

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Yöresel Soğanlı bebeğin vücudunu, yüzünü ve kıyafetlerini hazırlama
- Yöresel Damal bebeğin giysisini dikme
- Plastik bebek üzerine yöresel Fadime bebek giysisi dikme







HAZIRLIK ÇALIŞMASI

El yapımı yöresel bebeklere olan ilgiyi ve merakı artırabilmek için neler yapılabilir?

7. YÖRESEL BEBEK YAPIMI

Köklü bir geçmişe sahip olan Anadolu coğrafyası, kendi kültürel değerlerini taşıyan pek çok ürüne ev sahipliği yapmaktadır. Bez bebekler de bu değerli kültür miraslarından biridir. Yerel özellikleri yansıtan, yöresel giysilerle ve el emeğiyle üretilen bu bebekler önceleri kadınların çocukları ya da torunları için ürettiği oyuncaklardı. Zamanla bebeklere duyulan ilgi artmış ve bebekler ekonomik değer kazanmaya başlamıştır.

Yöresel bez bebekler genellikle üretildiği bölgeye özgü adlarla anılır. Kayseri Soğanlı, Ardahan Damal ve Rize (Fadime) bebekleri Anadolu'da üretimi en çok yapılan yöresel bez bebeklerdir. Bu bebekler hem bölgedeki kadınlar tarafından hem de çeşitli üniversitelerde, kız meslek liselerinde, halk eğitim merkezlerinde ve yerel yönetimlerce açılan kurslarda üretilmektedir.

7.1. SOĞANLI BEBEK

Soğanlı bebek, Kapadokya bölgesinin giriş kapısı olarak bilinen Soğanlı köyünde üretilir. Bebekler ismini bu köyün adından alır. Köyde yaşayan kadınlar ve genç kızlar tarafından yapılan ve "Soğanlı bez bebekler" olarak ünlenen bu bebekler, Kapadokya'nın önemli gelir kaynağını oluşturmaktadır. Evlerde, geleneksel biçimde ve otantik bez bebekler olarak üretilirler. Bebeğin iskeleti, tahta ya da metal bir çubuk üzerine havlu sarılarak oluşturulur. Giysileri renkli kumaşlardan üretilir. Basit bir yüz makyajıyla süslemesi yapılır.



Görsel 7.1: Kirmenli Soğanlı bebekler

Yaşlı bir kadının torunu için ağaç parçası üzerine evdeki kumaşları sararak yaptığı bez bebek, bir turistin ilgisini çeker ve turist bebeği satın almak ister. Bebeğe olan ilgiyi fark eden köy halkından birkaç aile, bu bez bebek modelini geleneksel motiflerle bezeli kumaşları kullanılarak yapmaya başlar. Zaman içinde bebeklerin pek çok turistin yoğun ilgisini çekmesi üzerine Kayseri Valiliğinin desteğiyle köy halkı tarafından turizm amaçlı bez bebek üretim kooperatifi kurulur. Kooperatifteki üretimler sayesinde bez bebekler turizm sektöründe önemli bir paya sahip olur. Bu yörede, 60-65 yaş arası kadınların yerel kıyafetinin birebir kopyası yapılıp bez bebeklere giydirilir. Üretilen bebeklerin farklı boyutlarda ve özelliklerde pek çok çeşidini bulmak mümkündür.



Görsel 7.2: İp eğiren Soğanlı bebekler

Soğanlı bebekler, yaptıkları işe göre kirmenli (elde yün eğirmeye yarayan tahta araç), ip eğiren, testili gibi adlarla anılır (Görsel 7.1, 7.2, 7.3).



Görsel 7.3: Testili Soğanlı bebekler

Bez bebeklerin üç farklı boyda üretimi yapılmaktadır. Ölçülerine göre bez bebek çeşitleri şunlardır:

Küçük Boy: 20-25 cm arasında ölçülendirilen, dimili (şalvarlı) ve etekli bez bebeklerdir.

Orta Boy: 25-35 cm arasında ölçülendirilen, dimili ve fistanlı (elbiseli), önlüklü (dizli), kirmenli, testili, yabalı ve minik bebekli olarak üretilmiş bez bebeklerdir.

Büyük Boy: 35-40 cm arasında ölçülendirilen, 70 cm dimili, fistanlı, önlüklü, kirmenli, testili, yabalı ve minik bebekli olarak üretilmiş bez bebeklerdir.

AKLINIZDA BULUNSUN!

Soğanlı,Yeşilhisar ilçesine 10 kilometre uzaklıktadır. Milyonlarca yıl önce Erciyes ve Hasan Dağı volkanlarından püsküren lav ve küllerin soğumasıyla oluşan yumuşak tabaka yağmur, sel suları, akarsu ve rüzgâr aşındırması sonucuyla farklı yeryüzü şekilleri meydana gelmiştir. Kapadokya bölgesi Kayseri, Aksaray ve Niğde'nin bir bölümüne yayılmış bir alandır. Derin tüf vadileri peribacalarıyla Kapadokya'nın önemli bir kısmı olan Soğanlı Vadisi, tüm bu özellikleriyle önemli bir turizm merkezidir. Kapadokya Bölgesinin giriş kapısı olarak da bilinen Soğanlı köyü, Soğanlı Bez Bebekleri ile de ünlüdür. Soğanlı köyü kadınları tarafından yapılan bu bez bebekler bütün Kapadokya bölgesinde satılır. Köyün en önemli gelir kaynağıdır (Görsel 7.4).



Görsel 7.4: Kapadokya

7.1.1. Soğanlı Bebek Yapım Aşamaları

Soğanlı bebek yapımında, tasarımcı kendi duygularını katarak model oluşturur. Bebek modelleri, belli bir bölgenin kültürel özellikleri dikkate alınarak belirlenir. Modele uygun olarak seçilen kumaşlara form verilerek bebek yapımı tamamlanır. Soğanlı bebek yapım aşamaları şunlardır:

- Teller vücut orantılarına uygun olarak kesilir.
- Kesilen tellerle Soğanlı bebeğin bedeni oluşturulur.
- Soğanlı bebeğin yüzü ispirtolu kalemle şekillendirilir.
- Modelin yöresel özelliklerine göre bebeğin kıyafetleri hazırlanır.
- Bebeğin kıyafetleri modelin yöresel özelliklerine göre süslenir.

7.1.2. Soğanlı Bebek Yapımında Kullanılan Araç Gereç

Soğanlı bebek iskeletinin yapımında yaklaşık 2 cm genişliğinde metal tel, metal gazoz kapağı, pamuklu havlu ya da atık kumaş parçaları, yorgan ipi ve yorgan iğnesi kullanılmaktadır (Görsel 7.5, 7.6, 7.7, 7.8).



Görsel 7.5: Metal tel



Görsel 7.6: Metal gazoz kapakları



Görsel 7.7: Yorgan ipi



Görsel 7.8: Yorgan iğnesi

Soğanlı bebeğin giysilerinin yapımında dikiş malzemeleri, bocuk ya da silikon elyaf, makas, renkli ve desenli geleneksel kumaşlardan faydalanılır (Görsel 7.9, 7.10, 7.11, 7.12, 7.13, 7.14, 7.15,7.16, 7.17).



Görsel 7.9: Kadife kumaş



Görsel 7.10: Saten kumaş



Görsel 7.11: Renkli ve desenli kumaşlar



Görsel 7.12: Kutnu kumaşı



Görsel 7.13: Pazen kumaş



Görsel 7.14: Renkli ve desenli yemeniler



Görsel 7.15: Dikiş malzemeleri



Görsel 7.16: Boncuk silikon elyaf



Görsel 7.17: Kumaş parçaları

Soğanlı bebeğin yüzünü boyamak için keçeli kalem kullanılmaktadır (Görsel 7.18).

Soğanlı bebeğin giysilerinin süslemesinde yapıştırıcı, tığ, pul, boncuk ve payetler, oyalar, dolgu malzemeleri, örgü ipliği gibi malzemeler kullanılmaktadır (Görsel 7.19, 7.20, 7.21,7.22, 7.23).



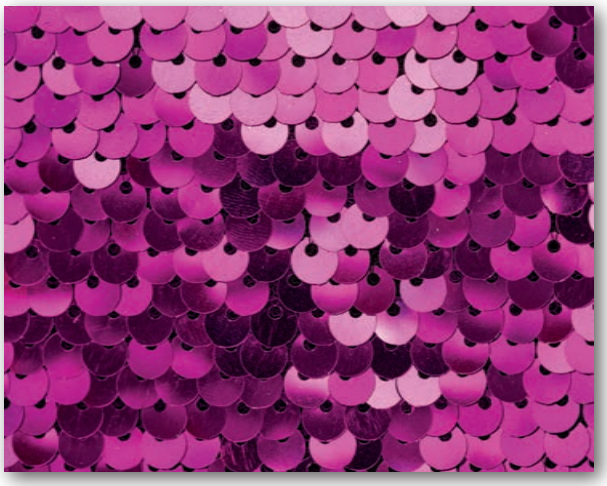
Görsel 7.18: Keçeli kalemler



Görsel 7.19: Tığ ve yün iplikler



Görsel 7.20: Renkli naylon iplikler ve iğne oyaları



Görsel 7.21: Pul (payet)



Görsel 7.22: Renkli cam boncuklar



Görsel 7.23: Ahşap boncuklar

7.1. UYGULAMA

SOĞANLI BEBEK YAPIMI

SÜRE: 14 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden soğanlı bebek modelini çalışmanız beklenmektedir (Görsel 7.24). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 7.24: Soğanlı bebek modeli

Kullanılacak Araç Gereç: 50 cm uzunluğunda 1,5 cm eninde metal tel, metal gazoz kapağı, soğanlı bebek giysi kalıpları, atık havlu parçaları, dolgu malzemesi, makas, dikiş malzemeleri, kâğıt, kurşun kalem, cetvel, patiska kumaş, pazen, saten, renkli yün iplikler, yorgan ipi, yorgan iğnesi, tekstil kalemi, süsleme malzemeleri, renkli keçeli kalemler ve siyah asetat kalemi.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.



Görsel 7.25: Kullanılacak araç gereç

2. İŞLEM BASAMAĞI: Soğanlı bebek modelini seçiniz.

- Orta boy, 25 cm boyutunda kirmenli Soğanlı bebek modelini çalışınız.

3. İŞLEM BASAMAĞI: Soğanlı bebek modelinin vücut orantılarına uygun olarak telleri kesiniz.

- 50 cm boyunda 1,5 cm eninde yassı teli ortadan ikiye kıvırınız (Görsel 7.26).
- Yassı teli tam ortadan kıvırmaya, telin iki ucunun eşit olmasına dikkat ediniz.
- Bebeğinizin boyuna uygun bir gövde teli seçtiğinizden emin olunuz.



Görsel 7.26: Ortadan kıvrılmış gövde teli

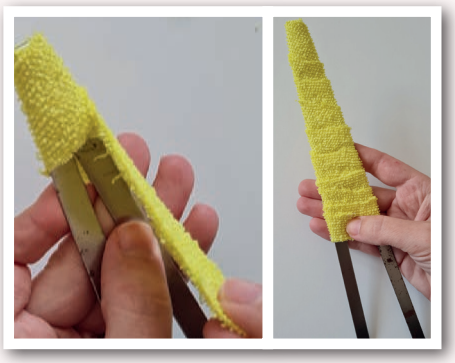
4. İŞLEM BASAMAĞI: Soğanlı bebek bedenini oluşturunuz.

- Soğanlı bebek bedenini oluşturmak için atık havludan 2-3 cm eninde parçalar kesiniz (Görsel 7.27).
- Havlu yerine elinizde bulunan kumaş parçalarını, eski giysileri kesip kullanarak geri dönüşüme katkı sağlayabilirsiniz.



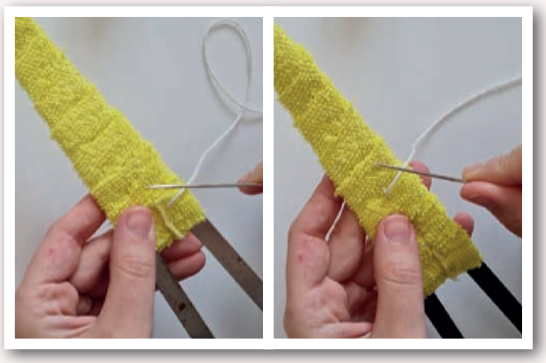
Görsel 7.27: Havlu parçaları ve iskelet teli

- Ortadan ikiye kıvırdığınız yassı teli, kestiğiniz atık havlu parçalarıyla en tepeden, spiral (sarmal) şeklinde ve gövde telinin yarısına kadar dolayarak sarınız (Görsel 7.28).



Görsel 7.28: Havlu parçalarını gövde teline dolama işlemi

- Metal gövde iskeleti üzerine sarılan havlu parçalarının açılmaması için yorgan iğnesine yorgan ipini geçirip havlu parçasını sarma işleminin bittiği yerden başlayıp yukarı doğru dikiniz (Görsel 7.29).



Görsel 7.29: Metal gövdeye havlu parçasını dikme işlemi

- Şerit hâlinde kesilmiş bir havlu parçasını kendi etrafında döndürüp sararak Soğanlı bebeğin başını hazırlayınız (Görsel 7.30).
- Havlu şeridin eninin 3,5 cm olmasına dikkat ediniz.
- Baş yapmak için oluşturduğunuz halkayı yorgan ipiyle etrafından dolayıp sabitleyerek halkanın açılmasını engelleyiniz.



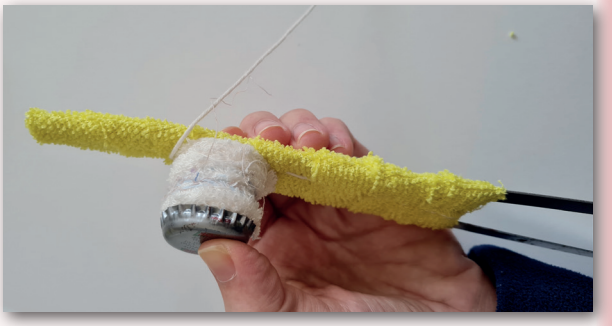
Görsel 7.30: Havlu kumaşıyla baş yapımı

- Havlu parçasını sararak oluşturduğunuz baş bölgesini, gövde iskelet telinin tepesinde 5 cm mesafe bırakarak telin üzerine yerleştiriniz (Görsel 7.31).



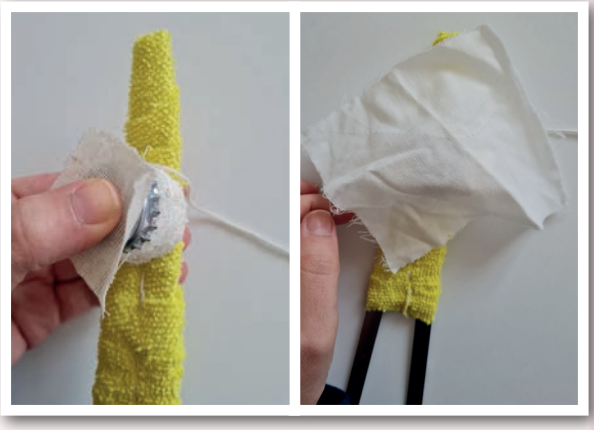
Görsel 7.31: Havlu kumaşıyla baş yapımı

- İskelet teli üzerine yerleştirdiğiniz baş parçasının üstüne metal gazoz kapağını yerleştiriniz (Görsel 7.32).
- Gazoz kapağının ve diğer parçaların kaymamasına dikkat ediniz.



Görsel 7.32: Baş yapımı

- Patiska kumaşından 4x4 cm ölçülerinde bir parça kesip gazoz kapağının üzerine yerleştiriniz (Görsel 7.33).
- Patiska kumaşından 10x15 cm ölçüsünde bir parça daha kesip, önceden yerleştirdiğiniz 4x4 cm ölçüsündeki parça üzerinde ortalayınız.



Görsel 7.33: Baş yapımı

- Bebek iskeletinin tepe noktasından arkaya doğru doladığınız 10x15 cm ölçüsündeki kumaşı geriniz (Görsel 7.34).



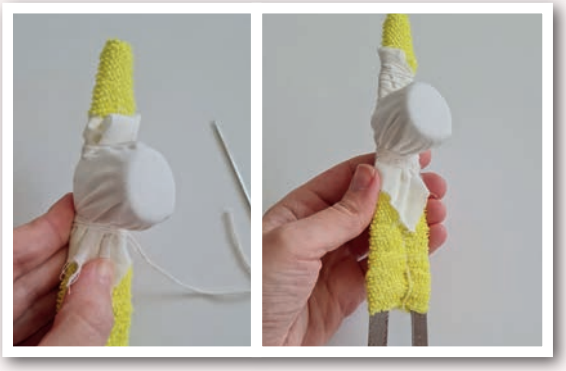
Görsel 7.34: Baş yapımı

- Gerdiğiniz kumaşı, baş parçasının üst ve alt kısmına yorgan ipi sararak sabitleyiniz (Görsel 7.35).



Görsel 7.35: Baş yapımı

- Sabitlediğiniz kumaş ile Soğanlı bebeğin başını tamamlamış olacaksınız (Görsel 7.36).



Görsel 7.36: Soğanlı bebek iskelet ve başı

- Ayak yapımında kullanmak için iki adet, 10x10 cm ölçüsünde havlu parçası kesiniz (Görsel 7.37).



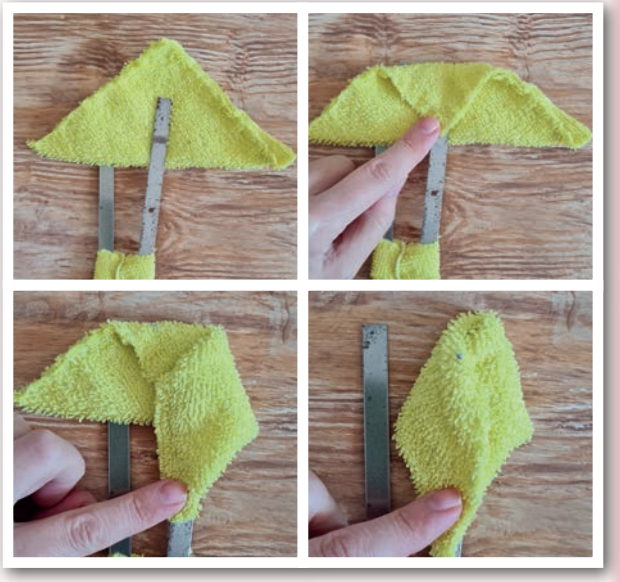
Görsel 7.37: Ayak yapımı

- Kestiğiniz parçaları, ortadan ikiye katlayınız ve üçgen görünümü alan kumaşın kenarlarını uç kısmından dikiniz (Görsel 7.38).



Görsel 7.38: Ayak yapımı

- Diktiğiniz ayak parçasını metal gövde iskeletinin uç kısımlarından birinin üzerine yerleştiriniz.
- Ayak parçasının uç kısmını metal telin üzerine, sağ ve sol uçlarını da içe gelecek şekilde katlayınız (Görsel 7.39).



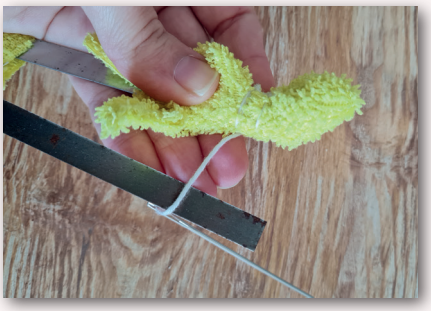
Görsel 7.39: Ayak yapımı

- Katladığınız havlu parçasını öne doğru biraz bükerek parçaya ayak formu veriniz (Görsel 7.40).



Görsel 7.40: Ayak yapımı

- Havlu ayak parçasını formunu bozmadan, yorgan ipiyle sararak sıkıca dikiniz (Görsel 7.41).



Görsel 7.41: Ayak yapımı

- Ayak yapımı işlem basamaklarını diğer ayak için de tekrar ediniz (Görsel 7.42).



Görsel 7.42: Ayak yapımı

- Atık havlu parçalarını bebeğin boyun bölgesinin hemen altından sarmaya başlayarak gövde ve bacakları oluşturunuz (Görsel 7.43).
- Doladığınız atık havluların üzerini yorgan ipiyle sarıp dikme işlemiyle parçaları sağlamlaştırınız.



Görsel 7.43: Bedeni oluşturma işlemi

5. İŞLEM BASAMAĞI: Soğanlı bebeğin kıyafetini bebek modelinin yöresel özelliklerine göre hazırlayınız.

- Aşağıda verilen ölçüleri kullanarak şalvar kalıbı hazırlayınız (Şekil 7.1).

  Boy: 20 cm

  En: 30 cm

  Bacak genişliği: 6 cm

  Ağ genişliği: 18 cm

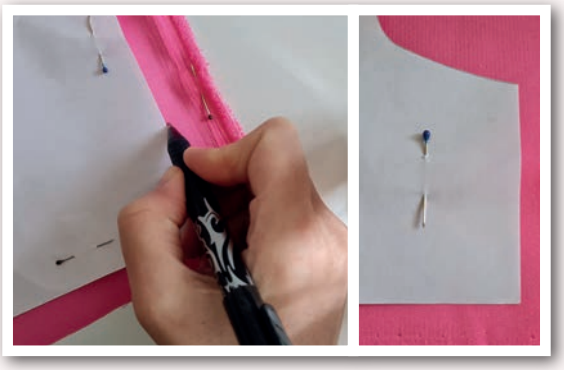


Şekil 7.1: Şalvar kalıbı

- Şalvar kalıbını kesip saten kumaş üzerine yerleştiriniz (Görsel 7.44).
- Kullandığınız bebek boyutuna ve ölçülerine göre giysi ölçülerini büyütüp küçültebilirsiniz.
- Şalvar kalıbını yerleştirmeden önce kalıbı ikiye katlayıp kumaşın ön yüzlerinin içe baktığından ve kalıbı kumaşın ters yüzüne yerleştirdiğinizden emin olunuz.
- Saten kumaşın kaymaması için toplu iğne kullanınız.
- Kumaşınızı ekonomik kullanmaya dikkat ediniz.
- Yerleştirdiğiniz şalvar kalıbının etrafından, silinebilir çizim kalemi ile kumaşı çiziniz (Görsel 7.45).
- Şalvar kalıbına göre çizdiğiniz yerde 1-2 cm dikiş payı bırakarak kumaşınızı kesiniz.

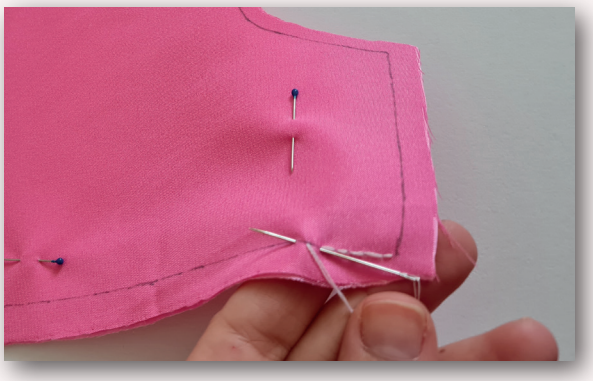


Görsel 7.44: Şalvar kalıbını kumaşa uygulama işlemi



Görsel 7.45: Şalvar kalıbını kumaşa uygulama işlemi

- Tekstil kalemiyle oluşturduğunuz çizgileri kılavuz olarak kullanıp elde makine dikişi yapınız (Görsel 7.46).
- Dikiş işlemini yaparken kullandığınız kumaşın rengine uygun dikiş ipliği kullanmaya özen gösteriniz.
- Dikiş işlemini dikiş makinesi kullanarak da yapabilirsiniz.



Görsel 7.46: Şalvar dikme işlemi

- Saten kumaşın kaymaması için toplu iğne kullanınız.
- Şalvarın paçalarını ve bel kısmını kumaşın düz yüzünden içeri kıvırınız (Görsel 7.47).
- Bel ve paçaları elde makine dikişi ile dikiniz (Görsel 7.48).



Görsel 7.47: Şalvar dikme işlemi



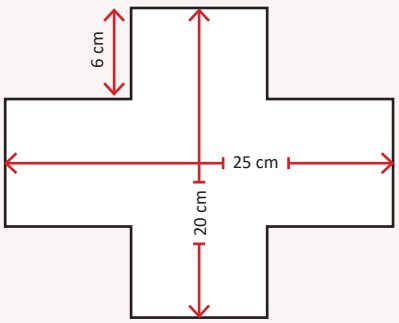
Görsel 7.48: Şalvar dikme işlemi

- Aşağıda verilen ölçüleri dikkate alarak bebeğin gömlek kalıbını hazırlayınız (Şekil 7.2).

  Boy: 25 cm

  En: 20 cm

  Kol genişliği: 6 cm
- Verilen gömlek ölçülerine göre hazırladığınız kalıbı pazen kumaşın ters yüzeyine yerleştiriniz.
- Çizme ve kesme işlemi sırasında kalıbın kaymaması için toplu iğne ile kalıbı kumaşa tutturunuz (Görsel 7.49).
- Yerleştirdiğiniz gömlek kalıbının etrafından tekstil kalemi ile kumaşı çiziniz (Görsel 7.50).



Şekil 7.2: Gömlek kalıbı



Görsel 7.49: Gömlek kalıbının kumaşa sabitlenmesi



Görsel 7.50: Kalıp şeklinin kumaşa çizilmesi

- Gömlek kalıbına göre çizdiğiniz yerden 1-2 cm dikiş payı bırakarak kumaşınızı kesiniz (Görsel 7.51).

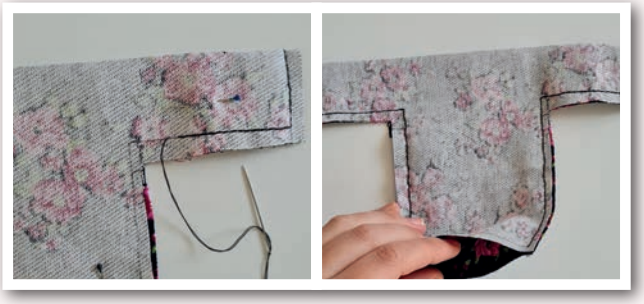


Görsel 7.51: Gömlek kalıbının kumaşa uygulanması

- Kalıba göre kestiğiniz gömlek kumaşını, desenli kısım içe gelecek şekilde katlayınız (Görsel 7.52).
- Tekstil kalemi ile belirlediğiniz çizgiler üzerinden, kol uçlarına ve kolun yan kısımlarına elde makine dikişi yapınız (Görsel 7.53).
- Dikme işlemini, dikiş makinesinde de yapabilirsiniz.
- Dikişlerin muntazam olmasına özen gösteriniz.
- Diktiğiniz bebek gömleğini düz yüzüne çeviriniz (Görsel 7.54).



Görsel 7.52: Kumaşı dikme işlemine hazırlama



Görsel 7.53: Gömleği dikme işlemi

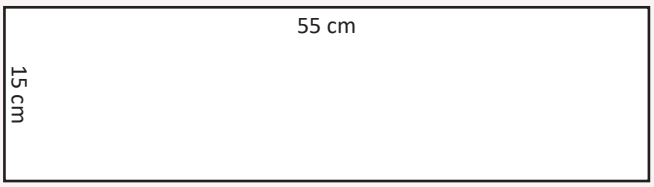


Görsel 7.54: Dikiş işlemi tamamlanmış gömlek

- Aşağıdaki ölçüleri dikkate alarak etek kalıbı hazırlayınız (Şekil 7.3).

  Boy: 55 cm

  En:15 cm



Şekil 7.3: Etek kalıbı

- Verilen ölçülerle hazırladığınız kalıbı pazen kumaşın ters yüzüne yerleştiriniz (Görsel 7.55).
- Kumaşı, tekstil kalemiyle kalıbın etrafından çiziniz.
- Kumaşı ekonomik kullanmaya özen gösteriniz.
- Kaymaması için kalıbı kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.
- Kumaşı, 1-2 cm dikiş payı bırakarak kesiniz (Görsel 7.56).
- Eni 15 cm olan pazen kumaşınızın ters yüzünü karşılıklı olarak bir araya getirip elde makine dikişiyle dikiniz (Görsel 7.57).
- Dikiş işleminin muntazam olması için tekstil kalemi ile belirlediğiniz çizgiyi kılavuz olarak kullanınız.
- Dikme işlemini dikiş makinesinde de yapabilirsiniz.
- Kumaşı düz yüzüne çevirip eteğin alt ve üst kısmını 1 cm içe bükerek dikiniz (Görsel 7.58).
- Kaymaması için toplu iğne kullanınız.
- Kumaşınıza uygun renkte dikiş ipliği kullanmaya özen gösteriniz.



Görsel 7.55: Kalıbı kumaşa uygulama



Görsel 7.56: Kalıbı kumaşa uygulama

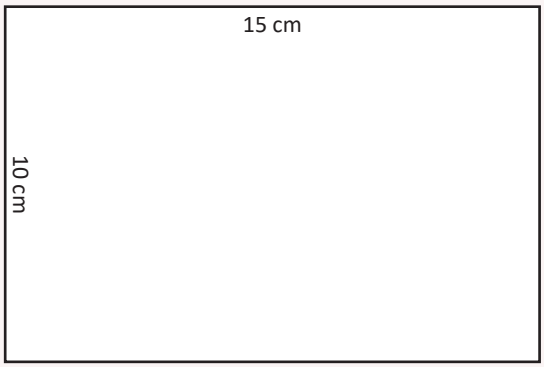


Görsel 7.57: Etek kalıbını dikme işlemi



Görsel 7.58: Etek kalıbını dikme işlemi

- 10x15 cm ölçüsünde yazma kalıbı hazırlayınız (Şekil 7.4).



Şekil 7.4: Yazma kalıbı

- Hazırladığınız yazma kumaşını 15 cm uzunluğundaki yerden 2 cm içe kıvırınız (Görsel 7.59).
- Oluşturduğunuz Soğanlı bebek başının üzerine yazma kumaşını ortalayarak yerleştiriniz (Görsel 7.60).
- Yazma kumaşını başın iki yanından tutup, çene kısmında birleştirerek metal iskeletin tepe noktasının üzerine iyice geriniz (Görsel 7.61).



Görsel 7.59: Yazma kumaşı hazırlama



Görsel 7.60: Yazma kumaşı hazırlama



Görsel 7.61: Yazma kumaşını bebeğin baş kısmına yerleştirme işlemi

- Yazma kumaşını bebeğin başının arkasında muntazam şeklide toplayıp boyun kısmına doğru sıkıştırınız (Görsel 7.62).
- Boyun bölgesinin altındaki kumaşı yorgan ipiyle sararak dikiniz (Görsel 7.63).



Görsel 7.62: Yazma kumaşını boyunda toplama işlemi



Görsel 7.63: Yazma kumaşını iple sarma işlemi

- Diktiğiniz gömleğin üst orta noktasını, bebeğin başından geçeçek genişlikte bir oyuntu vererek kesiniz (Görsel 7.64).
- Kestiğiniz gömleği bebeğin başından geçiriniz (Görsel 7.65).
- Gömleği, bebeğin baş kısmından geçirirken dikkatli olunuz.
- Boyun ve omuz arasındaki boşluğu kapatacak büyüklükte bir parça pazen kumaş kesiniz (Görsel 7.66).



Görsel 7.64: Oyuntu oluşturma işlemi



Görsel 7.65: Gömlek giydirme işlemi



Görsel 7.66: Boyun için kesilmiş kumaş

- Pazen kumaşın alt ve üst kısmından içe bükerek boynun etrafından gömlek kumaşına dikiniz (Görsel 7.67).



Görsel 7.67: Boyun bölgesine kumaş dikme işlemi

- Gövde kısmına dolgun bir görüntü verebilmek için atık kumaş parçalarını gömleğin altından itip kolları ve göğüs kısmını doldurunuz (Görsel 7.68).
- Şerit hâlinde kesip kendi etrafında çevirdiğiniz havlu parçalarını kullanarak da göğüs bölgesini doldurabilirsiniz (Görsel 7.69).



Görsel 7.68: Doldurma işlemi



Görsel 7.69: Gömlek giydirme işlemi

- Doldurma işlemi sırasında makas ucu ya da bir şiş kullanarak atık kumaş parçalarını itebilirsiniz.
- Dolgu malzemesi olarak atık kumaş parçaları yerine boncuk silikon elyaf ya da iplik parçaları da kullanabilirsiniz.
- Kol ve göğüs kısmını orantılı doldurmaya özen gösteriniz.
- Bir adet atık havlu parçasını göğsün altından sıkıca sararak bel bölgesine dolgu yapınız (Görsel 7.70).



Görsel 7.70: Gövde dolgusu yapımı

- Diktiğiniz şalvarın bel ve bacak kısımlarına büzgü yapınız (Görsel 7.71).
- Büzme işlemi için kullandığınız dikiş ipliklerini uzun bırakıp şalvarı bebeğe giydiriniz.
- Bel ve bacak genişliğine göre büzgülü yerleri sıkıp dikiş ipini düğümleyiniz (Görsel 7.72).



Görsel 7.71: Büzme işlemi

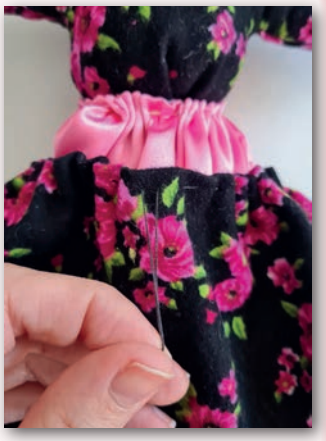


Görsel 7.72: Şalvar giydirilmiş bebek

- Diktiğiniz etek kumaşının bel kısmına büzgü alınız (Görsel 7.73).
- Dikiş ipliklerini uzun bırakıp eteği bebeğinize giydiriniz.
- Eteğin büzgüsünü bel ölçüsüne göre sıkıp düğüm attıktan sonra ipi kesiniz (Görsel 7.74).



Görsel 7.73: Eteği büzme işlemi



Görsel 7.74: Büzgü ipini kesme işlemi

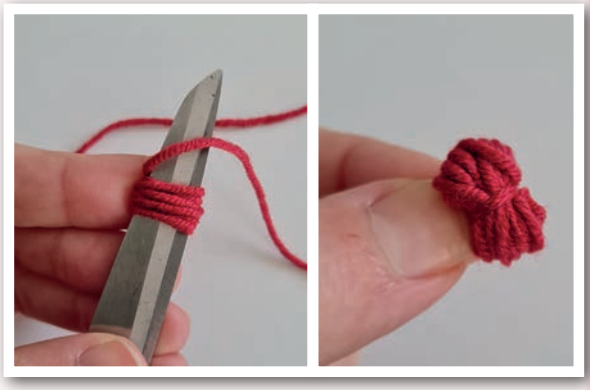
6. İŞLEM BASAMAĞI: Yöresel özelliklerine göre Soğanlı bebeğin kıyafetlerini süsleyiniz.

- Süsleme malzemelerinizi hazırlayınız (Görsel 7.75).



Görsel 7.75: Süsleme malzemeleri

- Ponpon yapmak için bir makasın ya da parmağınızın ucuna istenen renkte örgü ipini dolayarak sarınız.
- Sardığınız ipliği, makas ucundan çıkararak ortasından bağlayınız (Görsel 7.76).
- Aynı işlemleri tekrar ederek 1adet kırmızı, 2 adet yeşil ponpon yapınız (Görsel 7.77).



Görsel 7.76: Ponpon yapımı



Görsel 7.77: Yapımı tamamlanmış pomponlar

- Kırmızı ponponu başın tepe noktasına, yeşil ponponları ise kol uçlarına dikiniz (Görsel 7.78).



Görsel 7.78: Ponponları dikme işlemi

- Saç yapımı için 30 cm uzunluğunda iplikler kesiniz.
- Başın tepe noktasına diktiğiniz ponponun arkasına, kestiğiniz ipleri ortasından yerleştiriniz.
- Uygun renkte dikiş ipi kullanarak 30 cm uzunluğundaki ipleri ponpona dikiniz (Görsel 7.79).
- Saç tutamlarını göğüs üzerine getirip gömleğe dikiniz.
- Saç yapmak için istediğiniz renkte iplik kullanabilirsiniz.
- Saç tasarımınızın bebek modelinize uygun olmasına dikkat ediniz.
- Kol ucuna diktiğiniz ponponların etrafından iplik dolayarak kirmen oluşturunuz (Görsel 7.80).
- Bebeğin etek ucuna iğne oyası ya da renkli kurdeleler dikebilirsiniz.
- Etek, gömlek ve yazma üzerine çalıştığınız modele uygun işleme yapabilirsiniz.



Görsel 7.79: Süsleme işlemi



Görsel 7. 80: Süsleme işlemi

7. İŞLEM BASAMAĞI: Soğanlı bebeğin yüzünü keçeli kalemle boyayınız.

- Soğanlı bebeğin yüzünü boyamak için gerekli malzemeleri hazırlayınız (Görsel 7.81).



Görsel 7.81: Kullanılacak malzemeler

- Soğanlı bebeğin yüz bölgesinde kurşun kalemle göz, kaş, burun ve saç yerlerini belirleyiniz (Görsel 7.82).
- Yüzün bölümlerini belirlerken yüz hatlarının orantılı olmasına dikkat ediniz.
- Kurşun kalemle belirlediğiniz kaş, göz, saç ve burun üzerinden siyah asetat kalemiyle geçip hatları belirginleştiriniz (Görsel 7.83).
- Gözün iç kısmındaki detayları taşırmadan çizmeye özen gösteriniz.
- Mavi keçeli kalem ile göz bebeğini, kırmızı keçeli kalemle ağzı boyayınız (Görsel 7.84).
- Göz rengini istediğiniz renkte keçeli kalemle boyayabilirsiniz.



Görsel 7.82: Yüz hatlarını belirleme işlemi



Görsel 7.83: Hatları belirginleştirme işlemi



Görsel 7.84: Yüz boyama işlemi

- Soğanlı bebek modelinin son kontrollerini yapınız (Görsel 7.85).
- Çalışma alanınızı temiz ve düzenli bırakınız.



Görsel 7.85: Soğanlı bebek modeli

SOĞANLI BEBEK YAPIMI
7.1. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını hazırladı.			
2	Malzemelerini hazırladı.			
3	Soğanlı bebek modelini seçti.			
4	Modelin vücut oranına uygun olarak telleri kesti.			
5	Soğanlı bebeğin bedenini oluşturdu.			
6	Yöresel özelliklere göre soğanlı bebeğin kıyafetini hazırladı.			
7	Soğanlı bebeğin kıyafetlerini süsledi.			
8	Bebeğin yüzünü keçeli kalemle boyadı.			
9	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
10	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.2. DAMAL BEBEK

Damal bebek, plastik oyuncak bebeğe Damal ilçesi yöresel kıyafetinin giydirilmesiyle hazırlanan dekoratif bebektir. Damal ilçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeyinde ve Gürcistan sınırında bulunan Ardahan iline bağlıdır. Damal bebeğin yaratıcısı, 1996 yılında Japonya'da düzenlenen Yöresel Folklorik Bebekler Yerel Tasarım Yarışması "El Emeği" kategorisinde dünya birincisi olan Fidan Atmaca'dır (Görsel 7.86). Sanatçı daha on üç yaşındayken rengârenk yöresel giysilerin minyatürlerini dikerek ağaç bebeklere giydirir. Bu bebeklere zaman içinde yenilerini ekler. Önceleri çocuklara oyuncak olarak hazırladığı bebekleri sonradan pazarda satmaya başlayarak sanatını kazanca dönüştürür.



Görsel 7.86: Fidan Atmaca

Damal ilçesi ve birkaç civar köyde plastik bebeklere bu yöreye özgü kıyafetlerin giydirilmesiyle yapılan Damal bebeklere bölge kaymakamlığı tarafından uluslararası beğeni kazandıktan sonra patent (buluş belgesi) alınır ve bebeklerin Damal ilçesi dışında üretimi yasaklanır.

Damal Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kurslarla yöredeki kadınlara bebeğin yapımı öğretilir. Bu sayede bebeklerin üretime ve pazarlamaya açılması sağlanır. Üretimi yapılan bebekler Almanya, Hollanda, Belçika, ABD, Japonya gibi ülkelere ihraç edilmektedir (Görsel 7.87).



Görsel 7.87: Damal bebekler

7.2.1. Damal Bebek Giysisi

Damal bebek kıyafetleri, bebeğin temsil ettiği yaşa ve sosyal duruma göre pek çok ayrıntı barındırır. Baş bağlama şekilleri, kadının sosyal durumuna, medeni hâline ve yaşına göre farklılık gösterir. Yaşlı ve eşini kaybetmiş ya da eşinden ayrılmış kadınların kıyafetleri ise daha sadedir ve baş bağlama şekilleri de diğerlerinden farklıdır.

Damal bebek kıyafetlerindeki farklılıklar şunlardır:

Evli Kadın Kıyafeti: Baş, keten adı verilen beyaz bir örtü ile örtülür. Bağlama şekli ile kadının evli olduğu mesajı verilir (Görsel 7.88).

Bekâr Genç Kız Kıyafeti: Atlas ya da kadife kumaştan yapılan giysinin etek kısmı daha süslüdür. Saçlar, örgülüdür ve saç ipi denen renkli boncuklardan yapılmış takılarla süslüdür. Bekâr genç kız kıyafetinde boncuk ve düğmelerle süslenmiş keten isimli beyaz başörtüsü kullanılmaz (Görsel 7.89).



Görsel 7.88: Evli kadın kıyafeti



Görsel 7.89: Bekâr genç kız kıyafeti

Gelin Kıyafeti: Gelin olacak genç kızın kıyafeti uzun yıllar verilen emek sonucu hazırlanmıştır. Genç kız kıyafetinden daha süslü ve duvaklıdır.

Damal bebek giysisinde benzer olan ürünler şunlardır:

Terlik: Bütün kıyafetlerde kullanılan başlık türüdür. Terliği başta tutmaya yarayan, boncuk işlemelerle yapılmış yanak bağına **sahandırık**, alındaki işlemelere ise **siğil** adı verilmektedir (Görsel 7.90).



Görsel 7.90: Terlik

Keten: Desensiz beyaz kumaşın dikiş ve boncuklarla süslenmesi ile oluşturulan başörtüsüdür (Görsel 7.91).



Görsel 7.91: Keten

Tor (Sırtlık) : Giysilerin üzerine takmak için boncuktan yapılmış, dikdörtgen şeklinde göğüslüktür. Tor, bir bağ ile boyuna geçirilir. Alt uçları da birer bağcıkla arkadan bağlanır. Yaşlı ve dul kadınların göğüslüğü siyah renklidir. Genç kadın ve kızların boncuklardan yapılmış torları geometrik desenlerle ve renkli boncuklarla işlenir (Görsel 7.93).



Görsel 7.93: Tor

Yağlık (Vala): Baş kısmına çeşitli renklerde kurdeleler sarılarak hazırlanan baş süslemesidir (Görsel 7.92).



Görsel 7.92: Yağlık (vala)

Üçetek Entari (Saya): Kıyafetin temel parçasıdır. Üçetek entari yörede peşli, üçpeşli, saya gibi adlar alır. Üçeteği bebeğe giydirmek zordur. Bu nedenle üçeteğin kol ve beden kalıbı çalışılmaz ve ayrı ayrı üç parça şeklinde dikilip bebeğe giydirilir (Görsel 7.94).



Görsel 7.94: Üçetek entari parçaları

Kolçak: Bilek kısmı tasmalı, üstü lastikle büzgülü, renkli kumaştan yapılmış geniş kolluktur (Görsel 7.95). Kolçağın ortası bir bağ ile boğum yapılarak bağlanır (Görsel 7.96).



Görsel 7.95: Kolçak



Görsel 7.96: Kolçakta boğum yapma işlemi

Önlük (Dizlik): Dikdörtgen kumaşın üzerine yöreye özgü desenlerin renkli ipliklerle işlenmesi sonucunda oluşturulur. Önlükler önceleri el tezgâhlarında dokunan şal kumaşından yapılırdı. Önlük, sadece evli kadınlar tarafından ve üçeteğin üzerine bağlanarak kullanılır (Görsel 7.97).



Görsel 7.97: Önlük (dizlik)

Kemer: Dikdörtgen, şerit bir kumaşın üzeri düğme ve boncuklarla süslenir (Görsel 7.98). Kemer, dizliğin üzerine bağlanan giysi parçasıdır.



Görsel 7.98: Kemer

Çorap: Yörede iklimin çok sert olması ve kış mevsiminin uzun sürmesi nedeniyle çoraplar yün iplikten örülmektedir. Yün iplikler kök boyasıyla renklendirilmektedir. Yün çoraplar, renkli yün ipliklerle ve yöresel özeliklere uygun motifler kullanılarak örülmektedir (Görsel 7.99).



Görsel 7.99: Çorap

7.2.2. Damal Bebek Yapım Aşamaları

Damal bebek yapımı diğer bütün yapma bebekler gibi işlemlerin sıra takibiyle gerçekleştirilir. Model araştırması, ön hazırlık, kalıp oluşturma, kesme, dikme, süsleme gibi işlemler gerçekleştirilirken bebek yapım aşamalarına göre hareket edilmelidir. Damal bebek yapım aşamaları şunlardır:

- Damal bebek giysi kalıbı hazırlama
- Kalıbı kumaşa yerleştirme
- Kalıbı kumaşa çizme
- Kalıpları kesme
- Teyelleme
- Makineyle ya da elde dikme
- Sıralamaya uygun olarak bebeği giydirme
- Baş hazırlama ve giydirme

7.2.3. Damal Bebek Giysisinde Kullanılan Araç Gereç

Damal bebek yapımında, bebeğin modeline bağlı olarak kullanılan pek çok araç gereç vardır. Yöreyi birebir yansıtması istenen bir giysi tasarımı için kullanılacak araç gereç, bebeğin temsil ettiği yöreye göre değişiklik göstermektedir. Damal bebeğin giysi yapımında kullanılan malzemeler şunlardır:

- Bir adet 35-40 m ölçüsünde plastik bebek.
- Vücuda giyilenler için siyah, yeşil, mavi, sarı, bordo, kırmızı kadife kumaş, taraklı kumaş, kaşmir ve beyaz patiska.
- Ayağa giyilenler için siyah, yeşil, beyaz, bordo ve kırmızı örgü ipi.
- Başa giyilenler için kırmızı, sarı, mavi, yeşil, bordo, siyah kurdele, bordo vala, dikiş ipliği ve iğnesi, beyaz düğme, sahte altın para, iğne ve kum boncuk (Görsel 7.100).

Boyutuna ve renklerine göre kum boncuk çeşitleri şunlardır:

- Büyük boy kum boncuklar, mavi, turuncu, lacivert ve sarı.
- Orta boy kum boncuklar, turuncu, yeşil, beyaz, lacivert, siyah, bordo, kırmızı ve sarı.
- Küçük boy kum boncuklar, siyah, yeşil, turuncu ve bordo.



Görsel 7.100: Kum boncuklar

7.2.4. Damal Bebek Giysi Kalıbı Hazırlama

Damal bebek giysi kalıbı çıkarılmadan önce yöresel kıyafet araştırması yapılır. Giysi kalıbı, plastik bebeğin vücut ve baş ölçülendirmesi yapıldıktan sonra bu ölçülere uygun olarak çıkarılır. Giydirilecek plastik bebeğin boyutunun 35-40 cm olmasına dikkat edilmelidir.

Etek için bebeğin bel, boy ve basen ölçüleri; gömlek için beden, omuz ve kol boyu ile göğüs ve arka sırt ölçüleri; şalvar için de bel, boy ve basen genişliği ölçüleri alınır.

Damal bebek giysi yapımında hazır kalıplar da kullanılabilir. Hazır kalıpların plastik bebeğin ölçülerine uygunluğu, giysi yapımına geçilmeden önce kontrol edilmelidir. Hazır kalıplar bebeğin ölçülerine uygun olarak büyütülüp küçültülebilir. Parşömen ya da mulaj kâğıdı üzerine çıkarılan kalıplar karton üzerine yapıştırılır ve çizgiler dışarıda kalacak şekilde kesilir.

7.2.5. Yöresel Özelliklere Uygun Damal Bebek Giysisi Dikme

Damal bebek giysileri hem elde hem de makinede dikilebilir. Giysiler elde dikilecekse dikiş malzemelerine, makinede dikilecekse dikiş makinesine ihtiyaç vardır. Yöresel özelliklere uygun olarak seçilen kumaşlar, kalıp kullanılarak kesildikten sonra teyelleme işlemiyle birleştirilir. Birleştirilen parçalar teyel üzerinden elde makine dikişiyle ya da dikiş makinesinde dikilir. Dikiş işleminden sonra teyel ipleri sökülerek çıkarılır. Dikişin daha iyi görünmesini sağlamak için dikiş paylarının arası açılarak ütülenir. Son olarak Damal bebek giysileri bebeğe sıralamaya uygun olarak giydirilir. Damal bebek giysileri bebeğin üzerine dikişle tutturulur.

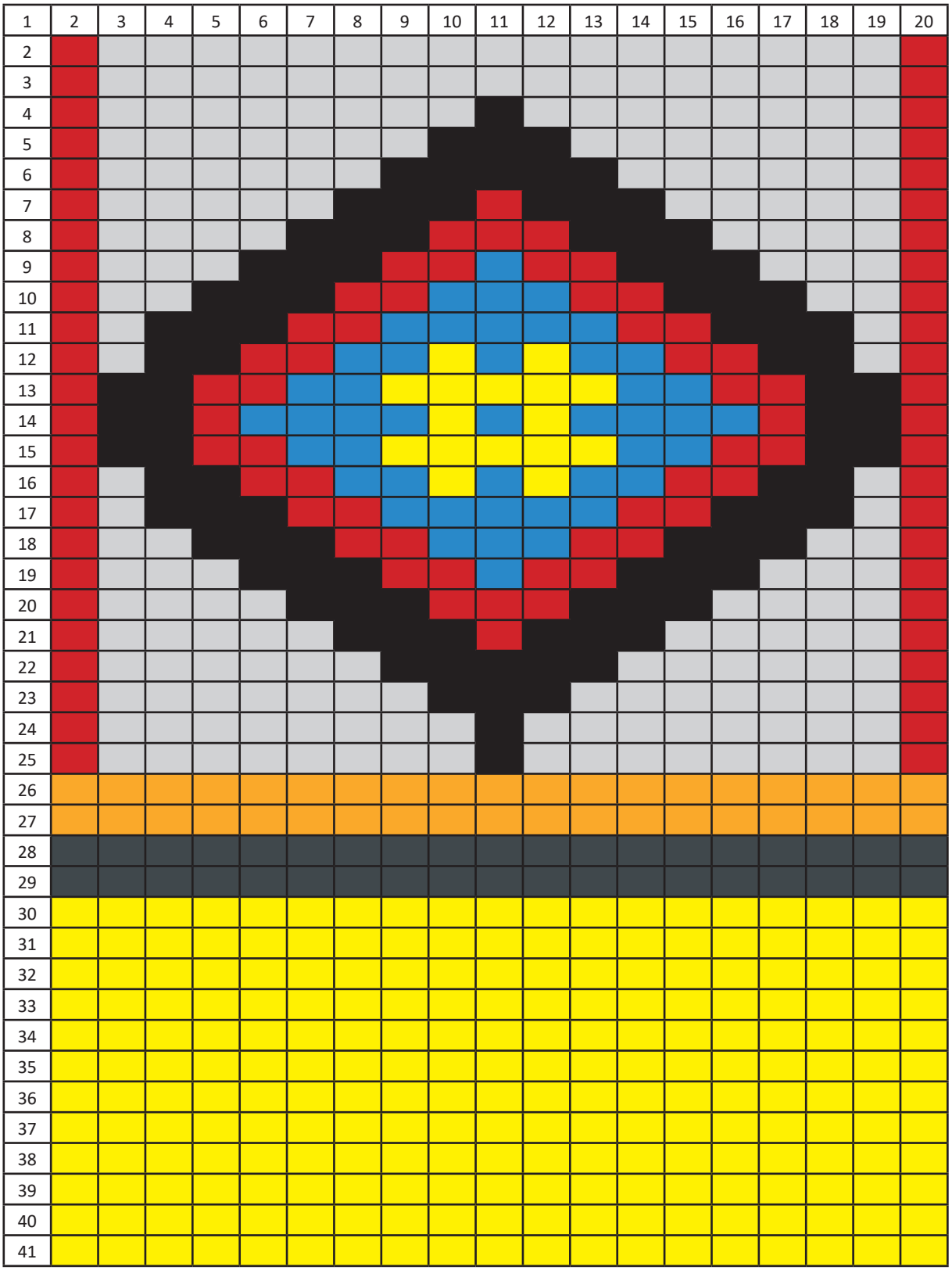
7.2.6. Damal Bebek Tor Yapımı

Tor, Damal bebek giysilerinin üzerine takılır. Yapımında renkli kum boncuklar kullanılır (Görsel 7.101). Aşağıda yapım aşamaları verilen tor için yaklaşık 100 gram siyah, kırmızı, beyaz, mavi, sarı ve turuncu renkte, 11 numara kum boncuk kullanılmıştır.



Görsel 7.101: Tor (ön ve arka)

Desen Raporu: Kareli kâğıt üzerinde hazırlanan ve tor yapımında kullanılacak desenle renkleri anlatan rapordur.

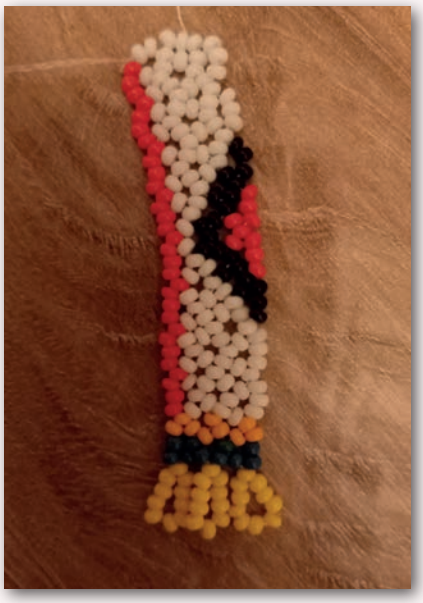


Şekil 7.5: Desen raporu

Dikdörtgen şeklinde olan ve eni 4 cm, boyu 5,5 cm olarak belirlenen torun yapım aşamaları şunlardır:

1. Sıra	• Boncuk ipini geçirdiğiniz kum boncuk iğnesine 31 kırmızı, 2 turuncu, 2 mavi ve 10 sarı boncuk alarak boncukları ipe diziniz (Görsel 7.102).	 **Görsel 7.102:** Boncukların ilk sırasının dizilmesi
2. Sıra	• Aşağıdan yukarıya doğru, onuncu sarı boncuktan yukarı çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alarak ikinci turuncu boncuktan yukarı çıkınız. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide, arada 3 kırmızı boncuk bırakarak dördüncü kırmızı boncuktan yukarı çıkınız. Bu işlemi 6 defa tekrarlayınız. • Tekrar 3 beyaz boncuk alıp en üstteki kırmızı boncuktan yukarı çıkınız (Görsel 7.103).	 **Görsel 7.103:** 2. sıranın dizilmesi
3. Sıra	• Yukarıdan aşağıya dönüş yapmak için 4 beyaz boncuk alınız. Yandaki dizide yer alan üçlü beyaz boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü beyaz boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. Bu işlemi 2 defa daha tekrar ediniz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü beyaz boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü beyaz boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. Bu işlemi 2 defa daha tekrar ediniz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya iniiniz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.104).	 **Görsel 7.104:** 3. sıranın dizilmesi

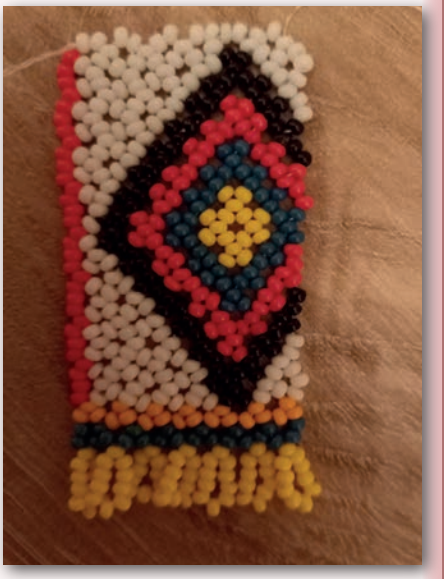
4. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarı çıkınız. • 2 mavi ve 1 turuncu boncuk alarak yandaki dizide, en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 3 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.105).	 **Görsel 7.105:** 4. sıranın dizilmesi
5. Sıra	• Yukarıdan aşağıya dönüş yapmak için 4 beyaz boncuk alınız. Yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya ininiz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.106).	 **Görsel 7.106:** 5. sıranın dizilmesi

6. Sıra	• Aşağıdan yukarıya doğru onuncu sarı boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alarak yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.107).	 **Görsel 7.107:** 6. sıranın dizilmesi
7. Sıra	• Yukarıdan aşağıya dönüş yapmak için 4 beyaz boncuk alınız. Yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 beyaz boncuk alıp yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya ininiz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.108).	 **Görsel 7.108:** 7. sıranın dizilmesi

8. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarı çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alarak yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.109).	 **Görsel 7.109:** 8. sıranın dizilmesi
9. Sıra	• Yukarıdan aşağıya dönüş yapmak için 4 beyaz boncuk alınız. Yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 sarı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya ininiz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.110).	 **Görsel 7.110:** 9. sıranın dizilmesi

10. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alarak yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 sarı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yu karıya çıkınız. • 3 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.111).	 **Görsel 7.111:** 10. sıranın dizilmesi
11. Sıra	• Yukarıdan aşağıya 3 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 siyah, 1 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 kırmızı, 1 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 mavi, 1 sarı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 sarı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 sarı, 2 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 mavi, 2 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 kırmızı, 2 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 siyah, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya iniz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.112).	 **Görsel 7.112:** 11. sıranın dizilmesi

12. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarı çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 siyah, 1 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 kırmızı, 1 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 mavi, 1 sarı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 sarı, 2 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 mavi, 2 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 kırmızı, 2 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 siyah, 2 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.113).	 **Görsel 7.113:** 12. sıranın dizilmesi
13. Sıra	• Yukarıdan aşağıya dönüş yapmak için 4 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 2 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 2 siyah, 1 kırmızı boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 2 kırmızı, 1 mavi boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 3 mavi boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 1 mavi, 2 kırmızı boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 1 kırmızı, 2 siyah boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 1 siyah, 2 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya iniz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.114).	 **Görsel 7.114:** 13. sıranın dizilmesi

14. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarı çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 siyah, 1 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 kırmızı, 1 mavi boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 mavi, 2 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 kırmızı, 2 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 siyah, 2 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.115).	 **Görsel 7.115:** 14. sıranın dizilmesi
15. Sıra	• Yukarıdan aşağıya dönüş yapmak için 4 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 2 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 2 siyah, 1 kırmızı boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 1 kırmızı, 2 siyah boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 1 siyah, 2 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya iniiniz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.116).	 **Görsel 7.116:** 15. sıranın dizilmesi

16. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 siyah, 1 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 kırmızı, 2 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 siyah, 2 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.117).	 **Görsel 7.117:** 16. sıranın dizilmesi
17. Sıra	• Yukarıdan aşağıya dönüş yapmak için 4 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 2 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 3 siyah boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 1 siyah, 2 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 2 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya ininiz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya ininiz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.118).	 **Görsel 7.118:** 17. sıranın dizilmesi

18. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 3 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 2 beyaz, 1 siyah boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 1 siyah, 2 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız. • 3 defa, 3 beyaz boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkınız (Görsel 7.119).	 **Görsel 7.119:** 18. sıranın dizilmesi
19. Sıra	• Yukarıdan aşağıya 2 beyaz, 1 kırmızı, 1 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 7 defa, 1 beyaz, 1 kırmızı, 1 beyaz boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan üçlü boncuğun ortasından aşağıya iniiniz. • 1 beyaz, 2 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide yer alan ilk mavi boncuktan aşağıya iniiniz. • 1 mavi ve 10 sarı boncuk alınız (Görsel 7.120).	 **Görsel 7.120:** 19. sıranın dizilmesi
20. Sıra	• Aşağıdan yukarıya onuncu sarı boncuktan yukarıya çıkınız. • 2 mavi, 1 turuncu boncuk alınız ve yandaki dizide en üstte yer alan turuncu boncuktan yukarıya çıkınız. • 8 defa, 3 kırmızı boncuk alınız ve yandaki üçlü boncuğun ortasından yukarıya çıkarak toru tamamlayınız (Görsel 7.121).	 **Görsel 7.121:** 20. sıranın dizilmesi

NOT: Dönüşler her zaman 4 boncuk ile yapılmalıdır. Boncuklar çok sıkı ya da çok gevşek işlenmemelidir. Ölçüler boncuk numarasına göre değişkenlik gösterir.

SIRA SİZDE

Görsel 7.122'deki ve 7.123'teki gibi orta boy kum boncukların turuncu, yeşil, beyaz, lacivert, siyah, bordo, kırmızı ve sarı renkte olanlarından istediğinizi kullanarak tor (sırtlık) yapınız.



Görsel 7.122: Boncukları ipe dizme işlemi



Görsel 7.123: Tor işleme

7.2.7. Damal Bebek Başlığını Yöresel Özelliklere Uygun Çalışma

Damal bebek başlığının yapımında saten kurdele veya astar kumaşı, beyaz küçük boy gömlek düğmesi, kum boncuklarla örülmüş ince şerit bant, dikiş iğnesi, karton, altın paralar ve başörtüsü olarak kullanılacak olan beyaz, kalın keten kullanılır.

Damal bebek başlığı, renkli ve gösterişli olur. Bebeğin kıyafeti içinde en ilgi çeken bölümdür. Yapımı özenli bir çalışma ve itina gerektirir. Başlığın etrafına kum boncuklarla hazırlanmış olan bant geçirilir. Bant geometrik şekillerden oluşmaktadır. Kum boncuklar, tığ örgü tekniklerinden sık iğneyle örülür. Plastik bebeğin saçları örüldükten sonra kum boncuklarla hazırlanan bant, üçgen kumaş üzerine dikilir ve bebeğin başına geçirilir. Kartondan yapılıp üzeri astar kumaş ile kaplanan terlik, başın üzerine yerleştirilir ve dikilir. Sahandırık ve siğil hazırlandıktan sonra başın üzerine yerleştirilir. Keten adı verilen başörtüsü kum boncuklarla süslenip başın tepesinden boyun bölgesinde bağlanır. Bebeğin saçı, terliğin yanına ve yukarı doğru dikilir. Renkli kurdelelerle hazırlanan yağlık, terliğin üzerine sabitlenir. Sarı, kırmızı, yeşil ve mavi kurdeleler 0,5 cm pay bırakılarak birbirlerinin üzerine yerleştirilir.

7.2.8. Damal Bebeği Sıralamaya Uygun Giydirme

Damal bebek yapımı için seçilen plastik oyuncak bebek giydirilme işlemine hazırlandıktan sonra, dikilen giysiler belli bir sıra takip edilerek bebeğe giydirilir. Damal bebeği giydirirken şu sıralama takip edilir:

Plastik Bebeği Kaplama: Görsel 7.124'teki gibi bebeğin ayağından başlanıp bütün bedeni kaplayacak şekilde, ayak ucuna kadar sarılır. Sarma işleminin bittiği yerde kumaşın uçları dikilir.



Görsel 7.124: Plastik bebeği kaplama

Pijama Giydirme: Görsel 7.125' teki gibi bebeğe pijama giydirilir ve beyaz kumaşa pijamanın beli tutturulur.



Görsel 7.125: Pijama giydirme

Gömlek Giydirme: Görsel 7.126'daki gibi bebeğe gömlek giydirilir ve açık olan ön parçası etek ucundan boynuna kadar birleştirilir.



Görsel 7.126: Gömlek giydirme

Çorap Giydirme: Görsel 7.127'deki gibi bebeğe çorap giydirilir ve ayak bileğinden pijamayla birleştirilir.



Görsel 7.127: Çorap giydirme

Üçetek Giydirme: Görsel 7.128'deki gibi bebeğe ön tarafı açık kalacak şekilde üçetek giydirilir ve belinden tutturulur.



Görsel 7.128: Üçetek giydirme

Dizlik Giydirme: Görsel 7.129'daki gibi bebeğe dizlik giydirilir ve bebeğin belinin arkasından birleştirilir.



Görsel 7.129: Dizlik giydirme

Bebeğin Belini Sarma: Görsel 7.130'daki gibi Üçeteğin üçüncü parçasının ön tarafı, açık kalacak ve bebeğin belini saracak şekilde tutturulur.



Görsel 7.130 Bebeğin belini sarma

Kemer Giydirme: Görsel 7.131'deki gibi kemer Damal bebeğe arkadan öne doğru giydirilir ve birleştirilir.



Görsel 7.131: Bebeğin kemerini giydirme

Kolçak Giydirme: Görsel 7.132'deki gibi kolçak bebeğin omzuna birleştirilir ve kolçağın ortası bir bağ ile boğum yapılarak bağlanır.



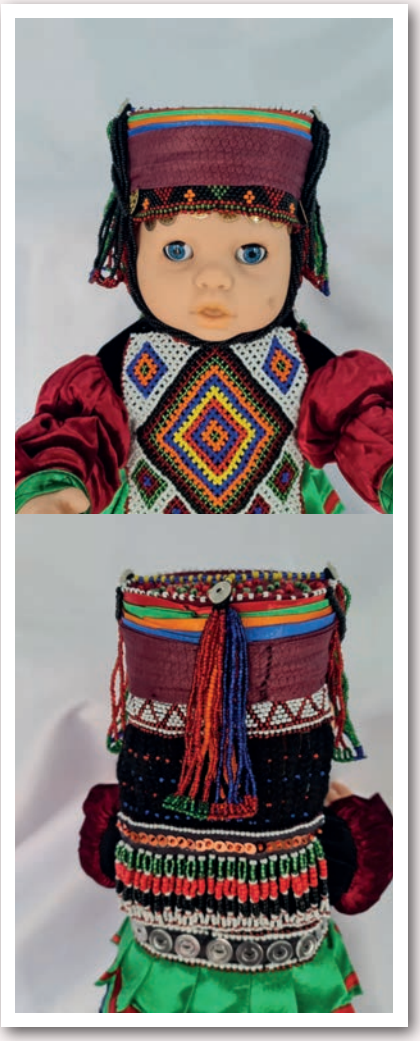
Görsel 7.132 Kolçak giydirme

Tor Giydirme: Görsel 7.133'teki gibi tor boynun arkasından kenarlarında bırakılmış iple bağlanır.



Görsel 7.133: Tor giydirme

Baş Giydirme: Görsel 7.134'teki gibi kum boncuklarla hazırlanan üçgen kumaş bant başın üzerine geçirilir. Sırasıyla önce terlik sonra sahandırık ve siğil başa giydirilir. Bebeğin saçı dikilir ve son olarak yağlık terliğin üzerine sabitlenir. Sarı, kırmızı, yeşil ve mavi kurdeleler de başa tutturulur.



Görsel 7.134 Baş giydirme

7.2. UYGULAMA

DAMAL BEBEK GİYSİSİ DİKME

SÜRE: 14 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden Damal bebek giysi modelini çalışmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 7.135).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 7.135: Damal bebek giysisi

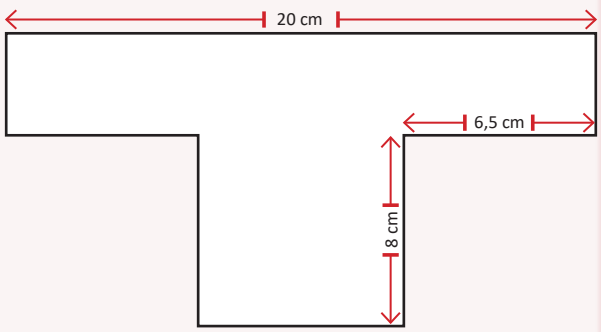
Kullanılacak Araç Gereç: Bir adet 35-40 m ölçüsünde plastik bebek.
Kalıp İçin Kullanılacak Araç Gereç: Parşömen kâğıdı, kalem, cetvel ve makas.
Vücuda Giyilenler İçin Kullanılacak Araç Gereç: Beyaz grogren esnek kumaş kurdele, siyah, yeşil, mavi, sarı, bordo ve kırmızı kadife kumaş, taraklı kumaş, kaşmir ve beyaz patiska.
Başa Giyilenler İçin Kullanılacak Araç Gereç: Kırmızı, sarı, mavi, yeşil, bordo ve siyah kurdele, bordo vala, dikiş ipliği, dikiş iğnesi, beyaz düğme ve sahte altın para.
Mavi, turuncu, lacivert ve sarı büyük boy kum boncuk, turuncu, yeşil, beyaz, lacivert, siyah, bordo, kırmızı ve sarı orta boy kum boncuk ile siyah, yeşil, turuncu ve bordo kum boncuk.
Ayağa Giyilenler İçin Kullanılacak Araç Gereç: Siyah, yeşil, beyaz, bordo ve kırmızı örgü ipleri

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız.
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.

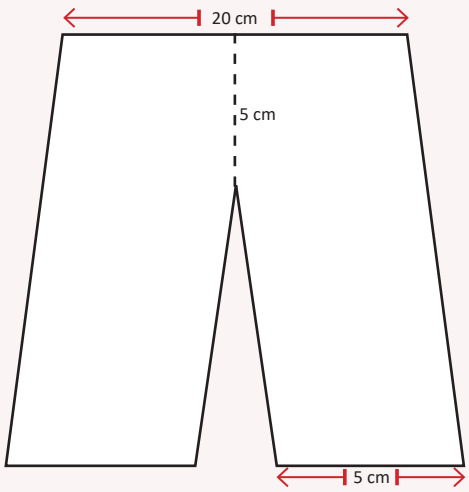
2. İŞLEM BASAMAĞI: Damal bebek giysi kalıbı hazırlayınız.

- Damal bebek yapımında kullanmak üzere Şekil 7.6'daki kadın gömlek kalıbını ölçülere uygun olarak parşömen kâğıdına çiziniz.
- Parşömen kâğıdına çizdiğiniz gömlek kalıbını çizgilerin üzerinden kesiniz.



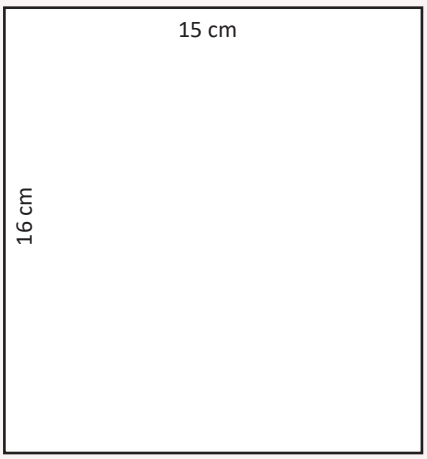
Şekil 7.6: Kadın gömlek kalıbı

- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere Şekil 7.7'deki kadın pijama kalıbını ölçülere uygun olarak parşömen kâğıdına çiziniz.
- Parşömen kâğıdına çizdiğiniz pijama kalıbını çizgilerin üzerinden kesiniz.

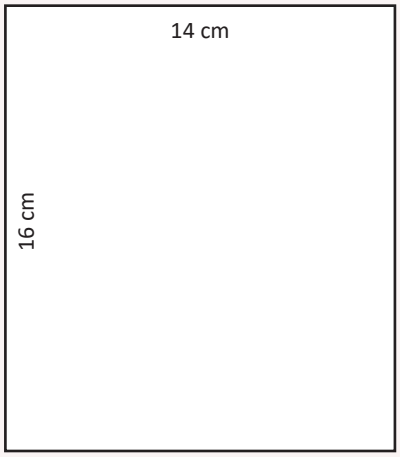


Şekil 7.7: Kadın pijama kalıbı

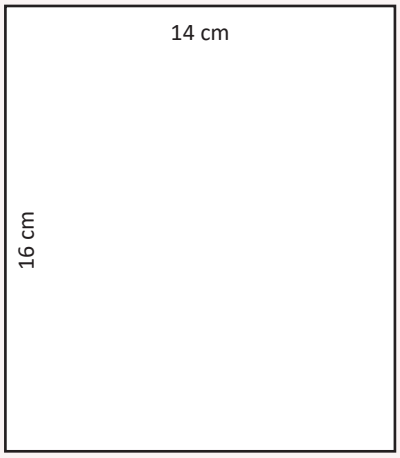
- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere Şekil 7.8'deki üçetek kalıbını ölçülere uygun olarak parşömen kâğıdına çiziniz.
- Şekil 7.9'daki kadın üçetek ön kalıbını ölçülere uygun olarak parşömen kâğıdına çiziniz.
- Şekil 7.10'daki üçetek arka kalıbını ölçülere uygun olarak parşömen kâğıdına çiziniz.
- Parşömen kâğıdına çizdiğiniz kalıpları dikiş çizgilerinin üzerinden kesiniz.



Şekil 7.8: Üçetek kalıbı

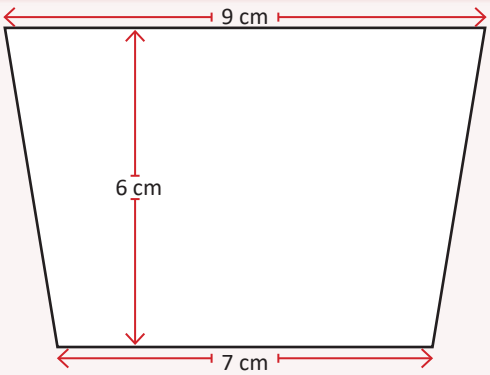


Şekil 7.9: Üçetek ön kalıbı



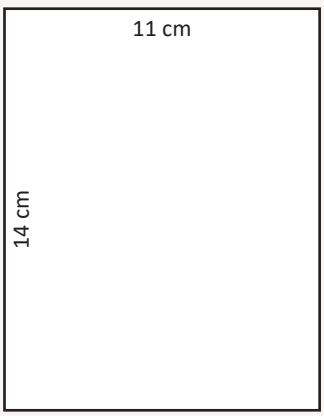
Şekil 7.10: Üçetek arka kalıbı

- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere Şekil 7.11'deki kadın kolçak kalıbını ölçülere uygun olarak parşömen kâğıdına çiziniz.
- Parşömen kâğıdına çizdiğiniz kolçak kalıbını çizgilerin üzerinden kesiniz.



Şekil 7.11: Kadın kolçak kalıbı

- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere Şekil 7.12'deki kadın önlük (dizlik) kalıbını ölçülere uygun olarak parşömen kâğıdına çiziniz.
- Parşömen kâğıdına çizdiğiniz önlük (dizlik) kalıbını çizgilerin üzerinden kesiniz.



Şekil 7.12: Kadın önlük (dizlik) kalıbı

3. İŞLEM BASAMAĞI: Damal bebeğin giysisini yöresel özelliklere uygun olarak dikiniz.

- Damal bebek yapımında kullanmak üzere hazırladığınız gömlek kalıbını ikiye katladığınız kumaşın üzerine yerleştiriniz.
- Yerleştirdiğiniz kalıbı kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.
- Kalıbı kumaşa sabunla çiziniz.
- Kalıbın etrafından 1 cm dikiş payı vererek kumaşları kesiniz.
- Damal bebek gömlek kalıbını teyelleyerek birleştiriniz.
- Omuz hizasından kol ağzına kadar elde ya da makinede dikiniz (Görsel 7.136). Ardından etek ucundan kol ağzına kadar tekrar elde ya da makinede dikiniz.
- Kol ağzını ve etek ucunu tersinden içe kıvırıp dikerek temizleyiniz.



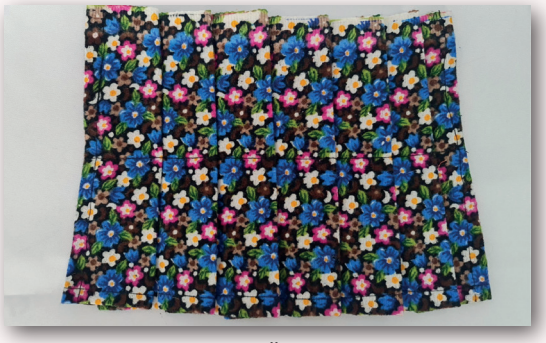
Görsel 7.136: Gömlek dikimi

- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere hazırladığınız pijama kalıbını ikiye katladığınız kumaşın üzerine yerleştiriniz.
- Yerleştirdiğiniz kalıbı kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.
- Kalıbı kumaşa sabunla çiziniz.
- Kalıbın etrafından 0,5 cm dikiş payı vererek kumaşları kesiniz.
- Damal bebek pijama kalıbını teyelleyerek birleştiriniz.
- Pijama kumaşının uzun kenarlarını üst üste getirerek yanlardan dikiniz.
- İki paçaya da aynı işlemi uygulayınız.
- Pijamanın ağ kısmını bilek kısmından başlayarak diğer bileğe kadar dikiniz (Görsel 7.137).
- Pijamanın dikiş işlemi bittikten sonra ağ kısmını çıtlatarak pijamayı düz yüzüne çeviriniz.
- Pijamanın bilek kısmını 1 cm içeriye katlayarak dikiniz.



Görsel 7.137: Pijama dikimi

- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere hazırladığınız üçetek ön ve arka kalıbını kumaşın üzerine yerleştiriniz.
- Yerleştirdiğiniz kalıbı kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.
- Kalıbı kumaşa sabunla çiziniz.
- Kalıbın etrafından 1 cm dikiş payı vererek kumaşları kesiniz.
- Damal bebek üçetek ön ve arka kumaşını, kenarları 7 cm açık kalacak şekilde teyelleyerek birleştiriniz.
- Damal bebek üçetek kumaşını teyellenen yerlerden dikiniz (Görsel 7.138). Eteğin alt kenarlarını 1 cm eninde bant geçirerek temizleyiniz (Görsel 7.139).



Görsel 7.138: Üç etek dikimi



Görsel 7.139: Üç eteğin kenar bandının dikimi

- 14 x 16 cm ölçüsünde, farklı renklerde kumaşın etrafına 1 cm eninde bant geçirerek temizleyiniz (Görsel 7.140).
- Dikiş işlemlerinden sonra giysileri hassas giysi ayarında ütüleyerek giysilerin daha düzgün görünmesini sağlayabilirsiniz.



Görsel 7.140: Üçetek dikimi

- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere hazırladığınız kolçak kalıbını ikiye katladığınız kumaşın üzerine yerleştiriniz.
- Yerleştirdiğiniz kalıbı kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.
- Kalıbı kumaşa sabunla çiziniz.
- Kalıbın etrafından 1 cm dikiş payı vererek kumaşları kesiniz.
- Damal bebek kolçak kalıbını teyelleyerek birleştiriniz.
- Damal bebek kolçak kalıbını elde ya da makinede, yöresel özelliklere uygun dikiniz.
- Kolçağın bilek kısmına renkli kumaştan tasma (manşet) yapınız.
- Kolçağın bebeğin omzuna gelecek uç kısmına büzgü yapınız ve ipi uzun bırakıp kesiniz (Görsel 7.141).



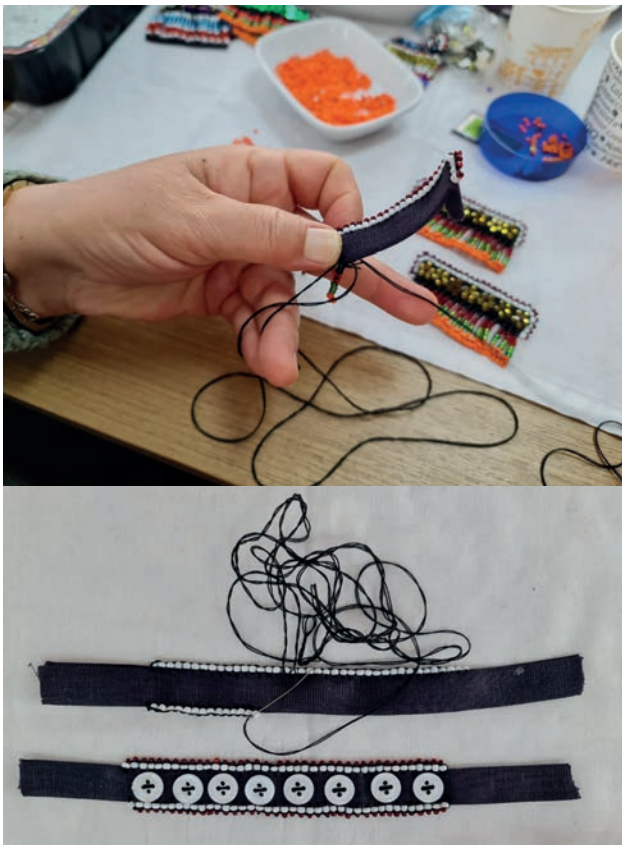
Görsel 7.141: Kolçak dikimi

- Damal bebek yapımında kullanılmak üzere hazırladığınız önlük (dizlik) kalıbını kumaşın üzerine yerleştiriniz.
- Yerleştirdiğiniz kalıbı kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.
- Kalıbı kumaşa sabunla çiziniz.
- Kalıbın etrafından 1 cm dikiş payı vererek kumaşları kesiniz.
- Damal bebek önlük (dizlik) kumaşına renkli ipliklerle yöreye özgü desenler işleyip, etrafına 1 cm eninde renkli kurdelelerden bant dikerek kumaşı temizleyiniz (Görsel 7.142).



Görsel 7.142: Önlük dikimi

- 10 cm ölçüsünde dikdörtgen şeridin kenarlarına boncuk geçirip, ortasına sıralı düğme dikerek kemeri oluşturunuz (Görsel 7.143).



Görsel 7.143: Kemer dikimi

4. İŞLEM BASAMAĞI: Damal bebeğin başlığını yöresel özelliklere uygun çalışınız.

- Başörtüsü yapmak için keten kumaştan 30 x 30 ölçüsünde bir parça kesiniz.
- Kestiğiniz kumaşın kenar kısımlarını içe kıvırarak dikiniz.
- Başörtüsünün kenarına yöreye uygun boncuk işleyip kenarlarını saçakla süsleyiniz (Görsel 7.144).



Görsel 7.144: Başörtüsü yapımı

- 22,5 cm boyunda, 2 cm eninde şerit ve 6,5 cm ölçüsünde daire şeklinde hazırlamış olduğunuz başlık kalıbını kumaş keçe üzerine yerleştiriniz.
- Hazırladığınız kalıp ölçülerini, bebeğinizin baş ölçülerini dikkate alarak küçültüp büyütebilirsiniz.
- Üzerine kalıp yerleştirip etrafını kalemle çizdiğiniz keçe kumaşı kesiniz.
- 6,5 cm ölçüsünde yuvarlak parçayı ve 22,5 cm boyunda, 2 cm enindeki parçayı birleştirerek dikiniz.
- Yuvarlak keçenin etrafından yaptığınız dikme işlemi tamamlandıktan sonra şerit hâlindeki parçanın iki ucunu birleştirerek dikiniz.
- Başlık süslemesi için gerekli olan malzemeleri hazırlayınız.
- Hazırladığınız başlık üzerine boncukları işleyiniz (Görsel 7.145).

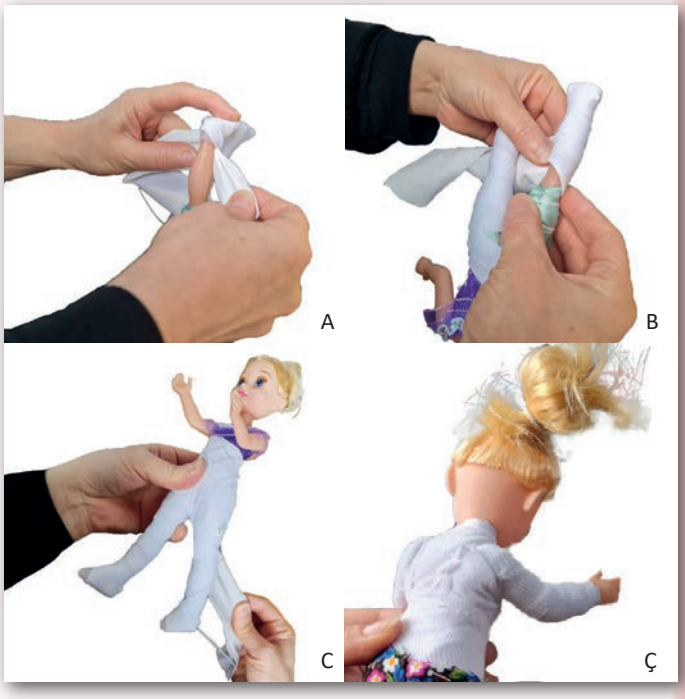


Görsel 7.145: Başlık yapımı

5. İŞLEM BASAMAĞI: Damal bebeği sıralamaya uygun giydiriniz.

Plastik Bebeği Kaplama

- Plastik bebeğin vücudunu kaplamak için grogren kurdele hazırlayınız ya da esnek beyaz penye kumaşı 2 cm eninde kesiniz.
- Görsel 7.146 A,B,C'deki gibi bebeğin ayağından başlayarak, bedenini kaplayacak şekilde sarıp kumaşın uçlarını dikiniz.
- Görsel 7.146 D'deki gibi bebeğin el bileğinden başlayarak, omuz ve kollarını kaplayacak şekilde sarıp kumaşın uçlarını dikiniz.



Görsel 7.146: Plastik bebeği kaplama

Pijama Giydirme

- Damal bebeğe önceden dikip hazırlamış olduğunuz pijamayı giydiriniz.
- Görsel 7.147'deki gibi kapladığınız beyaz kumaşa pijamanın belini tutturunuz.



Görsel 7.147: Pijama giydirme

Gömlek Giydirme

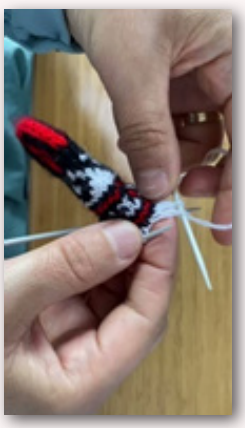
- Önceden dikip hazırlamış olduğunuz gömleği Damal bebeğe giydiriniz.
- Görsel 7.148'deki gibi gömleğin açık olan ön parçasını etek ucundan boynuna kadar birleştiriniz.



Görsel 7.148: Gömlek giydirme

Çorap Giydirme

- Damal bebeğe önceden örüp dikerek hazırlamış olduğunuz çorabı giydiriniz (Görsel 7.149).
- Görsel 7.150'deki gibi çorabı ayak bileğinden pijamayla birleştiriniz.



Görsel 7.149: Çorap örme



Görsel 7.150: Çorap giydirme

Üçetek Giydirme

- Damal bebeğe önce pijama kumaşından diktiğiniz üçeteği giydiriniz.
- Görsel 7.151'deki gibi ön tarafı açık kalacak şekilde üçeteği belinden tutturunuz.
- Görsel 7.152'deki gibi ikinci üçeteği ön tarafı açık kalacak şekilde belinden tutturunuz.



Görsel 7.151: Alt üçeteği tutturma



Görsel 7.152: İkinci üçeteği tutturma

Dizlik Giydirme

- Damal bebeğe önceden dikip hazırlamış olduğunuz dizliği giydiriniz.
- Görsel 7.153'teki gibi dizliği bebeğin belinin arkasında birleştiriniz.



Görsel 7.153: Dizlik giydirme

Bebeğin Belini Sarma

- Görsel 7.154'teki gibi üç eteğin üçüncü parçasını ön tarafı açık kalacak ve bebeğin belini saracak şekilde tutturunuz.



Görsel 7.154: Bebeğin belini sarma

Kemer Giydirme

- Önceden işleyerek hazırlamış olduğunuz kemeri Damal bebeğin arkasından önüne doğru giydiriniz.
- Görsel 7.155'teki gibi kemeri birleştiriniz.



Görsel 7.155: Kemer giydirme

Kolçak Giydirme

- Damal bebeğe önceden dikip hazırlamış olduğunuz kolçağı elinden geçirerek giydiriniz.
- Görsel 7.156'daki gibi kolçağı bebeğin omzuna birleştiriniz.
- Görsel 7.157'deki gibi kolçağın ortasını bir bağ ile boğum yaparak bağlayınız.



Görsel 7.156: Kolçağı omuzla birleştirme



Görsel 7.157: Kolçağı bağlama

Sırtlık (Tor) Giydirme

- Damal bebeğe önceden boncukla işleyerek hazırlamış olduğunuz toru giydiriniz.
- Görsel 7.158'deki gibi boynun arkasından kenarlarında bırakmış olduğunuz iple bağlayınız.



Görsel 7.158: Sırtlık giydirme

Baş Giydirme

- Damal bebeğin saçlarını örünüz.
- Kum boncuklarla hazırlanan üçgen kumaş bandı dikerek başın üzerine geçiriniz.
- Görsel 7.159'daki gibi kartondan yapılıp üzeri astar kumaşıyla kaplanmış olan terliği başın üzerine yerleştiriniz.
- Görsel 7.160'daki gibi önceden hazırlamış olduğunuz sahandırık ve siğili başın üzerine yerleştiriniz.
- Bebeğin saçını, terliğin yanına ve yukarı doğru dikiniz.
- Görsel 7.161'deki gibi renkli kurdelelerle hazırlanmış yağlığı terliğin üzerine sabitleyiniz.
- Sarı, kırmızı, yeşil ve mavi kurdeleleri birbirlerinin üzerine, 0,5 cm pay bırakılarak yerleştiriniz.



Görsel 7.159: Baş giydirme



Görsel 7.160: Baş giydirme



Görsel 7.161: Baş giydirme

DAMAL BEBEK GİYSİSİ DİKME
7.2. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını hazırladı.			
2	Malzemelerini hazırladı.			
3	Damal bebek giysi kalıbını hazırladı.			
4	Giysi kalıplarını birleştirdi.			
5	Damal bebeğin kıyafetini dikti.			
6	Damal bebek başlığını çalıştı.			
7	Damal bebeği sıralamaya uygun giydirdi.			
8	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
9	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.3. FADİME BEBEK

Fadime bebek, plastik oyuncak bebeğe yöresel kıyafetlerin giydirilmesiyle hazırlanan dekoratif bebek ürünüdür. Damal ve Soğanlı bebek gibi geleneksel bebeklerden farklıdır. Rize'ye özgü geleneksel kıyafetlerle üretilmeye başlanan bu bebekler zamanla farklı yörelerin kıyafetleri giydirilerek çeşitlendirilmiştir. Fadime bebeğin giysileri yöresel kıyafetlerin araştırılıp incelenmesi ile hazırlanır (Görsel 7.162). Kıyafetler hazırlanırken yöreye özgü kumaşlar ve süsleme gereçleri kullanılır. Fadime bebekler, hediyelik eşya olarak yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Bu sayede geleneksel kıyafetlerin dünyaya tanıtılmasına ve Türk kültürünün gelecek nesillere aktarılmasına aracılık ederler.



Görsel 7.162: Rize geleneksel kıyafeti

Rize'ye özgü geleneksel kıyafetlerle üretilen Fadime Bebeğin giysileri şu bölümlerden oluşur:

Rize Geleneksel Kıyafetinin Başa Giyilen Parçaları

Başörtüsü: Geleneksel kıyafetin başa giyilen parçasıdır. Siyah şifon kumaştan üretilir.

Puşi: Siyah şifon başörtüsünün üstünde kullanılan ve alın bölgesini saran kumaşa **puşi** adı verilir (Görsel 7.163).



Görsel 7.163: Rize geleneksel kıyafeti (başörtüsü)

Rize Geleneksel Kıyafetinin Vücuda Giyilen Parçaları

Elbise: Yapımında genellikle kırmızı kadife kumaş kullanılır. Uzun kollu, belden büzgülü, sıfır yaka üretilen elbisenin boyu diz altında, kolları ise manşetlidir.

Yelek: Siyah kadife kumaştan üretilen yeleğin kollarında oyuntu vardır. Sıfır yakalı ve içi astarlıdır. Kenarları ve kol oyuntuları simlerle süslenmiştir.

Şalvar: Çiçekli pazen kumaştan, boyu dize kadar geniş, dizden aşağı kısmı dar olarak tasarlanmış alt beden giysisidir. Şalvarın beli ve bacakları lastiklidir.

Önlük: Kadife ya da ince kumaşlardan yapılır. Belden kuşaklı ve kenarları fırfırlıdır. Önlüğün kenarları yelekteki gibi simlerle ya da çarpana dokuma kolonlarla süslenir.

Kuşak (Bel Bağı): Önlüğün üstüne, üçgen katlanarak bağlanır. Bel hizasında kullanılır.

Rize Geleneksel Kıyafetinin Ayağa Giyilen Parçaları

Çorap: iki ayrı renkte iplikten, beş şişle örülür. Çoraplar şalvarın üstüne çekilir. Şalvarın paçaları, çorabın içinden geçen bağcıklarla diz altından bağlanır ve bağcığın ponponları sarkıtılır.

Ayakkabı: Kırmızı, yemeni türü ayakkabılar Rize yöresel kıyafetini tamamlar (Görsel 7.164).



Görsel 7. 164: Rize geleneksel kıyafeti (çorap ve ayakkabı)

7.3.1. Fadime Bebek Giysisinde Kullanılan Araç Gereç

Fadime bebek giysisi yöreye özgü kumaş tercihleriyle yapılır. Yöresel giysilerde kullanılan dokuma kumaşlar farklılık gösterebilir. Dokuma kumaşların hatta çorapların renk ve desen tercihi de yöreye özgüdür. Fadime bebeğin giysisi oluşturulurken bu özellikler dikkate alınmalı ve seçimler detaylı araştırmalar sonucunda belirlenmelidir.

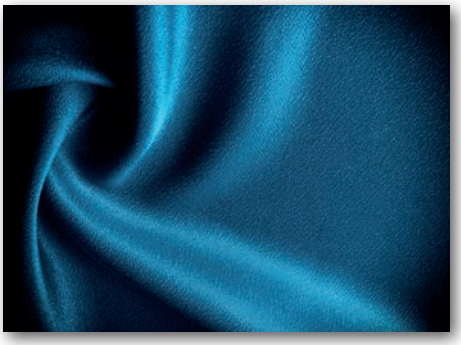
Kumaş tercihleri; renkli ve yerli ipek dokuma kumaş, mavi, siyah, kırmızı, mor ya da lacivert kadife kumaş, kırmızı, pembe, lacivert veya uçuk mavi saten kumaş, yerli dokuma önlük kumaşları içinden yapılır (Görsel 7.165, 7.166, 7.167).



Görsel 7.165: Kadife kumaş



Görsel 7.166: Yöresel dokuma kumaşlar



Görsel 7.167: Saten kumaş

Başörtüsü, çorap ve ayakkabı yapımında kumaş keçe, yerli ipek dokuma ya da şifon kumaş, baş kalıbı, makas, yün iplik, tığ veya şiş, süsleme malzemeleri, altın rengi pul, yapıştırıcı vb. malzemeler kullanılır (Görsel 7.168, 7.169, 7.170).



Görsel 7.168: Kumaş keçe



Görsel 7.169: Yöresel çoraplar



Görsel 7.170: Yün ip, şiş ve tığlar

Yöresel kıyafetlerin yapımında ayrıca dikiş malzemeleri, makas, yöresel giysi kalıpları, kalem, kâğıt, toplu iğne, dikiş makinesi, mezüre, cetvel, ince lastik, çengelli iğne, süsleme malzemeleri vb. kullanılmaktadır.

7.3.2. Yöreye Uygun Plastik Bebek Seçimi

Fadime bebek yapımında kullanılan plastik oyuncak bebeklerde belirgin bir ölçü aranmaz. Genellikle boyu yaklaşık 20 cm olan bebekler tercih edilir. Bebeğin boyunun çok uzun ya da kısa olmaması, yöresel kıyafeti taşıyabilmesi açısından oldukça önemlidir (Görsel 7.171).



Görsel 7.171: Plastik oyuncak bebek

AKLINIZDA BULUNSUN!

MUĞLA GELENEKSEL KIYAFETİ

Muğla geleneksel kıyafetinde baş için **sakağı** denen ve kulak hizasından çene altına doğru sarkan, altın görünümlü pulların dizili olduğu fes kullanılır. Fesin üzeri **şamı** olarak adlandırılan ince delikli, tel işlemeli, tül bir örtüyle sarılır. Fes, çene altından geçen iki şeritle tutturulur. Başı bezemek için canlı mevsim çiçekleri ve dal elmaslar kullanılır (Görsel 7.172).



Görsel 7.172: Muğla geleneksel kıyafeti (mevsim çiçekleri)

Muğla geleneksel kıyafetinde vücuda giymek için krem rengi, yerli ipek dokuma kumaştan, yakasız, önden üç ya da dört düğmeli, kol uçları geniş, iğne oyalı ve pembe boncuklarla işlenmiş gömlek yer alır. Bebeğin boynuna gerdanlık takılır.



Görsel 7.173: Muğla geleneksel kıyafeti (cepken)

Gömleğin üzerine **fermene** adı verilen mavi, mor ya da lacivert çuha veya kadife kumaştan yapılmış **cepken** giyilir. Cepken uzun kollu, önden ilikli ve üzeri sim işlemelidir (Görsel 7.173).

Muğla geleneksel kıyafetinde vücudun alt kısmına şalvar giyilir. Şalvar; **topdon** ya da **topandon** adıyla anılan, parlak pembe, lacivert, uçuk mavi tonlarında saten kumaşlarla dikilir. Beli geniş ve bilek kısmı büzgülüdür. Topdonun üstüne bağlanan önlük, üzeri dokumalarla süslenmiş ve dikdörtgen kesimlidir. Cepkenin altına ve önlüğün üstüne bir kuşak (bel bağı) bağlanır. Kuşağın uçları tel işlemelidir. Kuşağın üçgen olarak katlanan kısmı, arkaya ya da yana sarkacak şekilde bağlanır (Görsel 7.174).

Muğla geleneksel kıyafetinde ayağa krem rengi yün çorap giyilir. Ayakkabı olarak yemeni şeklinde, burnu sivri, burun ucu yukarı kalkık ve arka kısmı yukarıya doğru çıkıntılı bir model tercih edilir.



Görsel 7.174: Muğla geleneksel kıyafeti

SIRA SİZDE

Doğup büyüdüğünüz yörenin geleneksel kıyafetini araştırınız. Yörenizin geleneksel kıyafetine ilişkin başa, vücuda ve ayağa giyilenleri aşağıda verilen noktalı yerlere not ediniz. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgi, belge ve fotoğraflarla bir dosya hazırlayıp sınıfta arkadaşlarınıza sunum yapınız.

Başa Giyilenler:.....

Vücuda Giyilenler:.....

Ayağa Giyilenler:.....

7.3.3. Fadime Bebek Yapım Aşamaları

Fadime bebeğin yapımında belli bir işlem sırası takip edilir. Yapılacak iş ve işlemlerin önceden belirlenmesi ve bu doğrultuda işlem sıralamasının yapılması zamanın verimli kullanılmasını sağlar. Bebek yapımında işlemlerin belirli bir sıra takip edilerek yapılması ürünün kalitesini de artıracaktır.

Bebeğin yapım aşamaları şunlardır:

1. Fadime bebek yapımında örnek alınacak yöreyi belirleme
2. Seçilen yöreye ait araştırma yapma
3. Kullanılacak araç gereci hazırlama
4. Yöresel özelliğe uygun plastik bebeği seçme
5. Dikilecek kıyafetler için kalıp hazırlama
6. Yöreye özgü kumaşlara kalıbı uygulama
7. Kumaşları kalıplara göre kesip dikme
8. Giysileri yöreye uygun süsleme
9. Yöreye özgü baş yapıp süsleme
10. Çorap ve ayakkabı hazırlama
11. Yapımı tamamlanan yöresel kıyafeti plastik bebeğe giydirme

7.3. UYGULAMA

FADİME BEBEK MUĞLA YÖRESİ GİYSİ MODELİNİ DİKME

SÜRE: 14 DERS SAATİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden Fadime bebek Muğla yöresi giysi modelini hazırlamanız beklenmektedir (Görsel 7.175). Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir.
Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.



Görsel 7.175: Fadime bebek Muğla yöresi giysi modeli

Kullanılacak Araç Gereç: 20 cm uzunluğunda plastik bebek, yöreye uygun yöresel kumaşlar, dikiş malzemeleri, makas, yöresel giysi kalıpları, kurşun kalem, çizim kalemi, tekstil kalemi, kâğıt, toplu iğne, süsleme malzemeleri, kumaş keçe, cetvel ve mezura.

1. İŞLEM BASAMAĞI: Çalışma ortamını ve malzemeleri hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Modele uygun araç gerecinizi hazırlayınız (Görsel 7.176).
- Atölyede uygulama yaparken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyunuz.
- Çalışma ortamınızın aydınlık ve temiz olmasına özen gösteriniz.



Görsel 7.176: Kullanılacak araç gereç

2. İŞLEM BASAMAĞI: Yöresel özelliklere göre plastik bebek seçimi yapınız.

- 20 cm uzunluğunda plastik bebek seçiniz (Görsel 7.177).



Görsel 7.177: Plastik bebek

3. İŞLEM BASAMAĞI: Yöresel özelliklerine göre Fadime bebek giysi modelini belirleyiniz.

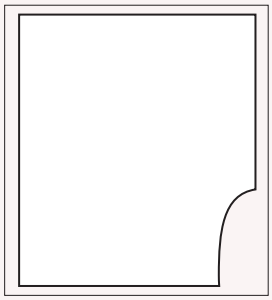
- Yöresel kıyafetlere ait giysi modellerini araştırınız (Görsel 7.178).
- Araştırdığınız modellerden birini seçiniz.



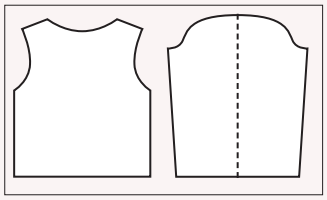
Görsel 7.178: Muğla yöresel giysi modeli

4. İŞLEM BASAMAĞI: Fadime bebek giysi modelinin kalıplarını hazırlayınız.

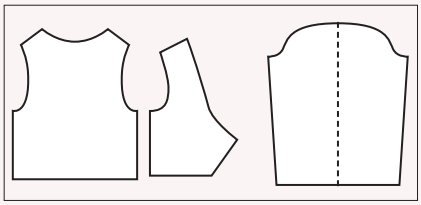
- Muğla yöresine ait giysi ve aksesuar modelinin kalıplarını hazırlayınız (Şekil 7.13, 7.14, 7.15, 7.16, 7.17, 7.18).



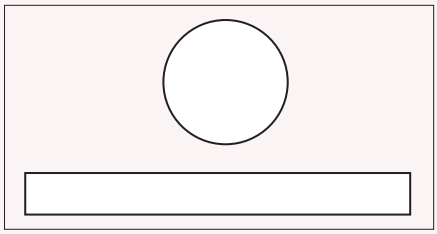
Şekil 7.13: Şalvar kalıbı



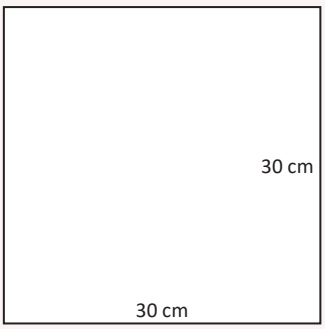
Şekil 7.14: Gömlek kalıbı



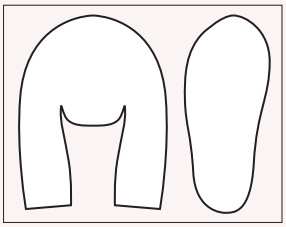
Şekil 7.15: Cepken kalıbı



Şekil 7.16: Başlık (fes) kalıbı



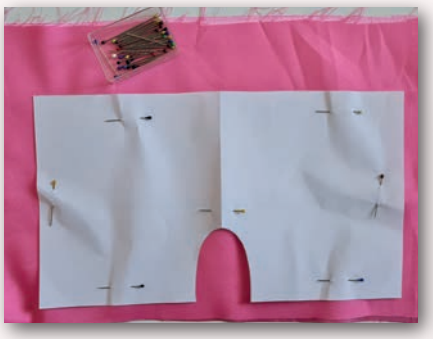
Şekil 7.17: Başörtüsü kalıbı



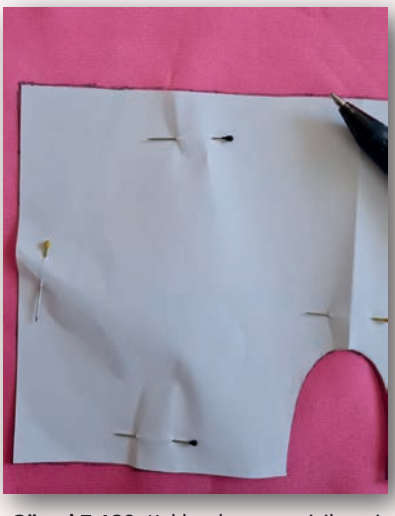
Şekil 7.18: Ayakkabı kalıbı

5. İŞLEM BASAMAĞI: Fadime bebeğin giysi kalıplarını kumaşlara uygulayınız.

- Verilen şalvar kalıbını ikiye katladığınız saten kumaşın üzerine toplu iğne ile sabitleyiniz (Görsel 7.179).
- Kalıbın etrafından tekstil kalemi ile çiziniz (Görsel 7.180).
- Kalıbı kumaşa çizdikten sonra 1 cm dikiş payı bırakarak kumaşı kesiniz (Görsel 7.181).



Görsel 7.179: Kalıbın kumaşa sabitlenmesi

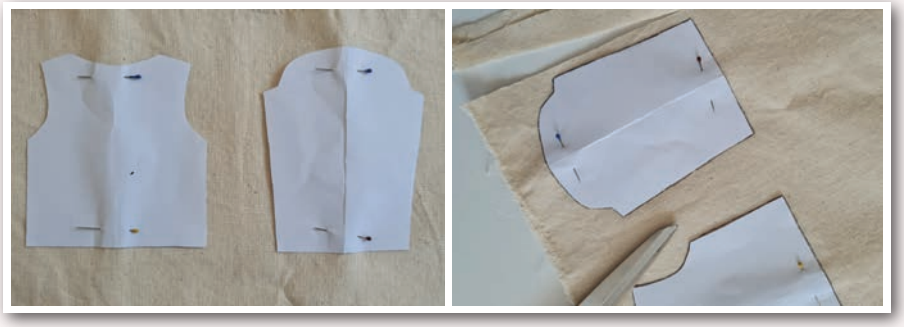


Görsel 7.180: Kalıbın kumaşa çizilmesi



Görsel 7.181: Kumaşın kalıba göre kesilmesi

- Gömlek kalıbını ikiye katladığınız krem rengi patiska üzerine toplu iğne ile sabitleyiniz (Görsel 7.182).
- Gömlek kalıbının etrafından tekstil kalemi ile kumaşı çiziniz (Görsel 7.183).
- Çizdiğiniz kalıp ölçüsünden 1cm dikiş payı bırakarak kumaşı kesiniz (Görsel 7.184).
- Kalıba göre kestiğiniz kol kumaşının tam ortasını tekstil kalemi ile işaretleyiniz.
- Bu işlemi her iki kol parçası için tekrar ediniz.



Görsel 7.182: Gömlek kalıbının kumaşa sabitlenmesi



Görsel 7.183: Kumaşın kalıba göre kesilmesi



Görsel 7.184: Kol parçasını işaretleme

- Düz yüzeyi içe bakacak şekilde kumaşı ikiye katlayınız ve fermene kalıplarını kumaşın üzerine toplu iğne ile sabitleyiniz (Görsel 7.185).
- 1 adet arka, 2 adet ön ve 2 adet kol parçasını 1 cm dikiş payı bırakarak kesiniz (Görsel 7.186).

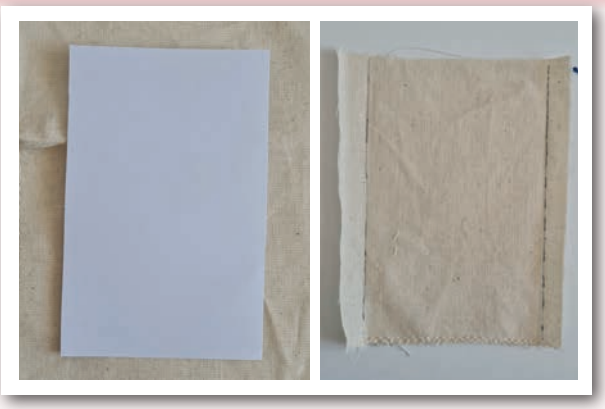


Görsel 7.185: Fermene kalıbını kumaşa tutturma



Görsel 7.186: Kumaşın kalıba göre kesilmesi

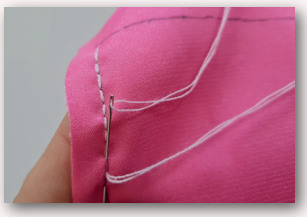
- Fadime bebeğin önlüğünü yapmak için önceden hazırladığınız önlük kalıbını krem rengi patiska kumaşın üzerine yerleştiriniz. Kalıbın etrafından tekstil kalemi ile kumaşı çizip, 1cm dikiş payı bırakarak kesiniz (Görsel 7.187).



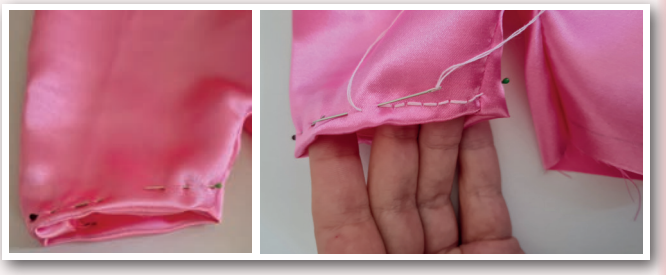
Görsel 7.187: Önlük kalıbını kumaşa uygulama

6. İŞLEM BASAMAĞI: Fadime bebeğin giysilerini dikiniz.

- Tekstil kalemi ile çizdiğiniz yerleri kılavuz alarak şalvar kumaşına elde makine dikişi uygulayınız (Görsel 7.188).
- Dikme işleminiz bittikten sonra kumaşın düz yüzünü çevirip, paça kısımlarını 1 cm içeri kıvırarak toplu iğneyle tutturunuz.
- Kıvırdığınız yeri elde makine dikişi yaparak dikiniz (Görsel 7.189).
- Şalvarın diğer paçası için de aynı işlemleri tekrar ediniz.
- Şalvarın bel kısmını 1 cm içe kıvırıp toplu iğne ile tutturunuz.
- Kıvırdığınız yer üzerinden makine dikişi ile dikiniz (Görsel 7.190).
- Şalvarın bel dikişini tam kapatmadan önce lastiğin ucuna çengelli iğne takıp kıvırdığınız yerin içinden geçiriniz (Görsel 7.191).



Görsel 7.188: Şalvarı dikerek birleştirme işlemi



Görsel 7.189: Şalvarın bir paçasını dikme işlemi



Görsel 7.190: Şalvarın diğer paçasını dikme işlemi



Görsel 7.191: Şalvara lastik geçirme işlemi

- Şalvarın belini bebeğinizin bel genişliğine göre ayarlayıp lastiği kesiniz ve lastiğin ucuna düğüm atınız (Görsel 7.192).
- Diktiğiniz şalvarın paça ucunu bebeğin bacak kalınlığına göre büzerek dikiniz (Görsel 7.193).
- Paça ucunun esnek olması için dikme işleminde ip yerine lastik kullanabilirsiniz.



Görsel 7.192: Bel genişliğini ayarlama işlemi



Görsel 7.193: Paça büzme işlemi

- Gömleğin ön ve arka parçalarını ters yüzleri içe bakacak şekilde, omuz çizgisinden, elde makine dikişi ile dikiniz (Görsel 7.194).
- Gömleğin ve arka parçalarını, kaymaması için toplu iğne ile birbirine tutturabilirsiniz (Görsel 7.195).
- Ön ve arka gömlek parçasının ortasına, kol parçasında belirlediğiniz orta kısmı yerleştiriniz.
- Yerleştirdiğiniz her iki kol parçasını ön ve arka gömlek parçasının kol oyuntusuna kadar makine dikişi ile dikiniz (Görsel 7.196).



Görsel 7.194: Gömleği dikerek birleştirme işlemi



Görsel 7.195: Gömlek parçalarını tutturma işlemi



Görsel 7.196: Gövde ve kol parçalarını dikme işlemi

- Kol parçalarını diktikten sonra gömleği, arka ve ön parça üst üste gelecek şekilde katlayınız (Görsel 7.197).
- Gömleği kol altından etek ucuna kadar dikiniz.
- Gömleğin kollarını dikiniz.
- Gömleği düz yüzüne çeviriniz. Bebeğin kolunun uzunluğuna göre gömlek kol ucunu içe kıvırarak dikiniz (Görsel 7.198).
- Diğer kol için de aynı işlemi tekrar ediniz.
- Gömleğin yakasını içe kıvırarak dikiniz (Görsel 7.199).



Görsel 7.197: Gömlek kalıbı dikme işlemi



Görsel 7.198: Gömlek kalıbı dikme işlemi



Görsel 7.199: Gömlek dikme işlemi

- Arka parçanın üzerine cepkenin ön parçalarını, yüz kısmı içe bakacak şekilde yerleştirip omuz kısmından elde makine dikişi yöntemiyle dikiniz (Görsel 7.200).
- Ön ve arka parçaların omuz kısmını birleştirdikten sonra kol kalıbını ortalayarak koltuk altına kadar dikiniz (Görsel 7.201).
- Aynı işlemi diğer kol parçası için de tekrar ediniz.



Görsel 7.200: Cepken dikme işlemi



Görsel 7.201: Cepken kalıbı dikme işlemi

- Gömlek dikme işleminde olduğu gibi cepken kalıbını ikiye katlayıp, kol ve beden kısımlarını da dikerek birleştiriniz (Görsel 7.202).
- Aynı ölçü kalıplarını kullanarak cepkenin içine astar dikebilirsiniz.

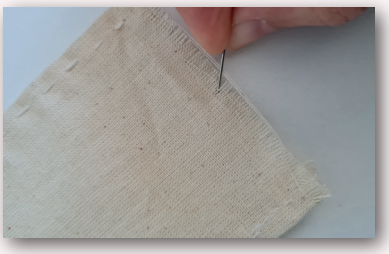


Görsel 7.202: Cepken dikme işlemi

- Tekstil kalemi ile belirlediğiniz çizgileri dikkate alıp kumaşınızı içe kıvırınız.
- Önlüğün iki uzun ve bir kısa kenarını elde makine dikişi ile dikiniz (Görsel 7.203).
- Dikme işlemi yapmadığınız bir kısa kenarın yatay ipliklerini çekerek 1 cm uzunluğunda püskül yapınız (Görsel 7.204).



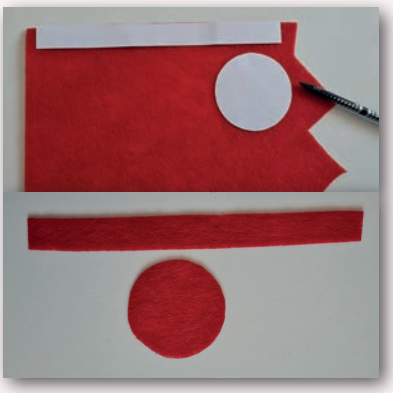
Görsel 7.203: Önlük dikme işlemi



Görsel 7.204: Önlük dikme işlemi

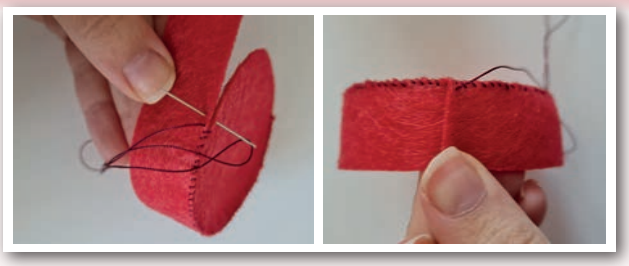
7. İŞLEM BASAMAĞI: Fadime bebeğin başlığını ve başörtüsünü modele uygun olarak hazırlayınız.

- 22,5 cm boyunda, 2 cm eninde şerit ve 6,5 cm ölçüsünde daire şeklinde hazırlamış olduğunuz başlık kalıbını kumaş keçe üzerine yerleştiriniz.
- Hazırladığınız kalıp ölçülerini, bebeğinizin baş ölçülerini dikkate alarak küçültüp büyütebilirsiniz.
- Üzerine kalıp yerleştirip etrafını kalemle çizdiğiniz keçe kumaşı kesiniz (Görsel 7.205).

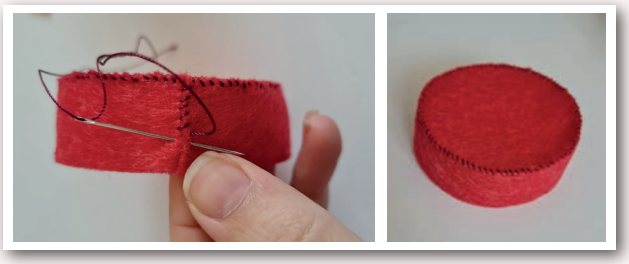


Görsel 7.205: Başlık yapımı

- 6,5 cm ölçüsünde yuvarlak parçayı ve 22,5 cm boyunda, 2 cm enindeki parçayı birleştirerek dikiniz (Görsel 7.206).
- Başlığın parçalarını, yuvarlak parçanın etrafından dikerek birleştiriniz (Görsel 7.207).
- Yuvarlak keçenin etrafından yaptığınız dikme işlemi tamamlandıktan sonra şerit hâlindeki parçanın iki ucunu birleştirerek dikiniz

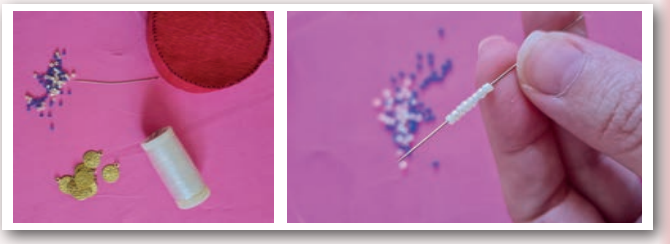


Görsel 7.206: Başlık yapımı

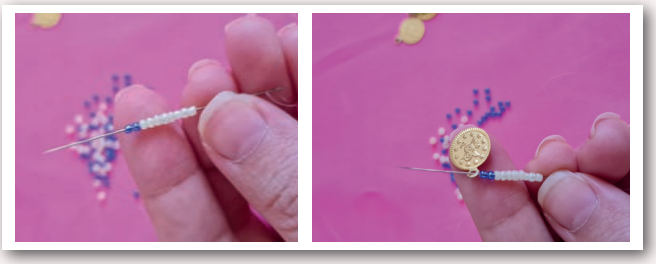


Görsel 7.207: Başlık yapımı

- Başlık süslemesi için gerekli olan malzemeleri hazırlayınız.
- Şeffaf renk iplik geçirdiğiniz boncuk iğnesinin üzerine 8 adet krem boncuk, 2 adet mavi boncuk ve 1 adet altın renginde pul alınız (Görsel 7.208).
- İğneyi yaptığınız başlık üzerine geçirip boncukları yerleştiriniz (Görsel 7.209).
- Sarı pulu tutup iğneyi boncukların içinden geçiriniz ve boncukların dibinden iğneyi tekrar başlığa batırınız (Görsel 7.210).
- Boncuklarınızı düzeltip iğneyi batırdığınız yerin hemen yanından, başlığın ön yüzüne çıkarınız.
- İşlem sırasını takip ederek 10 adet boncuk ve bir adet sarı pulla oluşturduğunuz süslemeyi başlığa dikiniz (Görsel 7.211).



Görsel 7.208: Kullanılacak malzemeler



Görsel 7.209: Başlık süsleme işlemi



Görsel 7.210: Başlık süsleme işlemi



Görsel 7.211: Başlık süsleme

- Süslemenin her sırasında eşit sayıda boncuk kullanmaya ve sarı pulun ön yüzünün dışa dönük olmasına dikkat ediniz.
- Başlığın iç kısmına 20 adet sarı pulu, pullar üst üste gelecek şekilde yapıştırınız (Görsel 7.212).
- Yapıştırıcı kalıntılarını temizleyiniz.
- Başlığın bebeğin başında sabit durmasını sağlamak için kullanılacak olan kırmızı kurdelenin çene altından kulak hizasına kadar ölçüsünü alınız.
- Sarı pulları, pullar üst üste gelecek şekilde kurdelenin üzerine yapıştırıp bir bant oluşturunuz (Görsel 7.213).
- Yapıştırmadan dikerek pulları bant üzerine yerleştirebilirsiniz.
- Bandın iki ucunu kulak hizasında başlığa yapıştırınız (Görsel 7.214).



Görsel 7.212: Başlık süsleme işlemi



Görsel 7.213: Başlık süsleme işlemi



Görsel 7.214: Başlık süsleme

- Başörtüsü yapmak için ince tül kumaştan 30 x 30 ölçüsünde bir parça kesiniz.
- Kestiğiniz kumaşın kenar kısımlarını içe kıvırarak dikiniz (Görsel 7.215).
- Başörtüsünün kenarına yöreye uygun iğne oyası da yapabilirsiniz.



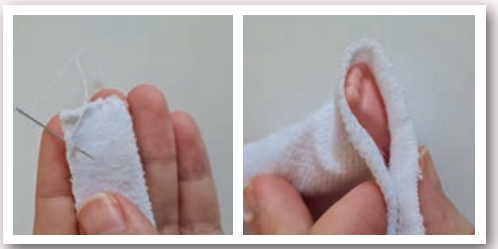
Görsel 7.215: Başörtüsü yapımı

8. İŞLEM BASAMAĞI: Fadime bebeğin modeline uygun olarak çorap ve ayakkabı hazırlayınız.

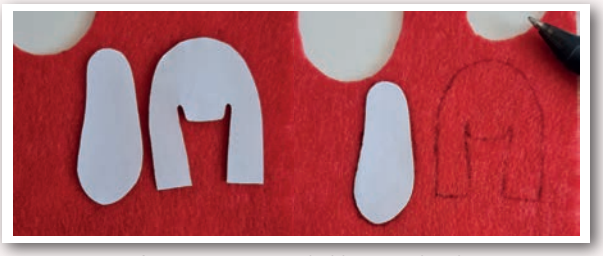
- Fadime bebeğe yöresine uygun çorap yapmak için gerekli olan malzemeleri hazırlayınız.
- Bebeğinizin çorabını yöreye uygun motifleri kullanarak örgü teknikleriyle de örebilirsiniz.
- Kullandığınız bebeğin ayak ölçüsünü belirleyiniz.
- Beyaz penye kumaştan eni 4 cm ve boyu 5 cm iki adet kumaş parçası kesiniz (Görsel 7.216).
- Kullanmadığınız çoraplarınız varsa bebeğinizin ayak ölçüsüne göre kesip çorap yapımında bunları da kullanabilirsiniz.
- Kestiğiniz kumaş parçasını ters yüzünden ikiye katlayıp ayak burun ucunu ve kenarlarını elde dikiniz (Görsel 7.217).
- Bu işlemi diğer çorap tekini yapmak için de tekrar ediniz.
- Önceden hazırladığınız ayakkabı kalıbını keçe kumaşa uygulayınız.
- Ayakkabının taban ve üst kalıbını kırmızı kumaş keçe üzerine yerleştirirken kumaşı ekonomik kullanmaya özen gösteriniz (Görsel 7.218).
- Ayakkabının alt ve üst parçasını üst üste yerleştirip kumaşların kenarlarından dikerek birleştiriniz (Görsel 7.219).
- Ayakkabı parçalarının arkada birleşen uçlarını birbirine dikip ipinizi sağlamlaştırınız.
- Aynı işlem sırasını tekrar ederek ayakkabının diğer tekini de yapınız (Görsel 7.220).



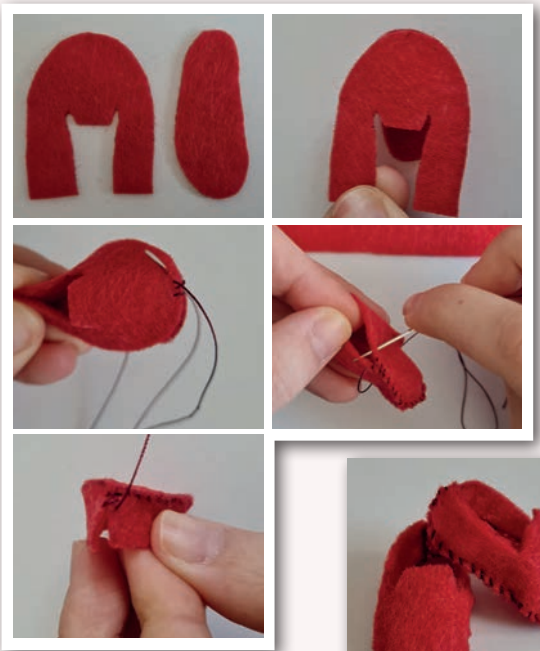
Görsel 7.216: Çoraplık kumaşın kesilmesi



Görsel 7.217: Çorap yapımı



Görsel 7.218: Kumaşın kalıba göre kesilmesi



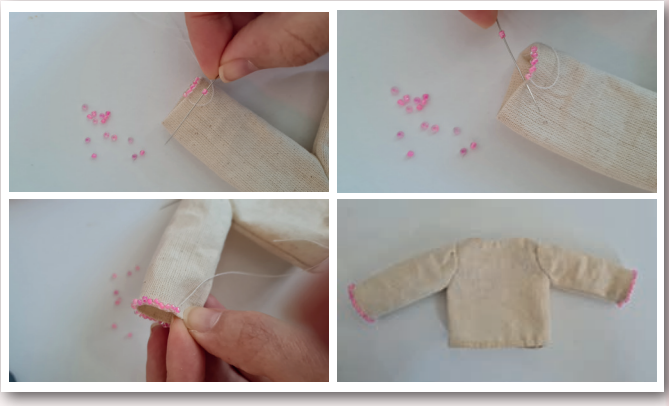
Görsel 7.219: Kesilmiş parçaların dikilmesi



Görsel 7.220: Tamamlanmış ayakkabı

9. İŞLEM BASAMAĞI: Fadime bebeğin modeline uygun olarak giysileri süsleyiniz.

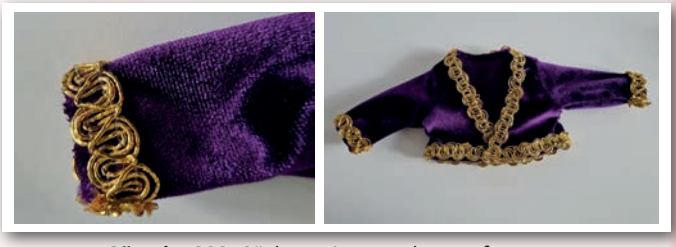
- Dikme işlemi tamamlanan gömleği süslemek için gerekli malzemeleri hazırlayınız.
- Şeffaf renkte iplik geçirdiğiniz boncuk iğnesini içe kıvırıp diktiğiniz gömlek kolunun ucuna sabitleyiniz.
- İğnenin üzerine pembe kum boncuk alınız.
- Kol ucunun etrafını boncuklarla çevreleyiniz (Görsel 7.221).
- Boncuk dikme işlemini diğer kol ucuna da uygulayınız.
- Gömleğin kol uçlarını süslemek için iğne oyası da kullanabilirsiniz.
- Dikiş işlemleri tamamlanan fermeneyi (cepkeni) süslemek için gerekli malzemeleri hazırlayınız.
- Altın rengi kenar süsleme şeridini, fermenenin etek ucundan başlayarak tüm kenarlarına dikiniz (Görsel 7.222).
- Dikme işleminde şeffaf iplik kullanmanız daha muntazam bir görüntü oluşmasını sağlayacaktır.
- Kenar süsünü fermenenin kenarlarından taşmayacak şekilde dikmeye özen gösteriniz.
- İki kol ucuna da altın rengi kenar süsleme şeridi dikiniz (Görsel 7.223).
- Kalan iplik parçalarını temizleyiniz.
- Diktiğiniz önlük kalıbını süsleyiniz.
- Yörede kullanılan desenlere uygun süsleme malzemeleri seçmeye özen gösteriniz.
- Önlük için kullanacağınız süsleme bandını, püskül altta kalacak şekilde, önlük ölçünüze uygun uzunlukta kesiniz.
- Süsleme bantlarını 1 cm aralıklarla önlüğe yapıştırınız (Görsel 7.224).
- Önlüğün iki uzun kenarına sarı, ince kurdele yapıştırınız. Bebeğinizin bel ölçüsünü dikkate alarak süsleme bandını ortalayıp önlüğün bel kısmına yapıştırınız (Görsel 7.225).



Görsel 7.221: Gömlek süsleme işlemi



Görsel 7.222: Fermene süsleme işlemi



Görsel 7.223: Süslemesi tamamlanmış fermene



Görsel 7.224: Önlük süsleme işlemi



Görsel 7.225: Süslemesi tamamlanmış önlük

10. İŞLEM BASAMAĞI: Fadime bebeğin giysilerini bebeğe giydiriniz.

- Giysileri bebeğe giydirmeden önce hassas giysi ayarında ütüleyerek giysilerin daha düzgün görünmesini sağlayabilirsiniz.
- Dikip süslediğiniz gömleği, şalvarı, fermeneyi, çorap ve ayakkabıları bebeğinize giydiriniz (Görsel 7.226).
- Önlüğü ve yöresel kuşağı bebeğin beline bağlayınız (Görsel 7.227).
- Hazırladığınız başlığı bebeğin kafasına yerleştiriniz (Görsel 7.228).
- Diktiğiniz başörtüsünü üçgen şeklinde katlayıp başlığın üzerine örtünüz.
- Başörtüsünün öndeki iki ucunu bebeğin boynuna dolayıp çene altından arkaya sararak ensede bağlayınız (Görsel 7.229).



Görsel 7.226: Fadime bebeği giydirme



Görsel 7.227: Önlük ve kuşağı bağlama



Görsel 7.228: Fadime bebeği giydirme işlemi



Görsel 7.229: Fadime bebeğe başlık giydirme işlemi

- Yapay, küçük çiçeklerinizi örtünün altına takınız (Görsel 7.230).
- Yapay çiçek yerine canlı mevsim çiçekleri ve dalları da kullanabilirsiniz.
- Çalışma ortamınızı temiz bırakmaya özen gösteriniz.



Görsel 7.230: Fadime bebeğe başlık giydirme işlemi

FADİME BEBEK YAPIMI
7.3. UYGULAMA KONTROL LİSTESİ

Sınıf	Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi	
ÖLÇÜTLER			**Evet**	**Hayır**
1	Çalışma ortamını hazırladı.			
2	Malzemelerini hazırladı.			
3	Plastik bebek seçimini yaptı.			
4	Yöresel özelliklerine göre Fadime bebek giysi modelini belirledi.			
5	Giysi modelinin kalıbını hazırladı.			
6	Giysi kalıbını kumaşa uyguladı.			
7	Fadime bebek giysisini dikti.			
8	Başörtüsünü modele uygun olarak hazırladı.			
9	Bebeğin çorabını modele uygun olarak hazırladı.			
10	Ayakkabısını modele uygun olarak hazırladı.			
11	Fadime bebeğin giysisini modele uygun olarak süsledi.			
12	Fadime bebeğe hazırladığı giysileri giydirdi.			
13	Belirlenen sürede çalışmasını tamamladı.			
14	Temiz ve düzenli çalıştı.			

Değerlendirme: "Hayır" olarak işaretlenen davranışlara yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7. ÖĞRENME BİRİMİ
YÖRESEL BEBEK YAPIMI
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan parantezlerin içine ifadeler doğruysa (D) yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Soğanlı bebek adını Kapadokya bölgesinin giriş kapısı olarak bilinen Soğanlı köyünden almıştır.

2. ( ) Tasmalı ve renkli kumaştan yapılan kolçak bilek kısmı yörede peşli, üçpeşli, saya gibi adlar alır.

3. ( ) Damal bebeğin yaratıcısı "El Emeği" kategorisinde dünya birincisi olan Fidan Atmaca'dır.

4. ( ) Fadime bebek, plastik bebeğe yöresel kıyafet giydirilerek hazırlanan dekoratif bebektir.

5. ( ) Yağlık, bütün kıyafetlerde kullanılan ve boncuk işlemelerle yapılmış başlık türüdür.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları doğru ifadelerle doldurunuz.

6. Plastik bebeği kaplama işlemi, ... bebek yapımının ilk aşamasıdır.

7. Fadime bebeğin giysileri ..... geleneksel kıyafeti örnek alınarak üretilir.

8. Rize yöresel kıyafetini kırmızı renkli ..... türü ayakkabılar tamamlar.

9. Boncuk işlemelerle yapılmış yanak bağına ..... denir.

10. Soğanlı bebek yapımında ..... vücut orantılarına uygun kesimi önemlidir.

C. Aşağıdaki soruları okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi Damal bebek yapımında çeşitli renklerde kurdeleler sarılarak hazırlanan baş süslemesidir?

A) Keten **B)** Sahandırık **C)** Siğil **D)** Yağlık **E)** Terlik

12. Soğanlı bebeğin giysi süslemesinde aşağıdaki malzemelerden hangisi kullanılmamaktadır?

A) Boncuk **B)** Kemer **C)** Oya **D)** Payet **E)** Pul

13. Aşağıdakilerden hangisi Soğanlı bebeğin vücuda giydirilen kıyafetidir?

A) Dizlik **B)** Kolçak **C)** Şalvar **D)** Terlik **E)** Tor

14. Aşağıdakilerden hangisi Soğanlı bebek yapım aşamalarından biridir?

A) Tellerin kesimi
B) Çorap örme
C) Keten süsleme
D) Dizlik hazırlama
E) Tor hazırlama

15. Aşağıdakilerden hangisi Rize geleneksel kıyafetinin vücuda giyilen giysilerinden biri değildir?

A) Camedan **B)** Elbise **C)** Önlük **D)** Şalvar **E)** Yelek

16. Aşağıdakilerden hangisi Fadime bebek yapım aşamalarından biridir?

A) Dizlik hazırlama

B) Kıyafet kalıpları hazırlama

C) Terlik hazırlama

D) Kolçak dikimi

E) Keten süsleme

17. Bilek kısmı tasmalı, üstü lastikle büzgülü, renkli kumaştan yapılmış geniş kolluğa verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

A) Camedan **B)** Keten **C)** Kolçak **D)** Şalvar **E)** Tor

18. Aşağıdakilerden hangisi Damal bebek kıyafetlerinden biri değildir?

A) Keten **B)** Üçetek **C)** Tor **D)** Şalvar **E)** Yağlık

19. Aşağıdakilerden hangisi Rize yöresinin ayağa giyilen kadın kıyafetidir?

A) Çarık **B)** Deri ayakkabı **C)** Sarı çizme **D)** Takunya **E)** Yemeni

20. Aşağıdakilerden hangisi Damal bebeğe giydirilen kadın kıyafeti değildir?

A) Kemer **B)** Kolçak **C)** Önlük **D)** Üçetek **E)** Yelek

CEVAP ANAHTARI

Tel Bebek 1. Sıra Sizde sorusunun cevabı (5. sayfa)

Boy uzunluğu: 1,5 x 8 = 12 cm
Boy için kullanılacak telin uzunluğu: 12 x 2 = 24 cm
Kol boyunun uzunluğu: 1,5 x 3 = 4,5 cm
El ile birlikte kol uzunluğu: 4,5 + 0,3 = 4,8 cm
İki kol uzunluğu: 4,8 x 2 = 9,6 cm
Tel bebek yapımında kullanılacak telin uzunluğu: 24 + 9,6 = 33,6 cm

1. Tel Bebek

1. D
2. Y
3. Y
4. Y
5. D
6. iki
7. ölçüleri
8. üç
9. kalıp
10. iki
11. D
12. A
13. B
14. A
15. E
16. E
17. C
18. C
19. D
20. B

2. Hamur Bebek

1. D
2. D
3. Y
4. D
5. Y
6. hamur bebek
7. önce
8. örgü
9. tutkal
10. nişasta
11. C
12. A
13. E
14. E
15. D
16. A
17. C
18. B
19. D
20. E

3. Taş Bebek

1. D
2. Y
3. Y
4. D
5. D
6. süsleme
7. gövdeden
8. karakter
9. seramik hamuru
10. bacaklardan
11. B
12. C
13. D
14. E
15. B
16. E
17. C
18. A
19. E
20. B

4. Kitre Bebek

1. D
2. Y
3. Y
4. D
5. D
6. folklorik
7. dayanıklılığı
8. çırpma
9. çıtlatılan
10. rahat
11. B
12. C
13. B
14. D
15. D
16. A
17. C
18. E
19. A
20. E

5. Kitre Bebek Giysisi

1. D
2. Y
3. D
4. D
5. Y
6. çizginin
7. 1 cm
8. birleştirmek
9. teyel
10. dikiş
11. E
12. D
13. E
14. A

15. E
16. B
17. B
18. D
19. A
20. D

6. Kalıpla Dolgu Oyuncak Bebek

1. D
2. Y
3. Y
4. D
5. D
6. kumaş
7. esneme
8. modeline
9. yaşına
10. teyellenerek
11. C
12. E
13. B
14. A
15. D
16. B
17. C
18. D
19. D
20. E

7. Yöresel Bebek Yapımı

1. D
2. Y
3. D
4. D
5. Y
6. Damal
7. Rize
8. yemeni
9. sahandırık
10. tellerin
11. D
12. B
13. C
14. A
15. A
16. B
17. C
18. D
19. E
20. E

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, O. (1969). *Türk Folklor Araştırmaları (2. bs.).*
- Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı. *Geleneksel Türk Giysileri.* Ankara.
- Araz, N. (1980). *Eski Türk Kadın Kıyafetleri Sanat Dünyamız.*
- Ardahan Halk Eğitim Merkezi. Damal El Sanatları Eğitmenleri (2023).
- Bilgin, N. (1997). *Folklorik Yapma Bebekçilik.* Ankara.
- Demir, T. ve Didar B. *Oyuncak ve Turistik Biblo.*
- Kız Teknik Öğretim Ankara Olgunlaşma Enstitüsü. *Yaşayan Anadolu Kitre Bebek Yapımı (2007).* Ankara.
- Koçak, N. (1993). Türkiye'de Yaygın Eğitim ve Sanat Dergisi. *Geleneksel Türk Oyuncakları.*
- Koyuncu, F. (1995). *Folklorik Yapma Bebek.* Konya.
- Özdemir, M. (2003). *Yapma Bebek Teknikleri.* Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı El Sanatları Teknolojisi Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2020).
- Tuna, N. (1979). *Tuna Çocuk Oyuncakları.* Ankara: Pars Matbaacılık.
- Türk Dil Kurumu İmla Kılavuzu.
- Yalçınkaya T. (1996). *Eğitici Oyun ve Oyuncak Yapımı.* İstanbul.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI VE GÖRSEL KAYNAKÇASI

Materyalin genel ağ ve görsel kaynakçasına yandaki karekodu okutarak ya da aşağıdaki URL adresinden ulaşabilirsiniz.
httpkitap.eba.gov.trkarekodKaynak.phpKOD=3211

Kaynakça "APA 6.0" referans alınarak hazırlanmıştır.